

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
X kadencja

Druk nr 1933

Warszawa, 16 października 2025 r.

Pan

Szymon Hołownia

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i na podstawie art. 32 ust. 2 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

- o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami.

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem ustawy upoważniamy panie posłanki Katarzynę Ueberhan oraz Maję Ewę Nowak.

(-) Agnieszka Buczyńska; (-) Elżbieta Burkiewicz; (-) Żaneta Cwalina-Śliwowska; (-) Włodzimierz Czarzasty; (-) Jacek Czerniak; (-) Agnieszka Dziemianowicz-Bąk; (-) Krzysztof Gawkowski; (-) Daria Gosek-Popiołek; (-) Piotr Górniewicz; (-) Bożenna Hołownia; (-) Rafał Kasprzyk; (-) Katarzyna Kotula; (-) Piotr Kowal; (-) Anita Kucharska-Dziedzic; (-) Aleksandra Leo; (-) Łukasz Litewka; (-) Adam Luboński; (-) Joanna Mucha; (-) Maja Ewa Nowak; (-) Wanda Nowicka; (-) Barbara Okuła; (-) Barbara Oliwiecka; (-) Dorota Olko; (-) Łukasz Osmalak; (-) Bartosz Romowicz; (-) Arkadiusz Sikora; (-) Marcin Skonieczka; (-) Piotr Paweł Strach; (-) Wiesław Szczepański; (-) Andrzej Szejna; (-) Ewa Szymanowska; (-) Paweł Śliz; (-) Tadeusz Tomaszewski; (-) Wioleta Tomczak; (-) Tomasz Trela; (-) Katarzyna Ueberhan; (-) Joanna Wicha; (-) Dariusz Wiczorek; (-) Anna Maria Żukowska.

U S T A W A

z dnia

o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami¹⁾

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. Ustawa określa:

- 1) warunki nabywania prawa do asystencji osobistej;
- 2) zadania asystentów osobistych;
- 3) zasady realizacji asystencji osobistej;
- 4) zasady nadzoru nad realizacją asystencji osobistej i postępowań kontrolnych w zakresie realizacji asystencji osobistej;
- 5) zadania organów władzy publicznej w zakresie asystencji osobistej;
- 6) zasady finansowania asystencji osobistej.

Art. 2. 1. Użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) asystencja osobista – zorganizowaną formę indywidualnego wsparcia osoby z niepełnosprawnością, polegającą na wsparciu tej osoby w wykonywaniu codziennych czynności, poruszaniu się oraz uczestniczeniu w życiu społecznym i zawodowym, umożliwiającą tej osobie niezależne życie, świadczoną pod kierunkiem osoby z niepełnosprawnością i zgodnie z jej potrzebami;
- 2) asystent osobisty – osobę fizyczną świadczącą osobiście asystencję osobistą na rzecz użytkownika, wpisaną do Rejestru asystentów osobistych;
- 3) doradca wzajemny – osobę z niepełnosprawnością jak najbardziej zbliżoną do niepełnosprawności użytkownika albo osobę stale wspierającą użytkownika, świadczącą doradztwo wzajemne;
- 4) doradztwo wzajemne – doradztwo świadczone na rzecz użytkownika lub osoby stale wspierającej osobę z niepełnosprawnością w zakresie praktycznego korzystania z asystencji osobistej, oparte o własne doświadczenie doradcy wzajemnego wynikające z

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawę z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, ustawę z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, ustawę z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług, ustawę z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, ustawę z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, oraz ustawę z dnia 23 października 2018 r. o Funduszu Solidarnościowym.

korzystania z asystencji osobistej lub wspierania użytkownika w korzystaniu z asystencji osobistej;

- 5) formularz samooceny – narzędzie pozwalające na określenie potrzeb osoby z niepełnosprawnością w zakresie asystencji osobistej, w tym przy wsparciu osoby stale wspierającej;
- 6) kontrakt – umowę trójstronną o świadczenie asystencji osobistej zawieraną między użytkownikiem, realizatorem i asystentem osobistym;
- 7) osoba stale wspierająca – osobę, która długotrwale, systematycznie i nieodpłatnie wspiera osobę z niepełnosprawnością w codziennym funkcjonowaniu, a także rodziców zastępczych;
- 8) osoba z niepełnosprawnością – osobę niepełnosprawną w rozumieniu art. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 913);
- 9) realizator – powiat lub gminę, z którą powiat zawarł porozumienie o realizowanie asystencji osobistej lub podmiot wpisany do Rejestru realizatorów asystencji osobistej, któremu powiat powierzył realizację asystencji osobistej;
- 10) superwizja asystencji osobistej – systematyczne wsparcie rozwoju zawodowego asystentów osobistych, służące utrzymaniu wysokiej jakości świadczonych usług, wzmacnianiu kompetencji zawodowych, udzielaniu wsparcia psychologicznego i metodycznego oraz diagnozowaniu i rozwiązywaniu problemów pojawiających się w pracy asystentów osobistych;
- 12) użytkownik – osobę z niepełnosprawnością korzystającą z asystencji osobistej na zasadach określonych w ustawie.

2. Ilekroć w ustawie jest mowa o:

- 1) Rejestrze realizatorów – należy przez to rozumieć Rejestr realizatorów asystencji osobistej;
- 2) Rejestrze asystentów – należy przez to rozumieć Rejestr asystentów osobistych;
- 3) Składzie – należy przez to rozumieć dwóch członków Zespołu, o którym mowa w pkt 4 wyznaczonych w celu ustalenia potrzeby asystencji osobistej i zakresu tej potrzeby wobec określonej osoby z niepełnosprawnością;
- 4) Zespole – należy przez to rozumieć wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności, o którym mowa w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Art. 3. Celem asystencji osobistej jest udzielanie osobie z niepełnosprawnością wsparcia umożliwiającego niezależne życie, zgodnie z art. 19 Konwencji o prawach osób

niepełnosprawnych sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169 oraz z 2018 r. poz. 1217).

Art. 4. 1. Uprawnionymi do ubiegania się o przyznanie asystencji osobistej są:

- 1) obywatele polscy;
- 2) cudzoziemcy:
 - a) obywatele państwa członkowskiego Unii Europejskiej, państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej, oraz członkowie ich rodzin w rozumieniu art. 2 pkt 4 ustawy z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin (Dz. U. z 2025 r. poz. 1164), posiadający prawo pobytu lub prawo stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
 - b) jeżeli wynika to z wiążących Rzeczpospolitą Polską dwustronnych umów międzynarodowych o zabezpieczeniu społecznym,
 - c) przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy udzielonego w związku z okolicznościami, o których mowa w art. 127 lub art. 137a ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2025 r. poz. 1079),
 - d) przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zezwolenia na pobyt stały, zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej, zezwolenia na pobyt czasowy udzielony w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 i art. 186 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, lub w związku z uzyskaniem w Rzeczypospolitej Polskiej statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej,
 - e) posiadający kartę pobytu z adnotacją „dostęp do rynku pracy”, jeżeli zamieszkują na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z wyłączeniem obywateli państw trzecich, którzy:
 - uzyskali zezwolenie na pracę na terytorium państwa członkowskiego na okres nieprzekraczający 6 miesięcy,
 - zostali przyjęci w celu podjęcia studiów lub pracy sezonowej oraz
 - mają prawo do wykonywania pracy na podstawie wizy,
 - f) przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej:
 - na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy, o którym mowa w art. 139a ust. 1 lub art. 139o ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, lub

- w związku z korzystaniem z mobilności krótkoterminowej pracownika kadry kierowniczej, specjalisty lub pracownika odbywającego staż w ramach przeniesienia wewnątrz przedsiębiorstwa na warunkach określonych w art. 139n ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach
 - jeżeli zamieszkują na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z wyłączeniem cudzoziemców, którym zezwolono na pobyt i pracę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres nieprzekraczający 9 miesięcy, chyba że dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej,
- g) przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej:
- na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy, o którym mowa w art. 151 ust. 1 lub art. 151b ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, lub
 - na podstawie wizy krajowej w celu prowadzenia badań naukowych lub prac rozwojowych, lub
 - w związku z korzystaniem z mobilności krótkoterminowej naukowca na warunkach określonych w art. 156b ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach
 - z wyłączeniem cudzoziemców, którym zezwolono na pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres nieprzekraczający 6 miesięcy, chyba że dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej,
- h) przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej obywatele Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej oraz członkowie ich rodzin, o których mowa w art. 10 ust. 1 lit. b, d, e lub f umowy z dnia 24 stycznia 2020 r. o wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (Dz. Urz. UE L 29 z 31.01.2020, str. 7, z późn.³⁾).

2. Asystencja osobista przysługuje osobom, o których mowa w ust. 1, posiadającym miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres, w którym korzystają z asystencji osobistej.

³⁾ Zmiany wymienionej umowy zostały ogłoszone w Dz. Urz. UE L 187 z 12.06.2020, str. 12, Dz. Urz. UE L 225 z 14.07.2020, str. 53, Dz. Urz. UE L 443 z 30.12.2020, str. 3, Dz. Urz. UE L 43 z 24.02.2022, str. 84 oraz Dz. Urz. UE L 131 z 05.05.2022, str. 9, Dz. Urz. UE L 102 z 18.04.2023, str. 61, Dz. Urz. UE L 184 z 4.07.2023, str. 109 i 111, Dz. Urz. UE L 267 z 20.09.2023, str. 2471, Dz. Urz. UE z 17.05.2024 str. 2134, Dz. Urz. UE 30.04.2025 str. 1738, 1743 i 1744.

Przetwarzanie danych osobowych w zakresie asystencji osobistej

Art. 5. 1. Podmioty realizujące zadania w zakresie asystencji osobistej przetwarzają dane osobowe dotyczące:

- 1) osób z niepełnosprawnościami, składających wnioski o ustalenie prawa do asystencji osobistej oraz osób, o których mowa w art. 17 ust. 1 lub ust. 2,
 - 2) osób uprawnionych do asystencji osobistej,
 - 3) użytkowników,
 - 4) asystentów osobistych,
 - 5) koordynatorów asystencji osobistej,
 - 6) osób ubiegających się o wpis do Rejestru asystentów,
 - 7) supervisorów asystencji osobistej,
 - 8) doradców wzajemnych,
 - 9) osób prowadzących szkolenia ogólne, szkolenia z zakresu pierwszej pomocy, szkolenia specjalistyczne, instruktaż specjalistyczny oraz przeszkolenia z zakresu ewakuacji osób z niepełnosprawnościami,
 - 10) członków Zespołów oraz osób ubiegających się o status członka Zespołu
- w zakresie niezbędnym do realizacji zadań wynikających z ustawy.

2. Podmioty i osoby realizujące zadania w zakresie asystencji osobistej są obowiązane do zachowania w tajemnicy informacji o:

- 1) osobach z niepełnosprawnościami, składających wniosków o ustalenie prawa do asystencji osobistej oraz o osobach, o których mowa w art. 17 ust. 1 lub ust. 2;
- 2) użytkownikach.

3. Dane osobowe osób, o których mowa w ust. 1, mogą być przetwarzane wyłącznie przez osoby posiadające upoważnienie wydane w tym celu przez administratora danych. Osoby upoważnione do przetwarzania danych osobowych są obowiązane do zachowania w tajemnicy informacji, które pozyskały w związku z ich przetwarzaniem.

Art. 6. 1. Działania służące ustaleniu prawa do asystencji osobistej oraz jej realizacji odbywają się drogą elektroniczną w systemach teleinformatycznych utworzonych przez:

- 1) Zakład Ubezpieczeń Społecznych - służącym do obsługi realizacji prawa do asystencji osobistej;
- 2) ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego - służącym do ustalania prawa do asystencji osobistej.

2. Decyzje, zawiadomienia, wezwania, informacje i inne pisma w sprawie asystencji osobistej są doręczane osobie z niepełnosprawnością ubiegającej się o asystencję osobistą, osobie uprawnionej do asystencji osobistej, użytkownikowi, asystentowi osobistemu,

realizatorowi oraz osobom, o których mowa w art. 17 ust. 1 lub ust. 2, w postaci elektronicznej na profilu informacyjnym utworzonym w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w ust. 1 pkt 1. Informacja o umieszczeniu na profilu informacyjnym decyzji, zawiadomienia, wezwania, informacji i innego pisma w sprawie asystencji osobistej może zostać przekazana na wskazany we wniosku, o którym mowa w art. 19 ust. 1 pkt 1 lit. e, adres poczty elektronicznej lub numer telefonu.

Art. 7. 1. Zakład Ubezpieczeń Społecznych tworzy, rozbudowuje, dostosowuje i utrzymuje system teleinformatyczny, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1, oraz zapewnia funkcjonowanie tego systemu.

2. Zakład Ubezpieczeń Społecznych nieodpłatnie udostępnia system teleinformatyczny, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1:

- 1) ministrowi właściwemu do spraw zabezpieczenia społecznego;
- 2) Pełnomocnikowi Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych;
- 3) wojewodom;
- 4) powiatom;
- 5) realizatorom;
- 6) koordynatorom asystencji osobistej;
- 7) osobom uprawnionym do asystencji osobistej;
- 8) użytkownikom;
- 9) asystentom osobistym.

3. W systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1, prowadzi się Rejestr realizatorów i Rejestr asystentów.

4. Rejestr realizatorów i Rejestr asystentów prowadzą wojewodowie, każdy w zakresie właściwości terytorialnej swojego województwa.

5. Wojewodowie są administratorami danych osobowych przetwarzanych w rejestrach, o których mowa w ust. 3.

6. Dane osobowe są przetwarzane w celu prowadzenia rejestrów, o których mowa w ust. 3, w zakresie niezbędnym do realizacji zadań związanych ze świadczeniem usług asystencji osobistej.

7. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego zapewnia funkcjonowanie, rozbudowuje, dostosowuje, utrzymuje i nieodpłatnie udostępnia wojewodom system teleinformatyczny, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2.

Art. 8. 1. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego przetwarza dane osobowe zawarte w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2, w zakresie niezbędnym do ustalania prawa do asystencji osobistej.

2. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego i Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych są administratorami w rozumieniu art. 26 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1, z późn. zm.⁴⁾) danych zgromadzonych w systemie, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2, przez Zespoły.

3. Zakład Ubezpieczeń Społecznych i podmioty, o których mowa w art. 7 ust. 2, przetwarzają dane osobowe zawarte w systemie, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1, w zakresie niezbędnym do realizacji zadań związanych z realizacją prawa do asystencji osobistej.

4. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego i Zakład Ubezpieczeń Społecznych przechowują dane w systemach teleinformatycznych, o których mowa w art. 6 ust. 1, przez okres 10 lat od dnia zaprzestania realizacji asystencji osobistej, w stosunku do danej osoby. Dane dotyczące osób, którym asystencja osobista nie została przyznana przechowuje się przez okres 1 roku od dnia, w którym decyzja w sprawie asystencji osobistej stała się ostateczna.

5. Dane, o których mowa w ust. 4, są usuwane niezwłocznie po upływie okresów przechowywania.

Rozdział 3

Osoby uprawnione do asystencji osobistej

Art. 9. 1. Uprawnione do asystencji osobistej są osoby, o których mowa w art. 4, w wieku od ukończenia:

- 1) 18. roku życia do ukończenia 65. roku życia, posiadające decyzję ustalającą poziom potrzeby wsparcia, o której mowa w art. 6b³ ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, w której poziom potrzeby wsparcia określono na poziomie co najmniej 80 punktów w skali poziomu potrzeby wsparcia, o której mowa w art 4b ust. 3 tej ustawy,
- 2) 13. roku życia do ukończenia 18. roku życia, posiadające:
 - a) orzeczenie o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem, o których mowa w art. 6b ust. 3 pkt 7 i 8 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, albo

⁴⁾ Zmiany wymienionego rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz. Urz. UE L 127 z 23.05.2018, str. 2 oraz Dz. Urz. UE. L 74 z 4.03.2021, str. 35.

b) orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności ze wskazaniem, o którym mowa w art. 6b ust. 3 pkt 7 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych
– posiadające decyzję o ustaleniu prawa do asystencji osobistej.

2. Jeżeli osoba, o której mowa w ust. 1 pkt 1, nabyła prawo do asystencji osobistej przed ukończeniem 65. roku życia, jest uprawniona do korzystania z asystencji osobistej po ukończeniu 65. roku życia do upływu okresu, na który została wydana decyzja ustalająca prawo do asystencji osobistej.

3. Jeżeli osoba, o której mowa w ust. 1 pkt 2, ukończyła 18. rok życia, jest uprawniona do korzystania z asystencji osobistej nie dłużej niż przez kolejne 3 miesiące. Jeżeli osoba ta złożyła wniosek o ustalenie prawa do asystencji osobistej w tym okresie, zachowuje ona prawo do dotychczas ustalonej miesięcznej liczby godzin asystencji osobistej, do czasu ostatecznego rozpoznania tego wniosku.

Art. 10. 1. Asystencję osobistą ustala się miesięcznie w wymiarze:

- 1) od 20 do 240 godzin – w przypadku osób, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 1;
- 2) od 20 do 80 godzin – w przypadku osób, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 2.

2. Godziny asystencji osobistej niewykorzystane w danym miesiącu mogą zostać wykorzystane w kolejnych miesiącach roku kalendarzowego, w którym zostało przyznane prawo do asystencji osobistej, w terminie do dnia 31 grudnia danego roku.

3. Suma niewykorzystanych godzin asystencji osobistej może być wykorzystana w kolejnych miesiącach, jednak miesięczny wymiar godzin asystencji osobistej razem z godzinami zaplanowanymi na dany miesiąc i godzinami niewykorzystanymi, nie może łącznie przekroczyć dwukrotności przyznanej miesięcznej liczby godzin asystencji osobistej.

Art. 11. 1. Użytkownikowi lub osobie stale wspierającej osobę z niepełnosprawnością, przysługuje prawo do korzystania z doradztwa wzajemnego w wymiarze nie większym niż 5 godzin w każdym półroczu roku kalendarzowego.

2. Doradcą wzajemnym może być osoba, która:

- 1) posiada:
 - a) co najmniej roczne udokumentowane doświadczenie korzystania z asystencji osobistej lub
 - b) w przypadku osoby stale wspierającej osobę z niepełnosprawnością, udokumentowane doświadczenie we wspieraniu użytkownika przez co najmniej dwa lata– w wymiarze co najmniej średnio 30 godzin miesięcznie;
- 2) ukończyła szkolenie dla doradców wzajemnych.

Ustalanie prawa do asystencji osobistej

Art. 12. 1. Prawo do asystencji osobistej jest przyznawane w drodze decyzji administracyjnej wydawanej przez Zespół na podstawie ustalenia przez Skład potrzeby przyznania prawa do asystencji osobistej.

2. Skład dokonuje ustalenia, o którym mowa w ust. 1, na podstawie:

- 1) formularza samooceny;
- 2) wywiadu bezpośredniego z osobą z niepełnosprawnością oraz obserwacji jej funkcjonowania podczas wywiadu lub – jeżeli jest to konieczne dla właściwego rozpoznania potrzeb osoby z niepełnosprawnością – wywiadu bezpośredniego z osobą stale wspierającą;
- 3) wyniku oceny poziomu potrzeby wsparcia, ze wskazaniem zdolności do samodzielnego wykonywania określonych czynności związanych z codziennym funkcjonowaniem oraz rodzajem wymaganego wsparcia, ustalonych na podstawie art. 6b⁶ ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
- 4) formularza oceny potrzeb osoby z niepełnosprawnością uwzględniającego potrzeby w zakresie asystencji osobistej.

3. Formularz samooceny zawiera informację o osobie ubiegającej się o prawo do asystencji osobistej w zakresie jej samooceny zdolności do wykonywania czynności w obszarach określonych w art. 43 ust. 1, pod względem oszacowania czasu wykonania czynności samodzielnie lub przy wsparciu innej osoby oraz oceny potrzeby i poziomu wsparcia asystenta osobistego w tych czynnościach.

4. Formularz oceny potrzeb osoby z niepełnosprawnością wypełnia osoba ubiegająca się o prawo do asystencji osobistej lub osoba, o której mowa w art. 17 ust. 1 i 2.

5. Formularz samooceny osoby ubiegającej się o przyznanie prawa do asystencji osobistej zawiera następujące dane tej osoby:

- 1) imię i nazwisko;
- 2) miejsce zamieszkania, a w przypadku osób nieposiadających miejsca zamieszkania – adres miejsca pobytu;
- 3) numer PESEL, a w przypadku, gdy nie nadano numeru PESEL – numer i serię dokumentu potwierdzającego tożsamość;
- 4) rodzaj niepełnosprawności;
- 5) informacje o problemach w życiu codziennym uzasadniających potrzebę i zakres asystencji osobistej;
- 6) proponowaną liczbę godzin wsparcia;

- 7) informacje o formach wsparcia, z których korzysta;
- 8) wskazanie obszarów, w których osoba oczekuje wsparcia asystenta osobistego;
- 9) informację o potrzebach związanych z dostępnością komunikacyjną.

6. Formularz samooceny jest opracowany w wersji łatwej do czytania i rozumienia, z zachowaniem zasad dostępności w zakresie doboru słów, budowy zdań i elementów graficznych (kompozycja, rodzaj i rozmiar czcionki, ilustracje oraz symbole), z uwzględnieniem, że jest przeznaczony dla osób mających trudności z czytaniem i rozumieniem tekstów w języku polskim.

7. Formularz oceny potrzeb osoby z niepełnosprawnością zawiera informację o osobie ubiegającej się o przyznanie prawa do asystencji osobistej w zakresie oceny przez Skład jej zdolności do wykonywania czynności w obszarach określonych w art. 43 ust. 1, pod względem oszacowania czasu wykonania czynności samodzielnie lub przy wsparciu innej osoby oraz oceny potrzeby i poziomu wsparcia asystenta osobistego w tych czynnościach.

8. Formularz oceny potrzeb osoby z niepełnosprawnością wypełnia Skład. Formularz zawiera dane osoby ubiegającej się o przyznanie prawa do asystencji osobistej:

- 1) imię i nazwisko;
- 2) rodzaj niepełnosprawności;
- 3) adres miejsca zamieszkania, a w przypadku osób nieposiadających miejsca zamieszkania – adres miejsca pobytu;
- 4) obywatelstwo;
- 5) numer PESEL, a w przypadku, gdy nie nadano numeru PESEL – numer i serię dokumentu potwierdzającego tożsamość;
- 6) dane kontaktowe (numer telefonu, adres korespondencyjny oraz adres poczty elektronicznej, jeżeli posiada);
- 7) ocenę funkcjonowania w czynnościach życia codziennego;
- 8) dolegliwości utrudniające codzienne funkcjonowanie;
- 9) dodatkowe informacje, które są istotne dla oceny potrzeby asystencji osobistej, jej zakresu i liczby godzin, w tym: wskazanie aktywności, które osoba ubiegająca się o przyznanie prawa do asystencji osobistej chce realizować, obecne wsparcie, dodatkowe potrzeby zdrowotne, możliwości i ograniczenia środowiska, w którym osoba przebywa, oraz potrzeby społeczne i emocjonalne.

9. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy zakres informacji podawanych w formularzu samooceny, o których mowa w ust. 5 pkt 4–9, w tym zakres informacji w tekście łatwym do czytania i rozumienia, mając na względzie konieczność poprawnej weryfikacji potrzeb osoby z niepełnosprawnością oraz zapewnienie jej odpowiedniego zakresu wsparcia.

10. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy zakres informacji podawanych w formularzu oceny potrzeb osoby z niepełnosprawnością, o których mowa w ust. 8 pkt 2 oraz pkt 7–9, mając na względzie konieczność poprawnej weryfikacji potrzeb osoby z niepełnosprawnością oraz zapewnienie jej odpowiedniego zakresu wsparcia.

Art. 13. 1. W celu ustalenia potrzeby przyznania prawa do asystencji osobistej przewodniczący Zespołu wyznacza członków Składu.

2. Wyznaczenie członków Składu następuje z uwzględnieniem rodzaju niepełnosprawności osoby z niepełnosprawnością, której dotyczy wnioszek o przyznanie prawa do asystencji osobistej, w sposób gwarantujący bezstronność i brak konfliktu interesów między członkami Składu a osobą z niepełnosprawnością lub osobą, o której mowa w art. 17 ust. 1 lub ust. 2.

3. Członkowie Składu składają przewodniczącemu Zespołu oświadczenie o braku konfliktu interesów między nimi i osobą z niepełnosprawnością lub osobą, o której mowa w art. 17 ust. 1 lub ust. 2. Oświadczenie zawiera klauzulę o następującej treści: „Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.”. Klauzula ta zastępuje pouczenie o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych oświadczeń.

4. W przypadku wystąpienia konfliktu interesów, o którym mowa w ust. 2, przewodniczący Zespołu wyznacza nowego członka Składu.

5. Składy, ustalając potrzebę przyznania prawa do asystencji osobistej, działają zgodnie ze standardami określającymi jednolite zasady działania Składów w zakresie ustalania potrzeby przyznania prawa do asystencji osobistej. Standardy służą zapewnieniu:

- 1) poszanowania godności i autonomii osoby ubiegającej się o przyznanie prawa do asystencji osobistej;
- 2) równego dostępu do prawa do asystencji osobistej;
- 3) spójności i porównywalności ustaleń Składów;
- 4) rzetelności, skuteczności i przejrzystości ustaleń Składu.

6. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia, standardy określające jednolite zasady działania Składów w zakresie ustalania potrzeby przyznania prawa do asystencji osobistej, mając na względzie ujednolicenie działania Składów, spójność zasad ustalania prawa do asystencji osobistej, transparentność działania Składów oraz poszanowania godności i autonomii osoby ubiegającej się o przyznanie prawa do asystencji osobistej.

Art. 14. Członkowie Składu, w związku z pełnieniem obowiązków, korzystają z ochrony przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych na zasadach określonych w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2025 r. poz. 383).

Art. 15. 1. Do Składu, w miarę możliwości, wyznacza się przynajmniej jedną osobę z niepełnosprawnością jak najbardziej zbliżoną do rodzaju niepełnosprawności osoby z niepełnosprawnością, której dotyczy wniosek o przyznanie prawa do asystencji osobistej.

2. W przypadku, gdy ze względu na rodzaj niepełnosprawności nie jest możliwe wyznaczenie do Składu osoby, o której mowa w ust. 1, do Składu może zostać wyznaczona osoba stale wspierająca osobę z niepełnosprawnością najbardziej zbliżoną do rodzaju niepełnosprawności osoby, której dotyczy wniosek o przyznanie prawa do asystencji osobistej.

3. Do Składu są powoływane osoby posiadające co najmniej wykształcenie średnie lub średnie branżowe i co najmniej dwuletnie doświadczenie zawodowe umożliwiające ocenę potrzeb osoby z niepełnosprawnością w zakresie świadczenia asystencji osobistej oraz które odbyły szkolenia dla kandydatów na członków Składów, zakończone pozytywnym wynikiem egzaminu kwalifikacyjnego na członka Składu.

4. Wojewoda zapewnia warunki organizacyjne i techniczne pomieszczeń, w których pracują członkowie Składu służące zapewnianiu dostępności, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2024 r. poz. 1411), umożliwiające pełnienie funkcji członka Składu.

Art. 16. 1. Szkolenia dla kandydatów na członków Składów oraz egzamin kwalifikacyjny na członka Składu organizuje Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych.

2. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) program szkoleń dla kandydatów na członków Składu,
- 2) zakres wiedzy objęty egzaminem kwalifikacyjnym na członka Składu,
- 3) sposób zapewniania członkom Składu środków służących zapewnianiu dostępności, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, umożliwiających pełnienie funkcji członka Składu,
- 4) warunki organizacyjne i techniczne, jakie powinny spełniać pomieszczenia, w których pracują członkowie Składów

– mając na względzie konieczność zapewnienia jednolitości, rzetelności, efektywności oraz bezstronności przyznawania prawa do asystencji osobistej, oraz podmiotowe traktowanie osoby ubiegającej się o przyznanie prawa do asystencji osobistej, a także mając na względzie zapewnienie właściwych warunków pracy członków Składu będących osobami z niepełnosprawnościami.

Art. 17. 1. Decyzję w sprawie przyznania prawa do asystencji osobistej wydaje Zespół na wniosek osoby z niepełnosprawnością, zwany dalej „wnioskiem”, złożony osobiście albo za zgodą tej osoby przez:

- 1) jej przedstawiciela ustawowego;

- 2) kuratora osoby ubezwłasnowolnionej częściowo;
- 3) osobę pełniącą funkcję rodziny zastępczej wobec osoby z niepełnosprawnością;
- 4) prowadzącego rodzinny dom dziecka, w którym osoba z niepełnosprawnością przebywa, lub
- 5) dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, w której osoba z niepełnosprawnością przebywa.

2. Wniosek może złożyć również osoba z niepełnosprawnością, która jest ubezwłasnowolniona całkowicie albo częściowo.

3. Wniosek może złożyć opiekun prawny lub osoba stale wspierająca osobę z niepełnosprawnością, w tym osobę ubezwłasnowolnioną.

4. Osoba z niepełnosprawnością w toku ustalania prawa do asystencji osobistej, na wszystkich etapach tego postępowania, może korzystać ze wsparcia opiekuna prawnego lub osoby stale wspierającej.

Art. 18. Wniosek składa się do Zespołu właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby z niepełnosprawnością, której wniosek dotyczy, a w przypadku osoby nieposiadającej miejsca zamieszkania – do Zespołu właściwego ze względu na miejsce pobytu tej osoby.

Art. 19. 1. Wniosek zawiera:

- 1) dane dotyczące osoby z niepełnosprawnością obejmujące:
 - a) imię i nazwisko,
 - b) adres miejsca zamieszkania, a w przypadku osób nieposiadających miejsca zamieszkania – adres miejsca pobytu,
 - c) obywatelstwo,
 - d) numer PESEL, a w przypadku, gdy nie nadano numeru PESEL – numer i serię dokumentu potwierdzającego tożsamość,
 - e) dane kontaktowe (numer telefonu, adres korespondencyjny, adres poczty elektronicznej, jeżeli posiada);
- 2) formularz samooceny;
- 3) oświadczenie, że informacje przedstawione we wniosku i zawarte w formularzu samooceny są prawdziwe, zostały podane zgodnie z najlepszą wiedzą i przekonaniem wnioskodawcy;
- 4) w przypadku, gdy wniosek składa osoba inna niż osoba z niepełnosprawnością, dodatkowo dane tej osoby:
 - a) imię i nazwisko,
 - b) wskazanie, na jakiej podstawie prawnej osoba ta jest uprawniona do złożenia wniosku,

- c) numer PESEL, a w przypadku gdy nie nadano numeru PESEL – numer i serię dokumentu potwierdzającego tożsamość,
- d) dane kontaktowe – numer telefonu, adres do korespondencji oraz adres poczty elektronicznej, jeżeli posiada.

2. Wniosek o przyznanie prawa do asystencji osobistej oraz wnioski o ponowne jego rozpatrzenie składa się w postaci elektronicznej:

- 1) za pomocą profilu informacyjnego utworzonego w systemie teleinformatycznym udostępnionym przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, po opatrzeniu ich kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym albo wykorzystując sposób potwierdzania pochodzenia oraz integralności danych udostępniony przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych bezpłatnie w systemie teleinformatycznym albo
- 2) z wykorzystaniem systemu teleinformatycznego utworzonego przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, po uwierzytelnieniu wnioskodawcy przy użyciu profilu zaufanego, profilu osobistego, innego środka identyfikacji elektronicznej wydanego w systemie identyfikacji elektronicznej przyłączonym do węzła krajowego identyfikacji elektronicznej, o którym mowa w art. 21a ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy z dnia 5 września 2016 r. o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1725), adekwatnie do poziomu bezpieczeństwa środka identyfikacji elektronicznej wymaganego dla usług świadczonych w tym systemie, danych weryfikowanych za pomocą kwalifikowanego certyfikatu podpisu elektronicznego, jeżeli te dane pozwalają na identyfikację i uwierzytelnienie wymagane w celu realizacji usługi online, albo innych technologii jeżeli zostaną udostępnione w tym systemie.

3. Skład ustala potrzebę asystencji osobistej i zakres tej potrzeby za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2.

4. Zespół uzyskuje lub weryfikuje drogą elektroniczną, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2, za pośrednictwem ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego albo drogą pisemną z rejestrów publicznych, odpowiednio:

- 1) dane, o których mowa w ust. 1 pkt 1 lit. a, c, d, oraz o zgonie – z rejestru Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (PESEL), o którym mowa w ustawie z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności (Dz. U. z 2025 r. poz. 274, 1006, 1176 i 1191);
- 2) informacje o:
 - a) legitymowaniu się odpowiednim orzeczeniem wydanym na podstawie przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, obejmującej następujące dane:

- datę i rodzaj wydanego orzeczenia,
 - wskazania, o których mowa w art. 6b ust. 3 pkt 7 i 8 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
 - datę powstania niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności,
 - datę złożenia wniosku o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności albo o stopniu niepełnosprawności,
 - okres, na jaki zostało wydane orzeczenie
- b) posiadaniu decyzji ustalającej poziom potrzeby wsparcia, obejmującej dane o:
- dacie złożenia wniosku o wydanie decyzji,
 - dacie wydania decyzji,
 - dacie ostateczności decyzji,
 - dacie uprawomocnienia się decyzji,
 - wartościach punktowych określających poziom potrzeby wsparcia, o których mowa w art. 4b ust. 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, oraz okresie na jaki decyzja została wydana
- z Elektronicznego Krajowego Systemu Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności, o którym mowa w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

5. W przypadku braku możliwości samodzielnego uzyskania lub weryfikacji drogą elektroniczną przez Zespół danych i informacji, o których mowa w ust. 4, z przyczyn niezależnych po stronie tego Zespołu, wzywa on wnioskodawcę do okazania dokumentów potwierdzających te dane i informacje.

6. Zespół oraz członkowie Składu przetwarzają dane osobowe pozyskane w związku z ustaleniem potrzeby asystencji osobistej i zakresu tej potrzeby oraz przyznawaniem prawa do asystencji osobistej wyłącznie w zakresie niezbędnym do realizacji powierzonych im zadań. Przetwarzanie danych odbywa się zgodnie z przepisami o ochronie danych osobowych oraz zachowaniem zasad bezpieczeństwa informacji.

7. Administratorem danych osobowych przetwarzanych w związku z ustaleniem potrzeby asystencji osobistej i zakresu tej potrzeby, dokonywanym przez Skład jest wojewoda właściwy ze względu na miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się o przyznanie prawa do asystencji osobistej.

8. Użytkownik, osoba uprawniona do asystencji osobistej lub osoba, o której mowa w art. 17 ust. 1 lub ust. 2, zgłasza informacje o zmianie danych zapisanych w profilu informacyjnym

w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1, na formularzu zmiany danych, najpóźniej w terminie 7 dni od dnia ich wystąpienia.

Art. 20. Miejscem ustalania potrzeby asystencji osobistej i zakresu tej potrzeby jest – za zgodą osoby z niepełnosprawnością albo innej osoby składającej wniosek, o której mowa w art. 17 ust. 1 lub ust. 2 – miejsce zamieszkania lub odpowiednio pobytu osoby z niepełnosprawnością, lub miejsce wyznaczone przez tę osobę, lub siedziba Zespołu, lub inne miejsce wyznaczone przez przewodniczącego Zespołu spełniające wymagania określone w art. 6 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Art. 21. 1. Decyzja o przyznaniu prawa do asystencji osobistej jest wydawana na okres nie krótszy niż rok i nie dłuższy niż 5 lat.

2. Decyzja o przyznaniu prawa do asystencji osobistej określa:

- 1) miesięczny wymiar godzinowy asystencji osobistej;
- 2) rodzaje czynności, które będą wykonywane w ramach asystencji osobistej;
- 3) poziom stawki godzinowej asystencji osobistej;
- 4) okres przysługiwania prawa do asystencji osobistej.

3. Poziom wynagrodzenia asystenta osobistego ustala się z uwzględnieniem:

- 1) rodzaju wykonywanych czynności, o których mowa w art. 43 ust. 3, wymagających instruktażu specjalistycznego;
- 2) wykluczenia komunikacyjnego użytkownika wpływającego na trudność świadczenia asystencji osobistej;
- 3) indywidualnych potrzeb użytkownika.

4. Obowiązują następujące poziomy stawek godzinowych asystencji osobistej:

- 1) poziom bazowy – podstawowy poziom, który może być adekwatny do prostszych czynności asystenckich;
- 2) pierwszy poziom podwyższony;
- 3) drugi poziom podwyższony;
- 4) trzeci poziom podwyższony.

5. Wynagrodzenie asystenta osobistego określa się mając na względzie skalę trudności zapewnienia asystencji osobistej i szczególne potrzeby związane ze wsparciem danego użytkownika.

6. Ustala się następujące stawki godzinowe asystencji osobistej:

- 1) dla poziomu bazowego – 49 zł brutto;
- 2) dla pierwszego poziomu podwyższonego – 51 zł brutto;
- 3) dla drugiego poziomu podwyższonego – 53 zł brutto;
- 4) dla trzeciego poziomu podwyższonego – 55 zł brutto.

7. Stawki godzinowe, o których mowa w ust. 6, podlegają corocznej waloryzacji, poczynsz od dnia 1 stycznia każdego roku kalendarzowego, co najmniej o prognozowany wskaźnik przeciętnego wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej na rok poprzedzający, zawarty w projekcie ustawy budżetowej ogłoszonym do dnia 30 września roku poprzedzającego.

8. Przy waloryzacji, o której mowa w ust. 7, uwzględnia się także różnicę pomiędzy wskaźnikiem prognozowanym a wskaźnikiem rzeczywistego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej w roku poprzednim, ogłoszonym przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.

9. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego ogłasza, w drodze obwieszczenia w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, do dnia 15 października każdego roku, wysokość stawek godzinowych asystencji osobistej obowiązujących od dnia 1 stycznia roku następnego, z uwzględnieniem zasad, o których mowa w ust. 5 i 7.

10. Na podstawie obwieszczenia, o którym mowa w ust. 9, wojewoda aktualizuje wysokość stawek w systemie informatycznym, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1.

11. Decyzja przyznająca prawo do asystencji osobistej określa, czy istnieje wymóg ukończenia przez asystenta osobistego danego użytkownika szkolenia z zakresu pierwszej pomocy oraz czy asystentowi osobistemu danego użytkownika przysługują szkolenia specjalistyczne oraz zakres tych szkoleń, z uwagi na zakres potrzeb użytkownika.

12. Decyzja przyznająca prawo do asystencji osobistej oraz odmawiająca przyznania prawa do asystencji osobistej zawiera uzasadnienie.

13. Przewodniczący Zespołu przekazuje decyzję przyznającą prawo do asystencji osobistej z systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2, do systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1.

14. Osobie otrzymującej decyzję o przyznaniu prawa do asystencji osobistej, która nie posiada konta w systemie, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1, konto to zakłada Zakład Ubezpieczeń Społecznych, z dniem przekazania decyzji przyznającej prawo do asystencji osobistej.

Art. 22. 1. Osoba z niepełnosprawnością, której dotyczy decyzja przyznająca prawo do asystencji osobistej albo odmawiająca przyznania tego prawa może się zwrócić się do Zespołu, który wydał decyzję, z wnioskiem o ponowne rozpatrzenie sprawy. Wniosek może być złożony osobiście albo, za zgodą osoby z niepełnosprawnością, przez osobę, o której mowa w art 17 ust. 1 lub ust. 2.

2. Wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy zawiera:

- 1) dane osobowe osoby wnoszącej o ponowne rozpatrzenie (imię, nazwisko, adres miejsca zamieszkania, a w przypadku osób nieposiadających miejsca zamieszkania – adres miejsca pobytu,
- 2) numer PESEL, a w przypadku, gdy nie nadano numeru PESEL – numer i serię dokumentu potwierdzającego tożsamość;
- 3) wskazanie decyzji, której dotyczy wniosek o ponowne rozpatrzenie;
- 4) treść żądania.

3. Wniosek składa się w terminie 14 dni od dnia doręczenia decyzji.

4. Rozpatrzenie przez Zespół wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy wymaga ponownego ustalenia przez Skład potrzeby asystencji osobistej i zakresu tej potrzeby. W tym celu przewodniczący Zespołu wyznacza inny Skład niż Skład, który dokonał ustaleń w oparciu o które Zespół wydał decyzję.

5. W przypadku zmiany potrzeb użytkownika w zakresie asystencji osobistej, użytkownik albo osoba, o której mowa w art. 17 ust. 1 lub 2, za zgodą osoby, której dotyczy decyzja, może wystąpić z wnioskiem o ponowne ustalenie zakresu uprawnień w ramach asystencji osobistej. Do ponownego rozpatrzenia sprawy stosuje się odpowiednio przepisy art. 21 ust. 2–5.

6. Decyzja w sprawie ponownego ustalenia zakresu uprawnień w ramach asystencji osobistej wydana na wniosek, o którym mowa w ust. 5, uchyla w całości dotychczas obowiązującą decyzję z dniem, w którym decyzja ta stała się ostateczna.

7. Kolejna decyzja przyznająca prawo do asystencji osobistej może zostać wydana na wniosek złożony nie wcześniej niż na 6 miesięcy przed upływem okresu, na który została wydana dotychczasowa decyzja. W przypadku wydania kolejnej decyzji przyznającej prawo do asystencji osobistej uprawnienia w ramach asystencji osobistej przysługują od dnia następującego po dniu upływu terminu ważności dotychczasowej decyzji.

Art. 23. 1. W sprawach nieuregulowanych w niniejszym rozdziale stosuje się przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 572 oraz z 2025 r. poz. 769).

2. Do rozpoznania spraw sądowo-administracyjnych w rozumieniu art. 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2024 r. poz. 935 i 1685 oraz z 2025 r. poz. 769) jest właściwy wojewódzki sąd administracyjny, na którego obszarze właściwości ma miejsce pobytu osoba ubiegająca się o ustalenie prawa do asystencji osobistej lub użytkownik.

3. W przypadku osoby całkowicie ubezwłasnowolnionej sądem właściwym do rozpoznawania spraw sądowo-administracyjnych w rozumieniu art. 1 ustawy z dnia 30 sierpnia

2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi jest sąd miejsca zamieszkania opiekuna prawnego.

Rozdział 5

Asystent osobisty

Art. 24. 1. Asystentem osobistym może być osoba, która:

- 1) jest pełnoletnia;
- 2) nie była skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe;
- 3) nie ma orzeczonego prawomocnie zakazu prowadzenia działalności związanej z wychowywaniem, leczeniem, edukacją małoletnich lub opieką nad nimi lub zakazu przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, zakazu kontaktowania się z określonymi osobami lub zakazu opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu;
- 4) nie została prawomocnie pozbawiona władzy rodzicielskiej;
- 5) nie figuruje w bazie danych Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym;
- 6) nie jest wstępnym oraz zstępnym, krewnym w linii bocznej do trzeciego stopnia, małżonkiem, wstępnym oraz zstępnym małżonka, krewnym w linii bocznej małżonka do trzeciego stopnia, zięciem, synową, macochą lub ojczymem użytkownika, ani osobą wspólnie z nią gospodarującą lub pozostającą z nią w faktycznym pożyciu, a także osobą pozostającą z nią w stosunku przysposobienia;
- 7) nie jest osobą pełniącą funkcję rodziny zastępczej wobec użytkownika, osobą prowadzącą rodzinny dom dziecka, w którym użytkownik przebywa, dyrektorem placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, w której użytkownik przebywa, osobą zatrudnioną w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka lub placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, w której użytkownik przebywa, zatrudnioną do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich, o którym mowa w art. 57 ust. 1a ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r. poz. 49);
- 8) nie jest osobą sprawującą wobec użytkownika funkcję rodziny wspierającej, o której mowa w art. 29 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej lub rodziny pomocowej, o której mowa w art. 74 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- 9) posiada:

- a) kwalifikacje zawodowe: asystenta osoby niepełnosprawnej, opiekuna osoby starszej, opiekuna medycznego, pedagoga, psychologa, terapeuty zajęciowego, pracownika socjalnego, pielęgniarki, położnej, ratownika medycznego, fizjoterapeuty, albo
 - b) co najmniej 6-miesięczne, w wymiarze co najmniej 120 godzin, udokumentowane doświadczenie w pracy w udzielaniu bezpośredniego wsparcia osobom z niepełnosprawnościami na podstawie:
 - umowy o pracę lub umowy cywilnoprawnej,
 - umowy o wolontariat;
- 10) ukończyła szkolenie ogólne i przeszkolenie z ewakuacji osób z niepełnosprawnościami;
- 11) została wpisana do Rejestru asystentów.

2. Szkolenia, o których mowa w ust. 1 pkt 10, są organizowane przez Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych.

3. Warunkiem dopuszczenia do szkoleń, o których mowa w ust. 1 pkt 10, jest przedłożenie dokumentów potwierdzających spełnienie warunków, o których mowa w ust. 1 pkt 1–5 i pkt 9.

Art. 25. Asystent osobisty może zostać wybrany przez użytkownika albo wskazany przez realizatora.

Art. 26. 1. Asystent osobisty przed rozpoczęciem świadczenia asystencji osobistej jest zobowiązany odbyć szkolenie z pierwszej pomocy, jeżeli w decyzji o przyznaniu prawa do asystencji osobistej określono obowiązek odbycia tego szkolenia.

2. Po zawarciu kontraktu asystent osobisty jest obowiązany odbyć:

- 1) zindywidualizowany instruktaż przeprowadzony przez użytkownika lub osobę stale wspierającą, osobę pełniącą funkcję rodziny zastępczej wobec użytkownika, osobę prowadzącą rodzinny dom dziecka, w którym użytkownik przebywa, dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, w której użytkownik przebywa, w zakresie obszarów, o których mowa w art. 43 ust. 1,
- 2) instruktaż specjalistyczny przeprowadzony przez lekarza, pielęgniarkę, ratownika medycznego, w zakresie czynności, o których mowa w art. 43 ust. 3, oraz sposobu ich wykonywania – jeżeli w kontrakcie zostało zawarte świadczenie czynności, o których mowa w art. 43 ust. 3.

3. Szkolenie, o którym mowa w ust. 1, oraz instruktaż specjalistyczny, są organizowane przez realizatorów. Szkolenie, o którym mowa w ust. 1 i instruktaże, o których mowa w ust. 2, odbywają się w formie stacjonarnej.

4. W przypadku wyboru realizatora asystencji osobistej zindywidualizowany instruktaż może odbyć się, za zgodą użytkownika, w obecności koordynatora asystencji osobistej lub realizatora.

5. Realizator wprowadza do systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1, informację o przeprowadzonym zindywidualizowanym instruktażu i instruktarzu specjalistycznym oraz szkoleniach.

6. Asystent osobisty nieposiadający kwalifikacji do udzielania świadczeń zdrowotnych w określonym zakresie lub w określonej dziedzinie medycyny jest obowiązany odbywać szkolenia z pierwszej pomocy raz na trzy lata, jeżeli w decyzji o przyznaniu prawa do asystencji osobistej określono obowiązek odbycia tego szkolenia.

Art. 27. Asystent osobisty składa wniosek o wpis do Rejestru asystentów za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1.

Art. 28. 1. Wpisu do Rejestru asystentów, wykreślenia z tego rejestru oraz zmiany wpisu do tego rejestru, dokonuje wojewoda z wykorzystaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1, przy zastosowaniu zapewnionych w tym systemie sposobów potwierdzenia pochodzenia oraz integralności przesłanych danych.

2. Wniosek o wpis do Rejestru asystentów zawiera dane wnioskodawcy:

- 1) imię i nazwisko;
- 2) datę urodzenia;
- 3) numer PESEL, a w przypadku, gdy nie nadano numeru PESEL – numer i serię dokumentu potwierdzającego tożsamość;
- 4) nazwisko rodowe;
- 5) imiona rodziców;
- 6) adres zameldowania na pobyt stały i czasowy;
- 7) adres miejsca zamieszkania;
- 8) adres miejsca pobytu lub ostatniego miejsca zamieszkania – w przypadku osoby nieposiadającej adresu miejsca zamieszkania;
- 9) adres do korespondencji, jeżeli jest inny niż adres zamieszkania;
- 10) wskazanie gmin, na terenie których asystent osobisty deklaruje gotowość świadczenia asystencji osobistej;
- 11) adres poczty elektronicznej, jeżeli wnioskodawca taki adres posiada;
- 12) numer rachunku bankowego, na który jest dokonywana wypłata wynagrodzenia za świadczenie asystencji osobistej;
- 13) informacje o kwalifikacjach albo doświadczeniu, o których mowa w art. 24 ust. 1 pkt 9;
- 14) miejsce na wyrażenie zgody, o której mowa w art. 32 ust. 2;
- 15) informację o szkoleniach, o których mowa w art. 24 ust. 1 pkt 10.

3. Wnioskodawca może również podać informacje:

- 1) o ukończeniu szkolenia z pierwszej pomocy;

- 2) dotyczące preferowanego zakresu oraz dyspozycyjności w zakresie świadczenia asystencji osobistej, w szczególności zakresu czynności i dostępności czasowej;
- 3) dotyczące kwalifikacji, doświadczenia, posiadanych uprawnień lub umiejętności istotnych dla świadczenia asystencji osobistej.

4. Z wnioskiem o wpis do Rejestru asystentów, wnioskodawca składa oświadczenie następującej treści: „Świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia wynikającej z art. 233 § 6 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2025 r. poz. 383) oświadczam, że:

- 1) dane zawarte we wniosku o wpis do Rejestru asystentów są zgodne z prawdą;
- 2) znane mi są i spełniam warunki bycia asystentem osobistym określone w ustawie z dnia o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami.”.

5. Klauzula, o której mowa w ust. 4, zastępuje pouczenie o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań.

Art. 29. 1. Wojewoda przed dokonaniem wpisu do Rejestru asystentów, w terminie 14 dni od dnia złożenia wniosku:

- 1) sprawdza poprawność i kompletność danych podanych przez wnioskodawcę;
- 2) weryfikuje w Krajowym Rejestrze Karnym prawdziwość oświadczenia, o którym mowa w art. 28 ust. 4, w zakresie wymogów, o których mowa w art. 24 ust. 1 pkt 2 i 3;
- 3) weryfikuje w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym prawdziwość oświadczenia, o którym mowa w art. 28 ust. 4, w zakresie wymogu, o którym mowa w 24 ust. 1 pkt 5;
- 4) weryfikuje w rejestrze PESEL prawdziwości oświadczenia, o którym mowa w art. 28 ust. 4, w zakresie danych, o których mowa w art. 28 ust. 2 pkt 1, 2 i 6.

2. Celem czynności, o których mowa w ust. 1, jest potwierdzenie spełniania przez wnioskodawcę warunków niezbędnych do pełnienia funkcji asystenta osobistego.

3. Administratorem danych osobowych przetwarzanych w związku z czynnościami, o których mowa w ust. 1, jest wojewoda właściwy ze względu na miejsce zamieszkania wnioskodawcy.

4. Zakres danych zawartych w Rejestrze asystentów obejmuje dane wskazane we wniosku, o którym mowa w art. 28 ust. 2 i 3.

Art. 30. 1. W przypadku gdy wniosek o wpis do Rejestru asystentów jest niekompletny wojewoda wzywa wnioskodawcę, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1, do jego uzupełnienia w terminie 30 dni od dnia doręczenia wezwania, wskazując stwierdzone braki – pod rygorem pozostawienia wniosku bez rozpoznania.

2. Wojewoda odmawia, w drodze decyzji, wpisu do Rejestru asystentów, jeżeli wnioskodawca nie spełnia warunków określonych w art. 24 ust. 1.

Art. 31. 1. Asystent osobisty jest obowiązany do niezwłocznego zgłoszenia zmian dotyczących jego danych zawartych w Rejestrze asystentów, nie później niż w terminie 7 dni od dnia ich wystąpienia.

2. Zgłoszenia, o którym mowa w ust. 1, dokonuje się za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1, na formularzu zmiany danych.

3. Wojewoda jako administrator danych osobowych, dokonuje aktualizacji danych w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1.

Art. 32. 1. Dane osobowe asystentów osobistych oraz osób ubiegających się o wpis do Rejestru asystentów są udostępnione ministrowi właściwemu do spraw zabezpieczenia społecznego.

2. Dane osobowe, o których mowa w ust. 1, są dostępne dla realizatorów usług asystencji osobistej z obszaru gmin, w których asystencja osobista jest świadczona, a w przypadku osób ubiegających się o wpis – w gminach, w których zadeklarowali oni gotowość do świadczenia usług, pod warunkiem wyrażenia zgody na dostęp do tych danych.

3. Dane osobowe asystentów osobistych wpisanych do Rejestru asystentów są dostępne dla osób z niepełnosprawnością, dla których ustalono prawo do asystencji osobistej, z wyłączeniem danych, o których mowa w art. 28 ust. 2 pkt 2–12.

Art. 33. 1. Wojewoda dokonuje wykreślenia asystenta osobistego z Rejestru asystentów:

- 1) na jego wniosek;
- 2) w przypadku niespełniania warunków, określonych w art. 24 ust. 1;
- 3) w przypadku niezgodności danych zawartych w Rejestrze asystentów ze stanem faktycznym oraz braku sprostowania tych danych w terminie 14 dni od dnia doręczenia wezwania w tej sprawie.

2. Wykreślenie z Rejestru asystentów następuje w drodze decyzji administracyjnej.

Art. 34. W postępowaniu administracyjnym w sprawach dotyczących wpisu do Rejestru asystentów organem wyższego stopnia jest minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego.

Art. 35. Prawomocna decyzja o wykreśleniu z Rejestru asystentów skutkuje wygaśnięciem kontraktu zawartego z asystentem osobistym z mocy prawa.

Art. 36. Asystent osobisty nie może świadczyć asystencji osobistej w wymiarze przekraczającym 276 godzin miesięcznie, z uwzględnieniem łącznej liczby godzin świadczonych na rzecz wszystkich użytkowników.

Art. 37. 1. Wynagrodzenie asystenta osobistego ustalane jest, na podstawie liczby godzin świadczenia asystencji osobistej określonej w kontrakcie oraz odpowiedniego poziomu stawki godzinowej.

Art. 38. 1. Asystentowi osobistemu, który świadczy asystencję osobistą na podstawie art. 67 ust. 3 pkt 1, przysługuje jedna godzina płatnego urlopu za każde 10 godzin świadczenia asystencji osobistej.

2. Urlop, o którym mowa w ust. 1, nie pomniejsza liczby godzin asystencji osobistej przyznanych użytkownikowi.

3. Urlop, o którym mowa w ust. 1, jest udzielany przez realizatora, w uzgodnieniu z użytkownikiem, na wniosek asystenta osobistego.

4. Złożenie wniosku i udzielenie urlopu odbywa się za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1.

5. Urlop może zostać udzielony, gdy nie wpłynie to negatywnie na ciągłość i jakość świadczenia asystencji osobistej. Przy udzielaniu urlopu należy uwzględnić:

- 1) indywidualne potrzeby użytkownika;
- 2) dostępność innych asystentów osobistych;
- 3) konieczność zapewnienia zastępstwa odpowiedniego do indywidulanych potrzeb użytkownika.

6. Wniosek o urlop powinien zawierać:

- 1) liczbę godzin urlopu, które asystent zamierza wykorzystać;
- 2) proponowany termin wykorzystania urlopu.

7. Za czas urlopu asystentowi osobistemu przysługuje wynagrodzenie w wysokości, jaką otrzymałby, gdyby w tym czasie świadczył asystencję osobistą.

8. Ekwiwalent pieniężny za niewykorzystany urlop przysługuje wyłącznie w przypadku rozwiązania albo wygaśnięcia kontraktu, jeżeli termin jego zakończenia uniemożliwia wykorzystanie przysługującego urlopu.

9. Wynagrodzenie za urlop oraz ekwiwalent za niewykorzystany urlop oblicza się na podstawie stawki godzinowej określonej w kontrakcie, proporcjonalnie do liczby niewykorzystanych godzin urlopu.

Art. 39. 1. Asystent osobisty podlega przez cały okres świadczenia asystencji osobistej obowiązkowemu ubezpieczeniu odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone w związku z wykonywaniem czynności asystenta osobistego.

2. Koszty ubezpieczenia, o którym mowa w ust. 1, ponosi asystent osobisty.

3. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego zawiera umowę z zakładem ubezpieczeń prowadzącym działalność ubezpieczeniową w zakresie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, umożliwiającą asystentom osobistym przystąpienie do ubezpieczenia, o którym mowa w ust. 1.

4. Przystąpienie do ubezpieczenia w ramach umowy, o której mowa w ust. 3, następuje na zasadach określonych w tej umowie i stanowi spełnienie obowiązku, o którym mowa w ust. 1.

5. Składki na ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej są potrącane z wynagrodzenia asystenta osobistego.

6. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) minimalny zakres ochrony ubezpieczeniowej i wysokość ubezpieczenia,
- 2) sposób dokumentowania posiadania ubezpieczenia,
- 3) tryb i terminy przystępowania do ubezpieczenia na podstawie umowy, o której mowa w ust. 3

– mając na względzie konieczność zapewnienia ochrony osób z niepełnosprawnością oraz bezpieczeństwa wykonywania usług asystencji osobistej.

Art. 40. Asystent osobisty jest uprawniony do:

- 1) uczestniczenia w czynnościach wskazanych przez użytkownika w ramach obszarów określonych w art. 43 ust. 1;
- 2) wstępu do miejsc, w których są realizowane czynności, o których mowa w pkt 1;
- 3) dostępu, za zgodą użytkownika, do informacji dostępnych temu użytkownikowi, niezbędnych do świadczenia asystencji osobistej, z zachowaniem obowiązku poufności;
- 4) korzystania z superwizji asystencji osobistej w wymiarze do 6 godzin w każdym półroczu roku kalendarzowego.

Art. 41. 1. Superwizorem asystencji osobistej może być osoba która:

- 1) posiada certyfikat superwizora pracy socjalnej oraz ukończyła szkolenie uzupełniające dla superwizorów asystencji osobistej, lub
- 2) ukończyła szkolenie dla superwizorów asystencji osobistej, przystąpiła do egzaminu, zdała egzamin i uzyskała certyfikat superwizora asystencji osobistej.

2. Szkolenie uzupełniające, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, jest realizowane przez Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych.

3. Szkolenie, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, mogą realizować jednostki prowadzące kształcenie psychologów, kształcenie pracowników socjalnych lub szkolenia z zakresu I lub II stopnia specjalizacji w zawodzie pracownik socjalny i wykazujące się co najmniej 3-letnim doświadczeniem w tym zakresie po uzyskaniu zgody ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego na prowadzenie szkoleń dla superwizorów asystencji osobistej.

4. Do egzaminu na superwizora asystencji osobistej może przystąpić osoba, która:

- 1) złożyła wniosek o dopuszczenie do egzaminu;

- 2) posiada tytułu zawodowy magistra uzyskany po ukończeniu studiów na jednym z kierunków lub w zakresie:
 - a) pedagogika,
 - b) pedagogika specjalna,
 - c) politologia i nauki społeczne,
 - d) polityka społeczna,
 - e) praca socjalna,
 - f) psychologia,
 - g) socjologia,
 - h) nauki o rodzinie lub
- 3) posiada decyzję o uznaniu kwalifikacji w zawodzie regulowanym psychologa lub pracownika socjalnego na podstawie przepisów ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej (Dz.U. z 2023 r. poz. 334 oraz z 2025 r. poz. 619);
- 4) ma co najmniej 3 – letnie doświadczenie w pracy jako asystent osobisty, koordynator asystencji osobistej lub wykazała się udokumentowanym doświadczeniem w przeprowadzeniu co najmniej 500 godzin szkoleń dla asystentów osobistych, koordynatorów asystencji osobistej, użytkowników, doradców wzajemnych, z zakresu umiejętności interpersonalnych i społecznych, pracy asystenta osobistego, koordynatora asystencji osobistej, doradcy wzajemnego, lub z zakresu szkoleń specjalistycznych, o których mowa w art. 68 ust. 1 pkt. 12.

5. Osoba, która nie zdała egzaminu na superwizora asystencji osobistej może przystąpić do egzaminu poprawkowego nie wcześniej niż po upływie 30 dni od dnia otrzymania informacji o wyniku egzaminu. Przepis ust. 4 stosuje się odpowiednio do egzaminu poprawkowego.

6. Za egzamin, o którym mowa w ust. 4, w tym za egzamin poprawkowy, osoby przystępujące wnoszą opłatę w wysokości 20% kwoty przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w poprzednim roku kalendarzowym, ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie art. 20 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2024 r. poz. 1631 i 1674 oraz z 2025 r. poz. 718 i 769). Opłata za egzamin w tym egzamin poprawkowy stanowi dochód budżetu państwa.

7. Podmiot ubiegający się o uzyskanie zgody na prowadzenie szkoleń dla superwizorów asystencji osobistej jest obowiązany:

- 1) przedstawić program szkolenia zgodny ze standardami, o których mowa w ust. 9;
- 2) wykazać posiadanie odpowiedniej kadry dydaktycznej;
- 3) zapewnić warunki techniczne, lokalowe i organizacyjne do realizacji szkolenia;

4) umożliwić przeprowadzenie nadzoru merytorycznego.

8. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego sprawuje nadzór merytoryczny nad szkoleniami dla superwizorów asystencji osobistej. Nadzór ten obejmuje:

- 1) ocenę zgodności programu i realizacji szkolenia z obowiązującymi standardami;
- 2) kontrolę kwalifikacji kadry dydaktycznej;
- 3) kontrolę dokumentacji szkoleniowej;
- 4) możliwość przeprowadzenia wizytacji podmiotów prowadzących szkolenia oraz żądania od tych podmiotów wyjaśnień i informacji.

9. Program szkolenia dla superwizorów asystencji osobistej uwzględnia:

- 1) zagadnienia z zakresu etyki zawodowej superwizora i asystenta osobistego;
- 2) metodykę i narzędzia superwizji;
- 3) analizę przypadków oraz prowadzenie dokumentacji superwizji.

10. Superwizja asystencji osobistej służy zapewnieniu jakości usług oraz rozwojowi zawodowemu osób świadczących asystencję osobistą.

11. Cele superwizji asystencji osobistej obejmują:

- 1) wzmacnianie rozwoju zawodowego asystentów osobistych;
- 2) zapobieganie wypaleniu zawodowemu asystentów osobistych;
- 3) rozwijanie umiejętności rozpoznawania i rozwiązywania trudności w pracy;
- 4) poprawę skuteczności komunikacji z użytkownikami oraz współpracownikami;
- 5) wspieranie nawiązywania i utrzymywania właściwych relacji asystenta osobistego z użytkownikiem.

12. Standardy superwizji asystencji osobistej obejmują:

- 1) prowadzenie superwizji asystencji osobistej w formie indywidualnej lub grupowej z zachowaniem zasad poufności i neutralności;
- 2) stosowanie metod umożliwiających analizę przypadków, udzielanie informacji zwrotnej oraz rozwój praktycznych umiejętności zawodowych;
- 3) obowiązek stałego podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- 4) dokumentowanie procesu superwizji asystencji osobistej;
- 5) unikanie konfliktu interesów oraz zachowanie bezstronności w relacjach z uczestnikami superwizji (asystentami osobistymi).

13. Superwizji asystencji osobistej nie może prowadzić osoba, która:

- 1) pozostaje w relacji służbowej, zawodowej lub osobistej z asystentem osobistym uczestniczącym w superwizji;
- 2) jest zatrudniona w tym samym podmiocie co uczestnik superwizji asystencji osobistej, z wyjątkiem sytuacji, gdy zatrudnienie wynika wyłącznie z zawartej umowy o prowadzenie superwizji asystencji osobistej.

Art. 42. 1. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) standardy dla superwizji asystencji osobistej,
- 2) wymagania programowe dla szkoleń:
 - a) uzupełniających dla superwizorów asystencji osobistej,
 - b) superwizorów asystencji osobistej,
- 3) szczegółowy sposób realizacji szkoleń dla superwizorów asystencji osobistej, w tym metody dydaktyczne i wymiar godzin,
- 4) sposób wnoszenia odpłatności za egzamin i egzamin poprawkowy,
- 5) organizację i sposób przeprowadzania egzaminu i egzaminu poprawkowego,
- 6) szczegółowe warunki i tryb udzielania zgody na prowadzenie szkoleń dla superwizorów asystencji osobistej,
- 7) sposób prowadzenia nadzoru merytorycznego nad szkoleniami dla superwizorów asystencji osobistej

– uwzględniając potrzebę zapewnienia odpowiedniego poziomu szkolenia i przygotowania superwizorów asystencji osobistej, odpowiedniego poziomu świadczonych usług przez asystentów osobistych, ujednolicenia wymogów dotyczących ujednolicenia wymogów prowadzenia szkoleń dla superwizorów asystencji osobistej i sposobu prowadzenia nadzoru merytorycznego nad szkoleniami dla superwizorów asystencji osobistej.

2. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy program i zakres godzinowy szkoleń dla użytkowników, koordynatorów oraz doradców wzajemnych oraz minimalne kwalifikacje osób prowadzących te szkolenia, mając na względzie konieczność zapewnienia właściwych relacji pomiędzy użytkownikiem a asystentem osobistym oraz zagwarantowania wysokiej jakości, efektywności i poziomu bezpieczeństwa świadczenia asystencji osobistej.

Rozdział 6

Zakres wsparcia udzielany w ramach asystencji osobistej

Art. 43. 1. Asystencja osobista jest realizowana przez wspieranie użytkownika we wszelkich czynnościach życia codziennego, w obszarach:

- 1) czynności samoobsługowych, w tym utrzymania higieny osobistej;
- 2) prowadzenia gospodarstwa domowego i wypełniania ról w rodzinie;
- 3) przemieszczania się;
- 4) komunikowania się z otoczeniem;
- 5) podejmowania aktywności życiowej, w tym osobistej, społecznej i zawodowej.

2. Asystent osobisty może w ramach świadczenia asystencji osobistej wykonywać wobec użytkownika proste czynności pielęgnacyjne lub higieniczne, które nie wymagają posiadania

kwalifikacji do udzielania świadczeń zdrowotnych w określonym zakresie lub w określonej dziedzinie medycyny.

3. Asystent osobisty może po odbyciu instruktażu specjalistycznego, o którym mowa w art. 26 ust. 2 pkt 2 wykonywać następujące czynności:

- 1) pomiaru podstawowych parametrów zdrowotnych (ciśnienia krwi, temperatury, poziomu cukru glukometrem),
- 2) podawania leków drogą doustną, doodbytniczą lub przez skórę (wcieranie),
- 3) podawania leków drogą wziewną (nebulizatory, inhalatory ciśnieniowe z dozownikiem pojedynczych dawek, z dozownikiem uruchamiającym wdech, inhalatory proszkowe),
- 4) profilaktyki przeciwoleżynowa oraz opatrywanie odleżyn,
- 5) odśluzowywania dróg oddechowych, w tym czyszczenia rurki tracheostomijnej,
- 6) żywienia dojelitowego i dożołądkowego przez zgłębnik lub gastrostomię, w tym PEG (metodą porcji),
- 7) stosowania okładów i kompresów,
- 8) nacierania, oklepywania,
- 9) zmiany opatrunku na ranie niepowikłanej,
- 10) iniekcji insuliny (penami insulinowymi),
- 11) cewnikowania cewnikami zewnętrznymi oraz wewnętrznymi jednorazowymi,
- 12) wymiany worka stomijnego i worka na mocz,
- 13) obsługi podstawowego sprzętu medycznego (koncentratorów tlenu, respiratorów, pomp insulinowych, podstawowa obsługa ssaków medycznych)

– jeżeli wykonywanie tych czynności zostało określone w kontrakcie i instruktaż wykonywania tych czynności został przeprowadzony w ramach instruktażu specjalistycznego.

Rozdział 7

Warunki świadczenia asystencji osobistej

Art. 44. 1. Asystent osobisty świadczy wsparcie pod kierunkiem użytkownika.

2. W przypadku, gdy użytkownikiem jest osoba niepełnoletnia świadczenie asystencji osobistej odbywa się przy wsparciu osoby, o której mowa w art. 17 ust. 1.

3. W przypadku, gdy użytkownikiem jest osoba ubezwłasnowolniona całkowicie albo częściowo świadczenie asystencji osobistej może odbywać się przy wsparciu odpowiednio jej przedstawiciela ustawowego albo kuratora tej osoby lub osoby stale wspierającej.

Art. 45. 1. Prawo do asystencji osobistej ulega zawieszeniu na czas przebywania użytkownika:

- 1) w zakładzie karnym;
- 2) areszcie śledczym;

- 3) w zakładzie poprawczym albo schronisku dla nieletnich;
- 4) w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dys socjalnym.

2. Osoby kierujące podmiotami, o których mowa w ust. 1, po przyjęciu użytkownika są obowiązane poinformować o tym właściwego wojewodę.

3. Informacja, o której mowa w ust. 2 zawiera:

- 1) imię i nazwisko użytkownika;
- 2) numer PESEL, a w przypadku, gdy nie nadano numeru PESEL – numer i serię dokumentu potwierdzającego tożsamość;
- 3) odpowiednio datę rozpoczęcia odbywania kary pozbawienia wolności, datę rozpoczęcia przebywania w areszcie śledczym, datę umieszczenia w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dys socjalnym albo w zakładzie poprawczym albo schronisku dla nieletnich;
- 4) oznaczenie podmiotu, w którym przebywa użytkownik;
- 5) przewidywany czas trwania pobytu użytkownika w tym podmiocie.

4. Osoby kierujące placówkami, o których mowa w ust. 1, przekazują właściwemu wojewodzie informację o zakończeniu pobytu użytkownika w podmiocie, o którym mowa w ust. 1, w terminie 7 dni od dnia jego zakończenia.

5. Osoby kierujące podmiotami, o których mowa w ust. 1, oraz właściwy wojewoda przetwarzają dane, o których mowa w ust. 3 i 4, wyłącznie w celu weryfikacji prawa użytkownika do korzystania z asystencji osobistej.

6. Wojewoda po otrzymaniu informacji, o której mowa w ust. 2, jest obowiązany niezwłocznie powiadomić o tym realizatora za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1, przekazując informacje, o których mowa w ust. 2 i 4.

Art. 46. 1. Asystencja osobista nie jest realizowana w czasie pobytu użytkownika na w:

- 1) szpitalu psychiatrycznym w rozumieniu art. 3 pkt 2 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2024 r. poz. 917),
- 2) domu pomocy społecznej,
- 3) rodzinnym domu pomocy, o którym mowa w art. 52 ust. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1283 i 1572 oraz z 2025 r. poz. 620 i 718),
- 4) zakładzie opiekuńczo-leczniczym,
- 5) zakładzie pielęgnacyjno-opiekuńczym,
- 6) hospicjum udzielającym stacjonarnych i całodobowych świadczeń zdrowotnych innych niż szpitalne, o którym mowa w art. 12 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2025 r. poz. 450, 620, 637),
- 7) placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego,

- 8) zakładzie leczenia uzdrowiskowego wykonującego stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne w rozumieniu art. 8 pkt 1 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r o działalności leczniczej,
 - 9) innym niż wymienione w pkt 1–8 podmiocie zapewniającym całodobową opiekę osobom z niepełnosprawnościami, przewlekłe chorym lub osobom w podeszłym wieku, z wyłączeniem mieszkań wspomaganych i mieszkań treningowych, o których mowa w art. 53 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej
- jeżeli podmiot określony w pkt 1–9 jest obowiązany do zapewnienia opieki użytkownikowi.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do osób umieszczonych w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, jeżeli dyrektor tej placówki osobiście sprawuje całodobową opiekę nad osobą uprawnioną do asystencji osobistej i prowadzi wspólnie z nią gospodarstwo domowe.

3. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do świadczenia czynności asystencji osobistej:

- 1) niezbędnych do skorzystania z asystencji osobistej poza podmiotem, o którym mowa w ust. 1;
- 2) gdy użytkownik realizuje obowiązki zawodowe lub odwiedza osobę przebywającą w podmiotach wskazanych w ust. 1.

4. Osoby kierujące podmiotami o których mowa w ust. 1, po przyjęciu użytkownika są obowiązane poinformować o tym właściwego wojewodę.

5. Informacja, o której mowa w ust. 4, zawiera:

- 1) imię i nazwisko użytkownika;
- 2) numer PESEL, a w przypadku, gdy nie nadano numeru PESEL – numer i serię dokumentu potwierdzającego tożsamość;
- 3) datę rozpoczęcia pobytu;
- 4) oznaczenie podmiotu, w którym przebywa użytkownik;
- 5) przewidywany czas trwania pobytu użytkownika w tym podmiocie.

6. Osoby kierujące podmiotami, o których mowa w ust. 1, przekazują właściwemu wojewodzie informację o zakończeniu pobytu użytkownika w danym podmiocie, w terminie 7 dni od dnia zakończenia jego pobytu.

7. Osoby kierujące podmiotami, o których mowa w ust. 1, oraz wojewoda przetwarzają dane i informacje, o których mowa w ust. 5 i 6, wyłącznie w celu weryfikacji prawa do korzystania osoby z asystencji osobistej.

8. Wojewoda po otrzymaniu informacji, o której mowa w ust. 4 i 6 jest obowiązany niezwłocznie powiadomić o tym realizatora za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, o

którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1, przekazując dane, o których mowa w ust. 5 oraz informację, o której mowa w ust. 6.

Art. 47. 1. W przypadku pobytu użytkownika w podmiotach, o których mowa w art. 46 ust. 1, liczba godzin asystencji osobistej, określona w decyzji o ustaleniu prawa do asystencji osobistej, ulega pomniejszeniu o 75%, począwszy od 15. dnia kalendarzowego tego pobytu.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do osób umieszczonych w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, jeżeli dyrektor tej placówki:

- 1) sprawuje osobiście całodobową opiekę nad osobą uprawnioną do asystencji osobistej, oraz
- 2) prowadzi z nią wspólne gospodarstwo domowe.

3. W przypadku korzystania przez osobę uprawnioną do asystencji osobistej przez okres co najmniej 14 kolejnych dni kalendarzowych z usług realizowanych w jednym z następujących podmiotów:

- 1) placówce oświatowej niezapewniającej całodobowej opieki,
- 2) ośrodka wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, o którym mowa w art. 51 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- 3) klubie integracji społecznej,
- 4) centrum integracji społecznej,
- 5) warsztacie terapii zajęciowej,
- 6) innym niż wymienione w pkt 1–5 ośrodku wsparcia lub placówce, zapewniających wsparcie dzienne

– liczba godzin asystencji osobistej ulega pomniejszeniu o 35%.

4. Przepisu ust. 3 nie stosuje się do osób, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 2.

5. W przypadku jednoczesnego spełniania przez użytkownika przesłanek określonych w ust. 1 i 3, pomniejszenia liczby godzin dokonuje się jednokrotnie, zgodnie z ust. 1.

6. Pomniejszenie liczby godzin, o którym mowa w ust. 1 i 3, następuje począwszy od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego następującego po upływie korzystania z pobytu lub usług, o którym mowa odpowiednio w ust. 1 i 3.

7. Liczba godzin po pomniejszeniu jest zaokrąglana w górę do liczby całkowitej, przy czym nie może być niższa niż 15 godzin miesięcznie.

8. Pomniejszenia liczby godzin dokonuje realizator, i przekazuje informację o zaktualizowanej liczbie godzin w systemie informatycznym, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1, nie później niż do końca miesiąca kalendarzowego, w którym nastąpiło pomniejszenie.

9. Asystent osobisty jest zobowiązany do niezwłocznego poinformowania realizatora o rozpoczęciu pobytu lub korzystania z usług w podmiotach, o których mowa w ust. 1 i 3.

Art. 48. W przypadku jednoczesnego korzystania z:

- 1) usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- 2) zatrudnienia wspomaganego,
- 3) usług centrum integracji społecznej lub klubu integracji społecznej, o których mowa w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2025 r. poz. 83 i 620),
- 4) świadczeń szpitalnych lub stacjonarnych i całodobowych świadczeń zdrowotnych innych niż świadczenia szpitalne, w rozumieniu art. 2 pkt 11 i 12 ustawy z 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej, finansowanych ze środków publicznych,
- 5) innych niż asystencja osobista finansowanych ze środków publicznych form indywidualnego wsparcia osoby z niepełnosprawnością w wykonywaniu czynności, których nie może wykonywać na równi z innymi osobami bez korzystania ze wsparcia osób trzecich,
- 6) warsztatu terapii zajęciowej albo zakładu aktywności zawodowej w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- 7) placówki wsparcia dziennego, o której mowa w art. 19 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- 8) jednostki organizacyjnej pomocy społecznej w rozumieniu art. 6 pkt 5 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- 9) hospicjum udzielającego świadczeń zdrowotnych wyłącznie w warunkach domowych – czynności realizowane w ramach wymienionych usług oraz w ramach asystencji osobistej nie mogą być wykonywane w tym samym czasie i obejmować tych samych czynności.

Art. 49. 1. Koordynator asystencji osobistej dokonuje ewaluacji świadczenia asystencji osobistej, nie rzadziej niż raz na trzy miesiące. Ewaluacja jest obowiązkowa w ostatnim miesiącu obowiązywania kontraktu.

2. W ewaluacji świadczenia asystencji osobistej bierze udział użytkownik i asystent osobisty. W ewaluacji świadczenia asystencji osobistej osoby niepełnoletniej lub o ograniczonej zdolności do czynności prawnych bierze udział także jej przedstawiciel ustawowy.

3. W ewaluacji świadczenia asystencji osobistej, jeżeli jest to konieczne dla właściwego uzyskania informacji zwrotnej od osoby z niepełnosprawnością, może uczestniczyć osoba stale wspierająca. Na wniosek użytkownika w ewaluacji świadczenia asystencji osobistej może uczestniczyć doradca wzajemny.

4. Ewaluacja świadczenia asystencji osobistej ma na celu:

- 1) sprawdzenie czy asystencja osobista spełnia potrzeby użytkownika;

- 2) ocenę jakości świadczonej asystencji osobistej;
- 3) identyfikację obszarów wymagających poprawy.

5. W procesie ewaluacji świadczenia asystencji osobistej ocenie podlegają:

- 1) w zakresie kompetencji asystenta osobistego jego:
 - a) umiejętności,
 - b) profesjonalizm,
 - c) empatia i stosunek do użytkownika;
- 2) w zakresie dostosowania usług do indywidualnych potrzeb użytkownika:
 - a) jakość pomocy w codziennych czynnościach,
 - b) postępowanie zgodnie z instrukcjami użytkownika;
- 3) w zakresie jakości komunikacji między użytkownikiem a asystentem osobistym:
 - a) rozumienie przez asystenta osobistego potrzeb użytkownika,
 - b) umiejętność właściwego reagowania asystenta osobistego na problemy, sugestie i uwagi użytkownika;
- 4) zadowolenie użytkownika z jakości usług świadczonych przez asystenta osobistego;
- 5) przestrzeganie przez asystenta osobistego ustalonego czasu świadczenia asystencji osobistej.

6. Zbieranie informacji w obszarach, o których mowa w ust. 5, odbywa się przy zastosowaniu następujących metod:

- 1) wywiadu z użytkownikiem lub jeżeli jest to konieczne dla właściwego rozpoznania potrzeb osoby z niepełnosprawnością – z osobą stale wspierającą;
- 2) wywiadu z asystentem osobistym;
- 3) obserwacji pracy asystenta osobistego;
- 4) ankiet wypełnianych przez użytkownika lub jeżeli jest to konieczne dla właściwego rozpoznania potrzeb osoby z niepełnosprawnością – osobę stale wspierającą;
- 5) raportów sporządzanych przez asystentów osobistych opisujących ich działania, problemy i potrzeby.

7. Koordynator asystencji osobistej sporządza protokół z ewaluacji świadczenia asystencji osobistej, który zawiera:

- 1) imię i nazwisko użytkownika oraz asystenta osobistego;
- 2) oznaczenie kontraktu, na podstawie którego usługa asystencji osobistej jest świadczona;
- 3) wskazanie okresu, którego ewaluacja świadczenia asystencji osobistej dotyczy;
- 4) wnioski dotyczące jakości świadczonej asystencji osobistej, a także dodatkowych potrzeb wsparcia w określonych obszarach, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 6b⁶ ust. 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, jeżeli takie występują.

8. Ewaluacja świadczenia asystencji osobistej jest dokumentowana w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1, i polega na składaniu w tym systemie ankiet użytkowników, raportów asystentów osobistych i protokołów koordynatorów asystencji osobistej, według zamieszczonych w tym systemie wzorów ankiet, raportów i protokołów.

9. Wzory ankiet użytkowników, raportów asystentów osobistych i protokołów koordynatorów asystencji osobistej, o których mowa w ust. 7, określa Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych i umieszcza je:

- 1) w Biuletynie Informacji Publicznej na swojej stronie podmiotowej... ;
- 2) na swojej stronie internetowej oraz
- 3) w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1.

10. Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych na podstawie danych zebranych z ewaluacji świadczenia asystencji osobistej dokonuje analizy jakości asystencji osobistej, wskazuje na nieprawidłowości, jeżeli takie wystąpiły oraz wskazuje na rodzaje działań naprawczych, które należy zastosować, i przekazuje te informacje wojewodom drogą elektroniczną w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1.

11. Realizatorzy oraz osoby i podmioty zaangażowane przez nich przy organizacji lub realizacji asystencji osobistej uczestniczą w ewaluacji świadczenia asystencji osobistej przeprowadzanej przez Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych lub podmioty zaangażowane przez niego do realizacji ewaluacji.

12. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy sposób realizacji ewaluacji świadczenia asystencji osobistej, mając na względzie konieczność zagwarantowania wysokiej jakości i właściwego poziomu bezpieczeństwa świadczenia asystencji osobistej.

Art. 50. 1. Użytkownik, który nienależnie korzystał z asystencji osobistej zwraca środki finansowe przekazane przez realizatora, na wypłatę wynagrodzenia asystenta osobistego wraz z należnymi składkami i wpłatami realizatorów, za okres nienależnego korzystania z asystencji osobistej.

2. Decyzję o ustaleniu i zwrocie nienależnie pobranych środków finansowych związanych z korzystaniem z asystencji osobistej wydaje wojewoda.

3. Za nienależne korzystanie z asystencji osobistej uważa się:

- 1) asystencję osobistą świadczoną:
 - a) na podstawie fałszywych danych zawartych we wniosku o ustalenie prawa do asystencji osobistej, oświadczeniach lub dokumentach,
 - b) mimo braku prawa do asystencji osobistej;
- 2) przypadki zatwierdzenia raportu, o którym mowa w art. 80, w którym zostały podane nieprawdziwe informacje o liczbie godzin zrealizowanych w danym miesiącu.

4. Od wskazanych w decyzji kwot środków finansowych nienależnie pobranych są naliczane odsetki w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych, liczone od dnia rozpoczęcia świadczenia asystencji osobistej.

5. Należności z tytułu nienależnego korzystania z asystencji osobistej ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat od dnia, w którym decyzja o ustaleniu i zwrocie nienależnie pobranych środków finansowych związanych z korzystaniem z asystencji osobistej stała się prawomocna.

6. Bieg przedawnienia przerywa:

- 1) odroczenie terminu płatności należności,
 - 2) rozłożenie spłaty należności na raty,
 - 3) zastosowanie środka egzekucyjnego, o którym dłużnik został powiadomiony,
 - 4) ogłoszenie upadłości dłużnika
- przy czym po przerwaniu biegu terminu przedawnienia, biegnie on na nowo od dnia następującego odpowiednio po dniu odroczenia terminu płatności należności, rozłożenia spłaty należności na raty, zastosowania środka egzekucyjnego, o którym dłużnik został powiadomiony, lub ogłoszenia upadłości.

7. Nienależnie pobrane środki finansowe podlegają egzekucji w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji i stanowią dochód budżetu państwa.

8. Wojewoda na wniosek osoby, która nienależnie korzystała z asystencji osobistej, może:

- 1) umorzyć należność stanowiącą zwrot kosztów nienależnie pobranych środków finansowych łącznie z odsetkami w całości lub w części albo
- 2) odroczyć termin płatności albo
- 3) rozłożyć na raty

– jeżeli zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności dotyczące sytuacji osoby zobowiązanej do zwrotu kosztów nienależnie pobranych środków finansowych.

9. W przypadku śmierci osoby, która nienależnie korzystała z asystencji osobistej, należności, o których mowa w ust. 1, podlegają umorzeniu z mocy prawa.

10. W sprawach nieuregulowanych w ust. 1–8 stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego.

Rozdział 8

Realizatorzy

Art. 51. 1. Asystencję osobistą organizuje i realizuje powiat właściwy dla miejsca zamieszkania lub przebywania osoby z niepełnosprawnością.

2. Powiat może realizować asystencję osobistą samodzielnie lub może:

- 1) powierzać realizację asystencji osobistej, podmiotom wpisanym do Rejestru realizatorów prowadzonego przez właściwego miejscowo wojewodę, w udostępnionym przez Zakład

Ubezpieczeń Społecznych systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 6 ust. pkt 1;

- 2) zawierać z gminami porozumienia na realizację asystencji osobistej.

Art. 52. 1. Wpis do Rejestru realizatorów może uzyskać:

- 1) organizacja pozarządowa, o której mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2024 r. poz. 1491, 1761 i 1940), z wyjątkiem partii politycznych, europejskich partii politycznych, związków zawodowych i organizacji pracodawców, samorządów zawodowych, fundacji utworzonych przez partie polityczne i europejskich fundacji politycznych, lub
- 2) podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1, 3 i 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:
 - a) do jego zadań statutowych należy działalność na rzecz osób z niepełnosprawnościami, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 7 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
 - b) prowadzi działalność przez okres co najmniej 12 miesięcy na dzień złożenia wniosku o wpis do Rejestru realizatorów,
 - c) realizuje bezpośrednie wsparcie w codziennym funkcjonowaniu osób z niepełnosprawnościami, w szczególności asystencję osobistą przez okres co najmniej 6 miesięcy na dzień złożenia wniosku o wpis do Rejestru realizatorów,
 - d) nie posiada zaległości w opłacaniu podatków i składek na ubezpieczenia społeczne, składek na ubezpieczenie zdrowotne oraz składek na Fundusz Pracy, Fundusz Solidarnościowy oraz Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych,
 - e) nie posiada zaległości w opłacaniu wpłat na rzecz Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych lub innych zobowiązań na rzecz Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
 - f) członkowie jej organu zarządzającego nie byli skazani za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe,
 - g) członkowie jego organu zarządzającego nie zostali ukarani za naruszenie dyscypliny finansów publicznych karą w postaci zakazu pełnienia funkcji związanych z dysponowaniem środkami publicznymi,
 - h) posiada zasoby organizacyjne oraz kadrowe pozwalające na zapewnienie wysokiej jakości realizacji asystencji osobistej, w szczególności:
 - zatrudnia lub może zaangażować co najmniej 3 osoby spełniające wymagania niezbędne do uzyskania statusu asystenta osobistego,

- zatrudnia kadrę zapewniającą profesjonalną obsługę w zakresie księgowości i rachunkowości lub ma zawartą umowę z podmiotem zewnętrznym specjalizującym się w tym zakresie,

i) nie toczy się wobec niego postępowanie egzekucyjne.

2. Wpisu do Rejestru realizatorów dokonuje wojewoda właściwy ze względu na siedzibę podmiotu, o którym mowa w ust. 1, na wniosek tego podmiotu, na okres 5 lat, przy czym pierwszy wpis do rejestru następuje na okres 2 lat.

3. Wniosek o wpis do Rejestru realizatorów jest składany w postaci elektronicznej w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1, i zawiera:

- 1) nazwę realizatora;
- 2) dane członków organu zarządzającego (imiona i nazwiska, numery PESEL, a w przypadku, gdy nie nadano numeru PESEL – numer i serię dokumentu potwierdzającego tożsamość, ich funkcje w zarządzie oraz adres do doręczeń);
- 3) numer w Krajowym Rejestrze Sądowym lub innym właściwym rejestrze w przypadku jego posiadania;
- 4) NIP;
- 5) siedzibę i adres;
- 6) numer telefonu i adres poczty elektronicznej;
- 7) wskazanie gmin, na których terenie zobowiązuje się zapewnić świadczenie asystencji osobistej;
- 8) oświadczenie o spełnianiu warunków określonych w ust. 1 pkt 2 lit. d–g.

Art. 53. 1. Z wnioskiem o wpis do Rejestru realizatorów członkowie zarządu podmiotu, o którym mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1, 3 i 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie składają oświadczenie następującej treści: „Świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia wynikającej z art. 233 § 6 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny oświadczam, że:

- 1) dane zawarte we wniosku o wpis do Rejestru realizatorów są zgodne z prawdą;
- 2) znane mi są i spełniam warunki bycia realizatorem określone w art. 52 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia ... o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami (Dz. U. ...).”.

2. Klauzula, o której mowa w ust. 1, zastępuje pouczenie o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań.

Art. 54. 1. Wojewoda rozpatruje wniosek o wpis do Rejestru realizatorów w terminie 30 dni od dnia jego wpływu.

2. Wojewoda wpisuje wnioskodawcę do Rejestru realizatorów w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1, jeżeli wnioskodawca spełnia wymagania określone w art. 52 ust. 1 pkt 2. W przypadku niespełniania tych wymagań

wojewoda odmawia wpisu do tego rejestru i informuje wnioskodawcę o przyczynach odmowy wpisu.

Art. 55. Podmiot wpisany do Rejestru realizatorów jest obowiązany do powiadomienia wojewody w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1, o każdej zmianie warunków stanowiących podstawę uzyskania wpisu do Rejestru realizatorów, na formularzu zmiany danych w terminie 14 dni od dnia zaistnienia zmiany tych warunków. Wojewoda niezwłocznie dokonuje zmiany danych zapisanych w profilu informacyjnym w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1.

Art. 56. Wojewoda wykreśla z Rejestru realizatorów podmiot w przypadku:

- 1) istotnego naruszenia przez realizatora obowiązków określonych w art. 61;
- 2) uniemożliwienia przeprowadzania kontroli;
- 3) na wniosek realizatora;
- 4) w następstwie wykreślenia organizacji będącej realizatorem z właściwego rejestru organizacji;
- 5) niespełniania przez realizatora wymagań określonych w art. 52 ust. 1 pkt 2.

Art. 57. Wpis do Rejestru realizatorów, odmowa wpisu do tego rejestru oraz wykreślenie z tego rejestru następuje w drodze decyzji administracyjnej za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1.

Art. 58. Wykreślenie z Rejestru realizatorów staje się skuteczne z dniem, w którym decyzja o wykreśleniu staje się ostateczna.

Art. 59. 1. Od decyzji wojewody o odmowie wpisu do Rejestru realizatorów oraz od decyzji wojewody o wykreśleniu z Rejestru realizatorów, przysługuje odwołanie do ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, w terminie 14 dni od dnia doręczenia decyzji.

2. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego rozpatruje odwołanie w terminie 60 dni od dnia jego doręczenia.

Art. 60. Dane w Rejestrze realizatorów obejmują dane wskazane we wniosku o wpis do Rejestru realizatorów.

Art. 61. Realizator asystencji osobistej:

- 1) zawiera kontrakt z użytkownikiem i asystentem osobistym i organizuje pracę asystenta osobistego;
- 2) monitoruje pracę asystenta osobistego;
- 3) zapewnia asystencję osobistą użytkownikom, którzy wybrali go na realizatora asystencji osobistej zgodnie z ich potrzebami przez cały okres trwania kontraktu;

- 4) prowadzi obsługę placową, kadrową, rachunkową i administracyjną związaną z realizacją kontraktu;
- 5) prowadzi w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1:
 - a) ewidencję godzin świadczenia asystencji osobistej,
 - b) ewidencję urlopów udzielanych asystentom osobistym,
 - c) dokumentację wykonywania kontraktu;
- 6) jako płatnik składek zgłasza asystenta osobistego do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego, oraz przekazuje do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych za dany miesiąc deklaracje rozliczeniowe, raporty imienne, raporty imienne korygujące, na zasadach określonych w ustawie z dnia 13 października 1998 r. systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2025 r. poz. 350, z późn. zm⁵⁾);
- 7) terminowo wypłaca wynagrodzenie asystentowi osobistemu na wskazany przez niego i zapisany w Rejestrze asystentów rachunek bankowy;
- 8) terminowo reguluje zobowiązania podatkowe i opłaca należne składki na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, Fundusz Solidarnościowy oraz wpłaty na Pracownicze Plany Kapitałowe;
- 9) terminowo odprowadza składki na ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej potrącane z wynagrodzenia asystenta osobistego;
- 10) udziela wojewodzie i Pełnomocnikowi Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych wszelkich wyjaśnień dotyczących rozliczenia godzin z asystentem osobistym;
- 11) zatrudnia koordynatora albo koordynatorów asystencji osobistej i organizuje ich pracę w taki sposób, aby:
 - a) każdy użytkownik miał przypisanego określonego koordynatora asystencji osobistej, a w czasie jego nieobecności koordynatora go zastępującego,
 - b) jeden koordynator asystencji osobistej nie może być przypisany do większej liczby użytkowników niż 60,
 - c) koordynator asystencji osobistej utrzymywał stały kontakt z użytkownikiem oraz wspierającymi go asystentami osobistymi, w tym miał z nimi kontakt bezpośredni, przez połączenie teleinformatyczne lub telefoniczne nie rzadziej niż raz w miesiącu,
 - d) forma kontaktu koordynatora asystencji osobistej z użytkownikiem była dostosowana do jego szczególnych potrzeb, w tym potrzeb wynikających z korzystania z alternatywnych i wspomagających metod komunikacji lub polskiego języka migowego;

⁵⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2025 r. poz. 350, 620, 622, 769, 820, 1083, 1160 i 1216.

- 12) organizuje mediacje między użytkownikiem a asystentem osobistym;
- 13) wspiera użytkownika w wyborze asystenta osobistego zgodnie z indywidualnymi potrzebami, na jego wniosek;
- 14) organizuje wsparcie udzielane asystentom osobistym i użytkownikom, w szczególności realizowane przez koordynatora asystencji osobistej;
- 15) organizuje z Rejestru asystentów zastępstwo za asystenta osobistego na czas korzystania przez niego ze zwolnień lekarskich, urlopów i innych okoliczności uniemożliwiających mu świadczenie asystencji osobistej;
- 16) zapewnia możliwość podnoszenia kompetencji asystentów osobistych, w tym przez umożliwienie im udziału w szkoleniach specjalistycznych;
- 17) monitoruje, zapewnia ewaluację i kontroluje jakość asystencji osobistej świadczonej przez asystentów osobistych, których zatrudnia, również w miejscu świadczenia asystencji osobistej;
- 18) monitoruje i rejestruje wypadki związane ze świadczeniem asystencji osobistej;
- 19) organizuje instruktaż specjalistyczny i szkolenie z pierwszej pomocy dla asystentów osobistych.

Art. 62. Szkolenia z pierwszej pomocy są realizowane przez:

- 1) lekarzy systemu w rozumieniu art. 3 pkt 3 ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (Dz. U. 2025 r. poz. 91 i 637);
- 2) pielęgniarki systemu w rozumieniu art. 3 pkt 6 ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym;
- 3) ratowników medycznych, o których mowa w art. 2 ustawy z dnia 1 grudnia 2022 r. o zawodzie ratownika medycznego oraz samorządzie ratowników medycznych (Dz. U. z 2025 r. poz. 339 i 637);
- 4) nauczycieli posiadających odpowiednie przygotowanie, o których mowa w art. 8 ust. 4 ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym.

3. Szkolenia, o których mowa w ust. 1, realizują podmioty wpisane do rejestru, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 8 ustawy z dnia 9 listopada 2000 r. o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (Dz. U. z 2025 r. poz. 98), w zakresie świadczenia usług szkoleniowych.

Art. 63. 1. Realizator jest administratorem danych osobowych asystentów osobistych, i przetwarza te dane w zakresie niezbędnym do zapewnienia organizacji i realizacji asystencji osobistej.

2. Dane osobowe są przetwarzane w celu:

- 1) rekrutacji asystentów osobistych;
- 2) zawierania i realizacji kontraktów;

- 3) dokonania wyboru asystentów osobistych zgodnie z potrzebami osób uprawnionych do asystencji osobistej;
- 4) zapewnienia ciągłości i jakości asystencji osobistej;
- 5) prowadzenia rozliczeń, kontroli i sprawozdawczości.

3. Zakres przetwarzanych danych osobowych obejmuje dane niezbędne do realizacji zadań, o których mowa w art. 61.

4. Realizator, który podlega wpisowi do Rejestru realizatorów, nie może powierzyć wykonania asystencji osobistej innemu podmiotowi.

5. Realizator, który jest samodzielnie wybierany przez użytkownika, może realizować zadania z zakresu asystencji osobistej w danym roku kalendarzowym na rzecz użytkowników, do wysokości:

- 1) 5-krotności kwoty przychodów realizatora za rok poprzedni, albo
- 2) 500 tys. zł brutto

– w zależności od tego, która kwota jest wyższa.

6. Realizator, o którym mowa w ust. 5, który nie osiągnął przychodów w roku poprzednim może realizować zadania z zakresu asystencji osobistej w danym roku kalendarzowym na rzecz użytkowników, dla których łączna kwota środków przyznanych na świadczenie asystencji osobistej w danym roku wynosi maksymalnie 500 tys. zł brutto.

7. Jeżeli realizacja asystencji na rzecz określonego użytkownika powodowałaby po stronie realizatora przekroczenie limitów, o których mowa w ust. 5 i 6, usługa asystencji osobistej na rzecz tego użytkownika, przez tego realizatora, nie może być realizowana.

Rozdział 9

Koordinator asystencji osobistej

Art. 64. Koordynatorem asystencji osobistej może być osoba, która spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) posiada co najmniej dwuletnie udokumentowane doświadczenie w realizacji działań wspierających osoby z niepełnosprawnościami lub ich rodzin, lub korzystała z asystencji osobistej jako użytkownik w wymiarze średnio co najmniej 30 godzin miesięcznie przez co najmniej rok;
- 2) posiada co najmniej roczne udokumentowane doświadczenie w koordynowaniu pracy zawodowej lub wolontariackiej zespołów powyżej 5 osób;
- 3) spełnia co najmniej jedno z poniższych wymagań:
 - a) posiada co najmniej roczne doświadczenie w obsłudze asystencji osobistej lub innych niż asystencja osobista form indywidualnego wsparcia osoby z niepełnosprawnością w wykonywaniu czynności, których nie może wykonywać bez korzystania ze wsparcia osób trzecich na równi z innymi osobami lub

- b) posiada doświadczenie świadczenia asystencji osobistej jako asystent osobisty, w wymiarze średnio co najmniej 30 godzin miesięcznie przez co najmniej rok;
- 4) posiada co najmniej wykształcenie średnie lub średnie branżowe.

Art. 65. Koordynator asystencji osobistej jest zatrudniany przez realizatora na podstawie umowy o pracę.

Art. 66. Koordynator asystencji osobistej:

- 1) przygotowuje we współpracy z osobą uprawnioną do asystencji osobistej i asystentem osobistym projekt kontraktu;
- 2) może, za zgodą użytkownika, uczestniczyć w zindywidualizowanym instruktażu;
- 3) monitoruje świadczenie asystencji osobistej;
- 4) podejmuje bieżące interwencje i działania w razie nieprawidłowości w świadczeniu asystencji osobistej lub trudności w relacji między użytkownikiem a asystentem osobistym;
- 5) w razie potrzeby wspiera użytkownika oraz asystenta osobistego w zakresie realizacji obowiązków związanych z raportowaniem świadczenia asystencji osobistej oraz w zakresie korzystania z systemu informatycznego, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1;
- 6) przygotowuje i prowadzi ewaluację świadczenia asystencji osobistej.

Rozdział 10

Kontrakt o świadczenie asystencji osobistej

Art. 67. 1. Asystencja osobista jest realizowana na podstawie kontraktu zawieranego pomiędzy:

- 1) osobą uprawnioną do asystencji osobistej;
- 2) realizatorem, oraz
- 3) asystentem osobistym.

2. Kontrakt zawiera się maksymalnie na okres, na który została wydana prawomocna decyzja administracyjna o przyznaniu prawa do asystencji osobistej.

3. Zawarcie kontraktu jest równoznaczne z przystąpieniem do ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej, zgodnie z przepisami art. 39.

Art. 68. 1. Kontrakt określa w szczególności:

- 1) strony umowy;
- 2) cel i przedmiot umowy;
- 3) wskazanie zakresu świadczeń stron umowy oraz skutków ich niewykonania lub nienależytego wykonania umowy;
- 4) datę rozpoczęcia i zakończenia świadczenia asystencji osobistej;
- 5) czas i miejsce świadczenia asystencji osobistej;

- 6) planowaną miesięczną liczbę godzin asystencji osobistej realizowanej przez asystenta osobistego, do wysokości liczby godzin ustalonej decyzją o przyznaniu prawa do asystencji osobistej;
- 7) numer rachunku bankowego asystenta osobistego, na który będzie przekazywane wynagrodzenie asystenta osobistego oraz sposób i termin jego wypłaty;
- 8) wysokość stawki godzinowej asystencji osobistej;
- 9) szczegółowy i indywidualnie ustalony dla użytkownika zakres czynności, o których mowa w art. 43 ust. 3, i działań świadczonych przez asystenta osobistego;
- 10) wskazanie sposobu organizacji zastępstwa za asystenta osobistego, w przypadku gdy czasowo nie będzie on zdolny do świadczenia asystencji osobistej;
- 11) informację o obowiązku odbycia przez asystenta osobistego szkolenia z zakresu pierwszej pomocy;
- 12) zakres szkoleń specjalistycznych przysługujących asystentowi osobistemu;
- 13) klauzulę poufności w zakresie zabezpieczenia informacji, które nie mogą być ujawnione osobom trzecim;
- 14) inne ustalenia i informacje istotne dla kompleksowego i efektywnego świadczenia asystencji osobistej;
- 15) warunki i sposób zmiany, a także rozwiązania umowy;
- 16) zgodę użytkownika albo osoby, o której mowa w art. 17 ust. 1, albo osoby, o której mowa w art 17 ust. 2, na wykonywanie przez asystenta osobistego określonych czynności.

2. Jeżeli użytkownik korzysta ze wsparcia więcej niż jednego asystenta osobistego, zawiera odrębny kontrakt z każdym z tych asystentów osobistych i z realizatorem.

3. Kontrakt może być zawarty na podstawie umowy:

- 1) zlecenia w zakresie świadczenia asystencji osobistej albo
- 2) o współpracę w zakresie świadczenia asystencji osobistej z osobą prowadzącą działalność gospodarczą jako osoba fizyczna.

Art. 69. Realizator może odmówić zawarcia kontraktu z asystentem osobistym, w przypadku gdy kandydat na asystenta osobistego:

- 1) nie jest w stanie dostosować swojego harmonogramu pracy do potrzeb osoby wymagającej asystencji osobistej lub
- 2) nie ma możliwości świadczenia w miesiącu odpowiedniej liczby godzin asystencji osobistej lub
- 3) nie ma możliwości wykonywania zakresu czynności asystencji osobistej wskazywanych przez osobę uprawnioną do asystencji osobistej.

Art. 70. 1. Kontrakt ulega rozwiązaniu:

- 1) przez oświadczenie jednej ze stron z zachowaniem okresu wypowiedzenia;

- 2) przez oświadczenie jednej ze stron bez zachowania okresu wypowiedzenia;
- 3) z upływem czasu, na który został zawarty.

2. Oświadczenia o wypowiedzeniu kontraktu wymaga złożenia go w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1, pod rygorem nieważności.

Art. 71. 1. Okres wypowiedzenia kontraktu jest uzależniony od okresu jego trwania i wynosi:

- 1) tydzień, jeżeli kontrakt trwał krócej niż 1 miesiąc;
- 2) 2 tygodnie, jeżeli kontrakt trwał co najmniej 1 miesiąc;
- 3) 1 miesiąc, jeżeli kontrakt trwał co najmniej 6 miesięcy;
- 4) 3 miesiące, jeżeli kontrakt trwał co najmniej 3 lata.

2. Wypowiedzenia kontraktu może dokonać każda z jego stron.

Art. 72. Rozwiązanie kontraktu bez zachowania okresu wypowiedzenia może nastąpić w przypadku:

- 1) długotrwałego niewykonywania lub nienależytego wykonywania przez asystenta osobistego obowiązków wynikających z kontraktu;
- 2) utraty przez użytkownika uprawnień do korzystania z asystencji osobistej;
- 3) wykreślenia asystenta osobistego z Rejestru asystentów;
- 4) naruszenia praw lub godności osobistej asystenta osobistego lub użytkownika;
- 5) utraty zaufania przez jedną ze stron kontraktu;
- 6) ustania potrzeby korzystania przez użytkownika ze wsparcia w ramach asystencji osobistej.

Art. 73. Oświadczenie o wypowiedzeniu kontraktu ze skutkiem natychmiastowym wymaga złożenia go w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1, pod rygorem nieważności. Oświadczenie o rozwiązaniu kontraktu w każdym przypadku wymaga uzasadnienia.

Art. 74. Wygaśnięcie kontraktu następuje w przypadku śmierci osoby uprawnionej do asystencji osobistej lub asystenta osobistego.

Art. 75. 1. W przypadku rozwiązania kontraktu asystentowi osobistemu przysługuje wyłącznie wynagrodzenie odpowiadające liczbie godzin asystencji osobistej faktycznie zrealizowanej.

2. Asystentowi osobistemu nie przysługuje prawo do dochodzenia roszczeń na podstawie art. 746 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny innych niż wynagrodzenie, o którym mowa ust.1.

Art. 76. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia, wzór kontraktu, uwzględniając konieczność efektywnego świadczenia

asystencji osobistej oraz zagwarantowania właściwego wypełniania praw i obowiązków przez strony kontraktu.

Art. 77. 1. Asystent osobisty przed zawarciem kontraktu jest obowiązany do złożenia płatnikowi składek oświadczenia w zakresie podlegania albo niepodlegania obowiązkowi ubezpieczeń społecznych oraz ubezpieczeniu zdrowotnemu z innych tytułów oraz posiadania statusu ucznia lub studenta. W przypadku podlegania ubezpieczeniu społecznemu oraz ubezpieczeniu zdrowotnemu z innych tytułów w oświadczeniu asystent wskazuje, czy kwota podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tego tytułu jest niższa od kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

2. Asystent osobisty jest obowiązany do złożenia płatnikowi składek informacji o zmianie danych, w zakresie o którym mowa w ust. 1, w terminie 7 dni od ich zmiany.

Rozdział 11

Wybór realizatora i asystenta osobistego

Art. 78. 1. Powiat wskazuje osobie uprawnionej do asystencji osobistej realizatora.

2. Osoba uprawniona do asystencji osobistej może sama wskazać powiatowi realizatora w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1.

3. Użytkownik w tym samym czasie może korzystać z asystencji osobistej organizowanej i realizowanej przez jednego realizatora.

4. Użytkownik może dokonać zmiany realizatora po upływie okresu wypowiedzenia kontraktu z dotychczasowym realizatorem.

5. Użytkownik może uzupełnić w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1, informacje o szczególnych potrzebach dotyczących wsparcia ze strony asystentów osobistych lub realizacji asystencji osobistej.

Art. 79. 1. Osoba uprawniona do asystencji osobistej w porozumieniu z realizatorem wybiera asystenta osobistego spośród asystentów osobistych wpisanych do Rejestru asystentów.

2. Wybór, o którym mowa w ust. 1, następuje w taki sposób, że osoba uprawniona do asystencji osobistej wskazuje asystenta osobistego wpisanego do Rejestru asystentów, a realizator zawiera z osobą uprawnioną do asystencji osobistej oraz z wskazanym asystentem osobistym kontrakt. Osoba uprawniona do asystencji osobistej może złożyć realizatorowi w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1, oświadczenie o potrzebie wskazania przez realizatora proponowanych asystentów osobistych albo oświadczenie o rezygnacji z wyboru asystenta osobistego.

3. W przypadku niewskazania przez osobę uprawnioną do asystencji osobistej asystenta osobistego osoba uprawniona do asystencji osobistej składa w systemie informatycznym, o

którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1, oświadczenie o rezygnacji z wyboru asystenta osobistego. Realizator niezwłocznie, nie później niż w terminie 30 dni od dnia oświadczenia o rezygnacji z wyboru asystenta w sposób określony w ust. 2, wskazuje co najmniej dwóch asystentów osobistych, którzy są zdolni do świadczenia asystencji osobistej zgodnie z potrzebami wskazanymi w formularzu samooceny w zakresie asystencji osobistej – spośród asystentów osobistych wpisanych do Rejestru asystentów.

4. Osoba uprawniona do asystencji osobistej, która jest niepełnoletnia lub ubezwłasnowolniona, wyboru asystenta osobistego dokonuje, za zgodą osoby, o której mowa w art. 17 ust. 1 albo 2.

5. Realizator zapewnia użytkownikowi asystencji osobistej taką liczbę asystentów osobistych jaka jest niezbędna do prawidłowego świadczenia usługi, zgodnie z potrzebami użytkownika określonymi w decyzji o przyznaniu prawa do asystencji osobistej. W stosunku do każdego asystenta osobistego stosuje się ust. 1–4.

6. W przypadku, gdy użytkownik przebywa w podmiocie, o którym mowa w art. 46 ust. 1, lub korzysta z usług podmiotu, o którym mowa w art. 47 ust. 3, asystentem osobistym nie może być osoba zatrudniona w ramach stosunku pracy lub w ramach umowy cywilnoprawnej w tym podmiocie.

7. Użytkownik ma prawo korzystać ze wsparcia więcej niż jednego asystenta osobistego jednocześnie, w tym samym czasie i miejscu, w okresie, w którym przysługuje prawo do asystencji osobistej, określone w decyzji o przyznaniu prawa do asystencji osobistej.

8. W przypadku korzystania ze wsparcia więcej niż jednego asystenta osobistego w tym samym czasie, godziny świadczenia asystencji osobistej przez każdego z asystentów osobistych są liczone osobno.

Rozdział 12

Raporty z asystencji osobistej

Art. 80. 1. Asystent osobisty sporządza w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1, raport ze świadczenia asystencji osobistej, zwany dalej „raportem”, w terminie do 4 dnia miesiąca następującego po miesiącu wykonania usługi.

2. Raport zawiera:

- 1) imię i nazwisko użytkownika asystencji osobistej oraz asystenta osobistego;
- 2) oznaczenie kontraktu, na którego podstawie asystencja osobista jest świadczona;
- 3) wskazanie okresu, którego raport dotyczy;
- 4) informację o liczbie godzin zrealizowanych w danym miesiącu.

3. Raport, zatwierdza użytkownik w terminie do 8 dnia miesiąca następującego po miesiącu wykonania usługi. W przypadku użytkowników nieposiadających zdolności do

czynności prawnych lub o ograniczonej zdolności do czynności prawnych raport zatwierdza osoba, o której mowa w art. 17 ust. 1 lub 2.

4. Raport, zatwierdzony przez użytkownika, zatwierdza również realizator w terminie do 13 dnia miesiąca następującego po miesiącu wykonania usługi.

5. Realizator przekazuje wynagrodzenie asystentowi osobistemu w terminie 5 dni roboczych od dnia zatwierdzenia raportu.

6. W przypadku, gdy użytkownik lub osoba, o której mowa w art. 17 ust. 1 lub 2, nie zatwierdzi raportu w terminie, o którym mowa w ust. 3, realizator, wzywa użytkownika do zatwierdzenia raportu w terminie 3 dni roboczych od dnia otrzymania wezwania.

7. W przypadku niezatwierdzenia raportu w terminie wskazanym w wezwaniu, o którym mowa w ust. 6, realizator podejmuje czynności wyjaśniające powody niezatwierdzenia raportu przez użytkownika oraz rzeczywisty stan realizacji asystencji osobistej, i w przypadku braku zastrzeżeń do prawidłowości raportu dokonuje jego zatwierdzenia.

Rozdział 13

Finansowanie asystencji osobistej i zadania władz publicznych związane z asystencją osobistą

Art. 81. Asystencja osobista oraz koszty jej obsługi są finansowane z budżetu państwa.

Art. 82. 1. Powiat jest obowiązany zapewnić asystencję osobistą w obszarze swojej właściwości terytorialnej.

2. Organizacja i realizacja asystencji osobistej jest wykonywana przez powiat jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej.

3. Koszty obsługi zadania zleconego wynoszą 10% przekazanej dotacji na asystencję osobistą, obejmującej środki na wypłaty wynagrodzeń asystentów osobistych wraz z należnymi składkami i wpłatami pracodawcy.

4. Zwrot dotacji celowej na asystencję osobistą nie skutkuje pomniejszeniem kosztów obsługi zadania zleconego, których rozliczenie następuje do wysokości faktycznie poniesionych wydatków, z uwzględnieniem zasad zatrudnienia koordynatorów asystencji osobistej oraz realizacji szkoleń.

5. W celu realizacji asystencji osobistej powiat może:

- 1) powierzyć realizację asystencji osobistej podmiotowi, o którym mowa w art. 52 ust. 1;
- 2) zawrzeć porozumienia z gminami w sprawie powierzenia prowadzenia zadań publicznych, o którym mowa w art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U z 2024 r. poz. 107 i 1907).

6. Powiat jest obowiązany do powierzania realizacji asystencji osobistej podmiotowi, o którym mowa w art. 52 ust. 1, wybranemu przez osobę uprawnioną do asystencji osobistej.

7. Powierzenie, o którym mowa w ust. 5 pkt 1 i ust. 6, następuje na podstawie umowy.

8. Do powierzenia realizacji zadań, o którym mowa w ust. 5 pkt 1 i ust. 6, nie stosuje się przepisów o prowadzeniu działalności pożytku publicznego na podstawie zlecenia realizacji zadań publicznych, o których mowa w dziale II rozdziale 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

9. Porozumienie, o którym mowa w ust. 5 pkt 2, oraz umowa, o której mowa w ust. 6, określają wysokość środków na realizację asystencji osobistej przekazanych przez powiat.

10. Środki na realizację asystencji osobistej przez podmioty, o których mowa w art. 52 ust.1, albo gminy nie mogą być niższe niż 4 % dotacji przekazanej na asystencję osobistą, obejmującej środki na wypłaty wynagrodzeń asystentów osobistych wraz z należnymi składkami i wpłatami pracodawcy;

11. Środki, o których mowa w ust. 10, są finansowane w ramach kosztów obsługi określonych w ust. 3.

Art. 83. 1. Zakład Ubezpieczeń Społecznych zapewnia osobie z niepełnosprawnością w oddziałach Zakładu Ubezpieczeń Społecznych dostęp do środków technicznych umożliwiających złożenie wniosku o przyznanie prawa do asystencji osobistej oraz zapewnia pomoc w złożeniu tego wniosku drogą elektroniczną w sposób, o którym mowa w art. 19 ust. 2 pkt 1.

2. Powiat zapewnia osobie z niepełnosprawnością w siedzibie powiatu lub innych miejscach wyznaczonych przez powiat, dostęp do środków technicznych umożliwiających złożenie wniosku o przyznanie prawa do asystencji osobistej oraz zapewnia pomoc w złożeniu tego wniosku drogą elektroniczną w sposób, o którym mowa w art. 19 ust. 2 pkt 1.

3. Na pisemny albo ustny wniosek osoby z niepełnosprawnością, lub osoby, o której mowa w art. 17 ust. 1 lub ust. 2, uzasadniony wykluczeniem cyfrowym lub wykluczeniem komunikacyjnym lub innymi przyczynami uniemożliwiającymi dotarcie osobie z niepełnosprawnością do miejsc, o których mowa w ust. 2, powiat zapewnia dostęp do środków technicznych umożliwiających złożenie wniosku o ustalenie prawa do asystencji osobistej oraz zapewnia pomoc w złożeniu tego wniosku drogą elektroniczną w sposób, o którym mowa w art. 19 ust. 2, osobie z niepełnosprawnością, w miejscu zamieszkania lub w miejscu pobytu osoby z niepełnosprawnością – niezwłocznie, nie później niż w terminie 7 dni od dnia złożenia wniosku.

4. Koszty wytworzenia, rozbudowy, dostosowania i utrzymania systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1, są finansowane w formie dotacji celowej z budżetu państwa do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Art. 84. Powiat może rozwiązać ze skutkiem natychmiastowym umowę powierzenia, o której mowa w art. 82 ust. 5 pkt 1 i ust. 6, w przypadku stwierdzenia rażącego naruszenia

warunków świadczenia asystencji osobistej przez podmiot, o którym mowa art. 52 ust. 1, asystenta osobistego lub użytkownika.

Art. 85. 1. Zmiana sposobu realizacji asystencji osobistej przez powiat, nie może wpłynąć na przerwanie ciągłości świadczenia asystencji osobistej.

2. W przypadku, gdy użytkownik oraz asystent osobisty świadczący wobec niego asystencję osobistą zdecydują się kontynuować współpracę po zmianie realizatora w związku z powierzeniem lub zaprzestaniem powierzania realizacji asystencji osobistej, kontrakt trójstronny jest kontynuowany z uwzględnieniem zmiany realizatora.

Art. 86. 1. Powiat, nie później niż na 6 miesięcy przed rozpoczęciem kolejnego okresu realizacji asystencji osobistej ogłasza, nabór realizatorów asystencji osobistej.

2. Ogłoszenie o naborze zawiera w szczególności informacje o:

- 1) podmiotach uprawnionych do składania wniosków;
- 2) rodzaju zadań powierzonych do realizacji;
- 3) szacowanej wysokości środków przeznaczonych na realizację zadania;
- 4) trybie składania wniosków;
- 5) kryteriach i sposobie oceny wniosków;
- 6) terminie i warunkach realizacji powierzonych zadań;
- 7) warunkach przekazania środków i szacowanej maksymalnej wysokości dla danego podmiotu;
- 8) terminie i miejscu składania wniosków;
- 9) terminie rozpatrzenia wniosków.

3. Powiat informuje o naborze realizatorów asystencji osobistej w Biuletynie Informacji Publicznej.

4. Nabór realizatorów asystencji osobistej trwa nie krócej niż 30 dni kalendarzowych.

5. Ogłoszenie wyników naboru następuje nie później niż 45 dni kalendarzowych od dnia zakończenia naboru, jednak nie później niż na 3 miesiące przed rozpoczęciem kolejnego okresu realizacji asystencji osobistej. Powiat zawiera porozumienia z wybranymi w naborze realizatorami.

6. Powierzenie realizacji asystencji osobistej następuje na okres minimalnie 3 lat.

Art. 87. 1. W przypadku zapewniania asystencji osobistej przez powiat w sposób określony w art. 82 ust. 5 i ust. 6, powiat niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 7 dni od dnia zapewniania asystencji osobistej informuje o sposobie zapewniania asystencji osobistej na dany okres realizacji prawa do asystencji osobistej w Biuletynie Informacji Publicznej na swojej stronie internetowej.

2. Podmioty, którym powierzono realizację zadania z zakresu asystencji osobistej są administratorami danych osobowych przetwarzanych w celu świadczenia usług z zakresu asystencji osobistej.

Art. 88. 1. Wojewodowie sporządzają sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania zadań z zakresu asystencji osobistej za okres od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia danego roku i przekazują je ministrowi właściwemu do spraw zabezpieczenia społecznego, drogą elektroniczną, w sposób określony przez tego ministra, w terminie do dnia 31 marca roku następującego po roku, za który jest przekazywane sprawozdanie.

3. Sprawozdania rzeczowo-finansowe z wykonywania zadań z zakresu asystencji osobistej są przekazywane na formularzach elektronicznych udostępnionych przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

Art. 89. 1. Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych:

- 1) organizuje szkolenia i egzamin dla członków Składów;
- 2) organizuje szkolenia ogólne dla użytkowników;
- 3) organizuje szkolenia ogólne i przeszkolenie z ewakuacji osób z niepełnosprawnościami dla asystentów osobistych;
- 4) zapewnia doradztwo wzajemne użytkownikom;
- 5) nadzoruje wykonywanie przez realizatorów zadań określonych w ustawie;
- 6) nadzoruje wykonywanie przez powiaty zadań określonych w ustawie, innych niż wynikających z obowiązków realizatorów;
- 7) nadzoruje ustalanie przez członków Składów prawa do asystencji osobistej;
- 8) zleca wojewodom przeprowadzenie kontroli u realizatorów i w powiatach;
- 9) organizuje szkolenia uzupełniające dla superwizorów asystencji osobistej oraz szkolenia doradców wzajemnych;
- 10) organizuje i prowadzi ewaluację organizacji i realizacji asystencji osobistej;
- 11) monitoruje jakość świadczonych usług w ramach asystencji osobistej;
- 12) prowadzi działania promocyjne, edukacyjne i informacyjne dotyczące wspierania organizacji i realizacji asystencji osobistej, a także przeprowadza w tym obszarze badania, ekspertyzy i analizy;
- 13) zapewnia superwizję asystencji osobistej;
- 14) organizuje egzamin i egzamin poprawkowy dla superwizorów asystencji osobistej.

2. Zadania, o których mowa w ust. 1 pkt 5–8 i pkt 10–12 są finansowane z części budżetu państwa, której dysponentem jest minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego.

3. Zadania, o których mowa w ust. 1 pkt 1–4, pkt 9 i pkt 13 i 14, są finansowane z Funduszu Solidarnościowego.

4. Realizację zadań, o których mowa w ust. 1 pkt 2–4 i 9–13, Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych może zlecić organizacjom pozarządowym, o których mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, oraz podmiotom wymienionym w art. 3 ust. 3 pkt 1, 3 i 4 tej ustawy, prowadzącym działalność na rzecz osób z niepełnosprawnościami, zapewniającym gwarancję wysokiej jakości realizacji zadań.

5. Nadzór nad ustalaniem prawa do asystencji osobistej polega na:

- 1) kontroli ustaleń co do ich zgodności z zebranymi dokumentami lub z przepisami dotyczącymi ustalania prawa do asystencji osobistej;
- 2) kontroli prawidłowości i jednolitości stosowania przepisów, standardów i procedur postępowania w sprawach dotyczących ustalania prawa do asystencji osobistej;
- 3) szkoleniu członków Składów ustalających prawo do asystencji osobistej;
- 4) udzielaniu wyjaśnień i wytycznych w zakresie stosowania przepisów regulujących postępowanie w sprawach dotyczących ustalania prawa do asystencji osobistej.

6. Nadzór, o którym mowa w ust. 5, obejmuje:

- 1) kontrolę prawidłowości i jednolitości stosowania przepisów oraz standardów i procedur postępowania w sprawach dotyczących przyznawania prawa do asystencji osobistej;
- 2) kontrolę decyzji przyznających prawo do asystencji osobistej co do ich zgodności z zebranymi dokumentami lub z przepisami dotyczącymi wydawania decyzji przyznających prawo do asystencji osobistej;
- 3) prawo przekazania sprawy do rozpatrzenia przez Zespół, jeżeli w wyniku kontroli, o której mowa w pkt 1 i pkt 2, zostanie stwierdzony brak zgodności decyzji przyznającej prawo do asystencji osobistej ze stanem faktycznym lub wydawania decyzji przyznającej prawo do asystencji osobistej.

7. Jeżeli w ramach nadzoru Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych stwierdzi, że decyzja przyznająca prawo do asystencji osobistej została wydana w sposób niezgodny z przepisami prawa lub ze stanem faktycznym, może zwrócić się do właściwego Zespołu o:

- 1) stwierdzenie nieważności decyzji przyznającej prawo do asystencji osobistej;
- 2) wznowienie postępowania w sprawie wydania decyzji przyznającej prawo do asystencji osobistej;
- 3) uchylenie decyzji przyznającej prawo do asystencji osobistej.

8. O wszczęciu postępowania o uchylenie decyzji przyznającej prawo do asystencji osobistej przewodniczący Zespołu zawiadamia użytkownika lub osobę, o której mowa w art. 17 ust. 1 lub ust. 2.

9. W postępowaniu, o którym mowa w ust. 8 pkt 3, przy ocenie niezgodności decyzji przyznającej prawo do asystencji osobistej z przepisami prawa lub ze stanem faktycznym, bierze się pod uwagę, czy ustalenie prawa do asystencji osobistej pozostaje w sprzeczności z materiałem dowodowym zgromadzonym w postępowaniu o wydanie decyzji.

10. Przewodniczący Zespołu podpisuje decyzję, o której mowa w ust. 7 pkt 3.

11. Od decyzji, o której mowa w ust. 7 pkt 3, wydanej przez Zespół przysługuje odwołanie do ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

12. Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych, w wyniku stwierdzonych w ramach nadzoru nieprawidłowości, może zobowiązać Zespół do odwołania lub zawieszenia członka Zespołu odpowiedzialnego za stwierdzone nieprawidłowości.

13. Nadzór, o którym mowa w ust. 5, w imieniu Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych, realizują upoważnione przez niego osoby, posiadające wiedzę niezbędną do przeprowadzania kontroli. Pisemne upoważnienie jest wydawane na czas określony, nie dłuższy niż 2 lata.

14. Do nadzoru, o którym mowa w ust. 1 pkt 6, stosuje się odpowiednio przepisy art. 34 ust. 2–4 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Art. 90. Rada Ministrów składa co trzy lata Sejmowi i Senatowi, w terminie do 30 czerwca sprawozdanie z realizacji ustawy.

Rozdział 14

Kontrola asystencji osobistej

Art. 91. 1. Powiat raz na rok przeprowadza kontrolę realizacji asystencji osobistej. Kontrola ma charakter kompleksowy i obejmuje całość realizowanej asystencji osobistej w danym okresie sprawozdawczym.

2. Niezależnie od kontroli, o której mowa w ust. 1, powiat może przeprowadzać kontrole doraźne.

3. Kontrola kompleksowa i doraźna może zostać przeprowadzona za pomocą środków komunikacji elektronicznej w rozumieniu art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (Dz. U. z 2024 poz. 1513) lub w miejscu świadczenia asystencji osobistej. Kontrolę przeprowadza się w godzinach świadczenia asystencji osobistej.

4. Kontrolę kompleksową można przeprowadzić w każdym czasie realizacji kontraktu oraz po jego zakończeniu, w okresie nie dłuższym niż 6 miesięcy od dnia jego zakończenia.

5. Zakres kontroli kompleksowej obejmuje całokształt działań kontrolnych i może obejmować sprawdzenie zrealizowania zaleceń pokontrolnych wydanych po poprzedniej kontroli kompleksowej.

6. Przeprowadzenie kontroli kompleksowej jest poprzedzone opracowaniem planu tej kontroli, który zatwierdza starosta.

7. Kontrola doraźna może być przeprowadzona w każdym czasie w celu zbadania prawidłowości realizacji usługi asystencji osobistej, także w celu zbadania, czy i w jakim zakresie są zrealizowane zalecenia pokontrolne, po upływie czasu przeznaczonego na ich realizację.

8. Podstawą prowadzenia kontroli doraźnej mogą być uzyskane przez powiat informacje o nieprawidłowościach wynikające ze skargi, wniosku lub innych pozyskanych informacji.

Art. 92. 1. Kontrolę kompleksową i doraźną przeprowadza się na podstawie upoważnienia do przeprowadzenia kontroli, zwanego dalej „upoważnieniem”, wydanego przez starostę powiatu.

2. Upoważnienie zawiera:

- 1) oznaczenie organu upoważnionego do kontroli;
- 2) datę wydania upoważnienia;
- 3) numer upoważnienia;
- 4) imiona i nazwiska oraz numery legitymacji służbowych kontrolujących, jeżeli takie posiadają;
- 5) powołanie podstawy prawnej kontroli;
- 6) oznaczenie kontraktu, którego kontrola dotyczy;
- 7) oznaczenie miejsca świadczenia usługi asystencji osobistej, w którym jest przeprowadzana kontrola;
- 8) zakres kontroli;
- 9) miejsce i datę rozpoczęcia oraz datę zakończenia kontroli;
- 10) imię, nazwisko oraz podpis osoby udzielającej upoważnienia – z podaniem zajmowanego stanowiska lub funkcji;
- 11) pouczenie o prawach i obowiązkach kontrolowanych.

3. Kontrola kompleksowa i doraźna jest przeprowadzana, zgodnie z programem kontroli zatwierdzonym przez organ upoważniony do kontroli przed wydaniem upoważnienia.

4. Kontrola kompleksowa i doraźna przeprowadzana za pomocą środków komunikacji elektronicznej w rozumieniu art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną może odbywać się jednoosobowo.

5. Po otrzymaniu upoważnienia kontrolujący dokonują niezwłocznie analizy posiadanych przez organ upoważniony do kontroli informacji dotyczących kontrolowanych w zakresie zagadnień objętych kontrolą, a także zapoznają się z wynikami poprzednich kontroli.

6. Na co najmniej 1 dzień przed rozpoczęciem kontroli kompleksowej i doraźnej, przeprowadzanej w miejscu świadczenia usługi asystencji osobistej, organ uprawniony do kontroli zawiadamia w drodze elektronicznej kontrolowanych o terminie kontroli.

7. Przed przystąpieniem do kontroli kompleksowej i doraźnej kontrolujący okazuje kontrolowanemu upoważnienie oraz legitymację służbowe, jeżeli taką posiada.

8. Kontrolującemu przysługuje, po doręczeniu upoważnienia do przeprowadzenia kontroli, prawo:

- 1) dostępu do materiałów, dokumentów oraz innych danych niezbędnych do przeprowadzenia kontroli;
- 2) legitymowania osoby w celu stwierdzenia jej tożsamości, jeżeli jest to niezbędne na potrzeby kontroli.

Art. 93. 1. Kontrola kompleksowa i doraźna obejmuje:

- 1) sprawdzenie obecności i liczby godzin asystencji osobistej – czy asystent rzeczywiście realizuje ustaloną liczbę godzin z użytkownikiem oraz czy jego usługa jest odpowiednia do potrzeb użytkownika;
- 2) weryfikację zakresu świadczonej usługi – czy asystent osobisty wspiera w określonych w kontrakcie czynnościach;
- 3) sprawdzenie kwalifikacji asystenta osobistego – czy asystent osobisty posiada wymagane kwalifikacje, szkolenia i doświadczenie niezbędne do świadczenia usługi w sposób profesjonalny i skuteczny;
- 4) sprawdzenie zgodności dokumentacji – kontrola dokumentów, w tym raportów z asystencji osobistej, o których mowa w art. 80, a także oświadczeń potwierdzających wykonanie usług w określonym czasie;
- 5) pozyskanie opinii od użytkownika – czy świadczona usługa asystencji osobistej spełnia jego potrzeby i jest odpowiednia i skuteczna;
- 6) ustalenie, czy usługa jest świadczona zgodnie z przepisami.

2. Wyniki przeprowadzonej kontroli kontrolujący przedstawiają w protokole kontroli.

Protokół kontroli zawiera:

- 1) imiona i nazwiska kontrolowanych;
- 2) datę rozpoczęcia i zakończenia kontroli;
- 3) imiona i nazwiska kontrolujących, a także osób składających wyjaśnienia w toku kontroli;
- 4) określenie miejsca kontroli, szczegółowego zakresu kontroli;
- 5) opis stanu faktycznego stwierdzonego w toku kontroli, w tym opis ustalonych nieprawidłowości lub naruszeń prawa, z uwzględnieniem, o ile to możliwe, przyczyn powstania, zakresu i skutków tych nieprawidłowości lub naruszeń oraz wskazanie osób za nie odpowiedzialnych;

6) informację o możliwości zgłaszania umotywowanych zastrzeżeń co do ustaleń zawartych w protokole kontroli.

3. Protokół kontroli kompleksowej i doraźnej sporządza się w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1.

4. Oczywiste omyłki pisarskie prostują kontrolujący, przez sporządzenie odpowiedniej adnotacji. Adnotacje sporządza się w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1.

5. Jeżeli w wyniku przeprowadzonej kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości lub naruszeń prawa w protokole kontroli dokonuje się odpowiedniej adnotacji.

6. Protokół kontroli podpisują kontrolujący w postaci elektronicznej w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1.

7. Protokół kontroli jest dostarczany użytkownikowi i asystentowi osobistemu za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1.

Art. 94. 1. Kontrolowani mogą zgłosić przed podpisaniem protokołu kontroli umotywowane zastrzeżenia co do ustaleń zawartych w protokole. Zastrzeżenia zgłasza się w postaci elektronicznej w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1, w terminie 7 dni od dnia otrzymania protokołu kontroli.

2. W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń kontrolujący dokonują ich analizy i w miarę potrzeby, podejmują dodatkowe czynności kontrolne, a w przypadku stwierdzenia zasadności zgłoszonych zastrzeżeń – zmieniają lub uzupełniają odpowiednią część protokołu kontroli.

3. W przypadku nieuwzględnienia zastrzeżeń w całości lub w części kontrolujący przekazują na piśmie swoje stanowisko zgłaszającemu zastrzeżenia.

4. Po podpisaniu protokołu kontroli przez kontrolujących i kontrolowanych nie dokonuje się w nim poprawek.

5. Kontrolowani mogą odmówić podpisania protokołu kontroli.

6. O odmowie podpisania protokołu kontroli kontrolujący zamieszczają wzmiankę w protokole.

7. Odmowa podpisania protokołu kontroli przez kontrolowanych nie stanowi przeszkody do realizacji ustaleń kontroli.

Art. 95. 1. W przypadku stwierdzenia w wyniku kontroli nieprawidłowości lub naruszeń prawa w zakresie przedmiotu kontroli organ upoważniony do kontroli, niezwłocznie po podpisaniu protokołu kontroli, sporządza wystąpienie pokontrolne, które przekazuje kontrolowanym.

2. Wystąpienie pokontrolne zawiera opis stwierdzonych nieprawidłowości lub naruszeń prawa, a także uwagi i zalecenia pokontrolne zmierzające do usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości lub naruszeń prawa oraz termin wykonania zaleceń.

3. Jeżeli stwierdzone w wyniku kontroli nieprawidłowości lub naruszenia prawa wskazują na konieczność podjęcia działań przez właściwe organy państwowe lub samorządowe, organ upoważniony do kontroli przekazuje wystąpienie pokontrolne do tych organów oraz informuje o tym kontrolowanych.

4. Kontrolowani, w terminie wyznaczonym w wystąpieniu pokontrolnym, zawiadamiają organ upoważniony do kontroli o sposobie wykorzystania uwag i wykonania zaleceń pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

Art. 96. Do czynności kontrolnych stosuje się przepisy o ochronie informacji niejawnych oraz o ochronie danych osobowych.

Art. 97. 1. Wojewoda przeprowadza kontrole kompleksowe realizatorów raz na 2 lata.

2. Wojewoda może przeprowadzić kontrolę kompleksową użytkowników w zakresie realizacji asystencji osobistej raz na rok.

3. Kontrola może zostać przeprowadzona za pomocą środków komunikacji elektronicznej w rozumieniu art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną, w miejscu świadczenia asystencji osobistej, w miejscu realizacji szkoleń, w siedzibie realizatora, siedzibie powiatu lub innym miejscu prowadzenia działań związanych z realizacją asystencji osobistej.

4. Pracownikom urzędu wojewódzkiego przysługuje, po okazaniu legitymacji służbowej oraz doręczeniu upoważnienia, uprawnienie:

- 1) dostępu do materiałów, dokumentów oraz innych danych niezbędnych do przeprowadzenia kontroli, a także sporządzania ich kopii;
- 2) legitymowania osoby w celu stwierdzenia jej tożsamości, jeżeli jest to niezbędne na potrzeby kontroli.

5. Upoważnienie do przeprowadzenia kontroli zawiera:

- 1) wskazanie podstawy prawnej kontroli;
- 2) oznaczenie podmiotu kontrolowanego;
- 3) datę i miejsce wystawienia;
- 4) imię i nazwisko pracownika uprawnionego do przeprowadzenia kontroli oraz numer jego legitymacji służbowej;
- 5) oznaczenie kontrolowanej osoby;
- 6) określenie zakresu przedmiotowego kontroli;
- 7) wskazanie daty rozpoczęcia i przewidywanego terminu zakończenia kontroli;
- 8) imię, nazwisko oraz podpis osoby udzielającej upoważnienia;
- 9) pouczenie o prawach i obowiązkach podmiotu kontrolowanego.

6. Podmiot kontrolowany, osoba upoważniona przez ten podmiot lub inny pracownik tego podmiotu, który może być uznany za osobę, o której mowa w art. 97 ustawy z dnia 23 kwietnia

1964 r. – Kodeks cywilny, jest obowiązana udzielać pracownikowi przeprowadzającemu kontrolę, wszelkich potrzebnych informacji oraz zapewnić mu:

- 1) warunki sprawnego przeprowadzenia kontroli;
- 2) dostęp do materiałów, dokumentów, danych, urządzeń.

7. W czynnościach kontrolnych może brać udział osoba posiadająca wiedzę specjalistyczną, niebędąca pracownikiem urzędu wojewódzkiego, upoważniona przez wojewodę do wykonywania czynności kontrolnych. Osoba ta jest obowiązana do nieujawniania informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa, w których posiadanie weszła w związku z wykonywanymi czynnościami kontrolnymi.

8. Osoba, o której mowa w ust. 7, może brać udział w czynnościach kontrolnych po doręczeniu kontrolowanemu upoważnienia wojewody.

Art. 98. 1. Z kontroli sporządza się protokół, który podpisuje pracownik przeprowadzający kontrolę.

2. Protokół, o którym mowa w ust. 1, zawiera w szczególności:

- 1) oznaczenie podmiotu kontrolowanego, czasu i miejsca przeprowadzania kontroli;
- 2) wskazanie zakresu kontroli oraz osób w niej uczestniczących;
- 3) opis przebiegu kontroli;
- 4) ustalenia z przeprowadzonej kontroli.

3. Pracownik przeprowadzający kontrolę może, z urzędu lub na wniosek podmiotu kontrolowanego, prostować błędy pisarskie i rachunkowe lub inne oczywiste pomyłki w protokole, o którym mowa w ust. 1.

4. Protokół, o którym mowa w ust. 1, podpisuje kierownik podmiotu kontrolowanego lub osoba przez niego upoważniona albo kontrolowana osoba fizyczna.

5. Kontrolowani mogą zgłosić przed podpisaniem protokołu kontroli umotywowane zastrzeżenia co do ustaleń zawartych w protokole.

6. W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń kontrolujący dokonują ich analizy i w miarę potrzeby podejmują dodatkowe czynności kontrolne, a w przypadku stwierdzenia zasadności zgłoszonych zastrzeżeń – zmieniają lub uzupełniają odpowiednią część protokołu kontroli.

7. W przypadku nieuwzględnienia zastrzeżeń w całości lub w części kontrolujący przekazują na piśmie swoje stanowisko zgłaszającemu zastrzeżenia.

8. Po podpisaniu protokołu kontroli przez kontrolujących i kontrolowanych nie dokonuje się w nim poprawek.

9. Kontrolowani mogą odmówić podpisania protokołu kontroli.

10. O odmowie podpisania protokołu kontroli kontrolujący zamieszczają wzmiankę w protokole.

11. Odmowa podpisania protokołu kontroli przez kontrolowanych nie stanowi przeszkody do realizacji ustaleń kontroli.

Art. 99. 1. W przypadku stwierdzenia w wyniku kontroli nieprawidłowości lub naruszeń prawa w zakresie przedmiotu kontroli wojewoda, niezwłocznie po podpisaniu protokołu kontroli, sporządza wystąpienie pokontrolne, które przekazuje kontrolowanym.

2. Wystąpienie pokontrolne zawiera opis stwierdzonych nieprawidłowości lub naruszeń prawa, a także uwagi i zalecenia pokontrolne zmierzające do usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości lub naruszeń prawa oraz termin wykonania zaleceń.

3. Jeżeli stwierdzone w wyniku kontroli nieprawidłowości lub naruszenia prawa wskazują na konieczność podjęcia działań przez właściwe organy państwowe lub samorządowe, wojewoda przekazuje wystąpienie pokontrolne do tych organów oraz informuje o tym kontrolowanych.

4. Kontrolowani, w terminie wyznaczonym w wystąpieniu pokontrolnym, zawiadamiają wojewodę o sposobie wykorzystania uwag i wykonania zaleceń pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

Art. 100. Do czynności kontrolnych stosuje się przepisy o ochronie informacji niejawnych oraz o ochronie danych osobowych.

Rozdział 15

Administracyjne kary pieniężne

Art. 101. 1. Kto będąc do tego obowiązany:

- 1) nie zapewnia asystencji osobistej użytkownikom, którzy wybrali go na realizatora asystencji osobistej zgodnie z potrzebami przez cały okres trwania kontraktu, zgodnie z art. 61 pkt 3,
- 2) nie prowadzi w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 ewidencji godzin świadczenia asystencji osobistej i dokumentacji wykonywania kontraktu, zgodnie z art. 61 pkt 5,
- 3) nie zgłasza asystenta osobistego do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego, oraz nie przekazuje do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych za dany miesiąc deklaracji rozliczeniowych, raportów imiennych lub deklaracji rozliczeniowych, raportów imiennych korygujących, na zasadach określonych w ustawie z dnia 13 października 1998 r. systemie ubezpieczeń społecznych, zgodnie z art. 61 pkt 6,
- 4) nie wypłaca terminowo wynagrodzenia asystenta osobistego na wskazany przez niego i zapisany w Rejestrze asystentów rachunek bankowy, zgodnie z art. 61 pkt 7,
- 5) nie odprowadza terminowo składki na ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej potrącane z wynagrodzenia asystenta osobistego, zgodnie z art. 61 pkt 9,

- 6) nie reguluje terminowo zobowiązań podatkowych i nie opłaca należnych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, Fundusz Solidarnościowy i wpłat na Pracownicze Plany Kapitałowe, zgodnie z art. 61 pkt 8,
- 7) nie zatrudnia koordynatora albo koordynatorów asystencji osobistej, zgodnie z art. 61 pkt 11,
- 8) nie organizuje zastępstwa za asystenta osobistego na czas korzystania przez niego ze zwolnień lekarskich, urlopów i innych okoliczności uniemożliwiających mu świadczenie asystencji osobistej, zgodnie z art. 61 pkt 15

– podlega administracyjnej karze pieniężnej w wysokości od 2 tys. do 200 tys. zł.

2. Administracyjną karę pieniężną, o której mowa w ust. 1 nakłada w drodze decyzji administracyjnej wojewoda.

3. Ustalając wysokość kary pieniężnej, o której mowa w ust. 1, wojewoda bierze pod uwagę okoliczności naruszenia prawa, przypadki stwierdzenia w przeszłości tego samego rodzaju naruszenia prawa, co to naruszenie, w którego następstwie ma być nałożona kara, oraz poprzednie ukaranie za to samo naruszenie prawa.

4. Wojewoda odstępuje od nałożenia kary pieniężnej, o której mowa w ust. 1, gdy stwierdzone niedopełnienie obowiązków, o których mowa w ust. 1 było wynikiem brak przekazania dotacji w terminie i w wysokości uniemożliwiającej prawidłową realizację zadania.

5. Od decyzji, o której mowa w ust. 1, przysługuje odwołanie do ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

6. Administracyjna kara pieniężna stanowi dochód budżetu państwa i jest uiszczana na rachunek bankowy urzędu wojewódzkiego, w terminie 14 dni od dnia, w którym decyzja określająca administracyjną karę pieniężną stała się ostateczna.

Rozdział 16

Zmiany w przepisach

Art. 102. W ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2025 r. poz. 163, z późn. zm⁷⁾) w art. 21 w ust. 1 po pkt 114 dodaje się pkt 114a w brzmieniu:

„114a) wartość świadczeń użytkownika korzystającego z asystencji osobistej otrzymanych na podstawie ustawy z dnia o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami (Dz. U. poz. ...);”.

⁷⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2024 r. poz. 340, 368, 620, 680 oraz z 2025 r. poz. 340, 368, 620, 680, 1022 i 1180.

Art. 103. W ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej i o zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 913) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 6d ust. 4e otrzymuje brzmienie:

„4e. Dane gromadzone w systemie w bazach danych prowadzonych przez powiatowe zespoły albo wojewódzkie zespoły udostępnia się wojewódzkim zespołom, w celu weryfikacji danych osób ubiegających się o wydanie:

- 1) decyzji ustalającej poziom potrzeby wsparcia, w zakresie posiadania orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, wraz z symbolem przyczyny niepełnosprawności oraz okresie, na który zostało wydane;
- 2) decyzji przyznającej prawo do asystencji osobistej, o której mowa w art. 12 ust. 1 ustawy z dnia ... o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami (Dz. U. poz.).”;

2) w art. 34 po ust. 6 dodaje się ust. 6a w brzmieniu:

„6a. Pełnomocnik realizuje również zadania określone w ustawie z dnia ... o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami.”.

Art. 104. W ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2025 r. poz. 350, z późn. zm.⁸⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 4 w pkt 2 dodaje się lit. zf w brzmieniu:

„zf) realizator – realizatora, w rozumieniu w art. 2 ust. 1 pkt 11 ustawy z dnia.....o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami (Dz. U. poz.....) w stosunku do zatrudnianych asystentów osobistych, o których mowa w art. 4 ust. 1 pkt 1 tej ustawy,

2) w art. 6 po ust. 4c dodaje się ust. 4d w brzmieniu:

„4d. Asystenci osobiści zatrudnieni na podstawie kontraktu, o którym mowa w art. 68 ustawy z dnia ... o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami podlegają ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, chorobowemu oraz wypadkowemu na zasadach określonych dla:

- 1) zleceniobiorców;
- 2) osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą.”;

3) w art. 13 dodaje się pkt 2b w brzmieniu:

„2b) asystenci osobiści zatrudnieni na podstawie kontraktu , o którym mowa w art. 68 ustawy z dnia ... o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami (Dz. U. ...) – od dnia oznaczonego w kontrakcie jako dzień rozpoczęcia wykonywania asystencji osobistej do dnia rozwiązania lub wygaśnięcia kontraktu, z wyłączeniem okresu, w

⁸⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2025 r. poz. 620, 622, 769, 820, 1083 i 1160.”

którym wykonywanie asystencji osobistej zostało zawieszone na podstawie art. 45 ust. 1 tej ustawy.”.

Art. 105. W ustawie z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. z 2025 r. poz. 775, 894, 896 i 1203) w art. 43:

- „1) w ust. 1 po pkt 23 dodaje się pkt 23a w brzmieniu:
- „23a) usługi, o których mowa w art. 43 ustawy z dnia ... o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami (Dz. U. poz. ...,) inne niż wymienione w pkt 23, oraz dostawę towarów ściśle z tymi usługami związaną;”;
- 2) w ust. 17a po wyrazie „23” dodaje się wyraz „23a”.

Art. 106. W ustawie z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 146, z późn. zm.⁹⁾) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 66 w ust. 1 po pkt 28d dodaje się pkt 28e w brzmieniu:
„28e) asystenci osobiści, w rozumieniu w ustawy z dnia ... o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami (Dz. U. ...), z wyłączeniem asystentów osobistych użytkowników, których prawo do asystencji osobistej ulega zawieszeniu na podstawie art. 45 ust. 1 tej ustawy;”;
- 2) w art. 73 po pkt 10c dodaje się pkt 10d w brzmieniu:
„10d) osób, o których mowa w art. 66 ust. 1 pkt 28e, powstaje z dniem oznaczonym w kontrakcie jako dzień rozpoczęcia wykonywania asystencji osobistej, a wygasa z dniem rozwiązania lub wygaśnięcia kontraktu, z wyłączeniem okresu, w którym wykonywanie asystencji osobistej zostało zawieszone na podstawie art. 45 ust. 1 tej ustawy;”;
- 3) w art. 75 po ust. 11a dodaje się ust. 11b w brzmieniu:
„11b. Osoby, o których mowa w art. 66 ust. 1 pkt 28e, zgłasza do ubezpieczenia zdrowotnego realizator, w rozumieniu w art. 2 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami – w przypadku zawarcia kontraktu w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 6 tej ustawy.”;
- 4) w art. 81 w ust. 8 po pkt 9d dodaje się pkt 9e w brzmieniu:
„9e) osób, o których mowa w art. 66 ust. 1 pkt 28e, jest kwota odpowiadająca wysokości wynagrodzenia tych osób, pobieranego z tytułu świadczenia osobiście asystencji osobistej;”;
- 5) w art. 86 w ust. 1 po pkt 9a dodaje się pkt 9b w brzmieniu:

⁹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2024 r. poz. 858, 1222, 1593, 1615 i 1915 oraz z 2025 r. poz. 129,304, 620 i 637.

„9b) osób, o których mowa w art. 66 ust. 1 pkt 28e, opłaca w przypadku zawarcia kontraktu w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia ... o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami realizator, w rozumieniu w art. 2 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami;”.

Art. 107. W ustawie z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1530, z późn. zm.⁸⁾) w art. 50 w ust. 6 po pkt 4c dodaje się pkt 4d w brzmieniu:

„4d) realizacji asystencji osobistej i kosztów jej obsługi oraz kosztów wydawania decyzji przyznającej prawo do asystencji osobistej przez członków Zespołu w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia r. o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami (Dz. U. poz. ...);”.

Art. 108. W ustawie z dnia 23 października 2018 r. o Funduszu Solidarnościowym (Dz.U. z 2024 r. poz. 1848) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 1 po ust. 2a dodaje się ust. 2b w brzmieniu:

„2b. Fundusz może wspierać działania Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych, o których mowa w ustawie z dnia o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami (Dz. U. ...).”;

2) po art. 6aa dodaje się art. 6ab w brzmieniu:

„Art. 6ab. Środki Funduszu przeznacza się także na finansowanie zadań Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych, o których mowa w art. 89 ust. 1 pkt 1–4, pkt 9, pkt 13 i pkt 14 ustawy z dnia o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami.”.

Rozdział 17

Przepisy epizodyczne, przejściowe i dostosowujące

Art. 109. Sprawozdanie, o którym mowa w art. 88 ust. 1 zostanie złożone po raz pierwszy w terminie do dnia 30 czerwca 2028 r.

Art. 110. Jeżeli osoba korzysta w ramach programu ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, przyjętego na podstawie art. 7 ust. 5, ustawy z dnia 23 października 2018 r. o Funduszu Solidarnościowym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1848) z wsparcia osób z niepełnosprawnościami w zakresie usługi asystencji osobistej, nie może zawrzeć kontraktu na okres, w którym korzysta z tego wsparcia.

Art. 111. 1. Do dnia 31 grudnia 2027 r. do zamówień na usługi lub dostawy udzielane przez urząd obsługujący ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego oraz

⁸⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2024 r. poz. 1572, 1717, 1756 i 1907 oraz z 2025 r. poz. 39 i 1180.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych w związku z zapewnieniem systemów teleinformatycznych służących do ustalania prawa do asystencji osobistej oraz do obsługi realizacji prawa do asystencji osobistej, o których mowa w art. 6 ust. 1 nie stosuje się przepisów ustawy z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1320 oraz z 2025 r. poz. 620, 769, 794, 1165 i 1173).

2. Zamawiający, w terminie 7 dni od dnia udzielenia zamówienia, o którym mowa w ust. 1, zamieszcza w Biuletynie Zamówień Publicznych informację o udzieleniu tego zamówienia, w której podaje:

- 1) nazwę i adres siedziby zamawiającego;
- 2) datę i miejsce zawarcia umowy lub informację o zawarciu umowy drogą elektroniczną;
- 3) opis przedmiotu umowy, z wyszczególnieniem odpowiednio ilości rzeczy lub innych dóbr oraz zakresu usług;
- 4) cenę albo cenę maksymalną, jeżeli cena nie jest znana w chwili zamieszczenia ogłoszenia;
- 5) okoliczności faktyczne uzasadniające udzielenie zamówienia bez zastosowania przepisów o zamówieniach publicznych;
- 6) nazwę (firmę) podmiotu albo imię i nazwisko osoby, z którymi została zawarta umowa.

Art. 112. Uprawnione do asystencji osobistej są od dnia:

- 1) 1 kwietnia 2027 r. – osoby, które ukończyły 18. rok życia do ukończenia 65. roku życia, i które w skali potrzeby wsparcia, o której mowa w art. 4b ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych uzyskały co najmniej 90 pkt.
- 2) 1 stycznia 2028 r.:
 - a) osoby, które ukończyły 18. rok życia do ukończenia 65. roku życia, i które w skali potrzeby wsparcia, o której mowa w art. 4b ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, uzyskały co najmniej 85 pkt,
 - b) osoby, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 2,
 - c) osoby umieszczone w podmiotach, o których mowa w art. 46 ust. 1

– posiadające decyzję o ustaleniu prawa do asystencji osobistej.

Art. 113. Maksymalna miesięczna liczba godzin asystencji osobistej w przypadku osób, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 1, w:

- 1) 2027 r. wynosi 200 godzin;
- 2) 2028 r. wynosi 220 godzin.

Art. 114. Wnioski o ustalenie prawa do asystencji osobistej złożone:

- 1) do dnia 30 czerwca 2027 r. rozpatruje się nie później niż w terminie 120 dni od dnia złożenia wniosku;

- 2) od dnia 1 lipca 2027 r. do dnia 30 czerwca 2028 r. rozpatruje się nie później niż w terminie 90 dni od dnia złożenia wniosku;
- 3) od dnia 1 lipca 2028 r. do dnia 30 czerwca 2029 r. rozpatruje się nie później niż w terminie 60 dni od dnia złożenia wniosku.

Art. 115. 1. W zakresie sposobu realizacji prawa do asystencji osobistej przez powiat w okresie obejmującym od 1 stycznia 2027 do 31 grudnia 2027 r. powiat, nie później niż z dniem 15 kwietnia 2026 r., informuje na swojej stronie internetowej, w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej urzędu powiatowego, czy jest planowane powierzanie realizacji asystencji osobistej podmiotom, o których mowa w art. 52 ust. 1;

2. Do realizacji prawa do asystencji osobistej przez powiat w roku 2027 nie stosuje się terminów określonych w art. 86.

Art. 116. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, po upływie 18 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, dokona przeglądu stosowania przepisów ustawy oraz przepisów wydanych na jej podstawie, w celu oceny systemu świadczenia asystencji osobistej oraz przedstawienia rekomendacji Radzie Ministrów w kwestii ewentualnej konieczności podjęcia działań korygujących w systemie świadczenia asystencji osobistej.

Art. 117. 1. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, po upływie 36 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, dokona:

- 1) przeglądu stosowania przepisów ustawy oraz przepisów wydanych na jej podstawie oraz realizacji programu Asystent osobisty, przyjętego na podstawie art. 7 ust. 5 ustawy z dnia 23 października 2018 r. o Funduszu Solidarnościowym,
 - 2) analizy wpływu tych przepisów na dzieci i młodzież z niepełnosprawnościami oraz ich rodziny, w szczególności osoby stale je wspierające,
 - 3) analizy wpływu tych przepisów na rynek pracy
- w celu dokonania oceny systemu świadczenia asystencji osobistej dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnościami i przedstawienia rekomendacji Radzie Ministrów w kwestii rozwiązań ustawowych umożliwiających rozwój świadczenia asystencji osobistej dzieciom i młodzieży, w tym objęcia prawem do asystencji osobistej dzieci przed ukończeniem 13. roku życia.

2. Przegląd, ocena oraz rekomendacje obejmą możliwy wpływ asystencji osobistej dzieci i młodzieży na:

- 1) zwiększenie ich samostanowienia i możliwości realizacji niezależnego życia;
- 2) proces deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami;
- 3) na aktywność zawodową, sytuację społeczno-ekonomiczną oraz jakość życia ich rodzin, w szczególności osób stale je wspierających.

Art. 118. Wzrost stawek godzinowych asystencji osobistej, o których mowa w art. 21 ust. 6, następuje od dnia 1 stycznia 2028 r.

Art. 119. Osoby, które w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy spełniają warunek określony w art. 64 pkt 1 i posiadają co najmniej półroczne udokumentowane doświadczenie w koordynowaniu pracy zawodowej lub wolontariackiej zespołów powyżej pięciu osób lub posiada co najmniej roczne doświadczenie w pracy z osobami z niepełnosprawnością, mogą być zatrudnione jako koordynatorzy asystencji osobistej.

Art. 120. 1. Osoby, które w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy spełniają warunek określony w art. 41 ust. 1 pkt 1 i posiadają co najmniej 3-letnie udokumentowane doświadczenie w pracy z osobami z niepełnosprawnością, mogą wykonywać zawód superwizora asystencji osobistej.

2. Osoby, o których mowa w ust. 1, w okresie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy odbędą szkolenie uzupełniające dla superwizorów asystencji osobistej.

3. W przypadku nie ukończenia szkolenia uzupełniającego dla superwizorów asystencji osobistej osoba, o której mowa w ust. 1, traci prawo do wykonywania superwizji asystencji osobistej.

Art. 121. W trakcie nabywania kwalifikacji zawodowych osoby, o których mowa w art. 24 ust. 1 pkt 9 lit. a, mogą świadczyć asystencję osobistą przez dwa lata, licząc od dnia wejścia w życie ustawy.

Art. 122. 1. W okresie od dnia 1 lipca 2026 r. do dnia 31 grudnia 2026 r.:

- 1) Zakład Ubezpieczeń Społecznych umożliwia składanie wniosków o wpis do Rejestru realizatorów i udostępnia wojewodom złożone wnioski o wpis do Rejestru realizatorów;
- 2) Rejestr realizatorów prowadzi Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych w formie ogłoszenia na stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

2. W terminie do 15. dnia każdego miesiąca ogłoszeniu podlegają rozstrzygnięcia wojewodów o spełnieniu wymagań określonych w art. 52 ust. 1 pkt 2, przekazane Pełnomocnikowi Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych do ostatniego dnia poprzedniego miesiąca.

3. Ostatnie ogłoszenie, o którym mowa w ust. 2, jest publikowane w grudniu 2026 r.

4. Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych dokonuje wpisu do rejestru podmiotów wpisanych do Rejestru przed 1 stycznia 2027 r., w terminie do 15 stycznia 2027 r.

5. Rozstrzygnięcia wojewodów, nieprzekazane do ogłoszenia w grudniu 2026 r., zamieszczane są w rejestrze w trybie określonym w art. 54.

Art. 123. 1. W 2026 środki Funduszu Solidarnościowego, o którym mowa w ustawie z dnia 23 października 2018 r. o Funduszu Solidarnościowym mogą być przeznaczone także na finansowanie zadań ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, w związku z zapewnieniem systemu teleinformatycznego do ustalania prawa do asystencji osobistej, o którym mowa art. 6 ust. 1 pkt 2, finansowanie zadań Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych, o których mowa w art. 89 ust. 1 pkt 1 i pkt 12 i finansowanie zadań Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w związku z zapewnieniem systemu teleinformatycznego do obsługi realizacji prawa do asystencji osobistej.

2. Środki Funduszu Solidarnościowego, o których mowa w ust. 1 na realizację zadań Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w 2026 r., minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego przekazuje na wyodrębniony rachunek Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na podstawie umowy zawartej z Prezesem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Art. 124. 1. W latach 2026-2035 maksymalny limit wydatków budżetu państwa będących skutkiem finansowym ustawy wynosi 1 474,1 mln zł, z tego:

1) w części 44 – Zabezpieczenie społeczne w:

- a) 2026 r. – 0,0 mln zł,
- b) 2027 r. – 12,8 mln zł,
- c) 2028 r. – 13,1 mln zł,
- d) 2029 r. – 13,5 mln zł,
- e) 2030 r. – 13,8 mln zł,
- f) 2031 r. – 13,2 mln zł,
- g) 2032 r. – 13,6 mln zł,
- h) 2033 r. – 14,1 mln zł,
- i) 2034 r. – 14,4 mln zł,
- j) 2035 r. – 14,8 mln zł;

2) w części 85 – Województwa w:

- a) a) 2026 r. – 0,0 mln zł,
- b) 2027 r. – 105,0 mln zł,
- c) 2028 r. – 104,5 mln zł,
- d) 2029 r. – 107,2 mln zł,
- e) 2030 r. – 109,8 mln zł,
- f) 2031 r. – 112,6 mln zł,
- g) 2032 r. – 115,4 mln zł,
- h) 2033 r. – 118,3 mln zł,
- i) 2034 r. – 121,4 mln zł,
- j) 2035 r. – 127,2 mln zł;

2) w części 73 – Zakład Ubezpieczeń Społecznych w:

- a) 2026 r. – 0,0 mln zł,
- b) 2027 r. – 197,5 mln zł,
- c) 2028 r. – 15,6 mln zł,
- d) 2029 r. – 15,8 mln zł,
- e) 2030 r. – 16,0 mln zł,
- f) 2031 r. – 16,3 mln zł,
- g) 2032 r. – 16,5 mln zł,
- h) 2033 r. – 16,9 mln zł,
- i) 2034 r. – 17,3 mln zł,
- j) 2035 r. – 17,5 mln zł.

2. W przypadku przekroczenia lub zagrożenia przekroczeniem przyjętego na dany rok budżetowy maksymalnego limitu wydatków, o których mowa w ust. 1, zostanie zastosowany mechanizm korygujący, polegający na obniżeniu kosztów realizacji zadań wynikających z ustawy.

3. Organem właściwym do monitorowania wykorzystania limitów wydatków, o których mowa w ust. 1, oraz dokonania oceny wykorzystania danego limitu według stanu na koniec każdego roku jest minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego.

4. Organami właściwymi do wdrożenia mechanizmu korygującego, o którym mowa w ust. 2, są:

- 1) w zakresie części budżetowej 44 – Zabezpieczenie społeczne – minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego;
- 2) w zakresie części budżetowej 85 – Województwa – wojewodowie;
- 3) w zakresie części budżetowej 73 – Zakład Ubezpieczeń Społecznych – Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Rozdział 18

Przepis końcowy

Art. 125. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2027 r., z wyjątkiem:

- 1) art. 89 ust. 1 pkt 1 i pkt 12 oraz ust. 3, art. 111, art. 124 i art. 125, które wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia;
- 2) art. 51–60, art. 122, który wchodzi w życie z dniem 30 czerwca 2026 r.
- 3) art. 6 ust. 1 i art. 7, które wchodzi w życie po upływie 14 miesięcy od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

Cel wprowadzenia przepisów

Podstawowym celem projektu ustawy o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami jest systemowe uregulowanie dostępu do formy wsparcia, jaką jest asystencja osobista. Usługa asystencji osobistej polega na indywidualnym wsparciu osób z niepełnosprawnościami w wykonywaniu codziennych czynności, których osoby te nie mogą realizować samodzielnie. Dzięki niej w sposób znaczący rośnie szansa na niezależne życie dla osób wymagających intensywnego wsparcia (persons with high-support needs), i pełny udział tych osób w życiu społecznym oraz zawodowym.

Istniejące do tej pory rozwiązania nie zapewniały trwałych i powszechnych warunków realizacji takiej usługi. Mają one bowiem charakter konkursowy lub regionalny. Wprowadzenie rozwiązań ustawowych wychodzi naprzeciw art. 19 Konwencji ONZ o Prawach Osób z Niepełnosprawnościami, którą Polska ratyfikowała w roku 2012, stanowiącym o prawie osób z niepełnosprawnościami do niezależnego życia i pełnego włączenia w społeczność lokalną.

Projektowana ustawa realizuje postulaty zgłaszane od wielu lat przez osoby z niepełnosprawnościami i stronę społeczną. Przy tworzeniu regulacji ustawowej wzięto pod uwagę wnioski i rozwiązania wypracowane w licznych projektach i pilotażach.

Obecny stan faktyczny i prawny

Przyczyny i potrzeba uchwalenia ustawy to:

- 1) brak systemowych regulacji;
- 2) realizacja zobowiązań międzynarodowych;
- 3) zwiększenie poziomu niezależności i komfortu życia codziennego;
- 4) wsparcie dla rodzin i opiekunów.

Ad. 1. Dotychczas usługi asystencji osobistej są realizowane głównie w ramach Programu “Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej” finansowanego z Funduszu Solidarnościowego, co nie zapewniało ciągłości i powszechności tego wsparcia. Obecnie dostęp do tych usług jest uzależniony od lokalnych programów i projektów, co powoduje, że osoby z niepełnosprawnościami w różnych regionach kraju mają nierówny dostęp do niezbędnego wsparcia. Z raportu Najwyższej Izby Kontroli “Usługi asystenta osobistego jako wsparcie społeczne osób niepełnosprawnych” (2023) wynika, że asystencja osobista w formule projektowej naraża użytkowników na brak ciągłości w korzystaniu z usługi. Konieczne jest więc wdrożenie systemowego rozwiązania, na poziomie ustawowym, które zapewni ciągłość wykonywania usługi osobom o najwyższej potrzebie wsparcia.

Ad. 2. Polska, jako strona Konwencji ONZ o Prawach Osób z Niepełnosprawnościami, jest zobowiązana do zapewnienia osobom z niepełnosprawnością możliwości prowadzenia niezależnego życia w społeczności lokalnej. Komitet ONZ ds. Praw Osób z Niepełnosprawnościami wielokrotnie wskazywał na konieczność wdrożenia uregulowanej ustawowo asystencji osobistej jako narzędzia realizacji tego prawa. Warto nadmienić, że świadczenia pieniężne (w tym świadczenie wspierające czy dodatek dopełniający, a także system rentowy) służą innym celom – osoba z niepełnosprawnością potrzebuje bowiem najczęściej bardzo szerokiego systemu wsparcia, uwzględniającego m.in. zakup specjalistycznego sprzętu czy nierefundowanego leczenia i rehabilitacji. Gwarantowana ustawowo usługa asystencji osobistej ma dopełnić ten system tak, aby osobom o największych potrzebach wsparcia zapewnić funkcjonowanie w sposób niezależny oraz odciążyć rodziny tych osób.

Ad. 3. Usługa asystencji osobistej pozwala osobom z niepełnosprawnościami na podejmowanie i realizowanie decyzji dotyczących ich codziennego życia, co jest kluczowe dla ich niezależności i aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym. Pozwala to na przeciwdziałanie dyskryminacji oraz wsparcie w pełnieniu ról społecznych i zawodowych, które bez tego wsparcia są znacznie utrudnione lub niemożliwe do realizacji. Niemożność zaspokojenia w sposób godny podstawowych potrzeb życiowych, w tym tych dotyczących samoobsługi, lub uzależnienie w tym zakresie od członków rodzin nie pozwala na osiągnięcie możliwie pełnego dobrostanu psychofizycznego. Co więcej, może prowadzić do wycofywania się osób z niepełnosprawnościami z życia społecznego i zawodowego.

Ad. 4. Brak systemowego wsparcia w postaci asystencji osobistej znacząco obciąża rodziny i opiekunów osób z niepełnosprawnościami. Sprawia, że wspieranie osób z niepełnosprawnościami w życiu codziennym staje się główną, a często – z konieczności – jedyną rolą społeczną, którą podejmują osoby pełniące funkcje opiekuńcze (zazwyczaj kobiety). Dotychczasowe stałe nieodpłatne wsparcie z ich strony, stanowiło de facto pracę bez wynagrodzenia. W konsekwencji powodowało postępującą pauperyzację rodzin osób z niepełnosprawnością ("Ubóstwo w Polsce w latach 2021-2022", Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2023). Wprowadzenie rozwiązań przewidzianych w projektowanej ustawie odciąży te osoby, pozwalając im na długoterminowe planowanie swojej aktywności życiowej, w tym zawodowej, oraz całościową poprawę jakości ich życia.

W Polsce, zgodnie z danymi z Elektronicznego Krajowego Systemu Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności (EKSMOoN) z I kwartału 2024 roku, żyje 1 181 563 osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności.

Osoby z niepełnosprawnościami charakteryzują się zróżnicowanymi potrzebami wsparcia. Do 31 grudnia 2023 r. funkcjonujący system nie pozwalał precyzyjnie dopasowywać wsparcia, posługując się podziałami na bardzo liczne grupy osób z niepełnosprawnościami (np. znaczny, umiarkowany, lekki stopień niepełnosprawności). Od 1 stycznia 2024 r. wdrażane jest ustalanie poziomu potrzeby wsparcia pod kątem funkcjonalnym, jednak nadal nie pozwala ono na kierowanie niektórych dedykowanych instrumentów wsparcia. Ma to szczególne znaczenie, wśród tej bardzo licznej oraz niezwykle zróżnicowanej grupy osób z niepełnosprawnościami. Są tam bowiem osoby wymagające intensywnego wsparcia (persons with high-support needs) w wielu czynnościach życia codziennego, niekiedy nawet przez całą dobę. Aktualnie osoby te, z wyjątkiem wsparcia dostępnego w niewielkiej liczbie samorządów czy realizowanego przez organizacje pozarządowe w formie projektowej lub programowej, nie mają realnej i stabilnej alternatywy choćby dla zamieszkania w instytucjach całodobowych, takich jak domy pomocy społecznej czy zakłady opiekuńczo-lecznicze.

Od roku 2019 realizowany jest przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej program “Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnością”, zwany dalej “Programem”, w ramach którego, w dedykowanych naborach, wnioski i oferty o finansowanie projektowej asystencji mogą składać zarówno jednostki samorządu terytorialnego (gminy i powiaty), jak i organizacje pozarządowe. Program ma na celu zapewnienie dostępności do usług asystencji osobistej, tj. wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym osób z niepełnosprawnościami. Podstawą prawną Programu jest art. 7 ust. 5 ustawy z dnia 23 października 2018 r. o Funduszu Solidarnościowym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1847). Program finansowany jest ze środków Funduszu Solidarnościowego.

Na przestrzeni kilku lat realizacji Programu nastąpił znaczący wzrost zainteresowania środkami na jego realizację, a tym samym, usługami asystencji osobistej, które są finansowane ze środków Funduszu Solidarnościowego.

Jako przykład można wskazać, że w przypadku Programu realizowanego przez jednostki samorządu terytorialnego w roku 2023, łączna wnioskowana przez te jednostki kwota środków Funduszu Solidarnościowego wyniosła 756 mln zł, przy dostępnym budżecie w wysokości 505 mln zł. Dokonano w konsekwencji pomniejszenia wartości przyznanych środków, uwzględniając przy tym procent środków, jakie poszczególne województwa wykorzystały na realizację Programu w roku 2021. Z kolei, w przypadku wniosków jednostek samorządu terytorialnego na realizację Programu w roku 2024, ich wartość wyniosła już 1 288 mln zł. W związku z faktem, iż kwota ta znacząco przekraczała dostępny budżet, wynoszący 760 mln zł, dokonano redukcji wartości wniosków o ponad 528 mln zł, tj. do wysokości 58,97% wnioskowanej przez jednostki samorządu terytorialnego kwoty. Podobnie w edycji konkursu na 2025 r. łączna wartość złożonych wniosków opiewała na kwotę 1 776, 3 mln zł i

przekraczała dostępny budżet, wynoszący 1 000,5 mln zł. W związku z powyższym, dokonano stosownego pomniejszenia wartości wniosków o 775,9 mln zł, tj. do 56,32 % wnioskowanej kwoty jednolicie dla każdego z województw.

Podobna sytuacja ma miejsce w przypadku realizacji Programu przez organizacje pozarządowe. Dla Programu w edycji 2023 roku wpłynęły oferty na jego realizację od organizacji pozarządowych na kwotę 223 mln zł. Wnioskowana kwota znacznie przekroczyła dostępny budżet, w związku z czym konieczne było ograniczenie wysokości przekazanych środków do kwoty 155 mln zł. Z kolei, dla Programu w edycji 2024 roku organizacje pozarządowe złożyły oferty na realizację Programu już na kwotę 424 mln zł. Wskutek ograniczeń budżetowych, wysokość przekazanych środków zmniejszona została do kwoty 225 mln zł.

Należy również wskazać, że na przestrzeni lat wzrastała w istotny sposób liczba podmiotów realizujących Program. W przypadku jednostek samorządu terytorialnego w roku 2019 Program realizowany był przez 52 gminy i powiaty. Już jednak w roku 2024 liczba ta wzrosła do 1717 gmin i powiatów. Natomiast w 2025 r. Program będzie realizować już 1970 samorządów. Organizacje pozarządowe uczestniczą w Programie od 2020 r., w którym to roku zaangażowanych było w jego realizację 20 takich podmiotów. W roku 2024 r. realizatorami Programu jest już 205 organizacji pozarządowych. W 2025 r. będzie to około 250 podmiotów.

W 2023 roku 44 000 osób skorzystało z usług asystencji osobistej w ramach Programu.

Powyższe dane wskazują, że formuła projektowej realizacji usługi asystenckiej się wyczerpuje i konieczne jest podjęcie działań w kierunku wdrożenia systemowych rozwiązań.

Wpływ asystencji osobistej na osoby z niepełnosprawnościami, członków ich rodzin oraz rynek pracy – dostępne informacje wskazują, że możliwość korzystania z asystencji osobistej wywiera istotny wpływ na życie osób z niepełnosprawnościami. Dzięki tej usłudze możliwa jest poprawa dobrostanu emocjonalnego osób z niepełnosprawnościami, wpływa ona pozytywnie na ich pewność siebie, wzmacnia poczucie sprawczości, stymuluje do większej aktywności fizycznej, otwartości i samodzielności. Współpraca z asystentem umożliwia i ułatwia samodzielne podejmowanie decyzji oraz niezależność osób z niepełnosprawnościami, wzmacnia ich chęć do uczenia się samodzielności oraz nowych zadań, a także daje im większą wolność. Możliwość wsparcia asystenta pozwala na zwiększenie aktywności osób z niepełnosprawnościami w życiu społeczności lokalnej, w tym: kulturalnej, sportowej, rozrywkowej i aktywności społecznej. Dzięki tej usłudze wzmocnione zostają relacje rodzinne i towarzyskie osób z niepełnosprawnościami, a także ich relacje w pracy. Usługa asystencka pozwala także zmniejszyć poczucie samotności osób z niepełnosprawnościami.

Należy podkreślić, że zarówno osoby z niepełnosprawnościami, ich bliscy, jak również jednostki samorządu terytorialnego oraz organizacje pozarządowe wskazują, że Program cieszy

się bardzo pozytywnym odbiorem i ogromnym zainteresowaniem, jednakże realne potrzeby wielokrotnie przekraczają przewidzianą w Programie maksymalną liczbę godzin świadczonego wsparcia asystenckiego finansowanego w ramach Programu oraz możliwości finansowe Funduszu Solidarnościowego.

Jednocześnie jednak, finansowanie usług asystenckich jedynie w ramach programów realizowanych ze środków Funduszu Solidarnościowego skutkuje brakiem pewności dostępu do tych usługi oraz niechęcią angażowania się w jej świadczenie przez asystentów osobistych ze względu na brak stabilności finansowej oraz ograniczone wsparcie kierowane do asystentów osobistych. Skutkuje to ograniczoną dostępnością usług asystencji osobistej w skali całego kraju.

Brak systemowych rozwiązań w tym zakresie został dostrzeżony przez Radę Ministrów, w konsekwencji czego wyznaczono kierunki działań zmierzające do jego ograniczenia. W działaniu I. 3.2. Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030, której realizacja stanowi jeden z podstawowych warunków umożliwiających wydatkowanie środków unijnych w Polsce, wprost wskazano na wprowadzenie systemowej usługi asystencji osobistej dla osób z różnymi niepełnosprawnościami od roku 2025.

Na potrzebę systemowego uregulowania asystencji osobistej zwracała uwagę również Najwyższa Izba Kontroli w swoim raporcie z 2023 roku, jak również wielokrotnie Rzecznik Praw Obywatelskich, liczne organizacje pozarządowe oraz sami obywatele (m.in. w ramach petycji).

Jednocześnie należy zwrócić uwagę na treść Zaleceń Rady Unii Europejskiej z 19 lipca 2024 r., w których Rada w punkcie 23 zauważa silny związek pomiędzy zwiększeniem dostępności do środowiskowych form wsparcia a aktywnością zawodową, w szczególności opiekunów osób z niepełnosprawnościami, i rekomenduje podjęcie działań w tym zakresie: „(23) Niedobór pracowników osłabia konkurencyjność polskiej gospodarki. W 2023 r. 66 % polskich pracodawców zgłaszało trudności z obsadzeniem wakatów; dla porównania w skali światowej odsetek pracodawców zgłaszających trudności ze znalezieniem pracowników o potrzebnych kwalifikacjach wyniósł w tym samym roku 75 %. Dlatego też kluczowe znaczenie ma zwiększenie uczestnictwa w rynku pracy wśród grup o najniższych wskaźnikach zatrudnienia, takich jak osoby z niepełnosprawnościami (luka w zatrudnieniu osób z niepełnosprawnościami wynosiła w 2022 r. 31,3 pp., znacznie powyżej średniej unijnej wynoszącej 21,4 pp.) i kobiety (w 2023 r. różnica w poziomie zatrudnienia mężczyzn i kobiet w Polsce wynosiła średnio 11,8 pp., a w grupie wiekowej 55–64 l. – 23,3 pp.). Wskaźnik uczestnictwa w kształceniu dorosłych w Polsce jest daleki od unijnego celu na 2030 r. (51,7 %) i wynosi obecnie 20,3 %, co utrudnia przechodzenie pracowników – poprzez zmianę i podnoszenie kwalifikacji – do sektorów, w

których obserwuje się popyt na pracę. Jednocześnie system opieki długoterminowej jest słabo rozwinięty i w dalszym ciągu opiera się na rodzinach, zwłaszcza kobietach, oraz na innych opiekunach nieformalnych. Odsetek ludności objętej formalną opieką domową jest niski i wynosi 13 % osób w wieku co najmniej 65 lat, potrzebujących takiej opieki, czyli znacznie poniżej średniej unijnej (30 % w 2022 r.), a potrzeby rosną szybko wraz ze starzeniem się społeczeństwa. Oczekuje się, że odsetek ludności w wieku co najmniej 65 osiągnie 21,9 % w 2030 r. i 29,1 % w 2050 r. Propagowanie większej aktywności zawodowej opiekunów nieformalnych, zwłaszcza kobiet, poprzez poprawę dostępu do domowej i środowiskowej formalnej opieki długoterminowej mogłoby poprawić wskaźnik uczestnictwa w rynku pracy.”.

W tym kontekście należy zwrócić uwagę na szansę, jaką daje asystencja osobista w kontekście aktywizacji kobiet. Zgodnie z raportem z ewaluacji projektu „Aktywni niepełnosprawni” 83% asystentów stanowiły kobiety. Jednocześnie asystentki-kobiety wspierały zarówno kobiety (54%), jak i mężczyzn (46%), ale już asystenci-mężczyźni wspierali znacznie częściej mężczyzn (86%) niż kobiety (14%). Dane te podkreślają rolę kobiet w świadczeniu usług asystenckich.

Jednocześnie kobiety w Polsce są wciąż zdecydowanie mniej aktywne zawodowo niż mężczyźni. Choć na przestrzeni ostatniej dekady silniej rosła aktywność kobiet niż mężczyzn, to różnica wciąż wynosi kilkanaście punktów procentowych. W grupie 20-64 lata współczynnik aktywności zawodowej kobiet w III kwartale 2024 r. wyniósł 75,2% wobec 86,4% dla mężczyzn. Liczba biernych zawodowo w wieku produkcyjnym w Polsce wyniosła w III kw. 2024 r. 3,8 mln, w tym 2,1 mln (54,5%) stanowiły kobiety. Przyczyny bierności zawodowej kobiet różnią się w zależności od wieku. W przypadku młodych kobiet w wieku 15-24 lata to najczęściej nauka i uzupełnianie kwalifikacji wskazane w III kwartale 2024 r. przez 90,0% kobiet biernych zawodowo. Dla kobiet w wieku 25-34 lata najczęstszym powodem bierności były obowiązki rodzinne i związane z prowadzeniem domu wskazane przez 71,8% biernych zawodowo kobiet w tej grupie wiekowej. Podobnie było w grupie kobiet w wieku 35-44 lata (59,4%).

Wśród kobiet w wieku 45-54 lata odsetek biernych z powodu obowiązków rodzinnych i związanych z prowadzeniem domu był zbliżony do odsetka biernych z powodu choroby i niepełnosprawności (odpowiednio 30,8% i 32,6%). W przypadku kobiet w wieku 55-64 lata znacząco spadał udział biernych z powodu obowiązków rodzinnych i związanych z prowadzeniem domu (do 5,2%), a wzrastał odsetek biernych z powodu choroby i niepełnosprawności (do 11,7%), natomiast w tej grupie najważniejszym powodem bierności była emerytura (72,6%). Obowiązki rodzinne i związane z prowadzeniem domu są przyczyną bierności zawodowej 693 tys. kobiet w wieku produkcyjnym (przy 51 tys. mężczyzn), w tym 306 tys. kobiet do 34. roku życia oraz 533 tys. kobiet w wieku 15-44 lata.

Asystencja osobista daje szansę na wzrost współczynnika aktywności zawodowej kobiet w dwojaki sposób. Z jednej strony pozwala kobietom, które na co dzień opiekują się najbliższymi osobami z niepełnosprawnością, na podjęcie – dzięki posiadaniu asystenta – zatrudnienia na rynku. Z drugiej strony, kobiety biernie zawodowe będą mogły podjąć się pracy jako asystent osobisty. Zakres przyznawanych użytkownikowi godzin usług asystenckich będzie się wahać (zgodnie z projektem ustawy). Oznacza to, że w najniższych wymiarach asystent będzie świadczył na rzecz osoby z niepełnosprawnością tylko kilka godzin usług w tygodniu. Wydaje się, że takie rozwiązanie pozwoli na podjęcie aktywności zawodowej przez część kobiet i pogodzenie jej z obowiązkami rodzinnymi i związanymi z prowadzeniem domu.

Dostępność asystentów osobistych w kontekście realizacji projektu ustawy – w Programie w roku 2023 usługi asystenckie świadczyło 30 tys. osób (asystentów). W roku 2024 szacuje się, że liczba asystentów będzie wynosić już ok. 45 tys. Mając na uwadze powyższe, podkreślenia wymaga fakt, że przez wszystkie lata realizacji programów finansowanych ze środków Funduszu Solidarnościowego nie występował problem polegający na niewystarczającej liczbie asystentów osobistych. Powyższe dane wskazują, że w chwili obecnej na rynku funkcjonuje kilkadziesiąt tysięcy osób mających doświadczenie w świadczeniu usług asystenckich, które będą mogły podjąć pracę po wejściu w życie ustawy. Należy bowiem zaznaczyć, że zakres i znaczenie programów realizowanych ze środków Funduszu Solidarnościowego, po wejściu w życie ustawy, znacząco się zmniejszy i spowoduje „przejście” asystentów do świadczenia usług realizowanych na podstawie ustawy. Ponadto warto wskazać, że projekt ustawy przewiduje w ciągu kolejnych lat stopniowe rozszerzanie zakresu usług i obejmowanie nią kolejnych grup osób z niepełnosprawnościami. Tym samym, zapotrzebowanie na usługi asystentów także będzie zwiększało się w sposób łagodny, co pozwoli odpowiednio przygotować się do tego procesu.

Niezależnie od powyższego należy zaznaczyć, że projekt ustawy przewiduje, że osoba z niepełnosprawnością może samodzielnie wybrać osobę, która będzie świadczyła na jej rzecz usługę asystencką.

Raport ewaluacyjny z projektu „Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych” określa, że aż 72% asystentów zostało wskazanych przez użytkowników.

Rozdział 1. Przepisy ogólne

Zakres projektu ustawy

Art. 1 (ogólny zakres ustawy)

Przepis art. 1 projektu ustawy określa zakres przedmiotowy i podmiotowy ustawy wskazując jako obszar regulacyjny warunki uzyskania prawa do wsparcia w formie asystencji osobistej, obowiązki i zadania asystentów osobistych, sposób realizacji tej formy wsparcia, mechanizmy nadzoru i kontroli jej wykonywania, a także kompetencje organów administracji publicznej w tym zakresie. Ponadto, w projekcie określone zostały zasady finansowania asystencji osobistej. Celem tych regulacji jest stworzenie kompleksowych ram prawnych dla świadczenia asystencji osobistej jako systemowej formy wsparcia osób z niepełnosprawnościami.

Szczegółowe rozwiązania zawarte w projekcie ustawy

Art. 2 (słownik pojęć)

Przepis art. 2 zawiera definicje kluczowych pojęć używanych w ustawie, co ma na celu zapewnienie jednoznaczności interpretacyjnej przepisów i ułatwienie ich stosowania. Przepis precyzuje, kim jest asystent osobisty, użytkownik, doradca wzajemny, a także czym jest asystencja osobista, doradztwo wzajemne, formularz samooceny, kontrakt, superwizja oraz rola realizatora i osoby stale wspierającej. Wskazuje również, co należy rozumieć pod pojęciami używanymi w skrócie, takimi jak „Rejestr realizatorów”, „Rejestr asystentów”, „Skład” oraz „Zespół”. Dzięki tym definicjom ustawa uzyskuje spójność terminologiczną i funkcjonalną, co ma sprzyjać jej efektywnemu stosowaniu.

Art. 3 (cel asystencji osobistej)

Przepis art. 3 wskazuje nadrzędny cel asystencji osobistej, którym jest zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami realnej możliwości prowadzenia niezależnego życia, zgodnie z art. 19 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych. Przepis ten stanowi że proponowane rozwiązania ustawowe mają charakter zgodny z międzynarodowymi standardami praw człowieka.

Art. 4 (osoby uprawnione do asystencji osobistej)

Przepis art. 4 określa krąg osób uprawnionych do korzystania z asystencji osobistej. Uprawnienie to przysługuje obywatelom polskim oraz niektórym grupom cudzoziemców, których pobyt na terenie Rzeczypospolitej Polskiej ma określony i zgodny z przepisami charakter. Kluczowym warunkiem uzyskania wsparcia jest posiadanie miejsca zamieszkania na terytorium Polski przez czas korzystania z asystencji osobistej. Projektowany warunek został wprowadzony w celu wykluczenia sytuacji, w które o asystencję osobistą w Polsce będzie ubiegała się osoba stale zamieszkująca poza granicami kraju ale będąca obywatelem polski lub należąca określonych kategorii cudzoziemców. Rozwiązanie to wynika także ze względów praktycznych, takich jak przeprowadzenie kontroli, realizacja obowiązku stałego monitorowania asystencji osobistej czy na poziomie podstawowym brak możliwości

zapewnienie osoby, skłonnej pracować jako asystent osobisty stałe poza granicami kraju. Mając na względzie powyższe w projekcie ustawy wprowadzono takie ograniczenie.

Uprawnionymi do ubiegania się o asystencję osobistą są, według ustawy:

- 1) obywatele polscy;
- 2) cudzoziemcy:
 - a) obywatele państwa członkowskiego Unii Europejskiej, państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej, oraz członkowie ich rodzin w rozumieniu art. 2 pkt 4 ustawy z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin (Dz. U. z 2024 r. poz. 633 i 1688 oraz z 2025 r. poz. 619), posiadający prawo pobytu lub prawo stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
 - b) jeżeli wynika to z wiążących Rzeczpospolitą Polską dwustronnych umów międzynarodowych o zabezpieczeniu społecznym,
 - c) przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy udzielonego w związku z okolicznościami, o których mowa w art. 127 lub art. 137a ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2025 r. poz. 1079), ,
 - d) przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zezwolenia na pobyt stały, zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej, zezwolenia na pobyt czasowy udzielony w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 i art. 186 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, lub w związku z uzyskaniem w Rzeczypospolitej Polskiej statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej,
 - e) posiadający kartę pobytu z adnotacją „dostęp do rynku pracy”, jeżeli zamieszkują na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z wyłączeniem obywateli państw trzecich, którzy:
 - uzyskali zezwolenie na pracę na terytorium państwa członkowskiego na okres nieprzekraczający 6 miesięcy,
 - zostali przyjęci w celu podjęcia studiów lub pracy sezonowej oraz
 - mają prawo do wykonywania pracy na podstawie wizy,
 - f) przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej:
 - na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy, o którym mowa w art. 139a ust. 1 lub art. 139o ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, lub

- w związku z korzystaniem z mobilności krótkoterminowej pracownika kadry kierowniczej, specjalisty lub pracownika odbywającego staż w ramach przeniesienia wewnątrz przedsiębiorstwa na warunkach określonych w art. 139n ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,
 - jeżeli zamieszkują na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z wyłączeniem cudzoziemców, którym zezwolono na pobyt i pracę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres nieprzekraczający 9 miesięcy, chyba że dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej,
- g) przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej:
- na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy, o którym mowa w art. 151 ust. 1 lub art. 151b ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, lub
 - na podstawie wizy krajowej w celu prowadzenia badań naukowych lub prac rozwojowych, lub
 - w związku z korzystaniem z mobilności krótkoterminowej naukowca na warunkach określonych w art. 156b ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach
 - z wyłączeniem cudzoziemców, którym zezwolono na pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres nieprzekraczający 6 miesięcy, chyba że dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej,
- h) przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej obywatele Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej oraz członkowie ich rodzin, o których mowa w art. 10 ust. 1 lit. b, d, e lub f umowy z dnia 24 stycznia 2020 r. o wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (Dz. Urz. UE L 29 z 31.01.2020, str. 7, z późn. zm.).

W świetle powyższego do asystencji osobistej będą uprawnieni obywatele polscy oraz cudzoziemcy, którym na podstawie przepisów wspólnotowych oraz umów międzynarodowych zostały przyznane analogiczne do posiadanych przez obywateli polskich prawa w zakresie świadczeń społecznych. Ponadto do ww. świadczenia będą uprawnieni także cudzoziemcy – obywatele państw trzecich posiadający prawo do legalnego pobytu na terytorium RP i prawo dostępu do polskiego rynku pracy, o ile spełnią warunek zamieszkiwania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Katalog uprawnionych grup cudzoziemców został określony analogicznie do innych obowiązujących regulacji przewidujących świadczenia socjalne dla cudzoziemców.

Rozdział 2 - art. 5–8 (przetwarzanie danych osobowych w zakresie asystencji osobistej)

W projekcie ustawy w rozdziale drugi określono podmioty uprawnione do przetwarzania danych osobowych, zakres i sposób przetwarzania tych danych. Projektowane przepisy uwzględniają ograniczenia w zakresie przetwarzania danych osobowych wynikające z RODO.

W art. 5 projektu ustawy określono, że tylko podmioty realizujące zadania w zakresie asystencji osobistej będą miały prawo przetwarzać dane osobowe: osób z niepełnosprawnościami, składających wnioski o ustalenie prawa do asystencji osobistej oraz ich przedstawicieli ustawowych, kuratora osoby ubezwłasnowolnionej częściowo, osoby pełniącej funkcję rodziny zastępczej wobec osoby z niepełnosprawnością, osoby prowadzącej rodzinny dom dziecka, w którym osoba z niepełnosprawnością przebywa, dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, w której osoba z niepełnosprawnością przebywa, opiekuna prawnego lub osoby stale wspierająca osobę z niepełnosprawnością, jeśli w ramach wsparcia osoby z niepełnosprawnością składa wniosek, osób uprawnionych do asystencji osobistej, użytkowników, asystentów osobistych, koordynatorów asystencji osobistej, osób ubiegających się o wpis do Rejestru asystentów, superwizorów asystencji osobistej, doradców wzajemnych, prowadzących szkolenia ogólne, szkolenia z zakresu pierwszej pomocy, szkolenia specjalistyczne oraz przeszkolenia z zakresu ewakuacji osób z niepełnosprawnościami, członków wojewódzkich zespołów ustalających prawo do asystencji osobistej oraz osób ubiegających się o status członka wojewódzkiego zespołu ustalającego prawo do asystencji osobistej.

Wskazane w tym przepisie podmioty i osoby będą zobowiązane do zachowania w tajemnicy informacji o osobach z niepełnosprawnościami, składających wnioski o ustalenie prawa do asystencji osobistej o osobach, o których mowa w art. 17 ust. 1 i ust. 2 oraz użytkownikach.

Przetwarzanie danych osobowych będzie następowało tylko w zakresie niezbędnym do realizacji zadań wynikających z ustawy.

W art. 6 projektu ustawy przewiduje się utworzenie dwóch systemów teleinformatycznych.

Pierwszy z systemów teleinformatycznych utworzony przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, będzie służył do obsługi realizacji prawa do asystencji osobistej. W tym systemie następować będą wszystkie czynności związane z obsługą asystencji osobistej, takie jak wybór realizatora, wybór asystenta osobistego, rozliczanie asystencji osobistej, raportowanie, przekazywanie wszelkich pism, zamieszczenie protokołu z kontroli. Zakład Ubezpieczeń Społecznych będzie nieodpłatnie udostępniał ten system: ministrowi właściwemu do spraw zabezpieczenia społecznego; Pełnomocnikowi Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych, wojewodom powiatom, realizatorom, koordynatorom asystencji osobistej, osobom uprawnionym do

asystencji osobistej, użytkownikom,. W systemie tym będzie także Rejestr realizatorów oraz Rejestr asystentów (art. 7 ust. 1–3 projektu).

Rejestr asystentów i Rejestr realizatorów będzie prowadzony przez wojewodów, każdy w zakresie właściwości terytorialnej.

Drugim systemem teleinformatycznym będzie system utworzony przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego. System ten będzie służył do składania wniosku o ustalenie prawa do asystencji osobistej i wydawania decyzji administracyjnej o ustaleniu prawa do asystencji osobistej.

Rozdzielenie tych systemów niezbędne jest ze względu na konieczność utworzenia możliwości wnioskowania kompatybilnej z systemem EKSMOoN, którą zapewni systemem stworzony przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego. Ustalanie prawa do asystencji osobistej jest również działaniem analogicznym do orzekania o niepełnosprawności oraz ustalania poziomu potrzeby wsparcia w celu wypłaty świadczenia wspierającego, również tworzące prawa podmiotowe. Uzasadnione jest zatem, żeby system taki pozostał pod kontrolą ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego. Jeśli chodzi o utworzenie drugiego systemu informatycznego, decydujące dla powierzenia go Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych jest doświadczenie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w tworzeniu dużych systemów informatycznych i brak możliwości organizacyjnych Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej do podjęcia się zadania w większym niż wnioskowanie o asystencję osobistą wymiarze. Rozdzielenie funkcjonalności na dwa systemy ogranicza zakres danych przetwarzanych w każdym z nich, co zmniejsza ryzyko naruszenia poufności, integralności i dostępności danych osobowych w przypadku incydentu. W razie nieuprawnionego dostępu lub awarii jednego systemu, dane zgromadzone w drugim pozostają chronione. Takie podejście wpisuje się w zasadę minimalizacji danych oraz zasadę privacy by design, promowaną przez RODO, poprzez redukcję punktów koncentracji danych i zwiększenie kontroli nad ich przepływem w systemie. Stąd należy stwierdzić, że działanie takie jest racjonalne w zakresie dyscypliny finansów publicznych, oraz możliwości organizacyjnych jednostek administracji publicznej.

Przepis art. 8 dotyczy zasad przetwarzania i przechowywania danych osobowych w kontekście przyznawania asystencji osobistej osobom z niepełnosprawnościami. Kluczową rolę w tym procesie odgrywa minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, który ma prawo przetwarzać dane osobowe zawarte w określonym systemie teleinformatycznym – tylko w zakresie niezbędnym do ustalenia, czy dana osoba spełnia warunki do otrzymania wsparcia w formie asystencji osobistej.

Zgodnie z ustępem 2, zarówno minister, jak i Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych są wspólnie odpowiedzialni, jako administratorzy danych osobowych zgodnie z RODO, za dane gromadzone przez zespoły oceniające wnioski o asystencję. Oznacza to, że muszą działać zgodnie z unijnym prawem o ochronie danych osobowych, zapewniając bezpieczeństwo i zgodność przetwarzania danych z obowiązującymi przepisami.

W ust. 3 określono, że w odniesieniu do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i podmiotów, o których mowa w art. 7 ust. 2 projektu, przetwarzanie danych osobowych zawartych w systemie, następuje tylko w zakresie niezbędnym do realizacji zadań związanych z realizacją prawa do asystencji osobistej.

Ustęp 4 precyzuje, jak długo dane te mają być przechowywane:

- 10 lat – dla osób, którym przyznano asystencję, liczone od zakończenia jej świadczenia,
- 1 rok – dla osób, którym odmówiono asystencji, liczone od daty uprawomocnienia się decyzji.

Ustęp 5 wskazuje na konieczność niezwłocznego usunięcia danych po upływie określonych okresów przechowywania, co zabezpiecza prawa osób, których dane dotyczą, przed nadmiernym i nieuzasadnionym przetwarzaniem.

Rozdział 3 - art. 9–11 (osoby uprawnione do asystencji osobistej)

Projektowana ustawa o asystencji osobistej umożliwi osobom z niepełnosprawnościami złożenie wniosku o przydzielenie asystenta i korzystanie z jego usługi bezpłatnie.

Zgodnie z projektowanym art. 9, do ubiegania się o bezpłatną asystencję osobistą uprawnione będą osoby: w wieku 18-65 lat, posiadające orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, które uzyskają w skali poziomu potrzeby wsparcia łącznie co najmniej 80 punktów; osoby w wieku 13-18 lat, posiadające orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności lub orzeczenie o niepełnosprawności ze wskazaniem o konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Po ukończeniu 65. roku życia osoba będzie miała prawo do asystencji osobistej do upływu okresu, na który została wydana decyzja.

Osoby, które nie uzyskują 80 punktów w skali poziomu potrzeby wsparcia, bardzo często pozostają jednocześnie osobami niepełnosprawnymi w stopniu umiarkowanym i znacznym, które w określonych sytuacjach potrzebują wsparcia asystenta osobistego. Podobnie rzecz ma się w wypadku osób starszych, u których potrzeba wsparcia wynika z nabytej wcześniej niepełnosprawności. Aby zatem objąć wsparciem szerokie grono osób, które dla niezależnego

życia wymagają wsparcia asystenta osobistego, kontynuowany będzie program „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej” finansowany z Funduszu Solidarnościowego,

Wskazana granica 65 lat jest powszechnie stosowana w krajach europejskich. Jednakże, aby zapewnić, osobom powyżej 65. roku życia dostęp do wsparcia – w wyniku wdrożenia ustawowej asystencji osobistej program resortowy „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej” w kolejnych latach obejmie seniorów w większym stopniu. Przewiduje się w związku z tym, że osoby korzystające dziś z programu resortowego zostaną w znaczącej części objęte asystencją ustawową. Ponadto rozwiązaniem, które ma zwiększyć dostępność do wsparcia w miejscu zamieszkania jest procedowany aktualnie w ramach konsultacji publicznych projekt ustawy o bonie senioralnym (wykaz prac legislacyjnych Rady Ministrów nr. UA3). Ma on na celu wypracowanie komplementarnego systemu wsparcia w aktywności społecznej, czynnościach pielęgnacyjnych oraz zaspokojeniu potrzeb dnia codziennego osobom w wieku starszym. Należy także wskazać, że wsparcie osób z niepełnosprawnościami oraz wsparcie seniorów to kompetencje różnych jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego (odpowiednio: powiatu oraz gminy). Stąd decyzja o rozdzieleniu tych systemów wsparcia, które pozwolą jednocześnie na usługi lepiej dopasowane do indywidualnych potrzeb obywateli – czy to potrzeb wynikających z niepełnosprawności, czy z racji wieku.

Wskazana została również granica dolna wieku (ukończenie 13 lat) oraz mniejszy limity godzinowe do ukończenia 18 lat. Uzasadnienie dla rozpoczęcia świadczenia usługi w wieku 13 lat wynika z charakteru usługi, która ma wspierać przede wszystkim w niezależnym życiu i aktywizacji społecznej - a takie wsparcie staje się szczególnie istotne w wieku nastoletnim. Ograniczenia godzinowe dla młodzieży między 13 a 18 rokiem życia jest powiązane ze zobligowaniem osób w tym wieku obowiązkiem szkolnym oraz jedynie częściowej zdolności do czynności prawnych, jak również braku potrzeby wsparcia np. w pracy zawodowej. Zadania szkół i placówek edukacyjnych wynikające z zwiększonej kwoty naliczonych potrzeb oświatowych pokrywają się częściowo z usługą asystencji osobistej. W wypadku osób niepełnoletnich usługa ma więc na celu wesprzeć ich niezależne życie poza placówką i odciążyć w tym zakresie rodziców/opiekunów prawnych.

W projekcie, zgodnie z art. 10, przyjęto następujące limity miesięcznie asystencji osobistej:

- 1) od 20 do 240 godzin – w przypadku osób, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 1;
- 2) od 20 do 80 godzin – w przypadku osób, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 2.

Wprowadzenie limitu 240 godzin jako najwyższej możliwej liczby godzin wsparcia w ramach asystencji osobistej miesięcznie oznacza, że w wypadku osób wymagających najwyższego poziomu wsparcia asystent osobisty będzie dostępny dla osoby z niepełnosprawnością średnio 8 godzin dziennie. Tak zaprojektowane rozwiązanie wesprze osoby z niepełnosprawnością w

niezależnym życiu w należyтым stopniu, gwarantującym wsparcie w najważniejszych czynnościach samoobsługowych i innych czynnościach życia codziennego w ciągu dnia. Jednocześnie, z uwagi na doświadczenia projektowe, w projekcie ustawy wprowadzono możliwość przenoszenia godzin wsparcia między miesiącami. Proponowane rozwiązanie zostało pozytywnie ocenione w raporcie NIK (2023). Wprowadzenie minimalnej liczby godzin, na które może zostać przyznana asystencja, jest zgodne z doświadczeniami innych krajów (Szwecja, kraje Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii) i jest związane z efektywnością usługi, jaką jest asystencja – wsparcie poniżej 20 godzin można zapewnić w inny sposób niż za pomocą dedykowanej danemu użytkownikowi asystencji osobistej.

W projekcie przewidziano, że niewykorzystane w danym miesiącu godziny asystencji osobistej mogą zostać wykorzystane w kolejnym miesiącu. Jednocześnie wprowadzono limity godzin, które, niewykorzystane w poprzednim miesiącu, mogą być wykorzystane w następnym miesiącu. Proponuje się by maksymalnie można było wykorzystać 50% miesięcznego wymiaru godzin asystencji i nie więcej niż 100 godzin. Wprowadzone ograniczenie, zapobiega nadmiernej kumulacji usług. Chroni to jakość wsparcia (unika „maratonów” godzinowych), dba o bezpieczeństwo i higienę pracy asystentów oraz o przewidywalność grafiku. Przyjęty limit zapobiega sytuacji, w której pojedyncza osoba skonsumuje w krótkim czasie nieproporcjonalnie duży wolumen wsparcia kosztem dostępności dla innych. Proponowany mechanizm zachęca do bieżącego planowania liczby potrzebnych godzin asystencji osobistej.

W celu zapewnienia optymalnego wykorzystania nowego narzędzia wsparcia osób z niepełnosprawnościami i wymiany doświadczeń w projektowanym art. 11 ust. 1 wprowadzono możliwość korzystania przez użytkownika lub osobę stale wspierającą użytkownika, ze wsparcia w formie doradztwa wzajemnego. Proponuje się aby wymiar takiego wsparcia był nie większy niż 5 godzin, w każdym półroczu roku kalendarzowego.

Jednocześnie w ustępie 2 tego artykułu określono minimalne wymagania, jakie musi spełnić osoba, która chce być doradcą wzajemnym. Doradcą wzajemnym będzie mogła być osoba, która posiada co najmniej roczne udokumentowane doświadczenie korzystania z asystencji osobistej lub w przypadku osoby stale wspierającej osobę z niepełnosprawnością, udokumentowane doświadczenie we wspieraniu użytkownika przez co najmniej dwa lata w wymiarze co najmniej średnio 30 godzin miesięcznie. Oprócz tego osoba będąca doradcą wzajemnym musi ukończyć szkolenie dla doradców wzajemnych.

Rozdział 4 - art. 12–23 (ustalenie prawa do asystencji osobistej)

Zgodnie z art. 12 projektu ustawy, prawo do asystencji osobistej będzie przyznawane w drodze decyzji administracyjnej wydawanej przez wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności, o którym mowa w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji

zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, dalej zwanym „Zespołem”, po wcześniejszym ustaleniu potrzeby wsparcia przez Skład.

Prawo do asystencji i liczba godzin będą ustalane na podstawie: formularza samooceny; wywiadu bezpośredniego z osobą z niepełnosprawnością oraz obserwacji jej funkcjonowania podczas wywiadu lub – jeżeli jest to konieczne dla właściwego rozpoznania potrzeb osoby z niepełnosprawnością – wywiadu bezpośredniego z osobą stale wspierającą; wyniku oceny poziomu potrzeby wsparcia, ze wskazaniem zdolności do samodzielnego wykonywania określonych czynności związanych z codziennym funkcjonowaniem oraz rodzajem wymaganego wsparcia, ustalonych na podstawie art. 6b⁶ ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych; formularza oceny potrzeb osób z niepełnosprawnością uwzględniającego potrzeby w zakresie asystencji osobistej (ust. 2).

W projektowanym art. 12 ust. 3 i 6 - 7 określono zawartość formularza samooceny i formularza oceny potrzeb. Uwzględniają one zarówno niezbędne do przetwarzania dane osobowe, jak i informacje o potrzebach, w których zaspokojeniu mogłaby wspomóc wnioskodawcę asystencja osobista, oraz innych formach wsparcia, z których korzysta osoba z niepełnosprawnością.

W projektowanym ust. 6 wskazano na obowiązek sporządzenia formularza samooceny w wersji łatwej do czytania z zachowaniem zasad dostępności, mając na względzie, że formularz ten musi być przyjazny dla osób mających trudności z czytaniem i rozumieniem tekstów w języku polskim.

W ust. 9 zawarto delegację ustawową dla ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego do wydania rozporządzenia regulującego szczegółowy zakres informacji podawanych w formularzu samooceny, w tym zakres informacji w tekście łatwym do czytania i rozumienia mając na względzie konieczność poprawnej weryfikacji potrzeb osoby z niepełnosprawnością oraz zapewnienie jej odpowiedniego zakresu wsparcia.

Podobnie w ust. 10 zawarto delegację ustawową dla ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego do wydania rozporządzenia regulującego szczegółowy zakres informacji podawanych w formularzu oceny potrzeb osoby z niepełnosprawnością, mając na względzie konieczność poprawnej weryfikacji potrzeb osoby z niepełnosprawnością oraz zapewnienie jej odpowiedniego zakresu wsparcia

W celu ustalenia potrzeby przyznania prawa do asystencji osobistej przewodniczący Zespołu wyznacza spośród członków Zespołu dwóch członków składu (art. 13). Do składów w miarę możliwości powinna wchodzić osoba z niepełnosprawnością zbliżoną do niepełnosprawności osoby składającej wniosek. Jeżeli jednak dany rodzaj niepełnosprawności będzie uniemożliwiał pełnienie funkcji członka składu przez osobę z niepełnosprawnością, w skład będzie mógł

wejsć stały opiekun osoby o zbliżonej do wnioskodawcy niepełnosprawności, nie może to jednak być stały opiekun, osoba spokrewniona z samym wnioskodawcą lub też osoba będąca w jakimkolwiek konflikcie interesu z wnioskodawcą. Rozwiązanie to ma na celu zagwarantowanie, że ocena sytuacji życiowej, potrzeb i wyzwań osoby ubiegającej się o wsparcie dokonywana będzie przez osoby posiadające nie tylko wiedzę teoretyczną, ale przede wszystkim praktyczne doświadczenie funkcjonowania w podobnych warunkach i kontekstach społecznych.

W uzasadnionych przypadkach, gdy rodzaj niepełnosprawności – np. głęboka niepełnosprawność intelektualna, zaburzenia psychiczne lub zaawansowana niepełnosprawność ruchowa – w sposób obiektywny uniemożliwia pełnienie funkcji członka Zespołu, przepis dopuszcza możliwość powołania w to miejsce stałego opiekuna osoby z niepełnosprawnością zbliżoną do tej, którą posiada wnioskodawca. Zastrzeżenie to ma na celu utrzymanie wysokiego poziomu reprezentatywności i rozumienia specyfiki danej niepełnosprawności, przy jednoczesnym zachowaniu zdolności operacyjnej Zespołu.

Dodatkowo, w celu zapewnienia bezstronności oraz uniknięcia potencjalnych konfliktów interesów, projektowane przepisy wyraźnie wykluczają możliwość powołania do Zespołu opiekuna będącego osobą spokrewnioną z wnioskodawcą lub pozostającego z nim w jakimkolwiek stosunku zależności lub konfliktu interesów.

Takie ukształtowanie przepisów ma na celu:

- wzmocnienie podmiotowości osób z niepełnosprawnościami w procesie decyzyjnym,
- zwiększenie trafności oceny potrzeb i barier,
- minimalizację ryzyka niezrozumienia lub niedoszacowania potrzeb wnioskodawcy,
- oraz realizację zasady „nic o nas bez nas” w praktyce.

Zaproponowane rozwiązanie jest również zgodne z postanowieniami Konwencji ONZ o prawach osób z niepełnosprawnościami, w szczególności z art. 4, 19 i 29, które akcentują konieczność czynnego udziału osób z niepełnosprawnościami w procesach decyzyjnych dotyczących ich życia, wsparcia i udziału w życiu społecznym.

Celem art. 15 jest wzmocnienie jakości i adekwatności rozstrzygnięć poprzez włączenie do Składu perspektywy doświadczenia własnego (ang. *lived experience*) lub – gdy to niemożliwe – perspektywy osoby stale wspierającej. Udział takiej osoby:

- pozwala lepiej rozpoznać realne bariery funkcjonalne i potrzeby wsparcia,
- podnosi zaufanie do procesu i jego legitymację społeczną,
- ogranicza ryzyko decyzji nazbyt formalistycznych.

Jednocześnie ustawodawca świadomie przyjął konstrukcję „w miarę możliwości” (ust. 1) oraz „może zostać wyznaczona” (ust. 2), co oznacza obowiązek należytej staranności, a nie obowiązek rezultatu. Tym samym rozwiązanie ma charakter fakultatywny – nakazuje dążyć do włączenia odpowiedniej osoby, ale nie absolutyzuje tego wymogu. Formuła „w miarę możliwości” – w języku prawnym wyraża standard staranności (należytej, proporcjonalnej do okoliczności), nie zaś bezwzględny nakaz. Jednocześnie projektowany ust. 2 przewiduje alternatywę (osoba stale wspierająca), co systemowo potwierdza, że pierwotny zamiar nie ma charakteru absolutnego. Gdy nie sposób dobrać osoby „jak najbardziej zbliżonej”, przepis sam daje inne, również fakultatywne wyjście. Fakultatywność pozwala pogodzić partycypację z zasadą sprawności i szybkości rozpoznania sprawy, bezstronności i proporcjonalności środków. W praktyce często występują niepełnosprawności sprzężone, rzadkie lub o zmiennym przebiegu. Warunek obligatoryjnego doboru „jak najbardziej zbliżonego” profilu mógłby być niewykonalny lub prowadzić do nieuzasadnionych opóźnień. W niektórych regionach liczba osób spełniających kryteria będzie ograniczona, co mogłoby sparaliżować terminy. Fakultatywność pozwala utrzymać terminowość bez rezygnacji z dążenia do włączenia doświadczenia.

Twardy obowiązek „za wszelką cenę” może skutkować formalnym, lecz nieautentycznym udziałem. Fakultatywność umożliwia dobór jakościowy, a w razie braku – zastosowanie rozwiązań kompensacyjnych.

Jednocześnie zaznaczyć należy, że fakultatywność nie oznacza dowolności. Organ powinien móc wykazać, że: zidentyfikował właściwy profil (funkcjonalny, nie tylko medyczny), podjął realne i adekwatne próby pozyskania osoby i dopiero w razie braku – zastosował alternatywy z ust. 2. Przykładami zastosowania projektowanego rozwiązania mogą być:

- Sprawa dot. rzadkiej choroby neurologicznej: brak osoby o tożsamym profilu; wyznaczono opiekuna osoby z podobnym zakresem ograniczeń w mobilności i komunikacji (ust. 2) oraz zasięgnięto opinii konsultanta klinicznego (kompensacja).
- Sprawa dot. niepełnosprawności sprzężonej: realnie dostępna była osoba z doświadczeniem w obszarze komunikacji alternatywnej, ale z konfliktem interesów; odstąpiono, wskazując na ryzyko stronniczości, i przeprowadzono wywiad funkcyjny.
- Sprawa pilna (zagrożenie przerwania ciągłości wsparcia): ze względu na terminy odstąpiono od poszukiwań ponad standardowy horyzont, a skład uzupełniono osobą stale wspierającą.

Art. 15 ust. 1–2 konstruuje model preferowany, lecz nie bezwzględny: organ dąży do wyznaczenia osoby z niepełnosprawnością „jak najbardziej zbliżoną” (ust. 1), a w razie

niemożności może wyznaczyć osobę stale wspierającą (ust. 2). Taka fakultatywność jest uzasadniona zarówno językowo, systemowo, jak i funkcjonalnie.

Zgodnie z ust. 3, do Składu są powoływane osoby posiadające co najmniej wykształcenie średnie lub średnie branżowe i co najmniej dwuletnie doświadczenie zawodowe umożliwiające ocenę potrzeb osoby z niepełnosprawnością w zakresie świadczenia asystencji osobistej, oraz które odbyły szkolenia dla kandydatów na członków Składów, zakończone pozytywnym wynikiem egzaminu kwalifikacyjnego na członka Składu.

Wojewoda będzie miał obowiązek zagwarantować środki służące zapewnianiu dostępności w rozumieniu ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Celem tego przepisu jest umożliwienie rzeczywistego i równego udziału osób z niepełnosprawnościami w pracach Składu – zarówno jako jego członków, jak i uczestników postępowania. Rozwiązanie to ma na celu zapewnienie pełnej dostępności środowiska pracy dla członków Składu, w tym w szczególności tych, którzy sami są osobami z niepełnosprawnościami. W praktyce oznacza to konieczność dostosowania infrastruktury (np. budynków, sal spotkań, ciągów komunikacyjnych, toalet), tak aby osoby z różnymi rodzajami niepełnosprawności mogły skutecznie pełnić swoje funkcje. Ustanowienie tej odpowiedzialności po stronie wojewody jako organu administracji rządowej w terenie wynika z konieczności zapewnienia jednolitych, systemowych standardów organizacyjnych w całym kraju. Praktyczna realizacja obowiązku dostępności – zgodnie z przepisami wspomnianej ustawy z 2019 r. – nie może mieć charakteru uznaniowego ani zależnego od lokalnych możliwości. Musi opierać się na zasadzie równego traktowania i poszanowania godności osób z niepełnosprawnościami. Ponadto, zapewnienie dostępności jest kluczowe dla realizacji postulatu podmiotowego udziału osób z niepełnosprawnościami w procesie decyzyjnym dotyczącym przyznawania asystencji osobistej. To właśnie ci członkowie Składu, którzy sami mają doświadczenie życia z niepełnosprawnością, stanowią istotną wartość merytoryczną i etyczną w procesie oceny potrzeb wnioskodawców.

Kandydatów na członków Składu obowiązywać będzie szkolenie zakończone pozytywnym wynikiem egzaminu kwalifikacyjnego (art. 16 projektu). W ust. 2 przewidziano delegację ustawową dla ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego do określenia w drodze rozporządzenia: programu szkoleń dla kandydatów na członków Składu, zakresu wiedzy objęty egzaminem kwalifikacyjnym na członka Składu, sposobu zapewniania członkom Składu środków służących zapewnianiu dostępności, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, umożliwiających pełnienie funkcji członka Składu, sposobu wyznaczania Składów, warunków organizacyjnych i technicznych, jakie powinny spełniać pomieszczenia, w których pracują członkowie Składów.

Zgodnie z projektowanym art. 17 decyzję w sprawie przyznania prawa do asystencji osobistej wydaje się na wniosek osoby z niepełnosprawnością, złożony osobiście albo za zgodą tej osoby przez: jej przedstawiciela ustawowego; kuratora osoby ubezwłasnowolnionej częściowo; osobę pełniącą funkcję rodziny zastępczej wobec osoby z niepełnosprawnością; prowadzącego rodzinny dom dziecka, w którym osoba z niepełnosprawnością przebywa, lub dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, w której osoba z niepełnosprawnością przebywa. Należy przy tym podkreślić, że wniosek zawsze dotyczy osoby z niepełnosprawnością, bez względu czy składa go sama, czy za jej zgodą w systemie składa wniosek inna osoba z katalogu osób wskazanych w projekcie ustawy. Także stroną postępowania będzie tylko sobą z niepełnosprawnością i to jej będzie dotyczyć wydana decyzja.

Wniosek, zgodnie z art. 18 należy składać do Zespołu właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby z niepełnosprawnością, której wniosek dotyczy. W przypadku, gdy wniosek o asystencję złoży opiekun prawny lub osoba stale wspierająca osobę z niepełnosprawnością ubezwłasnowolnioną całkowicie, składają oni wniosek do Zespołu właściwego dla miejsca zamieszkania opiekuna prawnego. To jego miejsce zamieszkania jest miejscem zamieszkania osoby ubezwłasnowolnionej całkowicie.

Wniosek będzie składany w systemie prowadzonym przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego za pośrednictwem portalu Emp@tia.

Zespół będzie weryfikował dane zawarte we wniosku drogą elektroniczną z danymi z rejestru Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (PESEL) i Elektronicznego Krajowego Systemu Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności, o którym mowa w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (art. 19 ust. 4) projektu.

Co do zasady, miejscem ustalania potrzeby asystencji osobistej i zakresu tej potrzeby jest – za zgodą osoby z niepełnosprawnością albo innej osoby składającej wniosek – miejsce zamieszkania lub odpowiednio pobytu osoby z niepełnosprawnością, lub miejsce wyznaczone przez tę osobę, lub siedziba Zespołu, lub inne miejsce wyznaczone przez przewodniczącego Zespół, spełniające wymagania zawarte w art. 6 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (art. 20 projektu).

W decyzji wydane na podstawie oceny przygotowanej przez skład będzie określony: miesięczny wymiar godzinowy asystencji osobistej; rodzaje czynności wykonywanych w ramach asystencji osobistej; poziom stawki godzinowej asystencji osobistej w związku ze złożonymi potrzebami użytkownika oraz stopniem wykluczenia komunikacyjnego wpływającego na trudność świadczenia asystencji; okres przysługiwania prawa do asystencji osobistej (art. 21 projektu). Dodatkowo w decyzji zostanie określone jakie szkolenia powinien posiadać asystent

do udzielania asystencji osobie, której dotyczy decyzja. Decyzja wydawana będzie na od jednego roku do maksymalnie 5 lat. Minimalny okres obowiązywania decyzji wynoszący 1 rok gwarantuje, że osoba z niepełnosprawnością będzie miała zapewnioną realną możliwość korzystania z usługi asystencji osobistej w sposób ciągły, bez konieczności częstego ponawiania wniosków i procedur administracyjnych. Rozwiązanie to służy eliminowaniu nadmiernych barier formalnych i administracyjnych, które mogłyby ograniczać dostęp do asystencji, szczególnie dla osób o ograniczonych możliwościach samodzielnego działania.

Ustalony maksymalny okres obowiązywania decyzji – 5 lat – umożliwia systematyczną weryfikację sytuacji osoby z niepełnosprawnością oraz dostosowanie zakresu i wymiaru godzin asystencji osobistej do aktualnych potrzeb. Potrzeby te mogą ulegać zmianom w związku z postępem choroby, poprawą stanu zdrowia, zmianą sytuacji rodzinnej lub zawodowej. Ograniczenie czasowe decyzji pozwala na zapewnienie elastyczności i reagowanie na te zmiany.

Wprowadzenie granic czasowych decyzji służy efektywnemu i racjonalnemu wydatkowaniu środków publicznych przeznaczonych na finansowanie usług asystencji osobistej. Ustalony maksymalny 5-letni okres pozwala na okresową weryfikację zasadności przyznanego wsparcia, zapobiega nadmiernemu usztywnieniu systemu oraz umożliwia bieżące dostosowanie finansowania do realnych potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Przyjęte rozwiązanie jest zbieżne z praktyką obowiązującą w innych obszarach zabezpieczenia społecznego, w których decyzje administracyjne przyznające świadczenia czy uprawnienia wydawane są na określony czas, celem okresowej oceny sytuacji osoby uprawnionej. Takie ukształtowanie okresu obowiązywania decyzji zapewnia spójność systemową i przewidywalność stosowania prawa.

Ograniczenie czasowe decyzji nie narusza praw osób z niepełnosprawnościami, gdyż w każdym czasie mają one możliwość ponownego złożenia wniosku o asystencję osobistą, jeżeli ich sytuacja życiowa lub potrzeby ulegną zmianie. Jednocześnie minimalny roczny okres obowiązywania decyzji chroni osoby przed nadmiernym obciążeniem koniecznością częstych postępowań administracyjnych, a maksymalny okres 5 lat zapewnia, że zakres przyznanego wsparcia pozostaje adekwatny i odpowiada rzeczywistej sytuacji beneficjenta.

Wprowadzenie szczegółowych zasad dotyczących ustalania poziomu stawki godzinowej asystenta osobistego oraz trybu jej zatwierdzania ma na celu pogodzenie dwóch podstawowych wartości systemu asystencji osobistej:

- elastyczności i indywidualizacji wsparcia, oraz
- odpowiedzialności za racjonalne gospodarowanie środkami publicznymi.
- zróżnicowanie poziomu wynagrodzenia asystenta osobistego:

Zaproponowane przepisy wprowadzają mechanizm różnicowania poziomu stawki godzinowej wynagrodzenia asystenta osobistego, który odpowiada rzeczywistym uwarunkowaniom i trudnościom wykonywanej pracy. Odchodzi się tym samym od jednolitej, sztywnej stawki – nieadekwatnej do złożoności potrzeb użytkowników oraz związanych z tym zróżnicowanych wymagań wobec asystentów.

Zróżnicowanie poziomu stawki uwzględnia zatem trzy kluczowe przesłanki:

- stopień trudności czynności, w tym wymóg przeszkolenia w obszarach wrażliwych (np. zdrowotnych),
- warunki środowiskowe (np. brak transportu publicznego, konieczność dojazdu do odległych miejsc),
- indywidualne potrzeby użytkownika, które mogą wiązać się z większą intensywnością lub specjalistycznym charakterem wsparcia (np. przy komunikacji alternatywnej, sprzęcie, rytmie dnia).

Zgodnie z art. 21 ust. 5 możliwe jest podwyższenie poziomu stawek godzinowych z względu na skalę trudności zapewnienia asystencji i szczególne potrzeby związane ze wsparciem danego użytkownika.

W art. 21 ust. 6 projektu proponuje się następujące stawki godzinowe, jakie otrzyma asystent według określonych poziomów:

- 1) dla poziomu bazowego – 49 złotych brutto;
- 2) dla pierwszego poziomu podwyższonego – 51 złotych brutto;
- 3) dla drugiego poziomu podwyższonego – 53 złotych brutto;
- 4) dla trzeciego poziomu podwyższonego – 55 złotych brutto.

Wprowadzenie poziomu bazowego i podwyższonych poziomów stawki znajduje oparcie w obiektywnych, możliwych do zweryfikowania przesłankach, które determinują większe zaangażowanie, kwalifikacje lub czasochłonność pracy asystenta. Podwyższenie poziomu w decyzji składu ustalającego prawo do asystencji osobistej będzie uwzględniało:

Podstawową przesłanką podwyższenia stawki jest wykonywanie czynności, które: wymagają specjalnego przeszkolenia (np. transfery osoby leżącej, obsługa wózka elektrycznego, karmienie przez PEG, wsparcie przy zabiegach pielęgnacyjnych); wiążą się z odpowiedzialnością za bezpieczeństwo zdrowotne użytkownika (np. zmiana opatrunków, wsparcie w przyjmowaniu leków, korzystanie z urządzeń wspomagających oddychanie). Czynności te przekraczają typowy zakres asystencji osobistej i są obciążające fizycznie lub psychicznie. Wymagają: przeszkolenia, znajomości procedur higienicznych, zasad aseptyki,

nierzadko – szybkiego reagowania w sytuacjach kryzysowych. Podwyższona stawka stanowi tu element kompensacyjny i motywacyjny – zachęcający do podejmowania trudniejszych zadań przez lepiej przygotowanych asystentów.

Druga grupa przesłanek odnosi się do logistycznych i środowiskowych uwarunkowań świadczenia usług, w szczególności: miejsca zamieszkania użytkownika w obszarze pozbawionym transportu publicznego, konieczności dojazdu do użytkownika własnym środkiem transportu (często na własny koszt), ograniczeń terenowych (brak infrastruktury dostosowanej, bariery architektoniczne, warunki zimowe na obszarach wiejskich itp.). W takich przypadkach: czas dotarcia do użytkownika oraz jego przemieszczenia się z asystentem jest znacznie wydłużony; warunki pracy asystenta są bardziej wymagające organizacyjnie i fizycznie.

Trzecia grupa przesłanek indywidualne potrzeby użytkownika obejmuje szczególne trudności w komunikacji, np. konieczność stosowania komunikacji alternatywnej (AAC), obsługi programów wspomagających mowę, znajomości polskiego języka migowego; wysokiego stopnia uzależnienia od asystenta – np. osoby niewidome z niepełnosprawnością sprzężoną, osoby z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu znacznym lub z autyzmem; konieczności zapewnienia wsparcia w warunkach podwyższonego ryzyka społecznego lub emocjonalnego, np. osoba z historią przemocy, osoba w kryzysie psychicznym. W tych przypadkach relacja asystent–użytkownik wymaga szczególnego przygotowania interpersonalnego, większego zaangażowania i odporności emocjonalnej. Wymaga też zazwyczaj dłuższego procesu wprowadzenia i stałości współpracy.

Zastosowanie podwyższonego poziomu stawki w ww. sytuacjach pozwala: zrekompensować wyższe nakłady pracy uniknąć wykluczenia mieszkańców obszarów peryferyjnych z prawa do asystencji osobistej z powodu niemożności pozyskania asystenta.

W art. 21 ust. 7 przewidziano coroczną waloryzację stawki godzinowej, o której mowa w ust. 6, co najmniej o prognozowany wskaźnik przeciętnego wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej na rok poprzedzający, zawarty w projekcie ustawy budżetowej. Jest to konieczne dla utrzymania właściwego prestiżu zawodu asystenta i zapobieżeniu odchodzenia z zawodu ze względu na coraz mniej atrakcyjną rynkowo stawkę.

Zgodnie z art. 21 ust. 8, decyzja przyznająca prawo do asystencji osobistej określa czy istnieje wymóg ukończenia przez asystenta osobistego danego użytkownika szkolenia z zakresu pierwszej pomocy oraz czy asystentowi osobistemu danego użytkownika przysługują szkolenia specjalistyczne oraz zakres tych szkoleń, z uwagi na zakres potrzeb użytkownika. Wprowadzenie projektowanego przepisu pozwala na indywidualizację wsparcia. Różni użytkownicy mogą wymagać odmiennego przygotowania asystenta – od podstawowych

umiejętności udzielania pierwszej pomocy, po wyspecjalizowane szkolenia (np. w zakresie obsługi sprzętu medycznego, komunikacji wspomagającej, pracy z osobami z niepełnosprawnością sensoryczną).

W ust. 9 przewidziano, że decyzja przyznająca prawo do asystencji osobistej oraz odmawiająca przyznania prawa do asystencji osobistej zawiera uzasadnienie. Obowiązek sporządzania uzasadnienia pełni kluczową funkcję gwarancyjną poprzez zwiększenie transparentności procesu, umożliwienie kontroli instancyjnej i sądowej oraz ochronę prawa użytkownika, pokazując, na jakiej podstawie faktycznej i prawnej zapadło rozstrzygnięcie. Bez uzasadnienia decyzja byłaby arbitralna i trudna do zakwestionowania, co godziłoby w konstytucyjne prawo do dobrej administracji (art. 2 i art. 45 Konstytucji RP).

Zgodnie z ust. 10, przewodniczący Zespołu przekazuje decyzję przyznającą prawo do asystencji osobistej drogą elektroniczną z systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2, do systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1. Rozwiązanie to wprowadza spójność informatyczną systemu obsługującego proces asystencji osobistej. Dzięki przekazywaniu decyzji elektronicznie: zapewnia się ciągłość i integralność danych, eliminuje ryzyko rozbieżności między rejestrami, przyspiesza i usprawnia obieg dokumentów, zmniejsza koszty administracyjne i obciążenie pracą urzędników. Jest to zgodne z trendem cyfryzacji usług publicznych i zasadą „digital by default”.

W myśl ust. 11, osobie otrzymującej decyzję, o której mowa w ust. 10, która nie posiada konta w systemie, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1, konto to zakłada Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Celem przepisu jest zapewnienie powszechnego i równego dostępu do informacji i usług świadczonych drogą elektroniczną. Automatyczne zakładanie konta przez ZUS eliminuje barierę techniczną dla osób, które nie posiadają konta oraz ułatwia użytkownikom dostęp do decyzji i dalszych usług (np. komunikacji z urzędem, wniosków uzupełniających). Takie rozwiązanie ma charakter proaktywny i inkluzyjny, dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, które mogą mieć utrudniony dostęp do procedur elektronicznych.

Okres, na który jest wydawana decyzja przyznającej prawo do asystencji osobistej kończy się ostatniego dnia miesiąca okresu, na który ta decyzja została wydana. Rozstrzygnięcia kończą się zawsze z końcem miesiąca, co ułatwia użytkownikom orientację w czasie obowiązywania świadczenia, jednocześnie porządkuje system rozliczeń finansowych (łatwość księgowania i kontroli wydatków) oraz ogranicza ryzyko powstawania przerw technicznych między kolejnymi decyzjami (łatwiejsze wydawanie decyzji przedłużających).

Dzięki temu system działa stabilniej i przewidywalnie zarówno dla organów, jak i użytkowników.

Przewiduje się możliwość złożenia wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy w ciągu 14 dni od daty doręczenia decyzji. Wniosek będzie składany do Zespołu, który go rozpatrywał. Ponowny wniosek będzie rozpatrywany przez inny skład Zespołu (art. 22 ust. 1 – 4).

Jednocześnie osoba z niepełnosprawnością będzie mogła w każdej chwili wystąpić z wnioskiem o ponowne ustalenie prawa do asystencji osobistej w przypadku zmiany potrzeb, sytuacji życiowej lub zdrowotnej (ust. 5). W takim przypadku decyzja w sprawie ponownego ustalenia zakresu uprawnień w ramach asystencji osobistej wydana na wniosek, o którym mowa w ust. 5, uchyla w całości dotychczas obowiązującą decyzję z dniem, w którym decyzja ta stała się ostateczna.

W przypadku upływu okresu, na który została przyznana asystencja, przewiduje się możliwość złożenia nowego wniosku, jednak nie wcześniej, niż na 6 miesięcy przed końcem okresu przyznanej asystencji (ust. 7).

Kolejna decyzja przyznająca prawo do asystencji osobistej może zostać wydana na wniosek złożony nie wcześniej niż na 6 miesięcy przed upływem okresu, na który została wydana dotychczasowa decyzja. Decyzja ta staje się wykonalna pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym upłynął okres, na który została wydana dotychczasowa decyzja.

Przepis art. 23 określa, że w sprawach dotyczących asystencji osobistej, które nie są uregulowane w ustawie, stosuje się Kodeks postępowania administracyjnego. Jest to wskazanie, że osoby z niepełnosprawnością (ich opiekunowie) mają zapewnioną ścieżkę prawną i ochronę swoich praw w razie nieprawidłowości w decyzjach administracyjnych dotyczących asystencji osobistej. Jednocześnie określono, że do rozpoznania spraw sądowo-administracyjnych w rozumieniu ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2024 r. poz. 935 i 1685) właściwy jest wojewódzki sąd administracyjny, na którego obszarze właściwości ma miejsce pobytu osoba ubiegająca się o ustalenie prawa do asystencji osobistej lub użytkownik. W przypadku zaś osoby całkowicie ubezwłasnowolnionej sądem właściwym do rozpoznawania spraw sądowo-administracyjnych w rozumieniu ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi jest sąd miejsca zamieszkania opiekuna prawnego.

Rozdział 5 art. 24–42 (asystent osobisty)

W projekcie ustawy określono kto może być asystentem osobistym (art. 24 projektu). Asystentem osobistym może być osoba pełnoletnia, która nie była skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne

przestępstwo skarbowe; nie ma orzeczonego prawomocnie zakazu prowadzenia działalności związanej z wychowywaniem, leczeniem, edukacją małoletnich lub opieką nad nimi lub zakazu przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, zakazu kontaktowania się z określonymi osobami lub zakazu opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu; nie została prawomocnie pozbawiona władzy rodzicielskiej; nie figuruje w bazie danych Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym; nie jest wstępnym oraz zstępnym, krewnym w linii bocznej do trzeciego stopnia, małżonkiem, wstępnym oraz zstępnym małżonką, krewnym w linii bocznej małżonką do trzeciego stopnia, zięciem, synową, macochą lub ojczymem użytkownika, ani osobą wspólnie z nią gospodarującą lub pozostającą z nią w faktycznym pożyciu, a także osobą pozostającą z nią w stosunku przysposobienia; nie jest osobą pełniącą funkcję rodziny zastępczej wobec użytkownika, osobą prowadzącą rodzinny dom dziecka w którym użytkownik przebywa, dyrektorem placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego w której użytkownik przebywa, osobą zatrudnioną w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka lub placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego w której użytkownik przebywa, zatrudnioną do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich w rozumieniu przepisu art. 57 ust. 1a ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r. poz. 49); nie jest osobą sprawującą wobec użytkownika funkcję rodziny wspierającej lub rodziny pomocowej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Asystentem osobistym może być tylko osoba, która uzyskała wpis do Rejestru asystentów.

Asystent musi posiadać kwalifikacje pozwalające mu na prawidłowe świadczenie usługi asystencji. Asystent powinien posiadać kwalifikacje zawodowe: asystenta osoby niepełnosprawnej, opiekuna osoby starszej, opiekuna medycznego, pedagoga, psychologa, terapeuty zajęciowego, pracownika socjalnego, pielęgniarki, położnej, ratownika medycznego, fizjoterapeuty albo co najmniej 6-miesięczne, w wymiarze co najmniej 120 godzin, udokumentowane doświadczenie w pracy w udzielaniu bezpośredniego wsparcia osobom z niepełnosprawnościami na podstawie: umowy o pracę lub umowy cywilnoprawnej lub umowy o wolontariat.

Asystent musi także ukończyć szkolenie ogólne i przeszkolenie z ewakuacji osób z niepełnosprawnościami.

Wymóg pełnoletniości asystenta osobistego jest niezbędny ze względu na konieczność zapewnienia odpowiedzialności prawnej i dojrzałości niezbędnej do wykonywania obowiązków związanych z asystencją. Osoba pełnoletnia posiada zdolność do czynności prawnych, co umożliwia jej samodzielne podejmowanie decyzji oraz zawieranie ewentualnych umów.

Brak prawomocnych wyroków za umyślne przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwa skarbowe. Wymóg ten ma na celu ochronę użytkowników asystencji przed osobami, które wykazały się zachowaniami sprzecznymi z normami prawnymi i moralnymi, zwłaszcza jeśli chodzi o przestępstwa umyślne. Zapewnienie wysokiego standardu moralnego i prawnego asystenta jest kluczowe dla bezpieczeństwa i zaufania użytkownika.

Ograniczenia dotyczące zakazów prowadzenia działalności związanej z wychowywaniem, leczeniem, edukacją małoletnich oraz zakazów przebywania w określonych środowiskach służą zabezpieczeniu osób szczególnie wrażliwych i chronionych przed potencjalnym ryzykiem nadużyć lub niewłaściwego traktowania.

Osoba, która została pozbawiona władzy rodzicielskiej, może budzić wątpliwości co do swojej zdolności do sprawowania opieki i odpowiedzialności, dlatego wymóg ten ma na celu podniesienie standardów bezpieczeństwa i jakości opieki świadczonej przez asystenta.

Wpis do Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym wyklucza możliwość wykonywania funkcji asystenta osobistego, co jest elementem gwarantującym ochronę użytkowników przed potencjalnym zagrożeniem, zwłaszcza gdy asystent ma bezpośredni i często intymny kontakt z osobą potrzebującą wsparcia.

Wykluczenie osób blisko spokrewnionych lub pozostających w faktycznym pożyciu z użytkownikiem ma na celu zapewnienie neutralności i profesjonalizmu w relacji asystent–użytkownik. Ma to zapobiec potencjalnym konfliktom interesów, pełnienia sprzecznych ról społecznych, uzależnieniu emocjonalnemu lub niewłaściwemu traktowaniu oraz zabezpieczeniu adekwatnej realizacji usługi w sposób zapewniający autonomię użytkownika zgodnie z artykułem 19 Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych.

Wykluczenie osób pełniących funkcje rodzin zastępczych, pracowników placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin wspierających lub pomocowych. Uregulowanie tego wymogu ma na celu uniknięcie nakładania się obowiązków i konfliktów kompetencyjnych między różnymi formami opieki i wsparcia. Pozwala to na jasne rozgraniczenie ról i zakresów odpowiedzialności, co sprzyja efektywności i transparentności działań.

Celem wprowadzenia wymogu posiadania określonych kwalifikacji zawodowych bądź udokumentowanego doświadczenia w świadczeniu bezpośredniego wsparcia osobom z niepełnosprawnościami jest zapewnienie, aby funkcję asystenta wykonywały wyłącznie osoby posiadające przygotowanie merytoryczne i praktyczne. Rozwiązanie to gwarantuje właściwy poziom świadczonej pomocy oraz minimalizuje ryzyko powierzenia tej funkcji osobom nieposiadającym odpowiednich kompetencji.

Obowiązek odbycia szkolenia ogólnego oraz przeszkolenia z zakresu ewakuacji osób z niepełnosprawnościami ma na celu zapewnienie bezpieczeństwa beneficjentów wsparcia w sytuacjach zagrożenia zdrowia lub życia. Szkolenia te, organizowane przez Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych, umożliwią przygotowanie asystentów do prawidłowego działania w warunkach nadzwyczajnych.

Wprowadzenie wymogu wpisu do rejestru asystentów ma charakter porządkowy i kontrolny. Rejestr stanowić będzie narzędzie weryfikacji osób dopuszczonych do wykonywania zadań asystenta oraz przyczyni się do zwiększenia przejrzystości systemu i jakości świadczonych usług.

Z kolei warunek przedłożenia dokumentów potwierdzających spełnienie przesłanek, o których mowa w ust. 1 pkt 1–5 i pkt 9, przed dopuszczeniem do szkoleń, zapewni, że uczestnikami procesu kształcenia będą wyłącznie osoby spełniające wymagania ustawowe, co umożliwi skuteczną realizację celu szkolenia i zwiększy jego efektywność.

Każdy asystent przed rozpoczęciem świadczenia asystencji osobistej jest zobowiązany do przejścia obowiązkowego szkolenia z pierwszej pomocy, jeżeli w decyzji o przyznaniu prawa do asystencji osobistej określono obowiązek odbycia tego szkolenia. Szkolenie będzie prowadzone przez realizatorów.

Po zawarciu kontraktu asystent osobisty jest obowiązany odbyć zindywidualizowany instruktaż oraz instruktaż specjalistyczny, jeśli użytkownik w ramach asystencji osobistej będzie wymagał wsparcia w czynnościach zarezerwowanych zazwyczaj dla specjalistów z zakresu zawodów medycznych bądź osób najbliższych (art. 26 ust. 2).

Informacja o szkoleniach i instruktażu będzie odnotowana w systemie teleinformatycznym do obsługi asystencji osobistej.

Zindywidualizowany instruktaż to indywidualne przeszkolenie w czynnościach, które będzie wykonywał w ramach świadczonej usługi asystencji. Projektowane rozwiązanie przewiduje przeprowadzenie zindywidualizowanego instruktażu przez użytkownika usługi asystencji osobistej lub przez osobę stale go wspierającą. Instruktaż, o którym mowa, odnosi się do specyficznych, często bardzo osobistych i zróżnicowanych czynności związanych ze wsparciem asystenta (np. transfer z łóżka na wózek, korzystanie z pomocy technicznych, sposoby komunikacji, higiena, karmienie, używanie sprzętu ortopedycznego). Czynności te, mimo że mogą mieć pewien komponent zdrowotny, w zdecydowanej większości mają charakter codziennych, praktycznych działań, wykonywanych rutynowo, zgodnie z przyzwyczajeniami i indywidualnymi potrzebami użytkownika. Ustanowienie jako właściwego do przeprowadzenia instruktażu samego użytkownika bądź osoby stale wspierającej odzwierciedla zasadę podmiotowości i samostanowienia osoby z niepełnosprawnością. To użytkownik najlepiej zna

swoje ciało, potrzeby, ograniczenia i preferencje – często lepiej niż jakikolwiek specjalista. Tak przeprowadzony instruktaż jest najbardziej trafny, praktyczny i efektywny. Dodatkowo, dopuszczenie do roli osoby przeprowadzającej instruktaż osoby stale wspierającej – np. partnera, członka rodziny, opiekuna faktycznego – wynika z uznania ich doświadczenia, ciągłości opieki i znajomości codziennego funkcjonowania użytkownika. W wielu przypadkach to właśnie oni są naturalnymi "trenerami" nowego asystenta osobistego – np. uczą jak podać leki, jak unikać błędów w transferze czy jak rozpoznać sygnały dyskomfortu użytkownika.

Rozszerzenie katalogu osób przeprowadzających instruktaż o:

- osoby pełniące funkcję rodziny zastępczej,
- osoby prowadzące rodzinny dom dziecka,
- oraz dyrektorów placówek typu rodzinnego

– ma na celu zapewnienie zgodności z obowiązującymi formami pieczy zastępczej oraz uznanie ich roli jako głównych organizatorów życia codziennego dziecka z niepełnosprawnością, które może być użytkownikiem asystencji osobistej.

Instruktaż specjalistyczny w zakresie czynności takich jak pomiar podstawowych parametrów zdrowotnych, podawanie leków, żywienie dojelitowe, wsparcie w obsłudze respiratora, zmiana opatrunku, cewnikowanie czy obsługa podstawowego sprzętu medycznego, będzie przeprowadzany przez osoby reprezentujące zawody medyczne: lekarzy, pielęgniarki bądź ratowników medycznych. Będzie on zapewniany przez realizatorów asystencji osobistej.

Zgodnie z art. 27 projektu ustawy wniosek o wpis do Rejestru asystentów jest składany tylko za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1.

Zgodnie z art. 28 ust. 1 wpisu do rejestru będzie dokonywał wojewoda, na wniosek osoby ubiegającej się o wpis. projektu ustawy określono dane, które będzie zawierał wniosek.

W ust. 2 określono zawartość wniosku o wpis: wniosek zawiera:

- 1) imię i nazwisko;
- 2) datę urodzenia;
- 3) numer PESEL, a w przypadku, gdy nie nadano numeru PESEL – numer i serię dokumentu potwierdzającego tożsamość;
- 4) nazwisko rodowe;
- 5) imiona rodziców;
- 6) adres zameldowania na pobyt stały i czasowy;
- 7) adres miejsca zamieszkania;

- 8) adres miejsca pobytu lub ostatniego miejsca zamieszkania – w przypadku osoby nieposiadającej adresu miejsca zamieszkania;
- 9) adres do korespondencji, jeżeli jest inny niż adres zamieszkania;
- 10) wskazanie gmin, na terenie których asystent osobisty deklaruje gotowość świadczenia asystencji osobistej;
- 11) adres poczty elektronicznej, jeżeli wnioskodawca taki adres posiada;
- 12) numer rachunku bankowego, na który jest dokonywana wypłata wynagrodzenia za świadczenie asystencji osobistej;
- 13) informacje o kwalifikacjach lub doświadczeniu, o których mowa w art. 24 ust. 1 pkt 9;
- 14) informację o szkoleniach, o których mowa w art. 24 ust. 1 pkt 10. ,

Wnioskodawca może również podać informacje:

- 1) o ukończeniu szkolenia, o którym mowa w art. 26 ust. 1;
- 2) dotyczące preferowanego zakresu oraz dyspozycyjności w zakresie świadczenia asystencji osobistej, w szczególności zakresu czynności i dostępności czasowej;
- 3) dotyczące kwalifikacji, doświadczenia, posiadanych uprawnień lub umiejętności istotnych dla świadczenia asystencji osobistej.

Jednocześnie z ww. wnioskiem wnioskodawca składa oświadczenie następującej treści:
„Świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia wynikającej z art. 233 § 6 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny oświadczam, że:

- 1) dane zawarte we wniosku o wpis do Rejestru asystentów są zgodne z prawdą;
- 2) znane mi są i spełniam warunki bycia asystentem osobistym określone w ustawie z dnia o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami.”.

Zgodnie z projektowanym art. 29, wojewoda przed dokonaniem wpisu do Rejestru asystentów, w terminie 14 dni od dnia złożenia wniosku zweryfikuje dane zawarte ze wniosku w danych ze wskazanych rejestrów publicznych.

W projektowanym art. 30 przewidziano procedurę uzupełniania wniosku. Wojewoda wzywa wnioskodawcę, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1, do jego uzupełnienia w terminie 30 dni od dnia doręczenia wezwania. W przypadku braku uzupełnienia wniosku, pozostanie on bez rozpoznania. Wojewoda, w drodze decyzji administracyjnej, odmówi wpisu jeśli wnioskodawca nie spełnił warunków określonych ustawą. Od decyzji przysługuje odwołanie.

Asystent osobisty będzie zobowiązany do aktualizacji swoich danych, zgłaszając ich zmianę wojewodzie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego (art. 31).

Dane asystentów wpisanych do Rejestru asystentów będą jawne dla realizatorów z obszarów gmin, w których zadeklarowali gotowość świadczenia asystencji, oraz dla samych użytkowników z tego obszaru. Rozwiązanie to jest niezbędne w celu umożliwienia realizatorom proponowania współpracy asystentom, z danego obszaru i wyboru danego asystenta przez użytkowników (art. 32 projektu).

Zgodnie z projektowanym art. 33, wojewoda będzie także uprawniony do dokonywania wykreśleń z rejestru: na wniosek asystenta osobistego; w przypadku niespełniania przez asystenta osobistego warunków bycia asystentem określonych w ustawie; w przypadku niezgodności danych w Rejestrze asystentów ze stanem faktycznym i nie sprostowania tych danych w terminie 14 dni od dnia otrzymania wezwania w tej sprawie. Wykreślenie następuje w formie decyzji administracyjnej, od której przysługuje odwołanie do ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego (art. 34 projektu).

W przypadku wykreślenia asystenta osobistego z Rejestru i wydania prawomocnej decyzji o wykreśleniu, następuje wygaśnięcie umowy z danym asystentem osobistym (art. 35 projektu).

W projektowanym art. 36 określono maksymalną liczbę godzin pracy asystenta osobistego – nie więcej niż 276 godzin.

Wysokość wynagrodzenia będzie ustalana przez realizatora lub użytkownika, w przypadku gdy to on samodzielnie będzie zatrudniał asystenta, na podstawie stawki godzinowej i liczby godzin asystencji określonej w kontrakcie (art. 37)

W projekcie określono także zasady przyznawania urlopu asystentowi osobistemu przyjmując, że za każde 10 godzin świadczenia asystencji przysługiwać będzie 1 godzina płatnego urlopu (art. 38 projektu ustawy). Urlop jest udzielany przez realizatora po uzgodnieniu z użytkownikiem. Przyznanie urlopu nie może skutkować brakiem asystencji osobistej dla użytkownika, w związku z tym konieczne jest zapewnienie zastępstwa w okresie urlopu.

W projektowanym art. 39, przewidziano obowiązkowe ubezpieczenie asystentów osobistych od odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone przy wykonywaniu asystencji osobistej. Koszty ubezpieczenia ponoszone będą przez asystentów osobistych. Wprowadzenie obowiązkowego ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej dla asystentów osobistych jest działaniem mającym na celu zabezpieczenie interesów zarówno użytkowników, jak i samych asystentów. Asystenci osobiści realizują zadania związane z bezpośrednim wsparciem osób często znajdujących się w sytuacjach zwiększonej wrażliwości, wymagających pomocy w czynnościach życia codziennego. W toku wykonywania tych obowiązków może dojść do

niezamierzonych szkód, w tym np. uszkodzeń mienia lub szkód na zdrowiu użytkownika. Obowiązkowe ubezpieczenie zapewnia użytkownikom odpowiednie zabezpieczenie finansowe na wypadek wystąpienia takich szkód, gwarantując możliwość uzyskania rekompensaty. Ubezpieczenie chroni również asystentów osobistych przed skutkami finansowymi ewentualnych roszczeń odszkodowawczych, które mogą powstać w związku z wykonywaniem ich obowiązków. Chroni to osoby wykonujące tę pracę przed nadmiernymi konsekwencjami finansowymi, które mogłyby zniechęcać do podjęcia lub kontynuowania zatrudnienia na tym stanowisku.

Wymóg obowiązkowego ubezpieczenia jest elementem profesjonalizacji zawodu asystenta osobistego, co podnosi wiarygodność i zaufanie do tej formy wsparcia społecznego. Jednocześnie sprzyja to racjonalnemu zarządzaniu ryzykiem związanym z wykonywaniem tej funkcji. Obciążenie kosztami ubezpieczenia samych asystentów osobistych wynika z faktu, że jest to element ich działalności zawodowej, podobnie jak w innych zawodach wymagających ochrony OC. Taka konstrukcja pozwala na zachowanie równowagi pomiędzy obowiązkami ustawowymi a dostępem do ubezpieczenia, jednocześnie motywując do staranności i dbałości o jakość świadczonych usług.

Jednocześnie przewidziano, że minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego będzie zawierał z wybranym zakładem ubezpieczeniowym prowadzącym działalność ubezpieczeniową w zakresie ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej na terenie kraju, umowę w zakresie ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej asystentów osobistych. Centralne zawieranie umowy ubezpieczenia przez ministra pozwoli na ujednolicenie warunków ubezpieczenia dla wszystkich asystentów osobistych w kraju. Dzięki temu zagwarantowane zostaną standardowe i przejrzyste zasady ochrony ubezpieczeniowej, co zwiększy pewność prawną i ułatwi realizację obowiązku ubezpieczeniowego. Skonsolidowanie umowy na poziomie państwowym umożliwi negocjowanie korzystniejszych stawek ubezpieczeniowych dzięki efektowi skali. Ma to szczególne znaczenie w obecnej sytuacji na rynku ubezpieczeniowym, gdy ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej dla asystentów osobistych nie jest oferowane. Asystenci osobiści, którzy będą zobowiązani do ponoszenia kosztów ubezpieczenia, mogą w ten sposób uzyskać bardziej przystępne warunki finansowe niż przy indywidualnym zawieraniu polis. Umowa zawierana przez ministra pozwoli na uproszczenie i standaryzację procesu zawierania ubezpieczeń, a także ułatwi nadzór nad realizacją obowiązku ubezpieczeniowego. Umożliwi to również sprawne monitorowanie i ewentualne reagowanie na zmieniające się potrzeby rynku ubezpieczeniowego oraz specyfiki świadczenia usług asystencji osobistej.

W projektowanym art. 40 określono uprawnienia asystenta osobistego, wynikające z konieczności zapewnienia mu możliwości świadczenia asystencji osobistej. Przedmiotowe

regulacje mają na celu określenie zakresu uprawnień asystenta osobistego oraz wprowadzenie mechanizmu superwizji zawodowej, jako instrumentu podnoszącego jakość i profesjonalizm świadczeń asystenckich.

W art. 40 pkt 4 projektu przyznano asystentowi prawo do korzystania z superwizji w wymiarze do 6 godzin na pół roku, co stanowi istotny element wsparcia zawodowego asystentów, sprzyjający ich rozwojowi oraz zapobieganiu wypaleniu zawodowemu.

Wprowadzenie w ramach projektowanego art. 41 systemu superwizji w obszarze asystencji osobistej ma na celu: zapewnienie wsparcia merytorycznego i emocjonalnego dla asystentów osobistych; umożliwienie stałego podnoszenia jakości i etycznych standardów usług asystencji osobistej; szybką identyfikację i rozwiązanie problemów w relacji użytkownik–asystent; zwiększenie bezpieczeństwa i skuteczności świadczenia usług osobom z niepełnosprawnościami. Superwizja pełni kluczową rolę w zawodach pomocowych. Jej wprowadzenie w obszarze asystencji osobistej jest zgodne z podejściem opartym na profesjonalizacji usług społecznych oraz idei wsparcia niezależnego życia osób z niepełnosprawnościami, zgodnie z Konwencją ONZ o prawach osób z niepełnosprawnościami.

Projekt przewiduje dwie główne ścieżki uzyskania kwalifikacji superwizora asystencji osobistej:

1. ścieżka dla osób z certyfikatem superwizora pracy socjalnej;
2. uzupełniające szkolenie z zakresu asystencji osobistej.

Ad. 1. – osoby te dysponują uznanym certyfikowanym doświadczeniem w prowadzeniu superwizji w zakresie pracy socjalnej (w tym relacji pomocowych, pracy z osobą w kryzysie, etyki zawodowej), i posiadają ugruntowane przygotowanie metodyczne i psychospołeczne do pełnienia funkcji superwizora. Jednak wymagają aktualizacji i pogłębienia wiedzy specyficznej dla środowiska asystencji osobistej: m.in. relacji użytkownik–asystent, niezależnego życia, perspektywy praw osób z niepełnosprawnościami. Umożliwienie tej grupie wejścia do systemu w drodze szkolenia uzupełniającego: wykorzystuje istniejące kadry; skraca czas wdrożenia systemu superwizji; gwarantuje wysoki poziom kompetencji już od początku funkcjonowania systemu.

Ad. 2. – ścieżka otwarta – szkolenie, egzamin i certyfikat dla osób nieposiadających certyfikatu superwizora pracy socjalnej. Zaprojektowana jako pełna, dostępna i transparentna droga do zawodu dla nowych kadr. Skierowana do osób: posiadających odpowiednie wykształcenie (np. psychologia, pedagogika, socjologia, praca socjalna), z doświadczeniem praktycznym w pracy z osobami z niepełnosprawnościami lub w obszarze wsparcia społecznego, albo z doświadczeniem szkoleniowym i dydaktycznym w zakresie pracy socjalnej i kompetencji interpersonalnych. System obejmuje: szkolenie specjalistyczne, zgodne z minimum

programowym określonym przez ministra, egzamin państwowy, gwarantujący standaryzację kompetencji i zdanie egzaminu – jako formalnego potwierdzenia kompetencji. Koszty takiego szkolenia i egzaminu ponoszą sami zainteresowani. Ścieżka ta: umożliwia rozwój nowych specjalistów w systemie wsparcia środowiskowego, pozwala na kontrolę jakości poprzez dopuszczenie tylko osób spełniających rygorystyczne warunki formalne i praktyczne, gwarantuje merytoryczną spójność i jednolitość kwalifikacji w skali kraju. Wymogi przystąpienia do egzaminu (wykształcenie kierunkowe, doświadczenie zawodowe lub szkoleniowe) są uzasadnione: koniecznością zapewnienia, że superwizor posiada zdolność analizy relacji pomocowej, oceny pracy asystenta, identyfikowania ryzyk oraz wspierania profesjonalnego rozwoju; wymogiem dojrzałości zawodowej – superwizor nie może być osobą dopiero wchodzącą do sektora usług społecznych, chęcią zabezpieczenia użytkowników przed ryzykiem powierzchownej lub szkodliwej superwizji.

Osoba, która nie zdała egzaminu na superwizora asystencji osobistej może przystąpić do egzaminu poprawkowego w terminie nie wcześniejszym niż po upływie 30 dni od dnia otrzymania informacji o wyniku egzaminu. Przepis ust. 4 stosuje się odpowiednio do egzaminu poprawkowego.

Oплата za egzamin (20% przeciętnego wynagrodzenia) ma charakter: motywacyjno-filtrujący – udział w egzaminie podejmują osoby faktycznie zainteresowane i przygotowane; partycypacyjny – pokrywa częściowo koszty organizacji systemu certyfikacji przy ograniczaniu obciążeń budżetowych; proporcjonalny – wysokość opłaty dostosowana do rangi kwalifikacji i potencjalnego wynagrodzenia superwizora. Projektowane przepisy dotyczące superwizji i ścieżek dojścia do zawodu superwizora: zapewniają wysoką jakość merytoryczną i etyczną systemu superwizji; umożliwiają elastyczne, ale kontrolowane wejście do zawodu; integrują i wykorzystują istniejące zasoby kadrowe; chronią użytkowników i asystentów przed ryzykiem niskiej jakości wsparcia; odpowiadają na potrzebę profesjonalizacji usług społecznych i upodmiotowienia osób z niepełnosprawnościami.

W celu zagwarantowania należytego poziomu szkoleń w projekcie przewidziano, że podmiot ubiegający się o możliwość prowadzenia takich szkoleń będzie obowiązany:

- 1) przedstawić program szkolenia zgodny ze standardami, o których mowa w ust. 9;
- 2) wykazać posiadanie odpowiedniej kadry dydaktycznej;
- 3) zapewnić warunki techniczne, lokalowe i organizacyjne do realizacji szkolenia;
- 4) umożliwić przeprowadzenie nadzoru merytorycznego.

Minister do spraw zabezpieczenia społecznego będzie sprawował nadzór merytoryczny nad szkoleniami dla superwizorów asystencji osobistej. Nadzór ten obejmuje w szczególności:

- 1) ocenę zgodności programu i realizacji szkolenia z obowiązującymi standardami;
- 2) kontrolę kwalifikacji kadry dydaktycznej;
- 3) kontrolę dokumentacji szkoleniowej;
- 4) możliwość przeprowadzenia wizytacji oraz żądania wyjaśnień i informacji od podmiotów prowadzących szkolenia.

Przepis art. 42 ust. 1 stanowi, że minister do spraw zabezpieczenia społecznego wyda rozporządzenie szczegółowo dopracowujące regulacje dotyczące superwizji asystencji osobistej. Dotyczy to m.in.: celów, standardów superwizji, minimalnych wymagań programowych dla szkoleń, szczegółowego sposobu realizacji szkoleń dla superwizorów asystencji osobistej, w tym metody dydaktyczne i wymiar godzin; sposobu wnoszenia odpłatności za egzamin i egzamin poprawkowy, organizacji i sposobu przeprowadzania egzaminu i egzaminu poprawkowego, wzór certyfikatu superwizora asystencji osobistej, szczegółowych warunków i trybu udzielania zgody na prowadzenie szkoleń dla superwizorów asystencji osobistej;

Celem tego przepisu jest stworzenie spójnego i jednolitego systemu kształcenia superwizorów asystencji osobistej. Rozporządzenie ma również gwarantować, że szkolenia będą prowadzone przez odpowiednio przygotowane podmioty i kadre, według jednolitych programów.

W ust. 2 przewidziano upoważnienie ustawowe dla ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego do określenia, w drodze rozporządzenia, szczegółowego programu i zakresu godzinowy szkoleń dla użytkowników, koordynatorów oraz doradców wzajemnych oraz minimalnych kwalifikacje osób prowadzących te szkolenia, mając na względzie konieczność zapewnienia właściwych relacji pomiędzy użytkownikiem a asystentem osobistym oraz zagwarantowania wysokiej jakości, efektywności i poziomu bezpieczeństwa świadczenia asystencji osobistej.

W odniesieniu do użytkowników, koordynatorów i doradców, przepis ma na celu zadbanie o ich odpowiednie przygotowanie do współpracy z asystentami, co wpływa na jakość i efektywność świadczenia usług asystencji osobistej. Ujednolicenie szkoleń i kwalifikacji jest konieczne dla zapewnienia bezpieczeństwa, prawidłowej współpracy oraz profesjonalizmu systemu asystencji osobistej.

Art. 43 (zakres wsparcia udzielany w ramach asystencji osobistej)

Projektowane przepisy art. 43 precyzują zakres działalności asystenta osobistego oraz warunki, na jakich może on wykonywać czynności związane ze wsparciem użytkownika we wszystkich istotnych obszarach życia codziennego. Celem tych regulacji jest zapewnienie kompleksowej i adekwatnej pomocy osobom korzystającym z asystencji, przy jednoczesnym zachowaniu

bezpieczeństwa i wysokiej jakości świadczonych usług. Określenie pięciu podstawowych obszarów wsparcia: samoobsługi, prowadzenia gospodarstwa domowego i pełnienia ról rodzinnych, przemieszczania się, komunikacji z otoczeniem oraz podejmowania aktywności życiowej (ust. 1) – odpowiada rzeczywistym potrzebom osób korzystających z asystencji osobistej. Wielowymiarowe wsparcie w tych sferach pozwoli na maksymalne ułatwienie samodzielnego funkcjonowania użytkownika, będzie sprzyjać jego integracji społecznej oraz poprawie jakości życia.

Ustęp 2 stanowi, że asystent osobisty może wykonywać proste czynności pielęgnacyjne lub higieniczne, o ile nie wymagają one kwalifikacji medycznych. Uprawnienie asystenta do realizacji prostych czynności pielęgnacyjnych i higienicznych, które nie wymagają kwalifikacji medycznych ani specjalistycznego przeszkolenia, jest rozwiązaniem praktycznym i efektywnym, pozwalającym na szybkie i bezpieczne zaspokajanie podstawowych potrzeb użytkownika. Takie podejście zmniejsza bariery w dostępie do pomocy i odciąża system ochrony zdrowia.

Po specjalistycznym instruktażu, zgodnie z ust. 3, asystent może realizować czynności takie jak np.: pomiar podstawowych parametrów zdrowotnych (ciśnienia, krwi, temperatury, poziomu cukru (glukometrem); podawanie leków drogą doustną, doodbytniczą lub przez skórę (wcieranie); podawanie leków drogą wziewną (nebulizatory, inhalatory ciśnieniowe z dozownikami pojedynczych dawek, z dozownikiem uruchamiającym wdech, inhalatory proszkowe); profilaktyka przeciwodleżynowa oraz opatrywanie odleżyn; odśluzowywanie dróg oddechowych, w tym czyszczenia rurki tracheostomijnej; żywienie dojelitowe i dożołądkowe przez zgłębnik lub gastrostomię, w tym PEG (metodą porcji); stosowanie okładów i kompresów; nacieranie, oklepywanie; zmiana opatrunku na ranie niepowikłanej; iniekcja insuliny (tzw. penami insulinowymi); cewnikowanie cewnikami zewnętrznymi oraz wewnętrznymi jednorazowymi; wymiana worka stomijnego i worka na mocz; obsługa podstawowego sprzętu medycznego (koncentratorów tlenu, respiratorów, pomp insulinowych, podstawowa obsługa ssaków medycznych), pod warunkiem że:

- zostało to określone w kontrakcie, oraz
- asystent osobisty przeszedł odpowiedni instruktaż specjalistyczny.

Art. 44–50 (warunki świadczenia asystencji osobistej)

Zgodnie z projektowanym art. 44, użytkownik sam kieruje pracą swojego asystenta osobistego. W przypadku, gdy użytkownik jest osobą niepełnoletnią lub ubezwłasnowolnioną wsparcia w tym zakresie udziela mu jej opiekun prawy lub kurator. Rozwiązanie to wzmacnia autonomię użytkownika, umożliwiając mu decydowanie o sposobie otrzymywanego wsparcia. Jednocześnie wprowadza ochronę osób wymagających szczególnej opieki np. dzieci,

zapewniając nadzór przedstawiciela ustawowego, czy kuratora. Takie rozwiązanie umożliwia realizację asystencji osobistej z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb i sytuacji prawnej użytkownika.

W projektowanym art. 45 przewidziano zawieszenie asystencji osobistej, gdy użytkownik przebywa w placówce zamkniętej, takiej jak: zakład karny, areszt śledczy, zakład poprawczy, schronisko dla nieletnich lub Krajowy Ośrodek Zapobiegania Zachowaniom Dys socjalnym.

Jeżeli osoba z niepełnosprawnością korzystająca z asystencji osobistej przebywa w jednej z tych miejsc, osoby kierujące tymi podmiotami są zobowiązane poinformować o tym fakcie wojewodę. Obowiązek poinformowania obejmuje również zakończenie pobytu użytkownika w ww. placówce. Ma to umożliwić skuteczne zarządzanie i weryfikację prawa do świadczenia asystencji osobistej, a tym samym zapobiegać nadużyciom i zapewnić transparentność działania systemu wsparcia, jakim jest asystencja osobista.

W szczególności, regulacja ta ma na celu racjonalne gospodarowanie środkami publicznymi oraz uniknięcie sytuacji, w której państwo jednocześnie finansuje asystencję i opiekę w placówkach zamkniętych.

W art. 46 projektu przewidziano wyłączenie realizacji asystencji osobistej podczas przebywania w określonych placówkach zapewniających całodobową opiekę, takich jak: szpital psychiatryczny, dom pomocy społecznej, rodzinny dom pomocy, zakład opiekuńczo-leczniczy, zakład pielęgnacyjno-opiekuńczy, hospicjum stacjonarne, placówka opiekuńczo-wychowawcza, regionalna placówka opiekuńczo-terapeutyczna, interwencyjny ośrodek preadopcyjny, zakład leczenia uzdrowiskowego udzielający całodobowych stacjonarnych świadczeń opieki zdrowotnej, oraz w innych niż ww. wymienione placówkach zapewniających całodobową opiekę osobom z niepełnosprawnościami, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku, z wyłączeniem mieszkań wspomaganych i mieszkań treningowych, o których mowa w art. 53 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. W czasie pobytu w takich placówkach, liczba godzin asystencji osobistej zostanie pomniejszona o 75% (art. 47 ust. 1).

W przypadku pobytu użytkownika w placówkach dziennych natomiast, takich jak: placówka oświatowa niezapewniająca całodobowej opieki; ośrodek wsparcia dla osób zaburzeniami psychicznymi, o którym mowa w art. 51 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej; klub integracji społecznej; centrum integracji społecznej; warsztat terapii zajęciowej oraz w innych niż ww. ośrodkach wsparcia lub placówkach zapewniających wsparcie dzienne – liczba godzin asystencji osobistej zostanie pomniejszona o 35% (art. 47 ust. 3).

Pomniejszenie liczby godzin asystencji osobistej ma na celu uniknięcie finansowania asystencji z opieka zapewniana w ww. placówkach z których korzysta użytkownik. Z drugiej strony

zabezpiecza korzystanie z asystencji osobistej poza tymi placówkami. Użytkownicy mogą korzystać z usług placówek całodobowych lub dziennych tylko przez część dnia, tydzień lub miesiąc. W takich sytuacjach całkowite odebranie godzin asystencji osobistej byłoby nieadekwatne i krzywdzące, ponieważ w pozostałym czasie użytkownik potrzebuje i ma prawo do pełnego wsparcia asystenta. Pomniejszanie liczby godzin asystencji pozwala proporcjonalnie dostosować zakres wsparcia do faktycznego czasu korzystania z opieki w danej placówce. Użytkownik nadal ma prawo do pełnej asystencji w czasie, gdy nie przebywa w placówce lub korzysta z usług dziennych. Pomniejszenie godzin nie oznacza zatem odebrania prawa do asystencji osobistej, natomiast służy dostosowaniu jej wymiaru do zmniejszonego zapotrzebowania w okresie korzystania z innej formy opieki. W sytuacji, gdy pobyt w placówce jest tylko częściowy w skali miesiąca, mechanizm pomniejszenia pozwala zachować odpowiednią ilość godzin asystencji na dni lub godziny poza placówką

Projektowany przepis reguluje racjonalne dostosowanie liczby godzin asystencji osobistej do realnych potrzeb użytkownika, uwzględniając fakt korzystania z innych form wsparcia i opieki. Redukcja godzin asystencji pozwala na efektywne zarządzanie środkami publicznymi i zapobiega nieuzasadnionemu podwójnemu finansowaniu usług o podobnym charakterze. Jednocześnie ustawodawca zabezpiecza minimalny wymiar godzin asystencji, aby nie dopuścić do całkowitego pozbawienia wsparcia osób, które mimo korzystania z innych usług nadal wymagają asystencji.

Projektowany art. 48 wprowadza zakaz jednoczesnego świadczenia usług pokrywających się czynnościami. Przepis ten zapobiega sytuacjom, w których ten sam zakres czynności jest finansowany i realizowany jednocześnie z różnych źródeł. Ma to na celu wyeliminowanie nadużyć, zwiększenie efektywności finansowania i uporządkowanie systemu wsparcia osób z niepełnosprawnościami. Zapewnia to przejrzystość oraz właściwe wykorzystanie zasobów, jednocześnie chroniąc interesy użytkowników i realizatorów usług.

W art. 49 projektu ustawy określono ewaluację asystencji osobistej i wskazano, że koordynator asystencji osobistej dokonuje ewaluacji świadczenia asystencji osobistej nie rzadziej niż raz na trzy miesiące. Ewaluacja jest ponadto obowiązkowa w ostatnim miesiącu obowiązywania kontraktu. Obowiązek regularnej ewaluacji asystencji osobistej jest kluczowy dla zapewnienia wysokiej jakości świadczonych usług oraz dostosowania ich do indywidualnych, zmieniających się potrzeb użytkowników. Umożliwia identyfikację problemów i obszarów wymagających poprawy, co przekłada się na ciągłe doskonalenie systemu wsparcia. Udział użytkownika i asystenta w ocenie wpłynie na zwiększenie rzetelności i kompleksowości oceny.

W art. 50 projektu uregulowano obowiązek zwrotu środków, w przypadku nienależnego korzystania z asystencji osobistej. Zobowiązany do zwrotu jest użytkownik, który nienależnie

korzystał z asystencji osobistej. Za nienależne korzystanie z asystencji osobistej uważa się asystencję osobistą świadczoną: na podstawie fałszywych danych zawartych we wniosku o ustalenie prawa do asystencji osobistej, oświadczeniach lub dokumentach; przypadki zatwierdzenia raportu, w którym zostały podane nieprawdziwe informacje o liczbie godzin zrealizowanych w danym miesiącu. Decyzję o zwrocie wydaje, zgodnie z projektowaną regulacją wojewoda, a od środków naliczane są ustawowe odsetki liczone od dnia: rozpoczęcia świadczenia asystencji osobistej.

Należności z tytułu nienależnego korzystania z asystencji osobistej ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat od dnia, w którym decyzja o ustaleniu i zwrocie nienależnie pobranych środków finansowych związanych z asystencją osobistą stała się ostateczna.

Wprowadzono również możliwość umorzenia lub rozłożenia płatności.

Projektowana regulacja wprowadza mechanizmy przeciwdziałające nadużyciom w korzystaniu z asystencji osobistej, zapewniając ochronę środków publicznych. Obowiązek zwrotu nienależnie pobranych środków oraz odpowiedzialność finansowa mają charakter prewencyjny i korygujący. Możliwość umorzenia, rozłożenia na raty lub odroczenia spłaty uwzględnia sytuację życiową i finansową użytkownika, co zapewnia elastyczność i sprawiedliwość w egzekwowaniu należności.

Rozdział 8 - art. 51–63 (realizatorzy)

Projektowany rozdział 8 – Realizatorzy wprowadza kompleksowe ramy prawne dotyczące organizacji i realizacji asystencji osobistej dla osób z niepełnosprawnościami, których celem jest zapewnienie tym osobom realnego wsparcia w codziennym funkcjonowaniu oraz pełnego uczestnictwa w życiu społecznym.

Projektowany art. 51 ust. 1 wprowadza zasadę, zgodnie z którą odpowiedzialność za organizację i realizację asystencji osobistej spoczywa na powiecie (jako jednostce samorządu terytorialnego odpowiedzialnej za politykę społeczną na poziomie lokalnym) właściwym ze względu na miejsce zamieszkania lub przebywania osoby z niepełnosprawnością.

W ust. 2 przewidziano jednak możliwość powierzenia przez powiat tych zadań innym podmiotom – gminom lub organizacjom pozarządowym wpisanym do Rejestru realizatorów prowadzonym przez właściwego miejscowo wojewodę. Wpis do tego Rejestru uzależniono od spełnienia szczegółowych przesłanek faktycznych i formalnoprawnych, które mają zapewnić odpowiednią jakość świadczenia asystencji osobistej oraz wiarygodność realizatora – art. 52. Przepis ten szczegółowo określa katalog podmiotów uprawnionych do ubiegania się o wpis do Rejestru realizatorów oraz warunki, które muszą zostać spełnione. Są to główne organizacje pozarządowe prowadzące działalność na rzecz osób z niepełnosprawnościami, które m.in.:

mają odpowiedni staż i doświadczenie (co najmniej 12 miesięcy działalności oraz min. 6 miesięcy świadczenia wsparcia), są wiarygodne finansowo, posiadają zasoby kadrowe i organizacyjne (co najmniej 3 osoby spełniające wymagania niezbędne do uzyskania statusu asystenta osobistego, obsługa księgowa itd.), nie toczy się wobec nich postępowanie egzekucyjne, członkowie zarządu tych organizacji nie byli karani za przestępstwa umyślne ścigane z oskarżenia publicznego, lub umyślne przestępstwo skarbowe, nie zostali ukarani za naruszenie dyscypliny finansów publicznych karą w postaci zakazu pełnienia funkcji związanych z dysponowaniem środkami publicznymi.

Wpisu dokonuje właściwy miejscowo wojewoda na okres 5 lat (pierwszy wpis na 2 lata) na wniosek podmiotu, złożony w formie elektronicznej.

Celem tej regulacji jest zapewnienie, że realizacja asystencji osobistej będzie powierzana podmiotom kompetentnym, wiarygodnym, przejrzystym finansowo i posiadającym odpowiednie doświadczenie.

Art. 53–60 projektu regulują tryb wpisu, zmiany danych oraz wykreślenia podmiotów z Rejestru realizatorów asystencji osobistej. Wpis do Rejestru realizatorów może uzyskać: organizacja pozarządowa, o której mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2024 r. poz. 1491, z późn. zm.), z wyjątkiem partii politycznych, europejskich partii politycznych, związków zawodowych i organizacji pracodawców, samorządów zawodowych, fundacji utworzonych przez partie polityczne i europejskich fundacji politycznych lub podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1, 3 i 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Członkowie zarządu ww. podmiotów składają oświadczenie pod rygorem odpowiedzialności karnej (art. 53), potwierdzając prawdziwość wymaganych do wpisu danych oraz spełnienie warunków ustawowych. Wojewoda dokonuje oceny wniosku w terminie 30 dni od dnia wpływu wniosku o wpis (art. 54), a realizatorzy mają obowiązek zgłaszać wszelkie zmiany w ciągu 14 dni od ich zaistnienia (art. 55). Przewidziane zostały podstawy wykreślenia z rejestru, m.in. istotne naruszenia obowiązków, brak współpracy przy kontroli czy niespełnianie warunków formalnych (art. 56). Wszystkie decyzje w sprawie rejestru (wpis, odmowa, wykreślenie) podejmowane są w formie decyzji administracyjnej, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego (art. 57). Wykreślenie staje się skuteczne z chwilą gdy decyzja stała się ostateczna (art. 58). Projekt przewiduje również możliwość odwołania do ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego (art. 59), który rozpatruje sprawę w terminie 60 dni. Dane zawarte w rejestrze obejmują informacje podane we wniosku o wpis.

Ww. regulacje mają gwarantować przejrzystość i rzetelność funkcjonowania systemu realizatorów asystencji osobistej. Obowiązek składania oświadczenia ma zapobiegać

nadużyciom i zapewniać przedstawiania prawdziwych danych. Terminowe rozpatrywanie wniosków i wprowadzenie elektronicznego systemu rejestracji ma sprzyjać usprawnieniu procesu rejestracji. Obowiązek zgłaszania zmian i możliwość wykreślania podmiotów niespełniających wymogów pozwolą na bieżącą kontrolę jakości świadczonych usług. Zabezpieczeniu praw podmiotów służy możliwość odwołania do ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

W projektowanym art. 61 określono szczegółowe obowiązki realizatorów. Realizator asystencji osobistej: zawiera kontrakt z użytkownikiem i asystentem osobistym i organizuje jego pracę; monitoruje pracę asystenta osobistego; zapewnia asystencję osobistą użytkownikom, którzy wybrali go na realizatora asystencji osobistej zgodnie z ich potrzebami przez cały okres trwania kontraktu; prowadzi obsługę placową, kadrową, rachunkową i administracyjną związaną z realizacją kontraktu; prowadzi w systemie teleinformatycznym: ewidencję godzin świadczenia asystencji osobistej, ewidencję urlopów udzielanych asystentom osobistym, dokumentację wykonywania kontraktu; jako płatnik składek zgłasza asystenta osobistego do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego, oraz przekazuje do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych za dany miesiąc deklaracje rozliczeniowe, raporty imienne, raporty imienne korygujące, na zasadach określonych w ustawie z dnia 13 października 1998 r. systemie ubezpieczeń społecznych; terminowo wypłaca wynagrodzenie asystentowi osobistemu na wskazany przez niego i zapisany w Rejestrze asystentów rachunek bankowy; terminowo reguluje zobowiązania podatkowe i opłaca należne składki na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, Fundusz Solidarnościowy oraz wpłaty na Pracownicze Plany Kapitałowe; udziela wojewodzie i Pełnomocnikowi Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych wszelkich wyjaśnień dotyczących rozliczenia godzin z asystentem osobistym; zatrudnia koordynatora albo koordynatorów asystencji osobistej i organizuje ich pracę; organizuje mediacje między użytkownikiem a asystentem osobistym; wspiera użytkownika w wyborze asystenta osobistego zgodnie z indywidualnymi potrzebami, na jego wniosek; organizuje wsparcie udzielane użytkownikom, w szczególności realizowane przez koordynatora asystencji osobistej; 1) organizuje zastępstwo za asystenta osobistego na czas korzystania przez niego ze zwolnień lekarskich, urlopów i innych okoliczności uniemożliwiających mu świadczenie asystencji osobistej; zapewnia możliwość podnoszenia kompetencji asystentów osobistych, w tym przez umożliwienie im udziału w szkoleniach specjalistycznych; monitoruje, zapewnia ewaluację i kontroluje jakość asystencji osobistej świadczonej przez asystentów osobistych, których zatrudnia, również w miejscu ich świadczenia; monitoruje i rejestruje wypadki związane ze świadczeniem asystencji osobistej;

prowadzi działania o charakterze informacyjnym, edukacyjnym i promocyjnym w zakresie asystencji osobistej;) organizuje instruktaż specjalistyczny dla asystentów osobistych.

Limit przypisania jednego koordynatora do nie więcej niż 60 użytkowników, wynika z konieczności zapewnienia realnego, jakościowego, a nie tylko formalnego, wsparcia w zakresie zarządzania i nadzoru nad świadczeniem usług asystenckich. Mechanizm ten odzwierciedla rzeczywiste potrzeby organizacyjne i zapewnia odpowiedni poziom zaangażowania koordynatora w pracę z każdym użytkownikiem oraz zespołem asystenckim. Rola koordynatora asystencji osobistej wykracza poza czysto administracyjne czynności. Koordynator:

- odpowiada za indywidualne dopasowanie usług asystenckich do potrzeb użytkownika,
- prowadzi monitoring jakości i zgodności realizacji usług z przyznanym zakresem godzinowym,
- organizuje i planuje grafik pracy asystentów,
- współpracuje z rodziną, opiekunami prawnymi, a także z placówkami systemu ochrony zdrowia, edukacji i pomocy społecznej,
- reaguje na sytuacje kryzysowe i konieczność zmiany przydziału asystentów lub zmodyfikowania zakresu pomocy.

Każde z tych zadań wymaga czasu, indywidualnego podejścia, znajomości sytuacji użytkownika i dobrej znajomości lokalnych zasobów.

Wprowadzenie górnego limitu liczby użytkowników przypisanych do jednego koordynatora jest niezbędne dla zapewnienia:

- dostępności koordynatora dla każdego użytkownika – przy większej liczbie użytkowników indywidualny kontakt byłby iluzoryczny,
- terminowości reakcji na zmiany w potrzebach użytkownika (np. pogorszenie stanu zdrowia, konflikt z asystentem, konieczność zastępstwa),
- utrzymania jakości świadczonych usług asystenckich – szczególnie w przypadku użytkowników o bardziej złożonych potrzebach, których obsługa wymaga częstszych interwencji.

Doświadczenia płynące z realizacji usług asystenckich w różnych modelach pilotażowych oraz w ramach innych systemów wsparcia (np. usług opiekuńczych czy środowiskowych) pokazują, że próg ok. 60 użytkowników na jednego koordynatora to granica operacyjna, przy której możliwe jest jeszcze indywidualne i jakościowe zarządzanie wsparciem.

Mechanizm ten pozwala także:

- lepiej planować środki budżetowe, uwzględniając koszty zarządzania usługą,
- zapewnić transparentność i przewidywalność kosztów administracyjnych,
- zoptymalizować pracę zespołu koordynatorów w większych jednostkach realizujących usługi asystenckie.

Projektowane w art. 62 regulacje dotyczące szkoleń mają na celu podnoszenie kwalifikacji i kompetencji asystentów osobistych, co jest niezbędne dla świadczenia usług na wysokim poziomie odpowiadającym indywidualnym potrzebom osób z niepełnosprawnościami.

Szkolenia z pierwszej pomocy są realizowane przez: lekarzy systemu, w rozumieniu art. 3 pkt 3 ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (Dz. U. 2025 r. poz. 91 i 637); pielęgniarki systemu, w rozumieniu art. 3 pkt 6 ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym; ratowników medycznych, o których mowa w art. 2 ustawy z dnia 1 grudnia 2022 r. o zawodzie ratownika medycznego oraz samorządzie ratowników medycznych (Dz. U. z 2025 r. poz. 339 i 637); nauczycieli posiadających odpowiednie przygotowanie, o których mowa w art. 8 ust. 4 ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym.

Szkolenia realizują podmioty wpisane do rejestru, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 8 ustawy z dnia 9 listopada 2000 r. o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (Dz. U. z 2025 r. poz. 98), w zakresie świadczenia usług szkoleniowych. Przeszkolenie z ewakuacji osób z niepełnosprawnościami mogą prowadzić osoby, które odbyły w tym zakresie szkolenie.

Projektowane przepisy (art. 63) uwzględniają konieczność ochrony danych osobowych osób korzystających z asystencji, a także realizatorów i asystentów. Jasne określenie zakresu przetwarzania danych i obowiązków realizatorów w tym zakresie zapewnia zgodność z obowiązującymi przepisami o ochronie danych osobowych oraz bezpieczeństwo informacji.

W projektowany art. 63 ust. 4 przewidziano zakaz powierzenia przez realizatora realizacji asystencji osobistej innemu podmiotowi. Wprowadzenie zakazu powierzenia wykonania asystencji osobistej innemu podmiotowi przez realizatora wpisanego do Rejestru realizatorów ma na celu zapewnienie wysokiej jakości i bezpośredniej odpowiedzialności za świadczenie usług wobec osób z niepełnosprawnościami. Taki wymóg minimalizuje ryzyko rozproszenia odpowiedzialności oraz pozwala na lepszą kontrolę i nadzór nad realizacją usług asystencji osobistej, co jest niezbędne ze względu na szczególny charakter i indywidualne potrzeby użytkowników tych usług.

Wprowadzenie limitów finansowych dotyczących wartości zadań realizowanych przez pojedynczego realizatora ma na celu zapewnienie równowagi na rynku usług asystencji

osobistej oraz zapobieżenie koncentracji zadań w rękach pojedynczych podmiotów. Ograniczenia te sprzyjają także dywersyfikacji realizatorów, co umożliwia rozwój konkurencji i zwiększa dostępność usług dla osób z niepełnosprawnościami na terenie całego kraju (art. 63 ust. 5).

Ustalona wysokość limitów – 5-krotność przychodów realizatora za rok poprzedni lub kwota 500 tys. zł brutto, w zależności od tego, która jest wyższa – została wybrana tak, aby zapewnić realne możliwości rozwoju i działania podmiotów już funkcjonujących na rynku, przy jednoczesnym zachowaniu kontroli nad skalą i bezpieczeństwem realizowanych usług. Przewidziana wartość limitu dla podmiotów nowo powstałych (do 500 tys. zł brutto) zabezpiecza możliwość ich wejścia i rozwoju na rynku, przy jednoczesnym ograniczeniu ryzyka nadmiernego obciążenia finansowego i organizacyjnego. Brak 63

Rozdział 9 - art. 64- 66 (koordynator asystencji osobistej)

Przepisy art. 64–66 określają rolę, wymagania i zadania koordynatora asystencji osobistej, którego rola ma sprzyjać zapewnieniu jakości, ciągłości i efektywności świadczenia usług asystencji osobistej.

Art. 64 ustanawia kryteria kwalifikacyjne dla koordynatora, obejmujące odpowiednie doświadczenie zawodowe lub osobiste (m.in. jako użytkownik lub asystent), umiejętności organizacyjne oraz minimum średnie wykształcenie. Ma to na celu zapewnienie, że funkcję tę będą pełniły osoby kompetentne i świadome specyfiki pracy z osobami z niepełnosprawnościami. W projektowanym art. 64 uregulowano wymagania wobec koordynatora. Koordynatorem asystencji osobistej może być osoba, która spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) posiada co najmniej dwuletnie udokumentowane doświadczenie w realizacji działań wspierających osoby z niepełnosprawnościami lub ich rodzin, lub korzystała z asystencji osobistej jako użytkownik w wymiarze średnio co najmniej 30 godzin miesięcznie przez co najmniej 1 rok;
- 2) posiada co najmniej roczne udokumentowane doświadczenie w koordynowaniu pracy zawodowej lub wolontariackiej zespołów powyżej 5 osób;
- 3) spełnia co najmniej jedno z poniższych wymagań: posiada co najmniej roczne doświadczenie w obsłudze asystencji osobistej lub innych niż asystencja osobista form indywidualnego wsparcia osoby z niepełnosprawnością w wykonywaniu czynności, których nie może wykonywać bez korzystania ze wsparcia osób trzecich na równi z innymi osobami lub posiada doświadczenie świadczenia asystencji osobistej jako

asystent osobisty, w wymiarze średnio co najmniej 30 godzin miesięcznie przez co najmniej 1 rok;

- 4) posiada co najmniej wykształcenie średnie lub średnie branżowe .

Uregulowanie wymagań wobec koordynatora asystencji osobistej ma na celu wyłonienie osób o odpowiednich kompetencjach merytorycznych i praktycznych, które pozwolą na profesjonalne zarządzanie procesem świadczenia asystencji. Wymóg co najmniej dwuletniego doświadczenia w pracy z osobami z niepełnosprawnościami lub korzystania z asystencji osobistej zapewnia, że koordynator zna specyfikę potrzeb użytkowników i posiada praktyczną wiedzę na temat form wsparcia.

Ponadto, wymaganie doświadczenia w koordynowaniu zespołów powyżej 5 osób jest uzasadnione koniecznością zarządzania zespołem asystentów oraz skutecznego organizowania świadczeń.

Dodatkowe kryteria dotyczące doświadczenia w realizacji asystencji osobistej lub innych form indywidualnego wsparcia gwarantują, że koordynator posiada praktyczną znajomość specyfiki pracy asystenta osobistego, co jest kluczowe dla skutecznego monitorowania i wspierania procesu asystencji. Wreszcie, wymóg posiadania co najmniej średniego wykształcenia zapewnia minimalny poziom kwalifikacji formalnych niezbędnych do pełnienia funkcji koordynatora.

Art. 65 reguluje zasady zatrudniania koordynatorów. Zgodnie z projektowanym art. 65 koordynator może być zatrudniony na podstawie umowy o pracę. Ma to na celu zapewnienie elastyczności w organizacji pracy, przy jednoczesnym zagwarantowaniu formalnego uregulowania relacji prawnej. W przypadku kontraktu dwustronnego zatrudnienie koordynatora przez powiat gwarantuje jasność odpowiedzialności i prawidłowy nadzór nad realizacją usług.

Art. 66 określa zadania koordynatora. Koordynator będzie odpowiedzialny za przygotowanie we współpracy z osobą uprawnioną do asystencji osobistej i asystentem osobistym projektu kontraktu t. Może, na prośbę użytkownika uczestniczyć w zindywidualizowanym instruktażu. Koordynator będzie monitorować świadczenia asystencji osobistej; podejmować bieżące interwencje i działania w razie nieprawidłowości w świadczeniu asystencji osobistej lub trudności w relacji pomiędzy użytkownikiem a asystentem osobistym. Koordynator, w razie potrzeby, będzie wspierał użytkownika oraz asystenta osobistego w zakresie realizacji obowiązków związanych z raportowaniem świadczenia asystencji osobistej, oraz w zakresie korzystania z systemu informatycznego. Będzie też odpowiedzialny za przygotowanie i prowadzenie ewaluacji świadczenia asystencji osobistej.

Przyjęcie jasno określonych obowiązków koordynatora umożliwia efektywne zarządzanie świadczeniem asystencji osobistej. Przygotowywanie projektu kontraktu we współpracy z użytkownikiem i asystentem sprzyja indywidualizacji usług i dostosowaniu ich do potrzeb osoby z niepełnosprawnością. Umożliwienie udziału koordynatora w instruktażu oraz monitorowanie jakości świadczeń zapewnia bieżącą kontrolę i podnoszenie standardów.

Możliwość podejmowania interwencji w sytuacjach nieprawidłowości jest niezbędna dla zapewnienia ochrony praw użytkowników i sprawnego funkcjonowania systemu. Wsparcie w realizacji obowiązków raportowych oraz w korzystaniu z systemu informatycznego usprawnia komunikację i dokumentację usług. Ewaluacja świadczeń pozwala na systematyczną ocenę efektywności asystencji i identyfikację obszarów wymagających poprawy.

Rozdział 10 - art. 67–77 (kontrakty o świadczenie asystencji osobistej)

Przepisy art. 67–77 regulują kwestie zawierania, realizacji, rozliczania oraz rozwiązywania kontraktów dotyczących świadczenia asystencji osobistej. Celem ich ustanowienia jest stworzenie jasnych i precyzyjnych ram prawnych, które będą sprzyjać efektywnej realizacji usług asystencji osobistej, a także zapewnią ochronę praw i obowiązków wszystkich uczestniczących stron: osób uprawnionych do asystencji, asystentów osobistych oraz realizatorów tych usług.

W art. 67 określono, że asystencja może być realizowana na podstawie kontraktu. Szczegółowe określenie elementów kontraktu ma gwarantować bezpieczeństwo prawne stron oraz wysoką jakość świadczonych usług.

Kontrakt będzie zawarty na okres, na który została przyznana asystencja osobista (ust. 2). Okres obowiązywania kontraktu jest powiązany z decyzją przyznającą prawo do asystencji, co zapewnia koordynację czasu świadczenia usług z uprawnieniami użytkownika oraz efektywność zarządzania świadczeniami.

W projektowanym art. 68 określono treść kontraktu. Szczegółowe określenie elementów kontraktu jest konieczne dla zapewnienia przejrzystości, bezpieczeństwa prawnego i jasnego podziału obowiązków między stronami.

Wskazanie stron umowy oraz celu i przedmiotu umowy jest podstawą dla jednoznacznego ustalenia, kto jest zobowiązany do jakich działań oraz jakie usługi będą realizowane.

Wyraźne określenie zakresu świadczeń, warunków ich wykonania oraz konsekwencji niewykonania lub nienależytego wykonania umowy jest niezbędne dla ochrony interesów użytkownika i asystenta.

Ustalenie czasu i miejsca świadczenia usług oraz planowanej liczby godzin umożliwia właściwe zaplanowanie i monitorowanie wsparcia oraz zapewnia użytkownikowi pełną informację o realizowanych działaniach.

Wprowadzenie danych dotyczących wynagrodzenia, rachunku bankowego oraz terminu wypłaty pozwala na transparentność rozliczeń finansowych i ochronę praw asystenta osobistego.

Wskazanie szczegółowego zakresu czynności dostosowanego indywidualnie do potrzeb użytkownika jest wyrazem respektowania zasady personalizacji usług.

Regulacje dotyczące organizacji zastępstwa zapewniają ciągłość wsparcia, co jest kluczowe dla osób wymagających stałej asystencji.

Obowiązek odbycia przez asystenta szkoleń, w tym z zakresu pierwszej pomocy, oraz możliwości korzystania ze specjalistycznych szkoleń, podnoszą jakość i bezpieczeństwo świadczonych usług.

Wprowadzenie klauzuli poufności chroni dane osobowe i informacje wrażliwe, co jest istotne ze względu na charakter i zakres usług asystencji osobistej.

Możliwość wprowadzenia dodatkowych ustaleń sprzyja elastyczności i kompleksowemu podejściu do świadczenia usług.

Uregulowanie warunków zmiany oraz rozwiązania umowy umożliwia dynamiczne dostosowywanie się do zmieniających się potrzeb stron oraz zabezpiecza procedurę zakończenia współpracy.

Wymóg uzyskania zgody na wykonywanie określonych czynności zapewnia poszanowanie autonomii i praw użytkownika.

Kontrakt będzie zawierany na podstawie umowy zlecenia lub umowy o współpracę. Istotne jest, że będzie musiał być on świadczony osobiście (ust. 1). Wprowadzenie formy umowy zlecenia lub umowy z osobą prowadzącą działalność gospodarczą pozwala dostosować model zatrudnienia do potrzeb i preferencji stron, a także ułatwia dostęp do rynku pracy osobom świadczącym asystencję osobistą.

Przepisy art. 69–70 umożliwiają elastyczne reagowanie na sytuacje, w których świadczenie asystencji osobistej jest niemożliwe lub nieefektywne. Możliwość odmowy zawarcia kontraktu przez realizatora zabezpiecza przed fikcyjnym lub nieskutecznym świadczeniem usług. Uregulowanie zasad wypowiedzenia i rozwiązania kontraktu zapewnia stronom przewidywalność i prawo do rezygnacji z usług w razie istotnych przeszkód lub naruszeń.

W art. 69 projektu uregulowano przesłanki odmowy zawarcia kontraktu. Realizator będzie mógł odmówić zawarcia kontraktu z asystentem osobistym w przypadku, gdy: kandydat na asystenta osobistego nie jest w stanie dostosować swojego harmonogramu pracy do potrzeb osoby wymagającej asystencji osobistej lub kandydat na asystenta osobistego nie ma możliwości świadczenia w miesiącu odpowiedniej liczby godzin asystencji osobistej lub kandydat na asystenta osobistego nie ma możliwości wykonywania zakresu czynności asystencji osobistej wskazywanych przez osobę uprawnioną do asystencji osobistej.

Zachowanie prawa realizatora do odmowy zawarcia kontraktu w przypadku niemożności dostosowania kandydata do wymagań użytkownika, takich jak dostępność czasowa czy zakres obowiązków, jest uzasadnione koniecznością zapewnienia odpowiedniej jakości i efektywności usług asystencji. Przepis ten chroni interesy osób korzystających z pomocy, minimalizując ryzyko niezgodności i nieefektywności w realizacji świadczeń.

Okres wypowiedzenia kontraktu jest uzależniony od okresu jego trwania i wynosi: 1 tydzień, jeżeli kontrakt trwał krócej niż 1 miesiąc; 2 tygodnie, jeżeli kontrakt trwał co najmniej 1 miesiąc; 1 miesiąc, jeżeli kontrakt trwał co najmniej 6 miesięcy; 3 miesiące, jeżeli kontrakt trwał co najmniej 3 lata.

Rozwiązanie kontraktu bez zachowania okresu wypowiedzenia może nastąpić w przypadku: długotrwałego niewykonywania lub nienależytego wykonywania przez asystenta osobistego obowiązków wynikających z kontraktu; utraty przez użytkownika uprawnień do korzystania z asystencji osobistej; wykreślenia asystenta z Rejestru asystentów; naruszenia praw lub godności osobistej asystenta osobistego lub użytkownika; utraty zaufania przez jedną ze stron umowy; ustania potrzeby korzystania przez użytkownika ze wsparcia w ramach asystencji osobistej.

Uregulowanie trybu rozwiązania kontraktu, w tym okresów wypowiedzenia uzależnionych od czasu trwania umowy, zapewnia równowagę między elastycznością a stabilnością świadczenia usług. Pozwala to stronom na przewidywalne zakończenie współpracy, minimalizując ryzyko nagłych przerw w asystencji, które mogłyby negatywnie wpłynąć na użytkownika.

Możliwość rozwiązania umowy bez wypowiedzenia w sytuacjach szczególnych (np. niewykonywanie obowiązków, utrata uprawnień, naruszenie godności, utrata zaufania) zabezpiecza strony przed sytuacjami zagrażającymi bezpieczeństwu lub prawidłowemu świadczeniu usług.

Wygaśnięcie kontraktu z powodu śmierci jednej ze stron jest naturalną konsekwencją ustania podmiotu świadczącego lub korzystającego z usług.

W art. 75 określono zasady wypłaty wynagrodzenia w przypadku rozwiązania kontraktu. Wynagrodzenie będzie należne tylko za liczbę faktycznie przepracowanych godzin asystencji osobistej. Uregulowanie prawa asystenta do wynagrodzenia za faktycznie przepracowane godziny oraz wykluczenie dodatkowych roszczeń finansowych zapewniają klarowność i uczciwość rozliczeń, jednocześnie chroniąc realizatora przed nieuzasadnionymi kosztami.

W art. 76 projektu przewidziano delegację dla ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego do określenia wzoru kontraktu, co zapewnia standaryzację dokumentacji, ułatwiając jej stosowanie przez realizatorów i użytkowników oraz umożliwiając bieżące dostosowanie do zmieniających się wymogów prawnych i praktycznych.

Obowiązek zgłaszania asystentów do ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych oraz przekazywania wymaganej dokumentacji jest zgodny z przepisami prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, co gwarantuje legalność zatrudnienia i ochronę socjalną asystentów.

Wymóg składania oświadczeń przez asystentów osobistych dotyczących podlegania ubezpieczeniom społecznym i zdrowotnym umożliwia prawidłowe ustalenie podstawy wymiaru składek i zapobiega nieprawidłowościom w rozliczeniach (art 77 projektu).

Rozdział 11 - art. 78–82 (wybór realizatora i asystenta osobistego)

Przepisy art. 78 i 79 ustawy regulują sposób wyboru realizatora i asystenta osobistego w ramach systemu asystencji osobistej. Mają one kluczowe znaczenie dla zapewnienia efektywności, elastyczności oraz zgodności usług z indywidualnymi potrzebami osób uprawnionych do wsparcia. Ich celem jest pogodzenie prawa do autonomii użytkownika z koniecznością zapewnienia jakości, ciągłości oraz kontroli nad świadczeniem asystencji osobistej.

Zgodnie z art. 78 ust. 1–2, osoba uprawniona do asystencji osobistej będzie miała możliwość zarówno skorzystania z realizatora wskazanego przez powiat, jak i samodzielnego wskazania realizatora. Rozwiązanie to ma chronić osoby potrzebujące wsparcia przed przymusem, a jednocześnie zapewniać mechanizmy organizacyjne dla tych, którzy nie są w stanie lub nie chcą samodzielnie zorganizować sobie asystencji.

Wynikające z ust. 3 ograniczenie do jednego realizatora jednocześnie ma zapobiegać rozdrobnieniu odpowiedzialności i trudnościom w koordynacji usług.. Regulacja ta zapobiega dublowaniu się obowiązków administracyjnych i nadzoru oraz zapewnia spójność działań związanych z zarządzaniem usługą asystencji osobistej. Jednocześnie ust. 4 przewiduje możliwość zmiany realizatora, jeżeli współpraca nie spełnia jego oczekiwań.

Ust. 5 wprowadza możliwość uzupełniania przez użytkownika w systemie teleinformatycznym informacji o szczególnych potrzebach związanych ze świadczeniem usług asystencji osobistej.

Informacje te mają istotne znaczenie dla prawidłowego dopasowania asystentów osobistych oraz organizacji wsparcia zgodnie z indywidualnymi uwarunkowaniami użytkownika.

Projektowany art. 79 w sposób kompleksowy reguluje procedurę wyboru asystenta osobistego modelu prawnoczułowieczym z aktywnym udziałem osoby uprawnionej oraz pełnym uwzględnieniem jej woli.

Ust. 1–2 przewidują podstawowy tryb wyboru asystenta osobistego, w którym osoba uprawniona wskazuje znaną jej wcześniej zaufaną osobę, co pozwala na efektywną realizację usługi wymagającą dużego poziomu wsparcia i zaufania między asystentem a użytkownikiem. Jest to również wsparcie autonomii osoby z niepełnosprawnością zgodne z Konwencją o Prawach Osób Niepełnosprawnych ONZ..

Ust. 3 określa procedurę alternatywną w przypadku, gdy osoba uprawniona nie dokonuje samodzielnego wskazania asystenta osobistego. Wówczas realizator, działając niezwłocznie, ma obowiązek przedstawić jej co najmniej dwóch kandydatów, których kompetencje i dostępność odpowiadają potrzebom wynikającym z formularza samooceny oraz informacji uzupełnionych przez użytkownika w systemie. Rozwiązanie to pozwala również na wybór w sytuacji, w której osoba z niepełnosprawnością nie ma innej zaufanej osoby, która mogłaby pełnić rolę asystenta. Daje to też szansę na przedstawienie użytkownikowi kandydatów, którzy mogą w adekwatny sposób zapewnić wsparcie asystenckie na podstawie jego rzeczywistych potrzeb.

Ust. 4 przewiduje szczególną regulację dla osób niepełnoletnich oraz ubezwłasnowolnionych, zgodnie z ochroną interesów osób o ograniczonej zdolności do czynności prawnych. Warunkiem skuteczności wyboru asystenta jest w tym przypadku zgoda odpowiedniego przedstawiciela ustawowego lub osoby wskazanej w art. 17 ust. 1 albo ust. 2, co zapewnia zgodność z przepisami prawa cywilnego oraz ochronę interesów osoby uprawnionej. Ust. 5 nakłada na realizatora obowiązek zapewnienia odpowiedniej liczby asystentów osobistych, adekwatnie do potrzeb użytkownika określonych w decyzji przyznającej prawo do asystencji osobistej. Przepis ten jest wyrazem realizacji zasady proporcjonalności świadczenia do potrzeb oraz przeciwdziałania ryzyku niedoboru kadry skutkującemu ograniczeniem jakości lub dostępności usług.

Ust. 6 ustanawia ograniczenie dotyczące sytuacji, w których użytkownik przebywa w podmiotach leczniczych lub placówkach wskazanych w art. 46 i 47. Zakaz zatrudniania jako asystentów osobistych osób już zatrudnionych w tych podmiotach przeciwdziała konfliktowi interesów, potencjalnemu nadużyciu zasobów kadrowych oraz służy zachowaniu niezależności i profesjonalizmu asystenta osobistego.

Ust. 7–8 wprowadzają zasadę możliwości równoległego korzystania z usług więcej niż jednego asystenta osobistego oraz odrębnego rozliczania ich godzin pracy. Przepis ten stanowi

odpowieź na rzeczywiste potrzeby użytkowników, dla których efektywna realizacja wsparcia wymaga obecności więcej niż jednej osoby jednocześnie (np. w sytuacjach intensywnego zapotrzebowania na pomoc lub ze względu na konieczność wykonywania zadań równoległych). Jednoczesne rozliczanie godzin pracy asystentów osobno zapewnia precyzyjne zarządzanie czasem pracy i transparentność systemu finansowania usług.

Rozdział 12 - art. 80 (raporty z asystencji osobistej)

Przepis art. 80 reguluje zasady sporządzania i zatwierdzania raportów z realizacji usług asystencji osobistej, które stanowią podstawę do wypłaty wynagrodzenia dla asystenta osobistego. Asystent osobisty, po zakończeniu każdego miesiąca świadczenia usługi, ma obowiązek do 4. dnia kolejnego miesiąca wprowadzić do systemu raport (ust. 1). Ma to na celu zapewnienie bieżącego i terminowego rejestrowania usług asystencji osobistej. Umożliwia także terminowe zatwierdzanie i wypłacanie wynagrodzeń oraz bieżący nadzór nad realizacją usługi. W raporcie należy określić: strony asystencji osobistej, kontrakt na podstawie którego jest realizowana, okres, którego raport dotyczy oraz liczbę godzin zrealizowanych w danym miesiącu (ust. 2). Dane te są niezbędne do prawidłowego rozliczenia pracy asystenta osobistego. Mają również istotne znaczenie w kontekście ewentualnej kontroli prawidłowości wykorzystania środków publicznych.

Raport jest zatwierdzany przez użytkownika (lub jego przedstawiciela ustawowego, jeżeli nie posiada on pełnej zdolności do czynności prawnych), najpóźniej do 8. dnia miesiąca (ust. 3). Zatwierdzenie raportu oznacza, że użytkownik potwierdza wykonanie usługi zgodnie z ustaleniami kontraktu.

Ust. 4 i 5 określa sposób przekazywania i zatwierdzania raportów., Po zatwierdzeniu raportu przez użytkownika, zatwierdza go realizator do 13. dnia miesiąca, co służy zabezpieczeniu prawidłowości rozliczeń oraz umożliwia nadzór nad procesem świadczenia usług.

Po zatwierdzeniu raportu, realizator wypłaca wynagrodzenie w ciągu 5 dni roboczych od dnia tego zatwierdzenia (ust. 5).

Jeżeli użytkownik nie zatwierdzi raportu w terminie, realizator wzywa go do zatwierdzenia w ciągu kolejnych 3 dni roboczych (ust. 6). W przypadku braku reakcji, realizator wszczyna postępowanie wyjaśniające, i jeżeli nie ma zastrzeżeń co do zgodności raportu z rzeczywistym przebiegiem usługi, sam dokonuje zatwierdzenia (ust. 7).

Rozdział 13 - art. 81–90 (finansowanie asystencji osobistej)

Zgodnie z art. 81 usługa asystencji osobistej oraz koszty jej organizacji są pokrywane z budżetu państwa. Ustanowienie asystencji osobistej jako zadania zleconego z zakresu administracji rządowej oraz zapewnienie jej finansowania z budżetu państwa wynika z: państwowego

charakteru odpowiedzialności za równe prawa obywateli, w tym prawo do usług wspierających niezależność życia; zapewnienia jednolitego standardu usług w całym kraju, niezależnie od zamożności poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego; konieczności zagwarantowania ciągłości usług asystencji osobistej, co wymaga stabilnych i systemowych źródeł finansowania; obowiązku państwa do zapewnienia środków finansowych na realizację zadań zleconych JST, zgodnie z art. 167 ust. 4 Konstytucji RP. Ma na celu zapewnienie równego dostępu do wsparcia dla wszystkich uprawnionych, niezależnie od miejsca zamieszkania czy sytuacji finansowej jednostki samorządu terytorialnego.

Zgodnie z art. 82 ust. 1 projektu, organizator (powiat) jest obowiązany zapewnić asystencję osobistą na swoim terenie). Finansowanie asystencji osobistej wraz z kosztami jej obsługi jest przewidziane z budżetu państwa, co stanowi zapewnienie stabilności i ciągłości świadczenia tych usług. W ust. 3 art. 82 projektu określono limit kosztów obsługi zadania zleconego, które nie mogą przekroczyć 10% przekazanej dotacji, co gwarantuje racjonalne gospodarowanie środkami publicznymi.

Jednocześnie przyjęto, że zwrot dotacji celowej na asystencję osobistą nie skutkuje pomniejszeniem kosztów obsługi zadania zleconego, których rozliczenie następuje do wysokości faktycznie poniesionych wydatków, z uwzględnieniem zasad zatrudnienia koordynatorów oraz realizacji szkoleń (ust. 4).

Projektowane przepisy szczegółowo regulują zasady powierzenia przez organizatora realizacji asystencji osobistej podmiotom uprawnionym (art. 82 ust. 5-7 projektu), w tym organizacjom pozarządowym oraz gminom. Wskazanie, że powiat może powierzyć realizację asystencji osobistej podmiotom wymienionym w art. 52 ust. 1 projektu, na zasadach określonych w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, znajduje uzasadnienie w konieczności zapewnienia zgodności systemowej z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi współpracy administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami uprawnionymi do wykonywania działalności pożytku publicznego. Rozwiązanie to umożliwia wykorzystanie potencjału organizacji pozarządowych, które posiadają doświadczenie i kompetencje w świadczeniu usług na rzecz osób z niepełnosprawnościami, a jednocześnie gwarantuje przejrzystość i konkurencyjność procesu powierzania zadań.

Przewidziana możliwość zawierania porozumień z gminami w sprawie prowadzenia zadań publicznych, na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym, ma na celu racjonalizację wykonywania zadań własnych powiatu poprzez umożliwienie współdziałania jednostek samorządu terytorialnego różnego szczebla.

Rozwiązanie to pozwala na efektywne wykorzystanie zasobów kadrowych i organizacyjnych oraz zapewnienie spójnego dostępu do usług asystencji osobistej na terenie powiatu.

Nałożenie na powiat obowiązku powierzania realizacji asystencji osobistej podmiotowi wskazanemu przez osobę uprawnioną do asystencji osobistej stanowi wyraz zasady podmiotowości osoby z niepełnosprawnością i zapewnia jej realny wpływ na wybór podmiotu świadczącego usługę. Rozwiązanie to jest zgodne z Konwencją ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, w szczególności w zakresie prawa do niezależnego życia i włączenia w społeczeństwo.

Doprecyzowanie, że powierzenie realizacji asystencji osobistej, o którym mowa w ust. 5 pkt 1 i ust. 6, następuje na podstawie umowy, ma na celu zapewnienie transparentności, legalności i możliwości kontroli wykonywania zadania publicznego, a także prawidłowego wykorzystania środków publicznych przeznaczonych na realizację usług asystencji osobistej.

Projektowane rozwiązania zapewniają zgodność z obowiązującym systemem prawnym, w tym w szczególności z ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz ustawą o samorządzie powiatowym, a także umożliwiają skuteczną, elastyczną i zindywidualizowaną realizację usług asystencji osobistej.

Wyłączenie stosowania przepisów o działalności pożytku publicznego w zakresie powierzania zadania (ust. 8) ma na celu uproszczenie i przyspieszenie realizacji zadania.

Wprowadzenie przepisu wyłączającego stosowanie ogólnych przepisów o zlecaniu zadań publicznych, o których mowa w dziale II rozdziale 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, ma na celu uproszczenie, przyspieszenie oraz uelastycznienie procedur związanych z powierzaniem realizacji zadań w ramach ustawy o asystencji osobistej. System asystencji osobistej zakłada indywidualne, spersonalizowane i często dynamicznie zmieniające się wsparcie osób z niepełnosprawnościami, co wymaga szybkiej i sprawnej współpracy z podmiotami realizującymi te usługi, w tym z organizacjami pozarządowymi. Procedury wynikające z ustawy o działalności pożytku publicznego – takie jak otwarte konkursy ofert – są czasochłonne i sformalizowane, co może utrudniać efektywne wdrażanie usług asystenckich oraz szybkie reagowanie na potrzeby użytkowników. Wyłączenie tych przepisów umożliwia: bardziej elastyczne formy współpracy z podmiotami wykonującymi usługi asystencji; skrócenie czasu procedur administracyjnych; zapewnienie ciągłości wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami; lepsze dostosowanie narzędzi realizacji zadań do charakteru usługi asystenckiej, która opiera się na relacji bezpośredniej i osobistej, a nie jedynie na wykonaniu zadania publicznego w sensie instytucjonalnym.

Dodatkowo, w art. 82 ust. 10-11 projektu określono minimalne progi kosztów obsługi asystencji osobistej przekazywanych realizatorom, co zapobiega nieuzasadnionemu obniżaniu finansowania i zabezpiecza jakość realizowanych usług.

Projektowany art. 83 ust. 1 nakłada na Zakład Ubezpieczeń Społecznych obowiązek zapewnienia osobom z niepełnosprawnością dostępu do środków technicznych umożliwiających złożenie wniosku o asystencję osobistą, w tym wsparcie w obsłudze wniosków drogą elektroniczną. Powiat, w myśl ust. 2 i 3, zapewnia pomoc i dostęp do takich środków osobom wykluczonym cyfrowo lub komunikacyjnie, co zwiększa dostępność świadczenia i przeciwdziała wykluczeniu społecznemu. W ust. 4 wskazano, że koszty wytworzenia, rozbudowy, dostosowania i utrzymania systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 oraz koszty, o których mowa w art. 7 ust. 1, finansowane są w formie dotacji celowej z budżetu państwa do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

Przepis art. 84 wprowadza możliwość natychmiastowego rozwiązania umowy z realizatorem w przypadku rażącego naruszenia warunków świadczenia jest instrumentem chroniącym interesy użytkowników i gwarantującym bezpieczeństwo oraz wysoką jakość usług.

Przepis art. 85 projektu dotyczący zachowania ciągłości świadczenia usług asystencji osobistej i stanowi, że w przypadku zmiany sposobu realizacji asystencji osobistej przez organizatora (powiat), użytkownicy, zachowują ciągłość świadczenia asystencji osobistej. Ponadto w przypadku zmiany realizatora, jeżeli użytkownik i asystent osobisty tak zdecydują mogą nadal kontynuować współpracę. Konieczne jest w takim przypadku zawarcie nowej umowy.

Projektowany art. 86 precyzuje zasady prowadzenia naboru realizatorów asystencji osobistej, zapewniając transparentność i konkurencyjność procesu wyboru wykonawców, co sprzyja efektywności i wysokiej jakości usług.

Projektowany art. 87 reguluje kwestie związane z przekazywaniem informacji w systemie teleinformatycznym oraz ochroną danych osobowych, co jest niezbędne dla zachowania poufności i prawidłowej realizacji usług.

Art. 88 projektu dotyczy rozliczeń i sprawozdawczości, co pozwala na bieżące monitorowanie wykonania zadań i prawidłowe zarządzanie środkami finansowymi.

W art. 89 projektu wskazano zakres zadań Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych w zakresie organizacji, nadzoru, szkoleń oraz promocji i ewaluacji asystencji osobistej, co zapewnia profesjonalne wsparcie systemu i ciągle podnoszenie jakości usług. Projektowane przepisy określają zakres zadań Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób

Niepełnosprawnych w systemie organizacji i realizacji asystencji osobistej oraz wprowadzając mechanizmy nadzoru nad prawidłowym funkcjonowaniem tego systemu.

Powierzenie Pełnomocnikowi zadań w zakresie organizacji, szkoleń, egzaminów, superwizji, doradztwa wzajemnego, ewaluacji oraz działań promocyjnych i informacyjnych jest uzasadnione koniecznością zapewnienia spójności i jednolitości standardów w całym kraju, a także upowszechniania wiedzy na temat usług asystencji osobistej. Rozwiązanie to ma na celu zapewnienie wysokiej jakości kształcenia członków składów, koordynatorów, superwizorów oraz użytkowników usług asystencji osobistej, a tym samym podniesienie profesjonalizmu i skuteczności funkcjonowania systemu.

Przyznanie Pełnomocnikowi kompetencji w zakresie nadzoru nad wykonywaniem zadań określonych w ustawie przez realizatorów i powiaty oraz nad ustalaniem prawa do asystencji osobistej przez składy wynika z potrzeby zapewnienia jednolitego stosowania przepisów prawa oraz prawidłowości prowadzonych postępowań. W szczególności przewidziane w projekcie rozwiązania umożliwiają kontrolę prawidłowości i jednolitości stosowania standardów i procedur, weryfikację zgodności decyzji ustalających prawo do asystencji osobistej ze zgromadzonym materiałem dowodowym, a także wprowadzenie mechanizmu korygującego w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości.

Uprawnienie Pełnomocnika do wystąpienia o stwierdzenie nieważności, wznowienie postępowania lub uchylenie decyzji ustalającej prawo do asystencji osobistej służy ochronie praw osób z niepełnosprawnościami poprzez zapewnienie zgodności decyzji z przepisami prawa i ze stanem faktycznym. Równocześnie przepisy przewidują gwarancje proceduralne, w tym prawo do odwołania od decyzji wydanej w wyniku nadzoru do ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

Wprowadzenie możliwości zlecania części zadań organizacjom pozarządowym i innym uprawnionym podmiotom, o których mowa w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, zapewnia realizację zasady pomocniczości, umożliwia wykorzystanie doświadczenia i potencjału organizacji działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami oraz zwiększa efektywność systemu.

Rozdzielenie źródeł finansowania zadań realizowanych przez Pełnomocnika – z budżetu państwa oraz Funduszu Solidarnościowego – służy przejrzystości finansowania, umożliwia racjonalne planowanie wydatków oraz uwzględnia charakter i cel poszczególnych zadań.

Przepisy dotyczące nadzoru, w tym prawo do zobowiązania Zespołu do odwołania lub zawieszenia członka odpowiedzialnego za stwierdzone nieprawidłowości, mają na celu zagwarantowanie wysokiej jakości procesu ustalania prawa do asystencji osobistej i eliminowanie przypadków naruszenia prawa lub standardów postępowania. Wprowadzenie szczegółowych zasad prowadzenia nadzoru przez osoby upoważnione przez Pełnomocnika zapewnia transparentność, rzetelność i merytoryczną jakość przeprowadzanych kontroli.

Wreszcie, wprowadzenie obowiązku składania przez Radę Ministrów co trzy lata Sejmowi i Senatowi sprawozdania z realizacji ustawy służy zapewnieniu kontroli parlamentarnej nad funkcjonowaniem systemu asystencji osobistej oraz umożliwia monitorowanie skuteczności przyjętych rozwiązań i podejmowanie niezbędnych działań legislacyjnych lub organizacyjnych (art. 93).

Rozdział 14 - art. 91 – 100 (kontrola asystencji osobistej).

W art. 91 projektu wskazano na obowiązek organizatora (powiatu) przeprowadzania kontroli kompleksowej raz w roku, co gwarantuje systematyczną i całościową ocenę realizacji usług (ust. 1). Jednocześnie, zgodnie z ust. 2, wprowadzono możliwość przeprowadzania kontroli doraźnych w sytuacjach wymagających natychmiastowego sprawdzenia jakości lub prawidłowości realizacji usługi. Kontrole te mogą odbywać się zarówno osobiście, jak i z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej (ust. 3), co umożliwia elastyczne i dostosowane do okoliczności formy nadzoru.

Projekt dopuszcza również przeprowadzenie kontroli kompleksowej zarówno w trakcie trwania kontraktu, jak i do 6 miesięcy po jego zakończeniu (ust. 4), co jest istotne z punktu widzenia możliwości zweryfikowania pełnego zakresu świadczonych usług oraz realizacji ewentualnych zaleceń pokontrolnych (ust. 5). Ustalono także wymóg zatwierdzania planu kontroli przez właściwe organy, co podnosi formalny poziom kontroli (ust. 6). Kontrola doraźna może być przeprowadzona w każdym czasie (ust. 7), jej podstawą mogą być uzyskane przez organizatora informacje o nieprawidłowościach wynikające ze skargi, wniosku lub innych pozyskanych informacji (ust. 9).

W art. 92 projektu szczegółowo określono wymogi formalne dotyczące upoważnień do przeprowadzenia kontroli, w tym zakres danych, jakie powinny się w nich znaleźć (ust. 2). Takie rozwiązanie zapewnia transparentność i prawidłowość procedur kontrolnych.

W art. 93 projektu wyszczególniono zakres kontroli, który obejmuje m.in. weryfikację liczby godzin realizowanych przez asystentów, sprawdzenie kwalifikacji, zgodności dokumentacji oraz uzyskanie opinii od użytkownika (ust. 1). Kompleksowość tych działań zapewnia pełną ocenę jakości usługi z perspektywy wszystkich stron procesu. Wyniki kontroli dokumentowane

są w protokole (ust. 2), co umożliwia dokładne odzwierciedlenie stanu faktycznego i ewentualnych nieprawidłowości, a także stanowi podstawę do dalszych działań pokontrolnych. Protokół kontroli kompleksowej i doraźnej sporządzany będzie w systemie teleinformatycznym (ust. 3).

Projekt przewiduje także procedurę zgłaszania i rozpatrywania zastrzeżeń do protokołu kontroli (art. 94 projektu), co jest istotnym mechanizmem ochrony praw kontrolowanych podmiotów i zapewnia im prawo do obrony i wyjaśnień. Ponadto, odmowa podpisania protokołu nie blokuje realizacji ustaleń kontroli, co zapobiega nadużyciom i utrudnieniom w realizacji nadzoru (ust. 7 i 10).

W art. 95 i 99 uregulowano obowiązek sporządzenia wystąpienia pokontrolnego w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości, wraz z koniecznością wskazania zaleceń i terminów ich realizacji oraz możliwości przekazania informacji właściwym organom, co stanowi skuteczny instrument naprawczy i prewencyjny.

Regulacje dotyczące kontroli przeprowadzanej przez wojewodę (art. 97–100) rozszerzają zakres nadzoru i umożliwiają skuteczne monitorowanie realizacji asystencji osobistej na poziomie województwa, przy zachowaniu wysokich standardów formalnych i proceduralnych.

Ustalenia dotyczące ochrony informacji niejawnych oraz danych osobowych (100) zapewniają bezpieczeństwo i poufność podczas przeprowadzania kontroli, co jest szczególnie ważne w kontekście ochrony prywatności użytkowników usług.

Rozdział 15 - art. 101 (administracyjne kary pieniężne)

Art. 101 projektu ustawy wprowadza katalog obowiązków realizatora asystencji osobistej, których niewykonanie lub zaniechanie skutkuje nałożeniem administracyjnej kary pieniężnej w wysokości od 2 tys. do 200 tys. zł. Regulacja ta ma na celu wzmocnienie dyscypliny realizatorów oraz zapewnienie rzetelnej i efektywnej realizacji usług asystencji osobistej na rzecz użytkowników.

Zaproponowane sankcje finansowe mają charakter prewencyjny i motywują realizatorów do systematycznego i rzetelnego wypełniania swoich obowiązków. Wysokość kary jest ustalana przez wojewodę w drodze decyzji administracyjnej (ust. 3), przy uwzględnieniu m.in. powtarzalności naruszeń oraz ich wagi (ust. 2). Przewidziano również możliwość odwołania się od decyzji do ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego (ust. 4), co zapewnia realizatorom ochronę prawną i możliwość wyjaśnienia zaistniałych okoliczności.

Wpływy z nałożonych kar będą stanowiły dochód budżetu państwa i będą wpłacane na rachunek urzędu wojewódzkiego, co zapewnia przejrzystość i kontrolę wykorzystania środków (ust. 5).

Wprowadzenie art. 101 jest niezbędne dla skutecznego egzekwowania obowiązków realizatorów asystencji osobistej.

Rozdział 16 – art. 102 – 108 (zmiany w przepisach)

W projektowanym rozdziale wprowadzono szereg zmian w różnych ustawach, które mają na celu kompleksowe uregulowanie statusu prawnego i finansowego asystentów osobistych oraz użytkowników korzystających z asystencji osobistej, a także zapewnienie spójności systemowej i efektywności realizacji usług asystencji osobistej.

Art. 102 projektu modyfikuje ustawę o podatku dochodowym od osób fizycznych poprzez dodanie nowego zwolnienia podatkowego dotyczącego wartości świadczeń otrzymywanych przez użytkowników asystencji osobistej (pkt 114a w art. 21 ust. 1). Przepis ten ma na celu wyłączenie świadczeń z opodatkowania, co jest zgodne z polityką społeczną wspierającą osoby z niepełnosprawnościami i ich dostęp do niezbędnego wsparcia.

Art. 103 projektu wprowadza zmiany w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. W szczególności, w art. 6d ust. 4e dostosowano przepisy dotyczące wymiany i weryfikacji danych o osobach niepełnosprawnych, rozszerzając ich zakres o informacje związane z przyznaniem prawa do asystencji osobistej (pkt 1). W art. 34 dodano ust. 6a, który przypisuje pełnomocnikowi nowe zadania związane z realizacją ustawy o asystencji osobistej (pkt 2), co ma na celu koordynację i nadzór nad realizacją nowych obowiązków.

Art. 104 projektu wprowadza zmiany do ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Nowa definicja realizatora ma na celu doprecyzowanie statusu tych podmiotów w kontekście ubezpieczeń społecznych. W art. 6 dodano ust. 4d i 4e, zgodnie, z którymi asystenci osobiści zatrudnieni na podstawie kontraktu, o którym mowa w art. 68 ustawy z o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami podlegają ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, chorobowemu oraz wypadkowemu na zasadach określonych dla zleceniobiorców.

Przepisy te regulują obowiązek ubezpieczeń: emerytalnemu i rentowym, chorobowemu oraz wypadkowemu dla asystentów zatrudnionych na podstawie kontraktów. Ponadto, art. 13 rozszerzono o punkt 2b, precyzujący okres objęcia ubezpieczeniem, co zwiększa bezpieczeństwo prawne osób wykonujących asystencję (pkt 3). Zgodnie z nim asystenci osobiści zatrudnieni na podstawie kontraktu, o którym mowa w art. 68 ustawy o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami są objęci ubezpieczeniem – od dnia oznaczonego w kontrakcie jako dzień rozpoczęcia wykonywania asystencji osobistej do dnia rozwiązania lub wygaśnięcia kontraktu, z wyłączeniem okresu, w którym wykonywanie asystencji zostało zawieszone na podstawie art. 45 ust. 1 tej ustawy.

Art. 105 projektu dodaje do ustawy o podatku od towarów i usług (VAT) zwolnienie z VAT na asystencję osobistą osób z niepełnosprawnościami, co ma bezpośredni wpływ na obniżenie

kosztów świadczenia usług (pkt 23a w art. 43 ust. 1). Obowiązujący zapis art. 43 ustawy o VAT zwolnienia z podatku:

22) usługi pomocy społecznej w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej oraz usługi określone w przepisach o przeciwdziałaniu przemocy domowej, a także dostawę towarów i świadczenie usług ściśle z tymi usługami związane, na rzecz beneficjenta tej pomocy, wykonywane przez:

- a) regionalne ośrodki polityki społecznej, powiatowe centra pomocy rodzinie, ośrodki pomocy społecznej, centra usług społecznych, rodzinne domy pomocy, ośrodki wsparcia i ośrodki interwencji kryzysowej,
 - b) wpisane do rejestru prowadzonego przez wojewodę:
 - domy pomocy społecznej prowadzone przez podmioty posiadające zezwolenie wojewody,
 - placówki opiekuńczo-wychowawcze i ośrodki adopcyjno-opiekuńcze,
 - c) placówki specjalistycznego poradnictwa,
 - d) inne niż wymienione w lit. a–c placówki zapewniające całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku na podstawie zezwolenia wojewody, wpisane do rejestru prowadzonego przez wojewodę,
 - e) specjalistyczne ośrodki wsparcia dla osób doznających przemocy domowej;
- 23) usługi opieki nad osobami niepełnosprawnymi, przewlekle chorymi lub osobami w podeszłym wieku, świadczone w miejscu ich zamieszkania przez podmioty inne niż wymienione w pkt 22, oraz dostawę towarów ściśle z tymi usługami związaną.

Zakres przepisu pkt 23 nie wskazuje, jak to przyjęto w pkt 22, na odwołanie do żadnej ustawy a odnosi się tylko do zakresu usług opieki, które kierując się wykładnią językową można uznać za tożsame z usługami asystencji osobistej. Asystencja osobista realizowana jest zgodnie z właściwością miejscową dla miejsca zamieszkania użytkownika. Ustawa o asystencji osobistej nie określa jednak warunku realizacji asystencji wyłącznie w miejscu zamieszkania. Co więcej – jednym z celów tej regulacji jest aktywizacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami, z założenia więc znaczna część usługi będzie odbywała się poza miejscem zamieszkania osób z niepełnosprawnościami – użytkowników usługi asystencji osobistej.

Wobec powyższego uznając, iż usługa asystencji jest usługą opieki, o której mowa w art. 43 pkt 23 ustawy o VAT aspektem problematycznym do pełnego zastosowania zwolnienia ustawowego jest zapis o świadczeniu usługi w miejscu zamieszkania osób

z niepełnosprawnościami. O ile w zakresie usług świadczonych w miejscu zamieszkania można korzystać z tej definicji zwolnienia, to problematyczne do zwolnienia podatkowego byłoby świadczenie usług asystencji na terenie np. placówki rehabilitacyjnej, w której przebywa osoba z niepełnosprawnością wraz z asystentem, gdyż nie jest to miejsce zamieszkania osoby z niepełnosprawnością.

Uznając, że asystencja osobista nie wymaga odrębnego uregulowania i mieści się w zakresie usług z pkt 23, część usług świadczona w miejscu zamieszkania będzie zwolniona z VAT a część usług świadczona poza miejscem zamieszkania będzie opodatkowana. Z uwagi na cel ustawy, jakim jest udzielanie osobom z niepełnosprawnościami wsparcia umożliwiającego niezależne życie, zgodnie z art. 19 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, nie można uznać, że całość usług będzie świadczona wyłącznie w miejscu zamieszkania. Tym samym brak zmiany przepisów może spowodować trudności w ustaleniu podstaw opodatkowania i zwiększenie wystąpień o interpretacje podatkowe.

Jednocześnie doprecyzowanie ww. kwestii już na tym etapie, bez oczekiwania na ew. późniejsze inne zmiany w zakresie ustawy o VAT pozwoli na zapewnienie koherentności przepisów i zastosowanie się do zasady praworządności w zakresie przewidywalności i stabilności prawa. Jednocześnie zwracamy uwagę, że ww. doprecyzowanie pozwoli uniknąć potencjalnych zarzutów o narażenie na komplikowania prawa w zakresie podlegania pod zobowiązania podatkowe, które mogą się pojawić gdyby Ustawa o asystencji osobistej kompleksowo i jednoznacznie nie regulowała ww. kwestii, co ponadto mogłoby zostać uznane za przeciwnskuteczne wobec aktualnych działań deregulacyjnych. Wobec powyższego intencją Ministerstwa, w związku z ustawowym ustanowieniem asystencji osobistej, było takie uregulowanie zwolnienia podatkowego, które nie naruszy obowiązującego katalogu wyłączeń dla usług z pkt 23, świadczonych „w miejscu zamieszkania” i nie spowoduje istnych zmian mających wpływ na poziom dochodów z VAT. Za właściwe uznano wprowadzenie odrębnego pkt dla asystencji osobistej, który umożliwiałby zwolnienie podatkowe dla takiej usługi, niezależnie od miejsca świadczenia asystencji, nie powodując w ten sposób dodatkowych zwolnień dla innego typu usług opieki prowadzonych poza miejscem zamieszkania osoby z niepełnosprawnością.

Art. 106 projektu wprowadza zmiany do ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, poprzez dodanie asystentów osobistych do katalogu osób uprawnionych do świadczeń (pkt 28e w art. 66 ust. 1). Ponadto, precyzuje moment powstania i wygaśnięcia prawa do świadczeń, zgodnie z okresem wykonywania asystencji (pkt 10d w art. 73). Dodatkowo, w art. 75 po ust. 11a dodano ust. 11b, który wskazuje realizatora jako podmiot zgłaszający asystenta do ubezpieczenia zdrowotnego, w zależności od rodzaju zawartego kontraktu, co ma zapewnić prawidłowe objęcie ubezpieczeniem zdrowotnym.

Wreszcie, nowelizowany art. 81 ustala podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne asystenta. Zgodnie z projektem ma ona być równa kwocie wynagrodzenia pobieranego z tytułu świadczenia osobiście asystencji osobistej.

Art. 107 projektu zmienia ustawę o finansach publicznych, dodając do katalogu wydatków publicznych realizację asystencji osobistej, co umożliwi prawidłowe finansowanie usług z budżetu państwa i zapewnia stabilność ich finansowania.

Art. 108 wprowadza zmiany do ustawy z dnia 22 października 2018 r. o Funduszu Solidarnościowym. Celem asystencji osobistej jest udzielanie osobom z niepełnosprawnościami wsparcia umożliwiającego niezależne życie, zgodnie z art. 19 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169 oraz z 2018 r. poz. 1217). Realizacja tego celu wymaga instytucjonalnego zorganizowania zarówno bezpośredniego wsparcia osoby z niepełnosprawnością w postaci asystenta osobistego jak też przygotowania kadr, których zadaniem będzie wsparcie rozwoju zawodowego asystentów, doradztwo wzajemne dla użytkowników. Niezbędnym elementem prawidłowego korzystania z asystencji jest świadomość osób z niepełnosprawnością o zasadach funkcjonowania asystencji; w tym zakresie Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych organizować będzie szkolenia ogólne dla użytkowników oraz szkolenia dla użytkowników samodzielnie rozliczających i prowadzących dokumentację związaną z zatrudnieniem asystenta osobistego. W szczególności szkolenia dedykowane dla osób z niepełnosprawnością, które podejmą decyzję o samodzielnym zatrudnieniu asystenta są ważnym elementem, który ma uchronić osobę z niepełnosprawnością przed konsekwencjami naruszenia prawa w zakresie zatrudniania, rozliczania składek i podatków. W zakresie szkoleń jakie prowadzić będzie Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych znajdują się również szkolenia i egzaminy dla członków składu orzekającego, które umożliwiają rozpoczęcie pracy w wojewódzkich zespołach do spraw orzekania o niepełnosprawności, a tym samym rozpatrzenie wniosków o wydanie decyzji o asystencji osobistej.

Intencją wprowadzonej zmiany ustawy o Funduszu Solidarnościowym jest umożliwienie finansowania szkoleń i zatrudniania superwizorów i doradców wzajemnych ze środków Funduszu. Działania te wpisują się w cel powołania Funduszu jakim jest wsparcie społeczne i zawodowe osób z niepełnosprawnością i umożliwią bardziej elastyczne, w stosunku do środków z budżetu państwa, dostosowanie ich uruchomienia w zależności od bieżących potrzeb w zakresie organizacji danej formy wsparcia czy szkolenia. Środki jakie byłyby corocznie przeznaczane na wskazane cele, nie zagrażają realizacji innych ustawowych zadań Funduszu, z uwagi na ustanowienie ustawowej asystencji i finansowanie głównych kosztów z nią związanych z budżetu państwa.

Rozdział 17 - art. 109 - 125 Przepisy epizodyczne, przejściowe i dostosowujące

Projektowane przepisy art. 109–125 mają na celu zapewnienie prawidłowego, efektywnego i przejrzystego wdrożenia systemu asystencji osobistej dla osób z niepełnosprawnościami, w tym określenie harmonogramu realizacji, zasad finansowania, wymogów kadrowych oraz mechanizmów kontroli i ewaluacji.

Art. 109 projektu określa termin złożenia pierwszego sprawozdania o realizacji ustawy – do 30 czerwca 2028 r. Zapewnienie okresu wdrożenia umożliwia organom samorządu odpowiednie przygotowanie się do realizacji zadań oraz zebranie danych niezbędnych do rzetelnej oceny działania systemu asystencji osobistej.

Projektowany art. 110 wprowadza zakaz zawierania kontraktów na asystencję osobistą dla osób korzystających z programu Funduszu Solidarnościowego co ma zapobiec podwójnemu finansowaniu tych samych usług, oraz zwiększyć efektywność i sprawiedliwość systemu wsparcia osób z niepełnosprawnościami.

Projektowany art. 111 ust. 1-2 przewiduje zwolnienie zamówień na usługi lub dostawy udzielane przez urząd obsługujący ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego oraz Zakład Ubezpieczeń Społecznych w związku z zapewnieniem systemów teleinformatycznych służących do ustalania prawa do asystencji osobistej z obowiązku stosowania przepisów Prawa zamówień publicznych.

Regulacja znajduje swoje uzasadnienie w konieczności zapewnienia sprawnej, terminowej i niezakłóconej realizacji działań z zakresu polityki społecznej, których adresatami są osoby z niepełnosprawnościami. Powszechny i stabilny dostęp do usług asystencji osobistej stanowi jeden z kluczowych instrumentów realizacji polityki państwa w zakresie włączenia społecznego i zawodowego osób zagrożonych wykluczeniem oraz wykonania zobowiązań Rzeczypospolitej Polskiej wynikających z Konwencji ONZ o prawach osób z niepełnosprawnościami. W celu uruchomienia usługi asystencji osobistej kluczowe jest stworzenie i uruchomienie systemów teleinformatycznych służących do składania wniosków oraz obsługi asystencji osobistej. Zgodnie z przepisami dyrektywy 2014/24/UE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 lutego 2014 r., w szczególności art. 74–77, państwa członkowskie mogą stosować szczególne, uproszczone rozwiązania w telefon adres korespondencyjny adres email organu administracji rządowej strona www odniesieniu do zamówień dotyczących usług społecznych i innych usług szczególnych. Wprowadzenie projektowanego wyłączenia mieści się w granicach wskazanych przez ustawodawcę unijnego, albowiem dotyczy usług o charakterze społecznym i solidarnościowym, realizowanych w interesie publicznym, przy uwzględnieniu specyfiki odbiorców tych usług. Projektowana regulacja ma charakter proporcjonalny, ponieważ: 1) jej stosowanie zostało ograniczone do

ściśle określonych zamawiających, 2) obejmuje wyłącznie usługi i dostawy niezbędne do wdrażania asystencji osobistej, 3) obowiązuje jedynie w ograniczonym przedziale czasowym, 4) służy zapewnieniu nadrzędnego interesu publicznego, jakim jest zagwarantowanie osobom z niepełnosprawnościami skutecznego wsparcia umożliwiającego pełne uczestnictwo w życiu społecznym. Projektowany art. 114 nie narusza prawa Unii Europejskiej, w szczególności dyrektywy 2014/24/UE, gdyż nie ustanawia trwałego ani generalnego wyłączenia stosowania przepisów o zamówieniach publicznych, a jedynie wprowadza szczególne, uzasadnione społecznie rozwiązanie o charakterze przejściowym. Regulacja ta nie ogranicza w sposób arbitralny konkurencji, lecz stanowi środek niezbędny do sprawnego wdrożenia instrumentów polityki społecznej państwa. Mając powyższe na uwadze, należy stwierdzić, że projektowany art. 114 pozostaje w zgodzie z regulacjami prawa Unii Europejskiej w zakresie zamówień publicznych i znajduje uzasadnienie w szczególnych potrzebach społecznych, których realizacja wymaga elastycznego podejścia organizacyjnego.”. Z wyrazami szacunku z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

W art. 112 przewiduje się wprowadzenie limitów punktowych w skali potrzeb wsparcia oraz ograniczenie wiekowe. Pozwoli to na stopniowe uruchamianie systemu dla osób o największym zapotrzebowaniu, co jest niezbędne przy ograniczonych zasobach. Możliwość czasowego zatrudniania asystentów w trakcie nabywania kwalifikacji zawodowych sprzyja rozwojowi kompetencji kadry oraz ułatwia wypełnienie wakatów na rynku pracy.

W projektowanym art. 113 ustalono maksymalne liczby godzin asystencji osobistej na poziomie 200 (w 2027 r.) i 220 (w 2028 r.) co daje jasne ramy planowania usług i zapewnia równowagę między dostępnością a zasobami.

W projektowanym art. 114 przewidziano terminy rozpatrywania wniosków oraz stopniowe skracanie tych terminów w kolejnych latach od 120 do 60 dni. Umożliwi to organom dostosowanie się do wzrastającej liczby spraw, jednocześnie poprawiając dostępność usługi dla beneficjentów.

W projektowany art. 115 szczegółowo reguluje obowiązki informacyjne powiatów w zakresie realizacji asystencji osobistej. Zwiększa to przejrzystość działań oraz umożliwia beneficjentom i innym podmiotom lepsze planowanie współpracy i udziału w systemie. Wprowadzenie minimum 30 dni na nabór gwarantuje szeroki dostęp dla potencjalnych wykonawców usług.

W art. 116 przewidziano obowiązek dokonania przeglądu stosowania ustawy po 18 miesiącach pozwala na wczesną ocenę funkcjonowania systemu i umożliwia wskazanie niezbędnych korekt, co zwiększa skuteczność polityki społecznej wobec osób z niepełnosprawnościami.

W art. 117 projektu przewidziano przegląd po 36 miesiącach, obejmujący także analizę wpływu na dzieci i młodzież oraz rynek pracy. Umożliwia to kompleksową ocenę efektów

ustawy i przygotowanie rekomendacji rozwoju systemu, m.in. dotyczących rozszerzenia prawa do asystencji na młodsze dzieci. W szczególności uwzględnienie aspektów samostanowienia, deinstytucjonalizacji oraz sytuacji rodzin podkreśla holistyczne podejście do problematyki niepełnosprawności.

W art. 118 przyjęto podwyżkę stawek godzinowych asystencji od 1 stycznia 2028 r. Jest to niezbędne, aby uwzględnić inflację i wzrost kosztów pracy.

W projektowanym art. 119 przyjęto regulację przejściową w odniesieniu do koordynatorów. Osoby, które w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy będą spełniały warunek określony w art. 64 pkt 1 i posiadały co najmniej półroczne udokumentowane doświadczenie w koordynowaniu pracy zawodowej lub wolontariackiej zespołów powyżej pięciu osób lub posiadały co najmniej roczne doświadczenie w pracy z osobami z niepełnosprawnością, będą mogły być zatrudnione jako koordynatorzy asystencji osobistej.

Analogiczne rozwiązanie w odniesieniu do superwizorów asystencji osobistej przewidziano w projektowanym art. 120.

Projektowane przepisy w art. 122–127 regulują kwestie związane z budową i finansowaniem systemu teleinformatycznego obsługującego realizację prawa do asystencji osobistej, a także określają zasady finansowania kosztów obsługi zadań zleconych w pierwszych latach funkcjonowania systemu.

1. System teleinformatyczny (art. 122)

W okresie przejściowym, od dnia 1 lipca 2026 r. do dnia 31 grudnia 2026 r.:

- 1) Zakład Ubezpieczeń Społecznych umożliwia składanie wniosków o wpis do Rejestru realizatorów i udostępnia wojewodom złożone wnioski o wpis do Rejestru realizatorów;
- 2) Rejestr realizatorów prowadzi Pełnomocnik Rządu w formie ogłoszenia na stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

W terminie do 15. dnia każdego miesiąca ogłoszeniu podlegają rozstrzygnięcia wojewodów o spełnieniu wymagań określonych w art. 52 ust. 1 pkt 2, przekazane Pełnomocnikowi Rządu do ostatniego dnia poprzedniego miesiąca.

Ostatnie ogłoszenie, zostanie opublikowane w grudniu 2026 r.

Pełnomocnik Rządu dokonuje wpisu do rejestru podmiotów wpisanych do Rejestru przed 1 stycznia 2027 r., w terminie do 15 stycznia 2027 r.

Wejście w życie przepisów

Zgodnie z projektowanym art. 125 planuje się ustawa wejdzie w życie z dniem 1 stycznia 2027 r. 1.

Proponuje się jednocześnie by przepisy dotyczące utworzenia rejestru realizatorów weszły w życie po upływie 14 miesięcy od dnia ogłoszenia.

W terminie 30 czerwca wejdą w życie przepisy regulujące wpis do Rejestru i przepis przejściowy regulujący wpis do rejestru w okresie do utworzenia rejestru elektronicznego.

W terminie 14 dni od dnia ogłoszenia powinny wejść w życie przepisy dotyczące szkolenia członków składu, wyłączenie stosowania do dnia 31 grudnia 2027 r. przepisów ustawy z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych do zamówień na usługi lub dostawy udzielane przez urząd obsługujący ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego oraz Zakład Ubezpieczeń Społecznych w związku z wdrażaniem asystencji osobistej.

Projekt ustawy będzie miał pozytywny wpływ na mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców poprzez wprowadzenie rozwiązań pozwalających na powrót na rynek pracy osób, które dotychczas w sposób ciągły zajmowały się opieką nad osobami bliskimi z niepełnosprawnością. Oraz samych osób z niepełnosprawnościami, które przy wsparciu asystenta osobistego będą mogły podjąć aktywność zawodową.

Projekt ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Projekt ustawy nie podlega przedstawieniu właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu.

Projekt ustawy nie zawiera przepisów technicznych, w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597), w związku z tym nie podlega notyfikacji.

Założenia projektów podstawowych aktów wykonawczych:

1. **Założenia aktu wykonawczego stanowi wykonanie upoważnienia ustawowego zawartego w art. 39 ust. 6 ustawy z dnia o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami (Dz. U. poz. ...), w myśl którego minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia:**

- 1) minimalny zakres ochrony ubezpieczeniowej,
- 2) sposób dokumentowania posiadania ubezpieczenia,
- 3) tryb i terminy przystępowania do ubezpieczenia na podstawie umowy, o której mowa w ust. 3.

Rozporządzenie określa szczegółowe zasady dotyczące obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej asystentów osobistych osób z niepełnosprawnościami. Regulacja ma zapewnić skuteczną ochronę interesów osób z niepełnosprawnościami korzystających z usług asystentów, a jednocześnie zabezpieczyć asystentów przed koniecznością osobistego ponoszenia ciężaru finansowego szkód wyrządzonych w związku z wykonywaniem czynności zawodowych.

1) Zakres regulacji rozporządzenia:

- określa zakres obowiązkowego ubezpieczenia OC asystentów osobistych,
- przewiduje wyłączenia odpowiedzialności ubezpieczyciela, odpowiadające standardom innych obowiązkowych ubezpieczeń zawodowych,
- wprowadza obowiązek zawarcia umowy ubezpieczenia najpóźniej w dniu poprzedzającym rozpoczęcie wykonywania zawodu asystenta,
- ustala minimalną sumę gwarancyjną w wysokości równowartości 50 000 euro w odniesieniu do jednego zdarzenia,
- wskazuje sposób dokumentowania posiadania ważnego ubezpieczenia.

2) Część szczegółowa

Zgodnie z projektem rozporządzenia, ubezpieczeniem OC jest objęta odpowiedzialność cywilna asystenta osobistego za szkody wyrządzone w następstwie działania lub zaniechania ubezpieczonego, w okresie trwania ochrony ubezpieczeniowej, podczas wykonywania czynności asystencji osobistej wobec użytkownika, o których mowa w ustawy o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami.

Podobnie jak w przypadku innych tego typu ubezpieczeń od odpowiedzialności cywilnej ubezpieczenie OC nie obejmuje szkód:

- a) polegających na uszkodzeniu, zniszczeniu lub utracie mienia, wyrządzonych przez ubezpieczonego małżonkowi, wstępnemu, zstępnemu, rodzeństwu, a także powinowatemu w tej samej linii lub stopniu, osobie pozostającej w stosunku przysposobienia oraz jej

małżonkowi, jak również osobie, z którą ubezpieczony pozostaje we wspólnym pożyciu, lub innemu ubezpieczonemu będącemu współnikiem;

b) wyrządzonych przez ubezpieczonego po wykreśleniu z Rejestru asystentów, chyba że szkoda jest następstwem wykonywania zawodu przed wykreśleniem z Rejestru asystentów;

c) powstałych wskutek działań wojennych, stanu wojennego, rozruchów i zamieszek, a także aktów terroru.

W rozporządzeniu przewiduje się powstanie obowiązku ubezpieczenia OC nie później niż w dniu poprzedzającym dzień rozpoczęcia wykonywania zawodu asystenta osobistego.

Minimalna suma gwarancyjna ubezpieczenia OC, w odniesieniu do jednego zdarzenia, którego określono na równowartość w złotych 50 000 euro. Kwota ta będzie ustalana ustalaniu przy zastosowaniu kursu średniego euro ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski po raz pierwszy w roku, w którym umowa ubezpieczenia OC została zawarta.

Zgodnie z projektem rozporządzenia, potwierdzeniem spełnienia obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia obowiązkowego jest dokument ubezpieczenia wydany przez zakład ubezpieczeń. Dokumentem tym może być polisa ubezpieczeniowa, legitymacja ubezpieczeniowa, zaświadczenie tymczasowe, dowód potwierdzający opłacenie składki ubezpieczeniowej lub inny dokument ubezpieczenia potwierdzający zawarcie umowy ubezpieczenia obowiązkowego.

Wprowadzenie obowiązkowego ubezpieczenia OC dla asystentów osobistych wynika ze specyfiki świadczonych przez nich usług, które wiążą się z bliskim kontaktem z osobami z niepełnosprawnościami, a także możliwością wyrządzenia szkód na ich osobie lub mieniu. Brak takiej regulacji narażałby osoby z niepełnosprawnościami na ryzyko braku realnej rekompensaty finansowej w przypadku powstania szkody.

Proponowana minimalna suma gwarancyjna w wysokości 50 000 euro została określona jako kwota zapewniająca równowagę pomiędzy realną ochroną interesów poszkodowanych a kosztami ponoszonymi przez asystentów osobistych. Jej powiązanie ze średnim kursem euro ogłaszanym przez Narodowy Bank Polski pozwala na utrzymanie wartości ochrony ubezpieczeniowej w czasie, niezależnie od wahań kursowych.

2. Założenia aktu wykonawczego stanowi wykonanie upoważnienia ustawowego zawartego w art. 16 ust. 2 ustawy z dnia ... o asystencji osobistej (Dz. U. z ..., poz. ...).

Celem rozporządzenia jest stworzenie szczegółowych ram prawnych zapewniających jednolitość, rzetelność, efektywność oraz bezstronność przyznawania prawa do asystencji osobistej, a także pełną dostępność procesu dla osób z niepełnosprawnościami. Wprowadzone rozwiązania mają zagwarantować podmiotowe traktowanie osoby ubiegającej się o wsparcie oraz dostosowanie procedur do jej indywidualnych potrzeb.

Rozporządzenie określa:

- program szkoleń i zakres egzaminu kwalifikacyjnego dla kandydatów na członków Składów,
- sposób zapewnienia dostępności członkom Składów,
- szczegółowe standardy działania Składów,
- warunki organizacyjne i techniczne pomieszczeń, w których pracują członkowie Składów.

Część szczegółowa

Program szkoleń i egzamin kwalifikacyjny

Jednolity program szkoleń dla kandydatów na członków Składów ma na celu zagwarantowanie odpowiedniego przygotowania merytorycznego i praktycznego osób, które będą uczestniczyć w procesie orzekania o prawie do asystencji osobistej. Szkolenie obejmuje w szczególności:

- przepisy prawa dotyczące asystencji osobistej i zabezpieczenia społecznego,
- wiedzę o rodzajach niepełnosprawności i ich skutkach funkcjonalnych,
- zasady komunikacji z osobami z różnymi rodzajami niepełnosprawności,
- standardy etyczne, ochronę danych osobowych i zasady bezstronności.

Egzamin kwalifikacyjny ma charakter pisemny i ustny, obejmuje zagadnienia teoretyczne i praktyczne, w tym analizę studium przypadku. Jego pozytywne zdanie jest warunkiem dopuszczenia do pracy w Składzie, co stanowi gwarancję jednolitego poziomu kwalifikacji członków.

Zapewnienie dostępności członkom Składów

Rozporządzenie wprowadza rozwiązania umożliwiające osobom z niepełnosprawnościami pełnienie funkcji członka Składu. Wskazano katalog środków, takich jak: tłumacze języka migowego, technologie wspierające komunikację czy dostosowany transport. Zapewnienie dostępności stanowi realizację ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności

osobom ze szczególnymi potrzebami i jednocześnie włącza osoby z niepełnosprawnościami w proces decyzyjny.

Standardy działania Składów

Najważniejszym elementem rozporządzenia jest określenie szczegółowych standardów działania Składów. Obejmują one:

- **standard oceny formalnej** – zapewniający prawidłowość i kompletność dokumentacji,
- **standard oceny indywidualnych potrzeb** – wymagający przeprowadzenia wywiadu z osobą z niepełnosprawnością,
- **standard środowiskowy i funkcjonalny** – obejmujący analizę barier codziennego funkcjonowania,
- **standard komunikacyjny** – zapewniający dostępność komunikacji,
- **standard partycypacji** – gwarantujący aktywny udział osoby z niepełnosprawnością w procesie,
- **standard dokumentacyjny** – obejmujący obowiązek sporządzenia protokołu z ustaleń wraz z jasnym uzasadnieniem decyzji.

Standardy te tworzą jednolitą podstawę do podejmowania decyzji i eliminują ryzyko arbitralności w procesie przyznawania prawa do asystencji osobistej.

Warunki organizacyjne i techniczne

Pomieszczenia, w których pracują członkowie Składów, muszą spełniać minimalne standardy:

- dostępność architektoniczną zgodną z ustawą o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami,
- możliwość poruszania się osób na wózkach inwalidzkich,
- wyposażenie w sprzęt do komunikacji wspierającej,
- zapewnienie poufności i bezpieczeństwa spotkań.

Obowiązek zapewnienia warunków organizacyjnych i technicznych spoczywa na wojewodzie, który odpowiada za organizację pracy Składów.

- 3. Założenia aktu wykonawczego stanowi wykonanie upoważnienia ustawowego zawartego** w art. 13 ust. 6 ustawy z dnia o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami, w którym do określenia na poziomie rozporządzenia przekazano określenie standardów zasad działania Składów, w zakresie ustalania potrzeby przyznania prawa do asystencji osobistej, mając na względzie jednolitość działania Składów, spójność zasad ustalania prawa do asystencji osobistej, transparentność działania Składów oraz poszanowania godności i autonomii osoby ubiegającej się o asystencję osobistą.

Celem projektowanego rozporządzenia jest zapewnienie jednolitego i spójnego systemu oceny potrzeb osób z niepełnosprawnościami, opartego na poszanowaniu ich godności, autonomii oraz prawa do samostanowienia. Ustanowienie szczegółowych standardów działania Składów ma przeciwdziałać powstawaniu rozbieżności w praktyce, które mogłyby prowadzić do naruszenia zasady równego traktowania obywateli oraz ograniczenia prawa do skutecznego i przejrzystego procesu ubiegania się o wsparcie.

Brak jednolitych wytycznych mógłby skutkować uzależnieniem decyzji od lokalnych interpretacji, co prowadziłoby do niejednolitości orzeczniczej, a w konsekwencji – do naruszenia konstytucyjnej zasady równości wobec prawa oraz zasady zaufania obywatela do państwa. Dlatego też ustanowienie przejrzystych, jednolitych i zrozumiałych zasad działania Składów jest niezbędnym elementem wdrażania ustawy.

1) Istota rozwiązań przyjętych w projekcie

Projekt rozporządzenia przewiduje:

Określenie podstawowych zasad działania Składów, obejmujących:

- a) poszanowanie godności, autonomii i prawa do samostanowienia osoby ubiegającej się o asystencję,
- b) zapewnienie równego traktowania niezależnie od rodzaju niepełnosprawności,
- c) jednolitość i spójność stosowanych kryteriów oceny,
- d) rzetelność, bezstronność, skuteczność i przejrzystość procedur,
- e) zagwarantowanie partycypacji osoby ubiegającej się w całym procesie.

2) Określenie szczegółowych standardów oceny potrzeb osoby z niepełnosprawnością, obejmujących:

- a) standard formalny (dotyczący spełnienia wymogów ustawowych i proceduralnych),

- b) standard indywidualnych potrzeb (analiza sytuacji osobistej, zdrowotnej i funkcjonalnej),
 - c) standard środowiskowy (uwzględnienie uwarunkowań społecznych i rodzinnych),
 - d) standard funkcjonalny (ocena stopnia samodzielności i potrzeby wsparcia w codziennym życiu),
 - e) standard dostępności komunikacyjnej (dostosowanie procesu do potrzeb komunikacyjnych osoby),
 - f) standard partycypacji (aktywny udział osoby w procesie ustaleń),
 - g) standard dokumentacyjny (pełne i przejrzyste odzwierciedlenie przebiegu oceny w protokole).
- 3) **Wymogi dotyczące dokumentacji** – protokół Składu musi zawierać opis przeprowadzonej oceny, wskazanie kryteriów zastosowanych przy ocenie oraz szczegółowe uzasadnienie decyzji. Dokumentacja ta będzie pełniła funkcję kontrolną, dowodową oraz informacyjną wobec osoby ubiegającej się o wsparcie.
- 4) **Obowiązek formułowania decyzji w sposób dostępny i zrozumiały** – co ma na celu eliminację barier informacyjnych i językowych oraz zapewnienie, aby osoba z niepełnosprawnością w pełni rozumiała treść i skutki decyzji..

4. **Założenia aktu wykonawczego stanowi wykonanie upoważnienia ustawowego zawartego w art. 12 ust. 8 ustawy z dnia o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami (Dz. U. poz. ...).** Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie zakresu informacji podawanych w formularzu samooceny zostanie przygotowany na podstawie upoważnienia ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego do określenia szczegółowego zakresu informacji zawartych w formularzu samooceny osoby ubiegającej się o prawo do asystencji osobistej, w tym zakres informacji w tekście łatwym do czytania i rozumienia oraz w polskim języku migowym.

Celem projektowanego rozporządzenia jest zapewnienie osobom z niepełnosprawnością narzędzia umożliwiającego precyzyjne i samodzielne określenie własnych potrzeb w zakresie wsparcia asystenta osobistego. Formularz samooceny jest kluczowym instrumentem w procesie wnioskowania o przyznanie prawa do asystencji osobistej, ponieważ pozwala:

- a) dokonać rzetelnej oceny poziomu samodzielności osoby w wykonywaniu codziennych czynności,
- b) określić rodzaj, intensywność i liczbę godzin wsparcia asystenta osobistego adekwatną do indywidualnych potrzeb,
- c) uwzględnić różnorodne formy wsparcia, z których korzysta osoba ubiegająca się o asystencję, a także trudności w samodzielnym funkcjonowaniu w życiu codziennym,
- d) dostosować proces oceny do osób z ograniczeniami komunikacyjnymi, w tym osób korzystających z języka migowego oraz osób mających trudności w czytaniu i rozumieniu tekstu.

1) Zakres formularza

Rozporządzenie określa szczegółowy zakres informacji, które powinny znaleźć się w formularzu samooceny: informacje o rodzaju niepełnosprawności, opis problemów w życiu codziennym, proponowaną liczbę godzin wsparcia, formy wsparcia korzystane przez osobę ubiegającą się o asystencję, trudności w wykonywaniu codziennych czynności, obszary, w których oczekiwane jest wsparcie asystenta, oraz potrzeby związane z dostępnością komunikacyjną.

2) Instrukcje ułatwiające wypełnienie formularza

Formularz zawiera szczegółowe instrukcje umożliwiające osobie ubiegającej się o asystencję samodzielne i świadome wypełnienie dokumentu. Instrukcje te obejmują w szczególności:

- a) **Oszacowanie czasu wykonywania czynności samodzielnie lub z pomocą innej osoby** – formularz zawiera przykładową listę czynności codziennych (ubieranie się, przygotowywanie posiłków, higiena osobista, przemieszczanie się, zakupy, korzystanie z usług medycznych) wraz z możliwością określenia czasu potrzebnego do ich

wykonania samodzielnie oraz przy wsparciu innej osoby. Osoba ubiegająca się może także wskazać trudności napotykaną w realizacji czynności.

- b) **Ocena potrzeby i poziomu wsparcia asystenta osobistego** – formularz umożliwia wskazanie czynności wymagających wsparcia, określenie rodzaju wsparcia (fizyczne, organizacyjne, emocjonalne, komunikacyjne), ocenę poziomu wsparcia (pełne, częściowe, sporadyczne) oraz opis indywidualnych potrzeb i preferencji związanych z pomocą asystenta.

Instrukcje są sformułowane w sposób prosty i zrozumiały, z użyciem krótkich zdań, przykładów i elementów graficznych, tak aby osoby z trudnościami w czytaniu i rozumieniu tekstu mogły wypełnić formularz samodzielnie lub przy minimalnym wsparciu. Dodatkowo, formularz przewiduje możliwość uzupełnienia informacji przy pomocy osoby zaufanej, tłumacza języka migowego lub urządzeń wspierających komunikację.

3) Dostępność językowa i formatowa

Rozporządzenie nakłada obowiązek przygotowania formularza w wersji:

- standardowej w języku polskim,
- łatwej do czytania i rozumienia w języku polskim,
- w polskim języku migowym.

Takie rozwiązanie gwarantuje dostępność procedury ubiegania się o asystencję osobistą dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności, w tym osób z ograniczeniami komunikacyjnymi i trudnościami w rozumieniu tekstu pisanego.

- 5. Założenia aktu wykonawczego stanowi wykonanie upoważnienia ustawowego zawartego w** zawartego w art. 12 ust. 9 ustawy z dnia o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami (Dz. U. poz. ...). Założenia projektu rozporządzenia Ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego] w sprawie szczegółowego zakresu informacji podawanych w formularzu oceny potrzeb osoby z niepełnosprawnością stanowi wykonanie upoważnienia ustawowego.

Celem rozporządzenia jest doprecyzowanie katalogu informacji, jakie powinny być zbierane w procesie oceny potrzeb osoby z niepełnosprawnością, aby umożliwić rzetelną, porównywalną i kompletną analizę sytuacji życiowej osoby ubiegającej się o wsparcie w formie usług asystenta osobistego.

1) Wprowadzenie jednolitego formularza w skali kraju zapewni:

- a) spójność stosowanych narzędzi oceny,
- b) możliwość obiektywnego określania poziomu i zakresu potrzebnego wsparcia,
- c) większą transparentność i kontrolowalność procesu,
- d) uniknięcie sytuacji, w których określone aspekty życia codziennego osoby z niepełnosprawnością byłyby pomijane,
- e) lepsze dostosowanie wsparcia do faktycznych potrzeb i aspiracji osób zainteresowanych.

Projekt rozporządzenia szczegółowo określa zawartość formularza oceny potrzeb osoby z niepełnosprawnością. Zakres regulacji obejmuje:

2) Dane dotyczące niepełnosprawności

Formularz obejmuje informacje o rodzaju i stopniu niepełnosprawności (jeżeli został orzeczony) oraz o głównych dolegliwościach utrudniających codzienne funkcjonowanie.

3) Ocena funkcjonowania w czynnościach życia codziennego

Formularz zawiera opis funkcjonowania osoby w obszarach:

- a) samoobsługi (ubieranie się, higiena osobista, spożywanie posiłków),
- b) poruszania się (w domu, poza domem, korzystanie ze środków transportu),
- c) komunikowania się (mowa, język migowy, komunikacja alternatywna),
- d) prowadzenia gospodarstwa domowego (przygotowanie posiłków, zakupy, porządki),
- e) korzystania z instytucji i usług publicznych (urzędy, przychodnie, instytucje kultury i edukacji),
- f) uczestnictwa w życiu społecznym, zawodowym, kulturalnym lub edukacyjnym.

Dla każdego obszaru przewidziano:

- a) ocenę samodzielności,

- b) szacowany czas wykonywania czynności,
- c) wskazanie stopnia potrzebnej pomocy (brak, wsparcie częściowe, wsparcie całkowite).

4) Dodatkowe informacje o sytuacji osoby

Formularz przewiduje zebranie informacji o:

- a) dotychczasowym wsparciu otrzymywanym od rodziny, opiekunów faktycznych, instytucji i innych podmiotów,
- b) dodatkowych potrzebach zdrowotnych (np. rehabilitacja, leczenie specjalistyczne, dieta),
- c) możliwościach i ograniczeniach środowiska (dostępność architektoniczna, lokalna infrastruktura, wsparcie społeczne),
- d) potrzebach społecznych i emocjonalnych (integracja, aktywizacja, potrzeba kontaktów społecznych),
- e) aktywnościach, które osoba chce realizować przy wsparciu asystenta, wraz z określeniem ich charakteru i częstotliwości.

5) Rekomendacje Składu

Formularz zawiera miejsce na:

- a) uwagi Składu dokonującego oceny,
- b) rekomendacje dotyczące rodzaju, zakresu i liczby godzin wsparcia,
- c) wskazania szczególnych uwarunkowań, które powinny być uwzględnione przy przyznawaniu usług.

6. Założenia aktu wykonawczego stanowi wykonanie upoważnienia ustawowego zawartego w art. 42 ust. 2 ustawy z dnia o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami (Dz. U. z poz. ...).

1) Ustawa przewiduje konieczność określenia w akcie wykonawczym szczegółowego programu oraz wymagań dotyczących szkoleń dla:

- a) użytkowników usług asystencji osobistej,
- b) koordynatorów asystencji osobistej,
- c) doradców wzajemnych (peer counselors).

Wprowadzenie jednolitych standardów szkoleniowych ma na celu zapewnienie wysokiej jakości usług asystencji osobistej, ich zgodności z Konwencją ONZ o prawach osób z niepełnosprawnościami oraz modelem niezależnego życia. Rozporządzenie odpowiada również na potrzebę wsparcia kompetencji osób korzystających z asystencji osobistej i podmiotów odpowiedzialnych za jej organizację.

2) Projekt rozporządzenia określa:

- a) szczegółowe programy, zakres tematyczny oraz minimalny wymiar godzinowy szkoleń,
- b) minimalne kwalifikacje osób prowadzących szkolenia,
- c) zasady organizacji szkoleń, w tym liczebność grup, formy dydaktyczne i warunki dostępności.

3) Przewidziano odrębne programy szkoleniowe dla:

- a) **użytkowników asystencji osobistej** – szkolenie 8-godzinne, ukierunkowane na przygotowanie do świadomego, samodzielnego i zgodnego z indywidualnymi potrzebami korzystania z usług asystenckich;
- b) **koordynatorów asystencji osobistej** – szkolenie 8-godzinne, koncentrujące się na organizacji, monitorowaniu i ocenie jakości usług oraz wspieraniu współpracy między użytkownikami, asystentami i doradcami wzajemnymi;
- c) **doradców wzajemnych** – szkolenie 40-godzinne, łączące teorię i praktykę peer counseling, obejmujące m.in. zagadnienia samorzecznictwa, komunikacji wspierającej, radzenia sobie ze stresem oraz standardów asystencji osobistej.

4) Przyjęcie rozporządzenia umożliwi:

- a) zapewnienie spójnego systemu przygotowania wszystkich uczestników procesu świadczenia asystencji osobistej,
- b) wzmocnienie roli osób z niepełnosprawnościami jako świadomych decydentów w zakresie korzystania z usług,
- c) podniesienie kompetencji koordynatorów odpowiedzialnych za zarządzanie usługą,
- d) rozwój profesjonalnego doradztwa wzajemnego wspierającego niezależne życie.

Efektem regulacji będzie poprawa jakości i dostępności usług asystencji osobistej, a także wzrost satysfakcji użytkowników.

7. Założenia aktu wykonawczego stanowi wykonanie upoważnienia ustawowego zawartego w art. 49 ust. 11 ustawy z dnia o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami (Dz. U. z poz. ...).

- 1) Ustawa nakłada na ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego obowiązek określenia w drodze aktu wykonawczego szczegółowych regulacji dotyczących ewaluacji usług asystencji osobistej, obejmujących w szczególności:
 - a) metody, narzędzia i częstotliwość przeprowadzania ewaluacji,
 - b) zakres informacji podlegających ocenie,
 - c) sposób dokumentowania wyników ewaluacji w systemie teleinformatycznym,
 - d) wzory dokumentów wykorzystywanych w procesie ewaluacji.
- 2) Rozporządzenie ma na celu wprowadzenie jednolitych zasad oceny jakości i skuteczności usług asystencji osobistej na terenie całego kraju. Wprowadzenie spójnego systemu ewaluacji jest niezbędne dla:
 - a) zapewnienia porównywalności wyników pomiędzy poszczególnymi podmiotami realizującymi usługę,
 - b) zagwarantowania użytkownikom realnego wpływu na jakość i sposób świadczenia usług,
 - c) stworzenia mechanizmów wczesnego wykrywania nieprawidłowości i umożliwienia wdrażania działań naprawczych,
 - d) budowania wiedzy niezbędnej do dalszego doskonalenia systemu asystencji osobistej i jego dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
- 3) Projektowane przepisy wpisują się w zobowiązania Rzeczypospolitej Polskiej wynikające z ratyfikacji Konwencji ONZ o prawach osób z niepełnosprawnościami, w szczególności w zakresie zapewnienia dostępności, niezależnego życia oraz pełnego udziału osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym.
 - 4) Projekt rozporządzenia obejmuje trzy główne obszary regulacyjne:

a) Cele i zakres ewaluacji

Ewaluacja ma na celu:

- weryfikację, czy usługa asystencji osobistej jest realizowana zgodnie z ustawą oraz kontraktem,
- ocenę jakości pracy asystentów osobistych,
- ustalenie stopnia dostosowania wsparcia do indywidualnych potrzeb użytkownika,
- identyfikację obszarów wymagających poprawy,
- ocenę satysfakcji użytkowników.

W ramach ewaluacji oceniane są m.in.: kompetencje asystenta (umiejętności, profesjonalizm, empatia), jakość komunikacji między asystentem a użytkownikiem, dostosowanie usług do indywidualnych potrzeb oraz przestrzeganie ustalonych ram czasowych świadczenia usług.

b) Metody i częstotliwość

Projekt przewiduje stosowanie zróżnicowanych metod ewaluacji, takich jak wywiady, obserwacja pracy, ankiety, raporty oraz protokoły koordynatorów. Ewaluacja przeprowadzana

jest co najmniej raz na 6 miesięcy. Szczególną uwagę położono na zapewnienie dostępności narzędzi ewaluacyjnych – przewidziano możliwość korzystania z ankiet w wersji elektronicznej, papierowej i telefonicznej, a także w wersji łatwej do czytania (ETR) i w polskim języku migowym (PJM).

c) Dokumentacja i raportowanie

Wyniki ewaluacji są dokumentowane przez koordynatora w formie protokołu, który zawiera podstawowe informacje identyfikacyjne, okres objęty oceną oraz wnioski i rekomendacje. Dane są następnie wprowadzane do centralnego systemu teleinformatycznego, obejmującego ankiety użytkowników, raporty asystentów oraz protokoły koordynatorów. Na podstawie zgromadzonych danych Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych dokonuje analiz jakości usług, identyfikuje nieprawidłowości oraz proponuje działania naprawcze, przekazując odpowiednie informacje wojewodom.

DEKLAROWANE SKUTKI REGULACJI (DSR) projektu ustawy

Informacja o projekcie

a) Tytuł projektu:

o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami

b) Przedstawiciel wnioskodawcy:

Katarzyna Ueberhan, Maja Nowak

I. Część wstępna

[1] Zwięzły opis zidentyfikowanego problemu i proponowanych rozwiązań.

Ustawa o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami, zwana dalej „Ustawą”, rozwiązuje problem braku systemowego dostępu do usługi asystencji osobistej, niezbędnej dla możliwości realizacji prawa do niezależnego życia osób wymagających intensywnego wsparcia (persons with high-support needs). Konieczność wprowadzenia tego rodzaju regulacji wynika m.in. z zobowiązań zawartych w ratyfikowanej przez Polskę w 2012 roku Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, a szczególnie z artykułu 19 tej Konwencji, który gwarantuje osobom z niepełnosprawnościami prawo do niezależnego życia i pełnego włączenia w społeczność lokalną.

Przyczyny i potrzeba rozwiązań planowanych w projekcie:

1. Brak systemowych regulacji: Dotychczas usługi asystencji osobistej były realizowane głównie w ramach Programu „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej” finansowany z Funduszu Solidarnościowego, co nie zapewniało ciągłości i powszechności wsparcia. Obecnie dostęp do tych usług jest uzależniony od lokalnych programów i projektów, co powoduje, że osoby z niepełnosprawnościami w różnych regionach kraju mają nierówny dostęp do niezbędnego wsparcia. Z raportu Najwyższej Izby Kontroli (2023) wynika, że asystencja osobista wymaga wdrożenia systemowego, na poziomie ustawowym.

2. Realizacja zobowiązań międzynarodowych: Polska, jako strona Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, jest zobowiązana do zapewnienia tym osobom możliwości prowadzenia niezależnego życia w społeczności lokalnej. Komitet ONZ ds. Praw Osób z Niepełnosprawnościami wielokrotnie wskazywał na konieczność wdrożenia uregulowanej ustawowo asystencji osobistej jako narzędzia realizacji tego prawa.

3. Realizacja zapisów Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030, w tym dotyczących deinstytucjonalizacji wsparcia.

4. Zwiększenie poziomu niezależności i komfortu życia codziennego: Usługa asystencji osobistej pozwala osobom z niepełnosprawnościami na podejmowanie i realizowanie decyzji dotyczących ich codziennego życia, co jest kluczowe dla ich niezależności i aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym. Pozwala to na ograniczenie systemowej dyskryminacji oraz wsparcie w pełnieniu ról społecznych i zawodowych, które bez tego wsparcia będzie znacznie utrudniona lub niemożliwa do realizacji. Niemożność zaspokojenia, w sposób godny podstawowych potrzeb życiowych, w tym dotyczących samoobsługi lub uzależnienie w tym zakresie od członków rodzin nie pozwala na osiągnięcie możliwie pełnego dobrostanu psychofizycznego. Co więcej, może prowadzić do wycofywania się osób z niepełnosprawnościami z życia społecznego i zawodowego.

5. Wsparcie dla rodzin i opiekunów: Brak systemowego wsparcia w postaci asystencji osobistej znacząco obciąża rodziny i opiekunów osób z niepełnosprawnościami. Sprawia, że wspieranie osób z niepełnosprawnościami w życiu codziennym staje się główną, a często – z konieczności – jedyną rolą społeczną, którą podejmują osoby opiekuńcze (zazwyczaj kobiety). Wprowadzenie ustawy odciąży te osoby, pozwalając

im na długoterminowe planowanie swojej aktywności życiowej, w tym zawodowej, oraz całościową poprawę ich jakości życia.

Sytuacja aktualna oraz obowiązujący stan prawny

W Polsce, zgodnie z danymi z Elektronicznego Krajowego Systemu Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności (EKSMOoN) z I kwartału 2024 r., żyje 1 181 563 osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności.

Osoby z niepełnosprawnością charakteryzują się zróżnicowanymi potrzebami wsparcia. Do dnia 31 grudnia 2023 r. funkcjonujący system nie pozwalał precyzyjnie dopasowywać wsparcia posługując się dużymi podziałami (np. znaczny, umiarkowany, lekki stopień niepełnosprawności). Od 1 stycznia 2024 r. wdrażane jest ustalanie potrzeby wsparcia pod kątem funkcjonalnym, jednak nadal nie pozwala ono na kierowanie niektórych dedykowanych instrumentów wsparcia. Ma to szczególne znaczenie, bowiem wśród tej bardzo licznej i zróżnicowanej grupy są osoby wymagające bardzo intensywnego wsparcia (persons with high-support needs), w tym wsparcia w wielu czynnościach życia codziennego, w tym także przez całą dobę. Aktualnie osoby te, z wyjątkiem wsparcia dostępnego w niewielkiej liczbie samorządów czy realizowanego przez organizacje pozarządowe w formie projektowej lub programowej), nie mają realnych i stabilnych alternatyw dla zamieszkania w instytucjach całodobowych, takich jak domy pomocy społecznej czy zakłady opiekuńczo-lecznicze.

Od 2019 r. realizowany jest przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej program „Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnością” (dalej „Program”), w ramach którego, w dedykowanych naborach, wnioski i oferty o finansowanie projektowej asystencji mogą składać zarówno jednostki samorządu terytorialnego (gminy i powiaty), jak i organizacje pozarządowe. Program ma na celu zapewnienie dostępności do usług asystencji osobistej, tj. wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym osób z niepełnosprawnościami. Podstawą prawną Programu jest art. 7 ust. 5 ustawy z dnia 23 października 2018 r. o Funduszu Solidarnościowym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1848). Program finansowany jest ze środków Funduszu Solidarnościowego, o którym mowa w ww. ustawie.

Realizacja Programu uwidoczniła wzrost zainteresowania świadczeniem usług asystencji osobistej i pozyskiwaniem środków pochodzących z Funduszu Solidarnościowego.

W programie realizowanym przez jednostki samorządu terytorialnego w 2023 r., łączna wnioskowana przez te jednostki kwota środków z Funduszu Solidarnościowego wyniosła 756 mln zł, przy dostępnym budżecie w wysokości 505 mln zł. W konsekwencji pomniejszono wartość przyznanych środków, uwzględniając przy tym procent środków jakie poszczególne województwa wykorzystają na realizację Programu w roku 2021. Z kolei, w przypadku wniosków jednostek samorządu terytorialnego na realizację Programu w roku 2024, ich wartość wyniosła już 1 288 mln zł. W związku z faktem, iż kwota ta znacząco przekraczała dostępny budżet wynoszący 760 mln zł, dokonano redukcji wartości wniosków o ponad 528 mln zł, tj. do wysokości 58,97% wnioskowanej przez jednostki samorządu terytorialnego kwoty. Podobnie w edycji konkursu na 2025 r. łączna wartość złożonych wniosków opiewała na kwotę 1776,3 mln zł i przekraczała dostępny budżet, wynoszący 1000,5 mln zł. W związku z powyższym dokonano stosownego pomniejszenia wartości wniosków o 775,9 mln zł, tj. do 56,32 % wnioskowanej kwoty jednolicie dla każdego z województw.

Podobna sytuacja ma miejsce w przypadku realizacji Programu przez organizacje pozarządowe. Do Programu w edycji na 2023 r. wpłynęły oferty na jego realizację od organizacji pozarządowych na kwotę 223 mln zł. Wnioskowana kwota znacznie przekroczyła dostępny budżet, w związku z czym konieczne było ograniczenie wysokości przekazanych środków do kwoty 155 mln zł. Z kolei, dla Programu w edycji na 2024 r. organizacje pozarządowe złożyły oferty na realizację Programu już na kwotę 424 mln zł. W skutek ograniczeń budżetowych wysokość przekazanych środków zmniejszona została do kwoty 225 mln zł.

Należy również wskazać, że na przestrzeni lat, wzrastała w istotny sposób liczba podmiotów realizujących Program. W przypadku jednostek samorządu terytorialnego w 2019 r. program realizowany był przez 52 gminy i powiaty. Już jednak w 2024 r., liczba ta wzrosła do 1717 gmin i powiatów. Natomiast w 2025 r. Program będzie realizować już 1970 samorządów. Organizacje pozarządowe uczestniczą w Programie od 2020 r., w którym to roku zaangażowanych było w jego realizację 20 takich podmiotów. W 2024 r., realizatorami Programu jest już 205 organizacji pozarządowych. W 2025 r. będzie to około 250 podmiotów.

Szacuje się, że docelowo (dla roku 10 od uchwalenia Ustawy) ok. 500 organizacji pozarządowych oraz spółdzielni socjalnych będzie realizować ustawową asystencję osobistą, co wynika m.in. z systemowego charakteru asystencji osobistej, znacznie wyższego poziomu stabilności świadczenia asystencji osobistej, naturalnego wzrostu liczby organizacji pozarządowych zainteresowanych świadczeniem asystencji osobistej, jak również rozszerzeniem podmiotów mogących potencjalnie realizować ustawową asystencję osobistą, m.in. o spółdzielnie socjalne. Wdrożenie Ustawy spowoduje, tak jak to miało miejsce w innych krajach europejskich, również znaczące przyspieszenie bardzo oczekiwanego rozwoju ekonomii społecznej w zakresie realizacji usług społecznych.

W ramach Programu z usług asystencji osobistej skorzystało: w 2019 r. – 112 osób, w 2020 r. – 9.762 osoby, w 2021 r. – 19.770 osób, w 2022 r. – 37.858 osób, w 2023 r. – 44.092 osoby.

Powyższe dane wskazują, że formuła projektowej realizacji usługi asystenckiej nie jest wystarczająca i konieczne jest wdrożenie systemowych rozwiązań. Ponadto należy wskazać, że uzależnienie tak istotnego

instrumentu wsparcia niezależnego życia osób z niepełnosprawnościami od lokalnie realizowanych programów i projektów powoduje, że osoby z niepełnosprawnościami w różnych regionach kraju mają nierówny dostęp do niezbędnego wsparcia.

[2] Czy były rozważane rozwiązania alternatywne?

- Tak
- Nie

Projekt Ustawy o asystencji osobistej bezpośrednio odpowiada na wskazane potrzeby wprowadzając brakujący, kluczowy element, bez którego wiele osób z niepełnosprawnościami, jak również ich opiekunów nieformalnych oraz członków rodzin, nie jest w stanie podjąć lub zwiększyć swojej aktywności zawodowej – stałą, stabilną, dostępną i zindywidualizowaną asystencję osobistą.

Projekt Ustawy o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami ma na celu wprowadzenie rozwiązań systemowych, które zapewnią stabilność i powszechność dostępu do usług asystencji osobistej, co jest zgodne z potrzebami osób z niepełnosprawnościami, międzynarodowymi zobowiązaniami Polski oraz strategicznymi dokumentami krajowymi, takimi jak Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030 oraz Strategia Rozwoju Usług Społecznych do 2030 roku.

II. Wymogi określone w art. 34 ust. 2 pkt 3–5 regulaminu Sejmu

[3] Jakie są przewidywane skutki prawne projektowanych rozwiązań?

Przyczyny i potrzeba uchwalenia ustawy to:

- 1) brak systemowych regulacji;
- 2) realizacja zobowiązań międzynarodowych;
- 3) zwiększenie poziomu niezależności i komfortu życia codziennego;
- 4) wsparcie dla rodzin i opiekunów.

Ad. 1. Dotychczas usługi asystencji osobistej są realizowane głównie w ramach Programu “Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej” finansowanego z Funduszu Solidarnościowego, co nie zapewniało ciągłości i powszechności tego wsparcia. Obecnie dostęp do tych usług jest uzależniony od lokalnych programów i projektów, co powoduje, że osoby z niepełnosprawnościami w różnych regionach kraju mają nierówny dostęp do niezbędnego wsparcia. Z raportu Najwyższej Izby Kontroli “Usługi asystenta osobistego jako wsparcie społeczne osób niepełnosprawnych” (2023) wynika, że asystencja osobista w formule projektowej naraża użytkowników na brak ciągłości w korzystaniu z usługi. Konieczne jest więc wdrożenie systemowego rozwiązania, na poziomie ustawowym, które zapewni ciągłość wykonywania usługi osobom o najwyższej potrzebie wsparcia.

Ad. 2. Polska, jako strona Konwencji ONZ o Prawach Osób z Niepełnosprawnościami, jest zobowiązana do zapewnienia osobom z niepełnosprawnością możliwości prowadzenia niezależnego życia w społeczności lokalnej. Komitet ONZ ds. Praw Osób z Niepełnosprawnościami wielokrotnie wskazywał na konieczność wdrożenia uregulowanej ustawowo asystencji osobistej jako narzędzia realizacji tego prawa. Warto nadmienić, że świadczenia pieniężne (w tym świadczenie wspierające czy dodatek dopełniający, a także system rentowy) służą innym celom – osoba z niepełnosprawnością potrzebuje bowiem najczęściej bardzo szerokiego systemu wsparcia, uwzględniającego m.in. zakup specjalistycznego sprzętu czy nierefundowanego leczenia i rehabilitacji. Gwarantowana ustawowo usługa asystencji osobistej ma dopełnić ten system tak, aby osobom o największych potrzebach wsparcia zapewnić funkcjonowanie w sposób niezależny oraz odciążyć rodziny tych osób.

Ad. 3. Usługa asystencji osobistej pozwala osobom z niepełnosprawnościami na podejmowanie i realizowanie decyzji dotyczących ich codziennego życia, co jest kluczowe dla ich niezależności i aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym. Pozwala to na przeciwdziałanie dyskryminacji oraz wsparcie w pełnieniu ról społecznych i zawodowych, które bez tego wsparcia są znacznie utrudnione lub niemożliwe do realizacji. Niemożność zaspokojenia w sposób godny podstawowych potrzeb życiowych, w tym tych dotyczących samoobsługi, lub uzależnienie w tym zakresie od członków rodzin nie pozwala na osiągnięcie możliwie pełnego dobrostanu psychofizycznego. Co więcej, może prowadzić do wycofywania się osób z niepełnosprawnościami z życia społecznego i zawodowego.

Ad. 4. Brak systemowego wsparcia w postaci asystencji osobistej znacząco obciąża rodziny i opiekunów osób z niepełnosprawnościami. Sprawia, że wspieranie osób z niepełnosprawnościami w życiu codziennym staje się główną, a często – z konieczności – jedyną rolą społeczną, którą podejmują osoby pełniące funkcje opiekuńcze

(zazwyczaj kobiety). Dotychczasowe stałe nieodpłatne wsparcie z ich strony, stanowiło de facto pracę bez wynagrodzenia. W konsekwencji powodowało postępującą pauperyzację rodzin osób z niepełnosprawnościami ("Ubóstwo w Polsce w latach 2021-2022", Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2023). Wprowadzenie rozwiązań przewidzianych w projektowanej ustawie odciąży te osoby, pozwalając im na długoterminowe planowanie swojej aktywności życiowej, w tym zawodowej, oraz całościową poprawę jakości ich życia. W Polsce, zgodnie z danymi z Elektronicznego Krajowego Systemu Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności (EKSMOoN) z I kwartału 2024 roku, żyje 1 181 563 osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności.

Osoby z niepełnosprawnościami charakteryzują się zróżnicowanymi potrzebami wsparcia. Do 31 grudnia 2023 r. funkcjonujący system nie pozwalał precyzyjnie dopasowywać wsparcia, posługując się podziałami na bardzo liczne grupy osób z niepełnosprawnościami (np. znaczny, umiarkowany, lekki stopień niepełnosprawności). Od 1 stycznia 2024 r. wdrażane jest ustalanie poziomu potrzeby wsparcia pod kątem funkcjonalnym, jednak nadal nie pozwala ono na kierowanie niektórych dedykowanych instrumentów wsparcia. Ma to szczególne znaczenie, wśród tej bardzo licznej oraz niezwykle zróżnicowanej grupy osób z niepełnosprawnościami. Są tam bowiem osoby wymagające intensywnego wsparcia (persons with high-support needs) w wielu czynnościach życia codziennego, niekiedy nawet przez całą dobę. Aktualnie osoby te, z wyjątkiem wsparcia dostępnego w niewielkiej liczbie samorządów czy realizowanego przez organizacje pozarządowe w formie projektowej lub programowej, nie mają realnej i stabilnej alternatywy choćby dla zamieszkania w instytucjach całodobowych, takich jak domy pomocy społecznej czy zakłady opiekuńczo-lecznicze.

Od roku 2019 realizowany jest przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej program "Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnością", zwany dalej "Programem", w ramach którego, w dedykowanych naborach, wnioski i oferty o finansowanie projektowej asystencji mogą składać zarówno jednostki samorządu terytorialnego (gminy i powiaty), jak i organizacje pozarządowe. Program ma na celu zapewnienie dostępności do usług asystencji osobistej, tj. wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym osób z niepełnosprawnościami. Podstawą prawną Programu jest art. 7 ust. 5 ustawy z dnia 23 października 2018 r. o Funduszu Solidarnościowym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1847). Program finansowany jest ze środków Funduszu Solidarnościowego.

Na przestrzeni kilku lat realizacji Programu nastąpił znaczący wzrost zainteresowania środkami na jego realizację, a tym samym, usługami asystencji osobistej, które są finansowane ze środków Funduszu Solidarnościowego.

Jako przykład można wskazać, że w przypadku Programu realizowanego przez jednostki samorządu terytorialnego w roku 2023, łączna wnioskowana przez te jednostki kwota środków Funduszu Solidarnościowego wyniosła 756 mln zł, przy dostępnym budżecie w wysokości 505 mln zł. Dokonano w konsekwencji pomniejszenia wartości przyznanych środków, uwzględniając przy tym procent środków, jakie poszczególne województwa wykorzystwały na realizację Programu w roku 2021. Z kolei, w przypadku wniosków jednostek samorządu terytorialnego na realizację Programu w roku 2024, ich wartość wyniosła już 1 288 mln zł. W związku z faktem, iż kwota ta znacząco przekraczała dostępny budżet, wynoszący 760 mln zł, dokonano redukcji wartości wniosków o ponad 528 mln zł, tj. do wysokości 58,97% wnioskowanej przez jednostki samorządu terytorialnego kwoty. Podobnie w edycji konkursu na 2025 r. łączna wartość złożonych wniosków opiewała na kwotę 1 776, 3 mln zł i przekraczała dostępny budżet, wynoszący 1 000,5 mln zł. W związku z powyższym, dokonano stosownego pomniejszenia wartości wniosków o 775,9 mln zł, tj. do 56,32 % wnioskowanej kwoty jednolicie dla każdego z województw.

Podobna sytuacja ma miejsce w przypadku realizacji Programu przez organizacje pozarządowe. Dla Programu w edycji 2023 roku wpłynęły oferty na jego realizację od organizacji pozarządowych na kwotę 223 mln zł. Wnioskowana kwota znacznie przekroczyła dostępny budżet, w związku z czym konieczne było ograniczenie wysokości przekazanych środków do kwoty 155 mln zł. Z kolei, dla Programu w edycji 2024 roku organizacje pozarządowe złożyły oferty na realizację Programu już na kwotę 424 mln zł. Wskutek ograniczeń budżetowych, wysokość przekazanych środków zmniejszona została do kwoty 225 mln zł.

Należy również wskazać, że na przestrzeni lat wzrastała w istotny sposób liczba podmiotów realizujących Program. W przypadku jednostek samorządu terytorialnego w roku 2019 Program realizowany był przez 52 gminy i powiaty. Już jednak w roku 2024 liczba ta wzrosła do 1717 gmin i powiatów. Natomiast w 2025 r.

Program będzie realizować już 1970 samorządów. Organizacje pozarządowe uczestniczą w Programie od 2020 r., w którym to roku zaangażowanych było w jego realizację 20 takich podmiotów. W roku 2024 r. realizatorami Programu jest już 205 organizacji pozarządowych. W 2025 r. będzie to około 250 podmiotów.

W 2023 roku 44 000 osób skorzystało z usług asystencji osobistej w ramach Programu.

Powyższe dane wskazują, że formuła projektowej realizacji usługi asystenckiej się wyczerpuje i konieczne jest podjęcie działań w kierunku wdrożenia systemowych rozwiązań.

Wpływ asystencji osobistej na osoby z niepełnosprawnościami, członków ich rodzin oraz rynek pracy – dostępne informacje wskazują, że możliwość korzystania z asystencji osobistej wywiera istotny wpływ na życie osób z niepełnosprawnościami. Dzięki tej usłudze możliwa jest poprawa dobrostanu emocjonalnego osób z niepełnosprawnościami, wpływa ona pozytywnie na ich pewność siebie, wzmacnia poczucie sprawczości, stymuluje do większej aktywności fizycznej, otwartości i samodzielności. Współpraca z asystentem umożliwia

i ułatwia samodzielne podejmowanie decyzji oraz niezależność osób z niepełnosprawnościami, wzmacnia ich chęć do uczenia się samodzielności oraz nowych zadań, a także daje im większą wolność. Możliwość wsparcia asystenta pozwala na zwiększenie aktywności osób z niepełnosprawnościami w życiu społeczności lokalnej, w tym: kulturalnej, sportowej, rozrywkowej i aktywności społecznej. Dzięki tej usłudze wzmocnione zostają relacje rodzinne i towarzyskie osób z niepełnosprawnościami, a także ich relacje w pracy. Usługa asystencka pozwala także zmniejszyć poczucie samotności osób z niepełnosprawnościami.

Należy podkreślić, że zarówno osoby z niepełnosprawnościami, ich bliscy, jak również jednostki samorządu terytorialnego oraz organizacje pozarządowe wskazują, że Program cieszy się bardzo pozytywnym odbiorem i ogromnym zainteresowaniem, jednakże realne potrzeby wielokrotnie przekraczają przewidzianą w Programie maksymalną liczbę godzin świadczonego wsparcia asystenckiego finansowanego w ramach Programu oraz możliwości finansowe Funduszu Solidarnościowego.

Jednocześnie jednak, finansowanie usług asystenckich jedynie w ramach programów realizowanych ze środków Funduszu Solidarnościowego skutkuje brakiem pewności dostępu do tych usługi oraz niechęcią angażowania się w jej świadczenie przez asystentów osobistych ze względu na brak stabilności finansowej oraz ograniczone wsparcie kierowane do asystentów osobistych. Skutkuje to ograniczoną dostępnością usług asystencji osobistej w skali całego kraju.

Brak systemowych rozwiązań w tym zakresie został dostrzeżony przez Radę Ministrów, w konsekwencji czego wyznaczono kierunki działań zmierzające do jego ograniczenia. W działaniu I. 3.2. Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030, której realizacja stanowi jeden z podstawowych warunków umożliwiających wydatkowanie środków unijnych w Polsce, wprost wskazano na wprowadzenie systemowej usługi asystencji osobistej dla osób z różnymi niepełnosprawnościami od roku 2025.

Na potrzebę systemowego uregulowania asystencji osobistej zwracała uwagę również Najwyższa Izba Kontroli w swoim raporcie z 2023 roku, jak również wielokrotnie Rzecznik Praw Obywatelskich, liczne organizacje pozarządowe oraz sami obywatele (m.in. w ramach petycji).

Jednocześnie należy zwrócić uwagę na treść Zaleceń Rady Unii Europejskiej z 19 lipca 2024 r., w których Rada w punkcie 23 zauważa silny związek pomiędzy zwiększeniem dostępności do środowiskowych form wsparcia a aktywnością zawodową, w szczególności opiekunów osób z niepełnosprawnościami, i rekomenduje podjęcie działań w tym zakresie: „(23) Niedobór pracowników osłabia konkurencyjność polskiej gospodarki. W 2023 r. 66 % polskich pracodawców zgłaszało trudności z obsadzeniem wakatów; dla porównania w skali światowej odsetek pracodawców zgłaszających trudności ze znalezieniem pracowników o potrzebnych kwalifikacjach wyniósł w tym samym roku 75 %. Dlatego też kluczowe znaczenie ma zwiększenie uczestnictwa w rynku pracy wśród grup o najniższych wskaźnikach zatrudnienia, takich jak osoby z niepełnosprawnościami (luka w zatrudnieniu osób z niepełnosprawnościami wynosiła w 2022 r. 31,3 pp., znacznie powyżej średniej unijnej wynoszącej 21,4 pp.) i kobiety (w 2023 r. różnica w poziomie zatrudnienia mężczyzn i kobiet w Polsce wynosiła średnio 11,8 pp., a w grupie wiekowej 55–64 l. – 23,3 pp.). Wskaźnik uczestnictwa w kształceniu dorosłych w Polsce jest daleki od unijnego celu na 2030 r. (51,7 %) i wynosi obecnie 20,3 %, co utrudnia przechodzenie pracowników – poprzez zmianę i podnoszenie kwalifikacji – do sektorów, w których obserwuje się popyt na pracę. Jednocześnie system opieki długoterminowej jest słabo rozwinięty i w dalszym ciągu opiera się na rodzinach, zwłaszcza kobietach, oraz na innych opiekunach nieformalnych. Odsetek ludności objętej formalną opieką domową jest niski i wynosi 13 % osób w wieku co najmniej 65 lat, potrzebujących takiej opieki, czyli znacznie poniżej średniej unijnej (30 % w 2022 r.), a potrzeby rosną szybko wraz ze starzeniem się społeczeństwa. Oczekuje się, że odsetek ludności w wieku co najmniej 65 osiągnie 21,9 % w 2030 r. i 29,1 % w 2050 r. Propagowanie większej aktywności zawodowej opiekunów nieformalnych, zwłaszcza kobiet, poprzez poprawę dostępu do domowej i środowiskowej formalnej opieki długoterminowej mogłoby poprawić wskaźnik uczestnictwa w rynku pracy.”.

W tym kontekście należy zwrócić uwagę na szansę, jaką daje asystencja osobista w kontekście aktywizacji kobiet. Zgodnie z raportem z ewaluacji projektu „Aktywni niepełnosprawni” 83% asystentów stanowiły kobiety. Jednocześnie asystentki-kobiety wspierały zarówno kobiety (54%), jak i mężczyzn (46%), ale już asystenci-mężczyźni wspierali znacznie częściej mężczyzn (86%) niż kobiety (14%). Dane te podkreślają rolę kobiet w świadczeniu usług asystenckich.

Jednocześnie kobiety w Polsce są wciąż zdecydowanie mniej aktywne zawodowo niż mężczyźni. Choć na przestrzeni ostatniej dekady silniej rosła aktywność kobiet niż mężczyzn, to różnica wciąż wynosi kilkanaście punktów procentowych. W grupie 20-64 lata współczynnik aktywności zawodowej kobiet w III kwartale 2024 r. wyniósł 75,2% wobec 86,4% dla mężczyzn. Liczba biernych zawodowo w wieku produkcyjnym w Polsce wyniosła w III kw. 2024 r. 3,8 mln, w tym 2,1 mln (54,5%) stanowiły kobiety. Przyczyny bierności zawodowej kobiet różnią się w zależności od wieku. W przypadku młodych kobiet w wieku 15-24 lata to najczęściej nauka i uzupełnianie kwalifikacji wskazane w III kwartale 2024 r. przez 90,0% kobiet biernych zawodowo. Dla kobiet w wieku 25-34 lata najczęstszym powodem bierności były obowiązki rodzinne i związane z prowadzeniem domu wskazane przez 71,8% biernych zawodowo kobiet w tej grupie wiekowej. Podobnie było w grupie kobiet w wieku 35-44 lata (59,4%).

Wśród kobiet w wieku 45-54 lata odsetek biernych z powodu obowiązków rodzinnych i związanych z prowadzeniem domu był zbliżony do odsetka biernych z powodu choroby i niepełnosprawności (odpowiednio 30,8% i 32,6%). W przypadku kobiet w wieku 55-64 lata znacząco spadał udział biernych z powodu obowiązków rodzinnych i związanych z prowadzeniem domu (do 5,2%), a wzrastał odsetek biernych z powodu choroby i niepełnosprawności (do 11,7%), natomiast w tej grupie najważniejszym powodem bierności była emerytura (72,6%). Obowiązki rodzinne i związane z prowadzeniem domu są przyczyną bierności zawodowej 693 tys. kobiet w wieku produkcyjnym (przy 51 tys. mężczyzn), w tym 306 tys. kobiet do 34. roku życia oraz 533 tys. kobiet w wieku 15-44 lata.

Asystencja osobista daje szansę na wzrost współczynnika aktywności zawodowej kobiet w dwojaki sposób. Z jednej strony pozwala kobietom, które na co dzień opiekują się najbliższymi osobami z niepełnosprawnością, na podjęcie – dzięki posiadaniu asystenta – zatrudnienia na rynku. Z drugiej strony, kobiety bierne zawodowo będą mogły podjąć się pracy jako asystent osobisty. Zakres przyznawanych użytkownikowi godzin usług asystenckich będzie się wahać (zgodnie z projektem ustawy). Oznacza to, że w najniższych wymiarach asystent będzie świadczył na rzecz osoby z niepełnosprawnością tylko kilka godzin usług w tygodniu. Wydaje się, że takie rozwiązanie pozwoli na podjęcie aktywności zawodowej przez część kobiet i pogodzenie jej z obowiązkami rodzinnymi i związanymi z prowadzeniem domu.

Dostępność asystentów osobistych w kontekście realizacji projektu ustawy – w Programie w roku 2023 usługi asystenckie świadczyło 30 tys. osób (asystentów). W roku 2024 szacuje się, że liczba asystentów będzie wynosić już ok. 45 tys. Mając na uwadze powyższe, podkreślenia wymaga fakt, że przez wszystkie lata realizacji programów finansowanych ze środków Funduszu Solidarnościowego nie występował problem polegający na niewystarczającej liczbie asystentów osobistych. Powyższe dane wskazują, że w chwili obecnej na rynku funkcjonuje kilkadziesiąt tysięcy osób mających doświadczenie w świadczeniu usług asystenckich, które będą mogły podjąć pracę po wejściu w życie ustawy. Należy bowiem zaznaczyć, że zakres i znaczenie programów realizowanych ze środków Funduszu Solidarnościowego, po wejściu w życie ustawy, znacząco się zmniejszy i spowoduje „przejście” asystentów do świadczenia usług realizowanych na podstawie ustawy. Ponadto warto wskazać, że projekt ustawy przewiduje w ciągu kolejnych lat stopniowe rozszerzanie zakresu usług i obejmowanie nią kolejnych grup osób z niepełnosprawnościami. Tym samym, zapotrzebowanie na usługi asystentów także będzie zwiększało się w sposób łagodny, co pozwoli odpowiednio przygotować się do tego procesu.

Niezależnie od powyższego należy zaznaczyć, że projekt ustawy przewiduje, że osoba z niepełnosprawnością może samodzielnie wybrać osobę, która będzie świadczyła na jej rzecz usługę asystencką.

Raport ewaluacyjny z projektu „Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych” określa, że aż 72% asystentów zostało wskazanych przez użytkowników.

Zakres projektu ustawy

Rozdział 1. Przepisy ogólne

Art. 1 (ogólny zakres ustawy)

Przepis art. 1 projektu ustawy określa zakres przedmiotowy i podmiotowy ustawy wskazując jako obszar regulacyjny warunki uzyskania prawa do wsparcia w formie asystencji osobistej, obowiązki i zadania asystentów osobistych, sposób realizacji tej formy wsparcia, mechanizmy nadzoru i kontroli jej wykonywania, a także kompetencje organów administracji publicznej w tym zakresie. Ponadto, w projekcie określone zostały zasady finansowania asystencji osobistej. Celem tych regulacji jest stworzenie kompleksowych ram prawnych dla świadczenia asystencji osobistej jako systemowej formy wsparcia osób z niepełnosprawnościami.

Szczegółowe rozwiązania zawarte w projekcie ustawy

Art. 2 (słownik pojęć)

Przepis art. 2 zawiera definicje kluczowych pojęć używanych w ustawie, co ma na celu zapewnienie jednoznaczności interpretacyjnej przepisów i ułatwienie ich stosowania. Przepis precyzuje, kim jest asystent osobisty, użytkownik, doradca wzajemny, a także czym jest asystencja osobista, doradztwo wzajemne, formularz samooceny, kontrakt, superwizja oraz rola realizatora i osoby stale wspierającej. Wskazuje również, co należy rozumieć pod pojęciami używanymi w skrócie, takimi jak „Rejestr realizatorów”, „Rejestr asystentów”, „Skład” oraz „Zespół”. Dzięki tym definicjom ustawa uzyskuje spójność terminologiczną i funkcjonalną, co ma sprzyjać jej efektywnemu stosowaniu.

Art. 3 (cel asystencji osobistej)

Przepis art. 3 wskazuje nadrzędny cel asystencji osobistej, którym jest zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami realnej możliwości prowadzenia niezależnego życia, zgodnie z art. 19 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych. Przepis ten stanowi że proponowane rozwiązania ustawowe mają charakter zgodny z międzynarodowymi standardami praw człowieka.

Art. 4 (osoby uprawnione do asystencji osobistej)

Przepis art. 4 określa krąg osób uprawnionych do korzystania z asystencji osobistej. Uprawnienie to przysługuje obywatelom polskim oraz niektórym grupom cudzoziemców, których pobyt na terenie Rzeczypospolitej Polskiej ma określony i zgodny z przepisami charakter. Kluczowym warunkiem uzyskania wsparcia jest posiadanie miejsca zamieszkania na terytorium Polski przez czas korzystania z asystencji osobistej. Projektowany warunek został wprowadzony w celu wykluczenia sytuacji, w które o asystencję osobistą w Polsce będzie ubiegała się osoba stale zamieszkująca poza granicami kraju ale będąca obywatelem polski lub należąca określonych kategorii cudzoziemców. Rozwiązanie to wynika także ze względów praktycznych, takich jak przeprowadzenie kontroli, realizacja obowiązku stałego monitorowania asystencji osobistej czy na poziomie podstawowym brak możliwości zapewnienie osoby, skłonnej pracować jako asystent osobisty stale poza granicami kraju. Mając na względzie powyższe w projekcie ustawy wprowadzono takie ograniczenie.

Uprawnionymi do ubiegania się o asystencję osobistą są, według ustawy:

- 1) obywatele polscy;
- 2) cudzoziemcy:
 - a) obywatele państwa członkowskiego Unii Europejskiej, państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej, oraz członkowie ich rodzin w rozumieniu art. 2 pkt 4 ustawy z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin (Dz. U. z 2024 r. poz. 633 i 1688 oraz z 2025 r. poz. 619), posiadający prawo pobytu lub prawo stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
 - b) jeżeli wynika to z wiążących Rzeczpospolitą Polską dwustronnych umów międzynarodowych o zabezpieczeniu społecznym,
 - c) przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy udzielonego w związku z okolicznościami, o których mowa w art. 127 lub art. 137a ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2025 r. poz. 1079), ,
 - d) przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zezwolenia na pobyt stały, zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej, zezwolenia na pobyt czasowy udzielony w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 i art. 186 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, lub w związku z uzyskaniem w Rzeczypospolitej Polskiej statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej,
 - e) posiadający kartę pobytu z adnotacją „dostęp do rynku pracy”, jeżeli zamieszkują na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z wyłączeniem obywateli państw trzecich, którzy:
 - uzyskali zezwolenie na pracę na terytorium państwa członkowskiego na okres nieprzekraczający 6 miesięcy,
 - zostali przyjęci w celu podjęcia studiów lub pracy sezonowej oraz
 - mają prawo do wykonywania pracy na podstawie wizy,
 - f) przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej:
 - na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy, o którym mowa w art. 139a ust. 1 lub art. 139o ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, lub
 - w związku z korzystaniem z mobilności krótkoterminowej pracownika kadry kierowniczej, specjalisty lub pracownika odbywającego staż w ramach przeniesienia wewnątrz przedsiębiorstwa na warunkach określonych w art. 139n ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,
 - jeżeli zamieszkują na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z wyłączeniem cudzoziemców, którym zezwolono na pobyt i pracę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres nieprzekraczający 9 miesięcy, chyba że dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej,
 - g) przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej:
 - na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy, o którym mowa w art. 151 ust. 1 lub art. 151b ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, lub
 - na podstawie wizy krajowej w celu prowadzenia badań naukowych lub prac rozwojowych, lub
 - w związku z korzystaniem z mobilności krótkoterminowej naukowca na warunkach określonych w art. 156b ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach
 - z wyłączeniem cudzoziemców, którym zezwolono na pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres nieprzekraczający 6 miesięcy, chyba że dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej,
 - h) przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej obywatele Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej oraz członkowie ich rodzin, o których mowa w art. 10 ust. 1 lit. b, d, e lub f umowy z dnia 24 stycznia 2020 r. o wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (Dz. Urz. UE L 29 z 31.01.2020, str. 7, z późn. zm.).

W świetle powyższego do asystencji osobistej będą uprawnieni obywatele polscy oraz cudzoziemcy, którym na podstawie przepisów wspólnotowych oraz umów międzynarodowych zostały przyznane analogiczne do

posiadanych przez obywateli polskich prawa w zakresie świadczeń społecznych. Ponadto do ww. świadczenia będą uprawnieni także cudzoziemcy – obywatele państw trzecich posiadający prawo do legalnego pobytu na terytorium RP i prawo dostępu do polskiego rynku pracy, o ile spełnią warunek zamieszkiwania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Katalog uprawnionych grup cudzoziemców został określony analogicznie do innych obowiązujących regulacji przewidujących świadczenia socjalne dla cudzoziemców.

Rozdział 2 - art. 5–8 (przetwarzanie danych osobowych w zakresie asystencji osobistej)

W projekcie ustawy w rozdziale drugi określono podmioty uprawnione do przetwarzania danych osobowych, zakres i sposób przetwarzania tych danych. Projektowane przepisy uwzględniają ograniczenia w zakresie przetwarzania danych osobowych wynikające z RODO.

W art. 5 projektu ustawy określono, że tylko podmioty realizujące zadania w zakresie asystencji osobistej będą miały prawo przetwarzać dane osobowe: osób z niepełnosprawnościami, składających wnioski o ustalenie prawa do asystencji osobistej oraz ich przedstawicieli ustawowych, kuratora osoby ubezwłasnowolnionej częściowo, osoby pełniące funkcję rodziny zastępczej wobec osoby z niepełnosprawnością, osoby prowadzącej rodzinny dom dziecka, w którym osoba z niepełnosprawnością przebywa, dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, w której osoba z niepełnosprawnością przebywa, opiekuna prawnego lub osoby stale wspierająca osobę z niepełnosprawnością, jeśli w ramach wsparcia osoby z niepełnosprawnością składa wniosek, osób uprawnionych do asystencji osobistej, użytkowników, asystentów osobistych, koordynatorów asystencji osobistej, osób ubiegających się o wpis do Rejestru asystentów, superwizorów asystencji osobistej, doradców wzajemnych, prowadzących szkolenia ogólne, szkolenia z zakresu pierwszej pomocy, szkolenia specjalistyczne oraz przeszkolenia z zakresu ewakuacji osób z niepełnosprawnościami, członków wojewódzkich zespołów ustalających prawo do asystencji osobistej oraz osób ubiegających się o status członka wojewódzkiego zespołu ustalającego prawo do asystencji osobistej.

Wskazane w tym przepisie podmioty i osoby będą zobowiązane do zachowania w tajemnicy informacji o osobach z niepełnosprawnościami, składających wniosek o ustalenie prawa do asystencji osobistej o osobach, o których mowa w art. 17 ust. 1 i ust. 2 oraz użytkownikach.

Przetwarzanie danych osobowych będzie następowało tylko w zakresie niezbędnym do realizacji zadań wynikających z ustawy.

W art. 6 projektu ustawy przewiduje się utworzenie dwóch systemów teleinformatycznych.

Pierwszy z systemów teleinformatycznych utworzony przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, będzie służył do obsługi realizacji prawa do asystencji osobistej. W tym systemie następować będą wszystkie czynności związane z obsługą asystencji osobistej, takie jak wybór realizatora, wybór asystenta osobistego, rozliczanie asystencji osobistej, raportowanie, przekazywanie wszelkich pism, zamieszczenie protokołu z kontroli. Zakład Ubezpieczeń Społecznych będzie nieodpłatnie udostępniał ten system: ministrowi właściwemu do spraw zabezpieczenia społecznego; Pełnomocnikowi Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych, wojewodom powiatom, realizatorom, koordynatorom asystencji osobistej, osobom uprawnionym do asystencji osobistej, użytkownikom.

W systemie tym będzie także Rejestr realizatorów oraz Rejestr asystentów (art. 7 ust. 1–3 projektu).

Rejestr asystentów i Rejestr realizatorów będzie prowadzony przez wojewodów, każdy w zakresie właściwości terytorialnej. Drugim systemem teleinformatycznym będzie system utworzony przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego. System ten będzie służył do składania wniosku o ustalenie prawa do asystencji osobistej i wydawania decyzji administracyjnej o ustaleniu prawa do asystencji osobistej.

Rozdzielenie tych systemów niezbędne jest ze względu na konieczność utworzenia możliwości wnioskowania kompatybilnej z systemem EKSMOoN, którą zapewni systemem stworzony przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego. Ustalanie prawa do asystencji osobistej jest również działaniem analogicznym do orzekania o niepełnosprawności oraz ustalania poziomu potrzeby wsparcia w celu wypłaty świadczenia wspierającego, również tworzące prawa podmiotowe. Uzasadnione jest zatem, żeby system taki pozostał pod kontrolą ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego. Jeśli chodzi o utworzenie drugiego systemu informatycznego, decydujące dla powierzenia go Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych jest doświadczenie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w tworzeniu dużych systemów informatycznych i brak możliwości organizacyjnych Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej do podjęcia się zadania w większym niż wnioskowanie o asystencję osobistą wymiarze. Rozdzielenie funkcjonalności na dwa systemy ogranicza zakres danych przetwarzanych w każdym z nich, co zmniejsza ryzyko naruszenia poufności, integralności i dostępności danych osobowych w przypadku incydentu. W razie nieuprawnionego dostępu lub awarii jednego systemu, dane zgromadzone w drugim pozostają chronione. Takie podejście wpisuje się w zasadę minimalizacji danych oraz zasadę privacy by design, promowaną przez RODO, poprzez redukcję punktów koncentracji danych i zwiększenie kontroli nad ich przepływem w systemie. Stąd należy stwierdzić, że działanie takie jest racjonalne w zakresie dyscypliny finansów publicznych, oraz możliwości organizacyjnych jednostek administracji publicznej.

Przepis art. 8 dotyczy zasad przetwarzania i przechowywania danych osobowych w kontekście przyznawania asystencji osobistej osobom z niepełnosprawnościami. Kluczową rolę w tym procesie odgrywa minister

właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, który ma prawo przetwarzać dane osobowe zawarte w określonym systemie teleinformatycznym – tylko w zakresie niezbędnym do ustalenia, czy dana osoba spełnia warunki do otrzymania wsparcia w formie asystencji osobistej.

Zgodnie z ustępem 2, zarówno minister, jak i Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych są wspólnie odpowiedzialni, jako administratorzy danych osobowych zgodnie z RODO, za dane gromadzone przez zespoły oceniające wnioski o asystencję. Oznacza to, że muszą działać zgodnie z unijnym prawem o ochronie danych osobowych, zapewniając bezpieczeństwo i zgodność przetwarzania danych z obowiązującymi przepisami.

W ust. 3 określono, że w odniesieniu do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i podmiotów, o których mowa w art. 7 ust. 2 projektu, przetwarzanie danych osobowych zawartych w systemie, następuje tylko w zakresie niezbędnym do realizacji zadań związanych z realizacją prawa do asystencji osobistej.

Ustęp 4 precyzuje, jak długo dane te mają być przechowywane:

- 10 lat – dla osób, którym przyznano asystencję, liczone od zakończenia jej świadczenia,
- 1 rok – dla osób, którym odmówiono asystencji, liczone od daty uprawomocnienia się decyzji.

Ustęp 5 wskazuje na konieczność niezwłocznego usunięcia danych po upływie określonych okresów przechowywania, co zabezpiecza prawa osób, których dane dotyczą, przed nadmiernym i nieuzasadnionym przetwarzaniem.

Rozdział 3 - art. 9–11 (osoby uprawnione do asystencji osobistej)

Projektowana ustawa o asystencji osobistej umożliwi osobom z niepełnosprawnościami złożenie wniosku o przydzielenie asystenta i korzystanie z jego usługi bezpłatnie.

Zgodnie z projektowanym art. 9, do ubiegania się o bezpłatną asystencję osobistą uprawnione będą osoby: w wieku 18-65 lat, posiadające orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, które uzyskają w skali poziomu potrzeby wsparcia łącznie co najmniej 80 punktów; osoby w wieku 13-18 lat, posiadające orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności lub orzeczenie o niepełnosprawności ze wskazaniem o konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. Po ukończeniu 65. roku życia osoba będzie miała prawo do asystencji osobistej do upływu okresu, na który została wydana decyzja. Osoby, które nie uzyskują 80 punktów w skali poziomu potrzeby wsparcia, bardzo często pozostają jednocześnie osobami niepełnosprawnymi w stopniu umiarkowanym i znacznym, które w określonych sytuacjach potrzebują wsparcia asystenta osobistego. Podobnie rzecz ma się w wypadku osób starszych, u których potrzeba wsparcia wynika z nabytej wcześniej niepełnosprawności. Aby zatem objąć wsparciem szerokie grono osób, które dla niezależnego życia wymagają wsparcia asystenta osobistego, kontynuowany będzie program „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej” finansowany z Funduszu Solidarnościowego.

Wskazana granica 65 lat jest powszechnie stosowana w krajach europejskich. Jednakże, aby zapewnić, osobom powyżej 65. roku życia dostęp do wsparcia – w wyniku wdrożenia ustawowej asystencji osobistej program resortowy „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej” w kolejnych latach obejmie seniorów w większym stopniu. Przewiduje się w związku z tym, że osoby korzystające dziś z programu resortowego zostaną w znaczącej części objęte asystencją ustawową. Ponadto rozwiązaniem, które ma zwiększyć dostępność do wsparcia w miejscu zamieszkania jest procedowany aktualnie w ramach konsultacji publicznych projekt ustawy o bonie senioralnym (wykaz prac legislacyjnych Rady Ministrów nr. UA3). Ma on na celu wypracowanie komplementarnego systemu wsparcia w aktywności społecznej, czynnościach pielęgnacyjnych oraz zaspokojeniu potrzeb dnia codziennego osobom w wieku starszym. Należy także wskazać, że wsparcie osób z niepełnosprawnościami oraz wsparcie seniorów to kompetencje różnych jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego (odpowiednio: powiatu oraz gminy). Stąd decyzja o rozdzieleniu tych systemów wsparcia, które pozwolą jednocześnie na usługi lepiej dopasowane do indywidualnych potrzeb obywateli – czy to potrzeb wynikających z niepełnosprawności, czy z racji wieku.

Wskazana została również granica dolna wieku (ukończenie 13 lat) oraz mniejszy limity godzinowe do ukończenia 18 lat. Uzasadnienie dla rozpoczęcia świadczenia usługi w wieku 13 lat wynika z charakteru usługi, która ma wspierać przede wszystkim w niezależnym życiu i aktywizacji społecznej - a takie wsparcie staje się szczególnie istotne w wieku nastoletnim. Ograniczenia godzinowe dla młodzieży między 13 a 18 rokiem życia jest powiązane ze zobligowaniem osób w tym wieku obowiązkiem szkolnym oraz jedynie częściowej zdolności do czynności prawnych, jak również braku potrzeby wsparcia np. w pracy zawodowej. Zadania szkół i placówek edukacyjnych wynikające z zwiększonej kwoty naliczonych potrzeb oświatowych pokrywają się częściowo z usługą asystencji osobistej. W wypadku osób niepełnoletnich usługa ma więc na celu wesprzeć ich niezależne życie poza placówką i odciążyć w tym zakresie rodziców/opiekunów prawnych.

W projekcie, zgodnie z art. 10, przyjęto następujące limity miesięcznie asystencji osobistej:

- 1) od 20 do 240 godzin – w przypadku osób, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 1;
- 2) od 20 do 80 godzin – w przypadku osób, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 2.

Wprowadzenie limitu 240 godzin jako najwyższej możliwej liczby godzin wsparcia w ramach asystencji osobistej miesięcznie oznacza, że w wypadku osób wymagających najwyższego poziomu wsparcia asystent osobisty będzie dostępny dla osoby z niepełnosprawnością średnio 8 godzin dziennie. Tak zaprojektowane rozwiązanie wesprze osoby z niepełnosprawnością w niezależnym życiu w należyтым stopniu, gwarantującym

wsparcie w najważniejszych czynnościach samoobsługowych i innych czynnościach życia codziennego w ciągu dnia. Jednocześnie, z uwagi na doświadczenia projektowe, w projekcie ustawy wprowadzono możliwość przenoszenia godzin wsparcia między miesiącami. Proponowane rozwiązanie zostało pozytywnie ocenione w raporcie NIK (2023). Wprowadzenie minimalnej liczby godzin, na które może zostać przyznana asystencja, jest zgodne z doświadczeniami innych krajów (Szwecja, kraje Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii) i jest związane z efektywnością usługi, jaką jest asystencja – wsparcie poniżej 20 godzin można zapewnić w inny sposób niż za pomocą dedykowanej danemu użytkownikowi asystencji osobistej.

W projekcie przewidziano, że niewykorzystane w danym miesiącu godziny asystencji osobistej mogą zostać wykorzystane w kolejnym miesiącu. Jednocześnie wprowadzono limity godzin, które, niewykorzystane w poprzednim miesiącu, mogą być wykorzystane w następnym miesiącu. Proponuje się by maksymalnie można było wykorzystać 50% miesięcznego wymiaru godzin asystencji i nie więcej niż 100 godzin. Wprowadzone ograniczenie, zapobiega nadmiernej kumulacji usług. Chroni to jakość wsparcia (unika „maratonów” godzinowych), dba o bezpieczeństwo i higienę pracy asystentów oraz o przewidywalność grafiku. Przyjęty limit zapobiega sytuacji, w której pojedyncza osoba skonsumentuje w krótkim czasie nieproporcjonalnie duży wolumen wsparcia kosztem dostępności dla innych. Proponowany mechanizm zachęca do bieżącego planowania liczby potrzebnych godzin asystencji osobistej.

W celu zapewnienia optymalnego wykorzystania nowego narzędzia wsparcia osób z niepełnosprawnościami i wymiany doświadczeń w projektowanym art. 11 ust. 1 wprowadzono możliwość korzystania przez użytkownika lub osobę stale wspierającą użytkownika, ze wsparcia w formie doradztwa wzajemnego. Proponuje się aby wymiar takiego wsparcia był nie większy niż 5 godzin, w każdym półroczu roku kalendarzowego.

Jednocześnie w ustępie 2 tego artykułu określono minimalne wymogi, jakie musi spełnić osoba, która chce być doradcą wzajemnym. Doradcą wzajemnym będzie mogła być osoba, która posiada co najmniej roczne udokumentowane doświadczenie korzystania z asystencji osobistej lub w przypadku osoby stale wspierającej osobę z niepełnosprawnością, udokumentowane doświadczenie we wspieraniu użytkownika przez co najmniej dwa lata w wymiarze co najmniej średnio 30 godzin miesięcznie. Oprócz tego osoba będąca doradcą wzajemnym musi ukończyć szkolenie dla doradców wzajemnych.

Rozdział 4 - art. 12–23 (ustalenie prawa do asystencji osobistej)

Zgodnie z art. 12 projektu ustawy, prawo do asystencji osobistej będzie przyznawane w drodze decyzji administracyjnej wydawanej przez wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności, o którym mowa w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, dalej zwanym „Zespołem”, po wcześniejszym ustaleniu potrzeby wsparcia przez Skład.

Prawo do asystencji i liczba godzin będą ustalane na podstawie: formularza samooceny; wywiadu bezpośredniego z osobą z niepełnosprawnością oraz obserwacji jej funkcjonowania podczas wywiadu lub – jeżeli jest to konieczne dla właściwego rozpoznania potrzeb osoby z niepełnosprawnością – wywiadu bezpośredniego z osobą stale wspierającą; wyniku oceny poziomu potrzeby wsparcia, ze wskazaniem zdolności do samodzielnego wykonywania określonych czynności związanych z codziennym funkcjonowaniem oraz rodzajem wymaganego wsparcia, ustalonych na podstawie art. 6b6 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych; formularza oceny potrzeb osób z niepełnosprawnością uwzględniającego potrzeby w zakresie asystencji osobistej (ust. 2).

W projektowanym art. 12 ust. 3 i 6 - 7 określono zawartość formularza samooceny i formularza oceny potrzeb. Uwzględniają one zarówno niezbędne do przetwarzania dane osobowe, jak i informacje o potrzebach, w których zaspokojeniu mogłaby wspomóc wnioskodawcę asystencja osobista, oraz innych formach wsparcia, z których korzysta osoba z niepełnosprawnością.

W projektowanym ust. 6 wskazano na obowiązek sporządzenia formularza samooceny w wersji łatwej do czytania z zachowaniem zasad dostępności, mając na względzie, że formularz ten musi być przyjazny dla osób mających trudności z czytaniem i rozumieniem tekstów w języku polskim.

W ust. 9 zawarto delegację ustawową dla ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego do wydania rozporządzenia regulującego szczegółowy zakres informacji podawanych w formularzu samooceny, w tym zakres informacji w tekście łatwym do czytania i rozumienia mając na względzie konieczność poprawnej weryfikacji potrzeb osoby z niepełnosprawnością oraz zapewnienie jej odpowiedniego zakresu wsparcia.

Podobnie w ust. 10 zawarto delegację ustawową dla ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego do wydania rozporządzenia regulującego szczegółowy zakres informacji podawanych w formularzu oceny potrzeb osoby z niepełnosprawnością, mając na względzie konieczność poprawnej weryfikacji potrzeb osoby z niepełnosprawnością oraz zapewnienie jej odpowiedniego zakresu wsparcia

W celu ustalenia potrzeby przyznania prawa do asystencji osobistej przewodniczący Zespołu wyznacza spośród członków Zespołu dwóch członków składu (art. 13). Do składów w miarę możliwości powinna wchodzić osoba z niepełnosprawnością zbliżoną do niepełnosprawności osoby składającej wniosek. Jeżeli jednak dany rodzaj niepełnosprawności będzie uniemożliwiał pełnienie funkcji członka składu przez osobę z niepełnosprawnością, w skład będzie mógł wejść stały opiekun osoby o zbliżonej do wnioskodawcy niepełnosprawności, nie może to jednak być stały opiekun, osoba spokrewniona z samym wnioskodawcą lub też osoba będąca w jakimkolwiek konflikcie interesu z wnioskodawcą. Rozwiązanie to ma na celu zagwarantowanie, że ocena sytuacji życiowej, potrzeb i wyzwań osoby ubiegającej się o wsparcie dokonywana będzie przez osoby posiadające nie tylko

wiedzę teoretyczną, ale przede wszystkim praktyczne doświadczenie funkcjonowania w podobnych warunkach i kontekstach społecznych.

W uzasadnionych przypadkach, gdy rodzaj niepełnosprawności – np. głęboka niepełnosprawność intelektualna, zaburzenia psychiczne lub zaawansowana niepełnosprawność ruchowa – w sposób obiektywny uniemożliwia pełnienie funkcji członka Zespołu, przepis dopuszcza możliwość powołania w to miejsce stałego opiekuna osoby z niepełnosprawnością zbliżoną do tej, którą posiada wnioskodawca. Zastrzeżenie to ma na celu utrzymanie wysokiego poziomu reprezentatywności i rozumienia specyfiki danej niepełnosprawności, przy jednoczesnym zachowaniu zdolności operacyjnej Zespołu.

Dodatkowo, w celu zapewnienia bezstronności oraz uniknięcia potencjalnych konfliktów interesów, projektowane przepisy wyraźnie wykluczają możliwość powołania do Zespołu opiekuna będącego osobą spokrewnioną z wnioskodawcą lub pozostającego z nim w jakimkolwiek stosunku zależności lub konfliktu interesów.

Takie ukształtowanie przepisów ma na celu:

- wzmocnienie podmiotowości osób z niepełnosprawnościami w procesie decyzyjnym,
- zwiększenie trafności oceny potrzeb i barier,
- minimalizację ryzyka niezrozumienia lub niedoszacowania potrzeb wnioskodawcy,
- oraz realizację zasady „nic o nas bez nas” w praktyce.

Zaproponowane rozwiązanie jest również zgodne z postanowieniami Konwencji ONZ o prawach osób z niepełnosprawnościami, w szczególności z art. 4, 19 i 29, które akcentują konieczność czynnego udziału osób z niepełnosprawnościami w procesach decyzyjnych dotyczących ich życia, wsparcia i udziału w życiu społecznym.

Celem art. 15 jest wzmocnienie jakości i adekwatności rozstrzygnięć poprzez włączenie do Składu perspektywy doświadczenia własnego (ang. lived experience) lub – gdy to niemożliwe – perspektywy osoby stale wspierającej. Udział takiej osoby:

- pozwala lepiej rozpoznać realne bariery funkcjonalne i potrzeby wsparcia,
- podnosi zaufanie do procesu i jego legitymację społeczną,
- ogranicza ryzyko decyzji nazbyt formalistycznych.

Jednocześnie ustawodawca świadomie przyjął konstrukcję „w miarę możliwości” (ust. 1) oraz „może zostać wyznaczona” (ust. 2), co oznacza obowiązek należytej staranności, a nie obowiązek rezultatu. Tym samym rozwiązanie ma charakter fakultatywny – nakazuje dążyć do włączenia odpowiedniej osoby, ale nie absolutyzuje tego wymogu. Formuła „w miarę możliwości” – w języku prawnym wyraża standard staranności (należytej, proporcjonalnej do okoliczności), nie zaś bezwzględny nakaz. Jednocześnie projektowany ust. 2 przewiduje alternatywę (osoba stale wspierająca), co systemowo potwierdza, że pierwotny zamiar nie ma charakteru absolutnego. Gdy nie sposób dobrać osoby „jak najbardziej zbliżonej”, przepis sam daje inne, również fakultatywne wyjście. Fakultatywność pozwala pogodzić partycypację z zasadą sprawności i szybkości rozpoznania sprawy, bezstronności i proporcjonalności środków.

W praktyce często występują niepełnosprawności sprzężone, rzadkie lub o zmiennym przebiegu. Warunek obligatoryjnego doboru „jak najbardziej zbliżonego” profilu mógłby być niewykonalny lub prowadzić do nieuzasadnionych opóźnień. W niektórych regionach liczba osób spełniających kryteria będzie ograniczona, co mogłoby sparaliżować terminy. Fakultatywność pozwala utrzymać terminowość bez rezygnacji z dążenia do włączenia doświadczenia.

Twardy obowiązek „za wszelką cenę” może skutkować formalnym, lecz nieautentycznym udziałem. Fakultatywność umożliwia dobór jakościowy, a w razie braku – zastosowanie rozwiązań kompensacyjnych.

Jednocześnie zaznaczyć należy, że fakultatywność nie oznacza dowolności. Organ powinien móc wykazać, że: zidentyfikował właściwy profil (funkcjonalny, nie tylko medyczny), podjął realne i adekwatne próby pozyskania osoby i dopiero w razie braku – zastosował alternatywy z ust. 2. Przykładami zastosowania projektowanego rozwiązania mogą być:

- Sprawa dot. rzadkiej choroby neurologicznej: brak osoby o tożsamym profilu; wyznaczono opiekuna osoby z podobnym zakresem ograniczeń w mobilności i komunikacji (ust. 2) oraz zasięgnięto opinii konsultanta klinicznego (kompensacja).
- Sprawa dot. niepełnosprawności sprzężonej: realnie dostępna była osoba z doświadczeniem w obszarze komunikacji alternatywnej, ale z konfliktem interesów; odstąpiono, wskazując na ryzyko stronniczości, i przeprowadzono wywiad funkcjonalny.
- Sprawa pilna (zagrożenie przerwania ciągłości wsparcia): ze względu na terminy odstąpiono od poszukiwań ponad standardowy horyzont, a skład uzupełniono osobą stale wspierającą.

Art. 15 ust. 1–2 konstruuje model preferowany, lecz nie bezwzględny: organ dąży do wyznaczenia osoby z niepełnosprawnością „jak najbardziej zbliżoną” (ust. 1), a w razie niemożności może wyznaczyć osobę stale wspierającą (ust. 2). Taka fakultatywność jest uzasadniona zarówno językowo, systemowo, jak i funkcjonalnie. Zgodnie z ust. 3, do Składu są powoływane osoby posiadające co najmniej wykształcenie średnie lub średnie branżowe i co najmniej dwuletnie doświadczenie zawodowe umożliwiające ocenę potrzeb osoby z niepełnosprawnością w zakresie świadczenia asystencji osobistej, oraz które odbyły szkolenia dla kandydatów na członków Składów, zakończone pozytywnym wynikiem egzaminu kwalifikacyjnego na członka Składu.

Wojewoda będzie miał obowiązek zagwarantować środki służące zapewnianiu dostępności w rozumieniu ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Celem tego przepisu jest umożliwienie rzeczywistego i równego udziału osób z niepełnosprawnościami w pracach Składu – zarówno jako jego członków, jak i uczestników postępowania. Rozwiązanie to ma na celu zapewnienie pełnej dostępności środowiska pracy dla członków Składu, w tym w szczególności tych, którzy sami są osobami z niepełnosprawnościami. W praktyce oznacza to konieczność dostosowania infrastruktury (np. budynków, sal spotkań, ciągów komunikacyjnych, toalet), tak aby osoby z różnymi rodzajami niepełnosprawności mogły skutecznie pełnić swoje funkcje. Ustanowienie tej odpowiedzialności po stronie wojewody jako organu administracji rządowej w terenie wynika z konieczności zapewnienia jednolitych, systemowych standardów organizacyjnych w całym kraju. Praktyczna realizacja obowiązku dostępności – zgodnie z przepisami wspomnianej ustawy z 2019 r. – nie może mieć charakteru uznaniowego ani zależnego od lokalnych możliwości. Musi opierać się na zasadzie równego traktowania i poszanowania godności osób z niepełnosprawnościami. Ponadto, zapewnienie dostępności jest kluczowe dla realizacji postulatu podmiotowego udziału osób z niepełnosprawnościami w procesie decyzyjnym dotyczącym przyznawania asystencji osobistej. To właśnie ci członkowie Składu, którzy sami mają doświadczenie życia z niepełnosprawnością, stanowią istotną wartość merytoryczną i etyczną w procesie oceny potrzeb wnioskodawców.

Kandydatów na członków Składu obowiązywać będzie szkolenie zakończone pozytywnym wynikiem egzaminu kwalifikacyjnego (art. 16 projektu). W ust. 2 przewidziano delegację ustawową dla ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego do określenia w drodze rozporządzenia: programu szkoleń dla kandydatów na członków Składu, zakresu wiedzy objęty egzaminem kwalifikacyjnym na członka Składu, sposobu zapewniania członkom Składu środków służących zapewnianiu dostępności, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, umożliwiających pełnienie funkcji członka Składu, sposobu wyznaczania Składów, warunków organizacyjnych i technicznych, jakie powinny spełniać pomieszczenia, w których pracują członkowie Składów.

Zgodnie z projektowanym art. 17 decyzję w sprawie przyznania prawa do asystencji osobistej wydaje się na wniosek osoby z niepełnosprawnością, złożony osobiście albo za zgodą tej osoby przez: jej przedstawiciela ustawowego; kuratora osoby ubezwłasnowolnionej częściowo; osobę pełniącą funkcję rodziny zastępczej wobec osoby z niepełnosprawnością; prowadzącego rodzinny dom dziecka, w którym osoba z niepełnosprawnością przebywa, lub dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, w której osoba z niepełnosprawnością przebywa. Należy przy tym podkreślić, że wniosek zawsze dotyczy osoby z niepełnosprawnością, bez względu czy składa go sama, czy za jej zgodą w systemie składa wniosek inna osoba z katalogu osób wskazanych w projekcie ustawy. Także stroną postępowania będzie tylko sobą z niepełnosprawnością i to jej będzie dotyczyć wydana decyzja.

Wniosek, zgodnie z art. 18 należy składać do Zespołu właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby z niepełnosprawnością, której wniosek dotyczy. W przypadku, gdy wniosek o asystencję złoży opiekun prawny lub osoba stale wspierająca osobę z niepełnosprawnością ubezwłasnowolnioną całkowicie, składają oni wniosek do Zespołu właściwego dla miejsca zamieszkania opiekuna prawnego. To jego miejsce zamieszkania jest miejscem zamieszkania osoby ubezwłasnowolnionej całkowicie.

Wniosek będzie składany w systemie prowadzonym przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego za pośrednictwem portalu Emp@tia.

Zespół będzie weryfikował dane zawarte we wniosku drogą elektroniczną z danymi z rejestru Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (PESEL) i Elektronicznego Krajowego Systemu Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności, o którym mowa w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (art. 19 ust. 4) projektu.

Co do zasady, miejscem ustalania potrzeby asystencji osobistej i zakresu tej potrzeby jest – za zgodą osoby z niepełnosprawnością albo innej osoby składającej wniosek – miejsce zamieszkania lub odpowiednio pobytu osoby z niepełnosprawnością, lub miejsce wyznaczone przez tę osobę, lub siedziba Zespołu, lub inne miejsce wyznaczone przez przewodniczącego Zespół, spełniające wymagania zawarte w art. 6 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (art. 20 projektu).

W decyzji wydane na podstawie oceny przygotowanej przez skład będzie określony: miesięczny wymiar godzinowy asystencji osobistej; rodzaje czynności wykonywanych w ramach asystencji osobistej; poziom stawki godzinowej asystencji osobistej w związku ze złożonymi potrzebami użytkownika oraz stopniem wykluczenia komunikacyjnego wpływającego na trudność świadczenia asystencji; okres przysługiwania prawa do asystencji osobistej (art. 21 projektu). Dodatkowo w decyzji zostanie określone jakie szkolenia powinien posiadać asystent do udzielania asystencji osobie, której dotyczy decyzja. Decyzja wydawana będzie na od jednego roku do maksymalnie 5 lat. Minimalny okres obowiązywania decyzji wynoszący 1 rok gwarantuje, że osoba z niepełnosprawnością będzie miała zapewnioną realną możliwość korzystania z usługi asystencji osobistej w sposób ciągły, bez konieczności częstego ponawiania wniosków i procedur administracyjnych. Rozwiązanie to służy eliminowaniu nadmiernych barier formalnych i administracyjnych, które mogłyby ograniczać dostęp do asystencji, szczególnie dla osób o ograniczonych możliwościach samodzielnego działania. Ustalony maksymalny okres obowiązywania decyzji – 5 lat – umożliwia systematyczną weryfikację sytuacji osoby z niepełnosprawnością oraz dostosowanie zakresu i wymiaru godzin asystencji osobistej do aktualnych potrzeb. Potrzeby te mogą ulegać zmianom w związku z postępem choroby, poprawą stanu zdrowia, zmianą

sytuacji rodzinnej lub zawodowej. Ograniczenie czasowe decyzji pozwala na zapewnienie elastyczności i reagowanie na te zmiany.

Wprowadzenie granic czasowych decyzji służy efektywnemu i racjonalnemu wydatkowaniu środków publicznych przeznaczonych na finansowanie usług asystencji osobistej. Ustalony maksymalny 5-letni okres pozwala na okresową weryfikację zasadności przyznanego wsparcia, zapobiega nadmiernemu usztywnieniu systemu oraz umożliwia bieżące dostosowanie finansowania do realnych potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Przyjęte rozwiązanie jest zbieżne z praktyką obowiązującą w innych obszarach zabezpieczenia społecznego, w których decyzje administracyjne przyznające świadczenia czy uprawnienia wydawane są na określony czas, celem okresowej oceny sytuacji osoby uprawnionej. Takie ukształtowanie okresu obowiązywania decyzji zapewnia spójność systemową i przewidywalność stosowania prawa.

Ograniczenie czasowe decyzji nie narusza praw osób z niepełnosprawnościami, gdyż w każdym czasie mają one możliwość ponownego złożenia wniosku o asystencję osobistą, jeżeli ich sytuacja życiowa lub potrzeby ulegną zmianie. Jednocześnie minimalny roczny okres obowiązywania decyzji chroni osoby przed nadmiernym obciążeniem koniecznością częstych postępowań administracyjnych, a maksymalny okres 5 lat zapewnia, że zakres przyznanego wsparcia pozostaje adekwatny i odpowiada rzeczywistej sytuacji beneficjenta.

Wprowadzenie szczegółowych zasad dotyczących ustalania poziomu stawki godzinowej asystenta osobistego oraz trybu jej zatwierdzania ma na celu pogodzenie dwóch podstawowych wartości systemu asystencji osobistej:

- elastyczności i indywidualizacji wsparcia, oraz
- odpowiedzialności za racjonalne gospodarowanie środkami publicznymi.
- zróżnicowanie poziomu wynagrodzenia asystenta osobistego:

Zaproponowane przepisy wprowadzają mechanizm różnicowania poziomu stawki godzinowej wynagrodzenia asystenta osobistego, który odpowiada rzeczywistym uwarunkowaniom i trudnościom wykonywanej pracy. Odchodzi się tym samym od jednolitej, sztywnej stawki – nieadekwatnej do złożoności potrzeb użytkowników oraz związanych z tym zróżnicowanych wymagań wobec asystentów.

Zróżnicowanie poziomu stawki uwzględnia zatem trzy kluczowe przesłanki:

- stopień trudności czynności, w tym wymóg przeszkolenia w obszarach wrażliwych (np. zdrowotnych),
- warunki środowiskowe (np. brak transportu publicznego, konieczność dojazdu do odległych miejsc),
- indywidualne potrzeby użytkownika, które mogą wiązać się z większą intensywnością lub specjalistycznym charakterem wsparcia (np. przy komunikacji alternatywnej, sprzeczcie, rytmie dnia).

Zgodnie z art. 21 ust. 5 możliwe jest podwyższenie poziomu stawek godzinowych z względu na skalę trudności zapewnienia asystencji i szczególne potrzeby związane ze wsparciem danego użytkownika.

W art. 21 ust. 6 projektu proponuje się następujące stawki godzinowe, jakie otrzyma asystent według określonych poziomów:

- 1) dla poziomu bazowego – 49 złotych brutto;
- 2) dla pierwszego poziomu podwyższonego – 51 złotych brutto;
- 3) dla drugiego poziomu podwyższonego – 53 złotych brutto;
- 4) dla trzeciego poziomu podwyższonego – 55 złotych brutto.

Wprowadzenie poziomu bazowego i podwyższonych poziomów stawki znajduje oparcie w obiektywnych, możliwych do zweryfikowania przesłankach, które determinują większe zaangażowanie, kwalifikacje lub czasochłonność pracy asystenta. Podwyższenie poziomu w decyzji składu ustalającego prawo do asystencji osobistej będzie uwzględniało:

Podstawową przesłanką podwyższenia stawki jest wykonywanie czynności, które: wymagają specjalnego przeszkolenia (np. transfery osoby leżącej, obsługa wózka elektrycznego, karmienie przez PEG, wsparcie przy zabiegach pielęgnacyjnych); wiążą się z odpowiedzialnością za bezpieczeństwo zdrowotne użytkownika (np. zmiana opatrunków, wsparcie w przyjmowaniu leków, korzystanie z urządzeń wspomagających oddychanie). Czynności te przekraczają typowy zakres asystencji osobistej i są obciążające fizycznie lub psychicznie. Wymagają: przeszkolenia, znajomości procedur higienicznych, zasad aseptyki, nierzadko – szybkiego reagowania w sytuacjach kryzysowych. Podwyższona stawka stanowi tu element kompensacyjny i motywacyjny – zachęcający do podejmowania trudniejszych zadań przez lepiej przygotowanych asystentów.

Druga grupa przesłanek odnosi się do logistycznych i środowiskowych uwarunkowań świadczenia usług, w szczególności: miejsca zamieszkania użytkownika w obszarze pozbawionym transportu publicznego, konieczności dojazdu do użytkownika własnym środkiem transportu (często na własny koszt), ograniczeń terenowych (brak infrastruktury dostosowanej, bariery architektoniczne, warunki zimowe na obszarach wiejskich itp.). W takich przypadkach: czas dotarcia do użytkownika oraz jego przemieszczenia się z asystentem jest znacznie wydłużony; warunki pracy asystenta są bardziej wymagające organizacyjnie i fizycznie.

Trzecia grupa przesłanek indywidualne potrzeby użytkownika obejmuje szczególne trudności w komunikacji, np. konieczność stosowania komunikacji alternatywnej (AAC), obsługi programów wspomagających mowę, znajomości polskiego języka migowego; wysokiego stopnia uzależnienia od asystenta – np. osoby niewidome z niepełnosprawnością sprzężoną, osoby z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu znacznym lub z autyzmem; konieczności zapewnienia wsparcia w warunkach podwyższonego ryzyka społecznego lub

emocjonalnego, np. osoba z historią przemocy, osoba w kryzysie psychicznym. W tych przypadkach relacja asystent–użytkownik wymaga szczególnego przygotowania interpersonalnego, większego zaangażowania i odporności emocjonalnej. Wymaga też zazwyczaj dłuższego procesu wprowadzenia i stałości współpracy. Zastosowanie podwyższonego poziomu stawki w ww. sytuacjach pozwala: zrekompensować wyższe nakłady pracy uniknąć wykluczenia mieszkańców obszarów peryferyjnych z prawa do asystencji osobistej z powodu niemożności pozyskania asystenta.

W art. 21 ust. 7 przewidziano upoważnienie ustawowe dla Rady Ministrów do wydania rozporządzenia określającego coroczną waloryzację stawki godzinowej, o której mowa w ust. 6, z uwzględnieniem:

- 1) średniorocznego wskaźnika wzrostu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej przyjętego w ustawie budżetowej;
- 2) możliwości zwiększenia waloryzacji do realnego wzrostu przeciętnego wynagrodzenia w poprzednim roku kalendarzowym.

Zgodnie z art. 21 ust. 8, decyzja przyznająca prawo do asystencji osobistej określa czy istnieje wymóg ukończenia przez asystenta osobistego danego użytkownika szkolenia z zakresu pierwszej pomocy oraz czy asystentowi osobistemu danego użytkownika przysługują szkolenia specjalistyczne oraz zakres tych szkoleń, z uwagi na zakres potrzeb użytkownika. Wprowadzenie projektowanego przepisu pozwala na indywidualizację wsparcia. Różni użytkownicy mogą wymagać odmiennego przygotowania asystenta – od podstawowych umiejętności udzielania pierwszej pomocy, po wyspecjalizowane szkolenia (np. w zakresie obsługi sprzętu medycznego, komunikacji wspomagającej, pracy z osobami z niepełnosprawnością sensoryczną).

W ust. 9 przewidziano, że decyzja przyznająca prawo do asystencji osobistej oraz odmawiająca przyznania prawa do asystencji osobistej zawiera uzasadnienie. Obowiązek sporządzania uzasadnienia pełni kluczową funkcję gwarancyjną poprzez zwiększenie transparentności procesu, umożliwienie kontroli instancyjnej i sądowej oraz ochronę prawa użytkownika, pokazując, na jakiej podstawie faktycznej i prawnej zapadło rozstrzygnięcie. Bez uzasadnienia decyzja byłaby arbitralna i trudna do zakwestionowania, co godziłoby w konstytucyjne prawo do dobrej administracji (art. 2 i art. 45 Konstytucji RP).

Zgodnie z ust. 10, przewodniczący Zespołu przekazuje decyzję przyznającą prawo do asystencji osobistej osobistej drogą elektroniczną z systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2, do systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1. Rozwiązanie to wprowadza spójność informatyczną systemu obsługującego proces asystencji osobistej. Dzięki przekazywaniu decyzji elektronicznie: zapewnia się ciągłość i integralność danych, eliminuje ryzyko rozbieżności między rejestrami, przyspiesza i usprawnia obieg dokumentów, zmniejsza koszty administracyjne i obciążenie pracą urzędników. Jest to zgodne z trendem cyfryzacji usług publicznych i zasadą „digital by default”.

W myśl ust. 11, osobie otrzymującej decyzję, o której mowa w ust. 10, która nie posiada konta w systemie, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1, konto to zakłada Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Celem przepisu jest zapewnienie powszechnego i równego dostępu do informacji i usług świadczonych drogą elektroniczną. Automatyczne zakładanie konta przez ZUS eliminuje barierę techniczną dla osób, które nie posiadają konta oraz ułatwia użytkownikom dostęp do decyzji i dalszych usług (np. komunikacji z urzędem, wniosków uzupełniających). Takie rozwiązanie ma charakter proaktywny i inkluzyjny, dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, które mogą mieć utrudniony dostęp do procedur elektronicznych.

Okres, na który jest wydawana decyzja przyznającej prawo do asystencji osobistej kończy się ostatniego dnia miesiąca okresu, na który ta decyzja została wydana. Rozstrzygnięcia kończą się zawsze z końcem miesiąca, co ułatwia użytkownikom orientację w czasie obowiązywania świadczenia, jednocześnie porządkuje system rozliczeń finansowych (łatwość księgowania i kontroli wydatków) oraz ogranicza ryzyko powstawania przerw technicznych między kolejnymi decyzjami (łatwiejsze wydawanie decyzji przedłużających).

Dzięki temu system działa stabilniej i przewidywalnie zarówno dla organów, jak i użytkowników.

Przewiduje się możliwość złożenia wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy w ciągu 14 dni od daty doręczenia decyzji. Wniosek będzie składany do Zespołu, który go rozpatrywał. Ponowny wniosek będzie rozpatrywany przez inny skład Zespołu (art. 22 ust. 1 – 4).

Jednocześnie osoba z niepełnosprawnością będzie mogła w każdej chwili wystąpić z wnioskiem o ponowne ustalenie prawa do asystencji osobistej w przypadku zmiany potrzeb, sytuacji życiowej lub zdrowotnej (ust. 5). W takim przypadku decyzja w sprawie ponownego ustalenia zakresu uprawnień w ramach asystencji osobistej wydana na wniosek, o którym mowa w ust. 5, uchyla w całości dotychczas obowiązującą decyzję z dniem, w którym decyzja ta stała się ostateczna.

W przypadku upływu okresu, na który została przyznana asystencja, przewiduje się możliwość złożenia nowego wniosku, jednak nie wcześniej, niż na 6 miesięcy przed końcem okresu przyznanej asystencji (ust. 7).

Kolejna decyzja przyznająca prawo do asystencji osobistej może zostać wydana na wniosek złożony nie wcześniej niż na 6 miesięcy przed upływem okresu, na który została wydana dotychczasowa decyzja. Decyzja ta staje się wykonalna pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym upłynął okres, na który została wydana dotychczasowa decyzja.

Przepis art. 23 określa, że w sprawach dotyczących asystencji osobistej, które nie są uregulowane w ustawie, stosuje się Kodeks postępowania administracyjnego. Jest to wskazanie, że osoby z niepełnosprawnością (ich opiekunowie) mają zapewnioną ścieżkę prawną i ochronę swoich praw w razie nieprawidłowości w decyzjach

administracyjnych dotyczących asystencji osobistej. Jednocześnie określono, że do rozpoznania spraw sądowo-administracyjnych w rozumieniu ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2024 r. poz. 935 i 1685) właściwy jest wojewódzki sąd administracyjny, na którego obszarze właściwości ma miejsce pobytu osoba ubiegająca się o ustalenie prawa do asystencji osobistej lub użytkownik. W przypadku zaś osoby całkowicie ubezwłasnowolnionej sądem właściwym do rozpoznawania spraw sądowo-administracyjnych w rozumieniu ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi jest sąd miejsca zamieszkania opiekuna prawnego.

Rozdział 5 art. 24–42 (asystent osobisty)

W projekcie ustawy określono kto może być asystentem osobistym (art. 24 projektu). Asystentem osobistym może być osoba pełnoletnia, która nie była skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe; nie ma orzeczonego prawomocnie zakazu prowadzenia działalności związanej z wychowywaniem, leczeniem, edukacją małoletnich lub opieką nad nimi lub zakazu przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, zakazu kontaktowania się z określonymi osobami lub zakazu opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu; nie została prawomocnie pozbawiona władzy rodzicielskiej; nie figuruje w bazie danych Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym; nie jest wstępnym oraz zstępnym, krewnym w linii bocznej do trzeciego stopnia, małżonkiem, wstępnym oraz zstępnym małżonka, krewnym w linii bocznej małżonka do trzeciego stopnia, zięciem, synową, macochą lub ojczymem użytkownika, ani osobą wspólnie z nią gospodarującą lub pozostającą z nią w faktycznym pożyciu, a także osobą pozostającą z nią w stosunku przysposobienia; nie jest osobą pełniącą funkcję rodziny zastępczej wobec użytkownika, osobą prowadzącą rodzinny dom dziecka w którym użytkownik przebywa, dyrektorem placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego w której użytkownik przebywa, osobą zatrudnioną w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka lub placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego w której użytkownik przebywa, zatrudnioną do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich w rozumieniu przepisu art. 57 ust. 1a ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r. poz. 49); nie jest osobą sprawującą wobec użytkownika funkcję rodziny wspierającej lub rodziny pomocowej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Asystentem osobistym może być tylko osoba, która uzyskała wpis do Rejestru asystentów.

Asystent musi posiadać kwalifikacje pozwalające mu na prawidłowe świadczenie usługi asystencji. Asystent powinien posiadać kwalifikacje zawodowe: asystenta osoby niepełnosprawnej, opiekuna osoby starszej, opiekuna medycznego, pedagoga, psychologa, terapeuty zajęciowego, pracownika socjalnego, pielęgniarki, położnej, ratownika medycznego, fizjoterapeuty albo co najmniej 6-miesięczne, w wymiarze co najmniej 120 godzin, udokumentowane doświadczenie w pracy w udzielaniu bezpośredniego wsparcia osobom z niepełnosprawnościami na podstawie: umowy o pracę lub umowy cywilnoprawnej lub umowy o wolontariat. Asystent musi także ukończyć szkolenie ogólne i przeszkolenie z ewakuacji osób z niepełnosprawnościami.

Wymóg pełnoletniości asystenta osobistego jest niezbędny ze względu na konieczność zapewnienia odpowiedzialności prawnej i dojrzałości niezbędnej do wykonywania obowiązków związanych z asystencją. Osoba pełnoletnia posiada zdolność do czynności prawnych, co umożliwia jej samodzielne podejmowanie decyzji oraz zawieranie ewentualnych umów.

Brak prawomocnych wyroków za umyślne przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwa skarbowe. Wymóg ten ma na celu ochronę użytkowników asystencji przed osobami, które wykazały się zachowaniami sprzecznymi z normami prawnymi i moralnymi, zwłaszcza jeśli chodzi o przestępstwa umyślne. Zapewnienie wysokiego standardu moralnego i prawnego asystenta jest kluczowe dla bezpieczeństwa i zaufania użytkownika.

Ograniczenia dotyczące zakazów prowadzenia działalności związanej z wychowywaniem, leczeniem, edukacją małoletnich oraz zakazów przebywania w określonych środowiskach służą zabezpieczeniu osób szczególnie wrażliwych i chronionych przed potencjalnym ryzykiem nadużyć lub niewłaściwego traktowania.

Osoba, która została pozbawiona władzy rodzicielskiej, może budzić wątpliwości co do swojej zdolności do sprawowania opieki i odpowiedzialności, dlatego wymóg ten ma na celu podniesienie standardów bezpieczeństwa i jakości opieki świadczonej przez asystenta.

Wpis do Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym wyklucza możliwość wykonywania funkcji asystenta osobistego, co jest elementem gwarantującym ochronę użytkowników przed potencjalnym zagrożeniem, zwłaszcza gdy asystent ma bezpośredni i często intymny kontakt z osobą potrzebującą wsparcia. Wykluczenie osób blisko spokrewnionych lub pozostających w faktycznym pożyciu z użytkownikiem ma na celu zapewnienie neutralności i profesjonalizmu w relacji asystent–użytkownik. Ma to zapobiec potencjalnym konfliktom interesów, pełnienia sprzecznych ról społecznych, uzależnieniu emocjonalnemu lub niewłaściwemu traktowaniu oraz zabezpieczeniu adekwatnej realizacji usługi w sposób zapewniający autonomię użytkownika zgodnie z artykułem 19 Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych.

Wykluczenie osób pełniących funkcje rodzin zastępczych, pracowników placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin wspierających lub pomocowych.

Uregulowanie tego wymogu ma na celu uniknięcie nakładania się obowiązków i konfliktów kompetencyjnych między różnymi formami opieki i wsparcia. Pozwala to na jasne rozgraniczenie ról i zakresów odpowiedzialności, co sprzyja efektywności i transparentności działań.

Celem wprowadzenia wymogu posiadania określonych kwalifikacji zawodowych bądź udokumentowanego doświadczenia w świadczeniu bezpośredniego wsparcia osobom z niepełnosprawnościami jest zapewnienie, aby funkcję asystenta wykonywały wyłącznie osoby posiadające przygotowanie merytoryczne i praktyczne. Rozwiązanie to gwarantuje właściwy poziom świadczonej pomocy oraz minimalizuje ryzyko powierzenia tej funkcji osobom nieposiadającym odpowiednich kompetencji.

Obowiązek odbycia szkolenia ogólnego oraz przeszkolenia z zakresu ewakuacji osób z niepełnosprawnościami ma na celu zapewnienie bezpieczeństwa beneficjentów wsparcia w sytuacjach zagrożenia zdrowia lub życia.

Wprowadzenie wymogu wpisu do rejestru asystentów ma charakter porządkowy i kontrolny. Rejestr stanowić będzie narzędzie weryfikacji osób dopuszczonych do wykonywania zadań asystenta oraz przyczyni się do zwiększenia przejrzystości systemu i jakości świadczonych usług.

Z kolei warunek przedłożenia dokumentów potwierdzających spełnienie przesłanek, o których mowa w ust. 1 pkt 1–5 i pkt 9, przed dopuszczeniem do szkoleń, zapewni, że uczestnikami procesu kształcenia będą wyłącznie osoby spełniające wymagania ustawowe, co umożliwi skuteczną realizację celu szkolenia i zwiększy jego efektywność.

Każdy asystent przed rozpoczęciem świadczenia asystencji osobistej jest zobowiązany do przejścia obowiązkowego szkolenia z pierwszej pomocy, jeżeli w decyzji o przyznaniu prawa do asystencji osobistej określono obowiązek odbycia tego szkolenia. Szkolenie będzie prowadzone przez realizatorów.

Po zawarciu kontraktu asystent osobisty jest obowiązany odbyć zindywidualizowany instruktaż oraz instruktaż specjalistyczny, jeśli użytkownik w ramach asystencji osobistej będzie wymagał wsparcia w czynnościach zarezerwowanych zazwyczaj dla specjalistów z zakresu zawodów medycznych bądź osób najbliższych (art. 26 ust. 2).

Informacja o szkoleniach i instruktażu będzie odnotowana w systemie teleinformatycznym do obsługi asystencji osobistej.

Zindywidualizowany instruktaż to indywidualne przeszkolenie w czynnościach, które będzie wykonywał w ramach świadczonej usługi asystencji. Projektowane rozwiązanie przewiduje przeprowadzenie zindywidualizowanego instruktażu przez użytkownika usługi asystencji osobistej lub przez osobę stale go wspierającą. Instruktaż, o którym mowa, odnosi się do specyficznych, często bardzo osobistych i zróżnicowanych czynności związanych ze wsparciem asystenta (np. transfer z łóżka na wózek, korzystanie z pomocy technicznych, sposoby komunikacji, higiena, karmienie, używanie sprzętu ortopedycznego). Czynności te, mimo że mogą mieć pewien komponent zdrowotny, w zdecydowanej większości mają charakter codziennych, praktycznych działań, wykonywanych rutynowo, zgodnie z przyzwyczajeniami i indywidualnymi potrzebami użytkownika. Ustanowienie jako właściwego do przeprowadzenia instruktażu samego użytkownika bądź osoby stale wspierającej odzwierciedla zasadę podmiotowości i samostanowienia osoby z niepełnosprawnością. To użytkownik najlepiej zna swoje ciało, potrzeby, ograniczenia i preferencje – często lepiej niż jakikolwiek specjalista. Tak przeprowadzony instruktaż jest najbardziej trafny, praktyczny i efektywny. Dodatkowo, dopuszczenie do roli osoby przeprowadzającej instruktaż osoby stale wspierającej – np. partnera, członka rodziny, opiekuna faktycznego – wynika z uznania ich doświadczenia, ciągłości opieki i znajomości codziennego funkcjonowania użytkownika. W wielu przypadkach to właśnie oni są naturalnymi "trenerami" nowego asystenta osobistego – np. uczą jak podać leki, jak unikać błędów w transferze czy jak rozpoznać sygnały dyskomfortu użytkownika.

Rozszerzenie katalogu osób przeprowadzających instruktaż o:

- osoby pełniące funkcję rodziny zastępczej,
- osoby prowadzące rodzinny dom dziecka,
- oraz dyrektorów placówek typu rodzinnego

– ma na celu zapewnienie zgodności z obowiązującymi formami pieczy zastępczej oraz uznanie ich roli jako głównych organizatorów życia codziennego dziecka z niepełnosprawnością, które może być użytkownikiem asystencji osobistej.

Instruktaż specjalistyczny w zakresie czynności takich jak pomiar podstawowych parametrów zdrowotnych, podawanie leków, żywienie dojelitowe, wsparcie w obsłudze respiratora, zmiana opatrunku, cewnikowanie czy obsługa podstawowego sprzętu medycznego, będzie przeprowadzany przez osoby reprezentujące zawody medyczne: lekarzy, pielęgniarki bądź ratowników medycznych. Będzie on zapewniany przez realizatorów asystencji osobistej.

Zgodnie z art. 27 projektu ustawy wniosek o wpis do Rejestru asystentów jest składany tylko za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1.

Zgodnie z art. 28 ust. 1 wpisu do rejestru będzie dokonywał wojewoda, na wniosek osoby ubiegającej się o wpis. projektu ustawy określono dane, które będzie zawierał wniosek.

W ust. 2 określono zawartość wniosku o wpis: wniosek zawiera:

- 1) imię i nazwisko;
- 2) datę urodzenia;
- 3) numer PESEL, a w przypadku, gdy nie nadano numeru PESEL – numer i serię dokumentu potwierdzającego tożsamość;
- 4) nazwisko rodowe;
- 5) imiona rodziców;

- 6) adres zameldowania na pobyt stały i czasowy;
- 7) adres miejsca zamieszkania;
- 8) adres miejsca pobytu lub ostatniego miejsca zamieszkania – w przypadku osoby nieposiadającej adresu miejsca zamieszkania;
- 9) adres do korespondencji, jeżeli jest inny niż adres zamieszkania;
- 10) wskazanie gmin, na terenie których asystent osobisty deklaruje gotowość świadczenia asystencji osobistej;
- 11) adres poczty elektronicznej, jeżeli wnioskodawca taki adres posiada;
- 12) numer rachunku bankowego, na który jest dokonywana wypłata wynagrodzenia za świadczenie asystencji osobistej;
- 13) informacje o kwalifikacjach lub doświadczeniu, o których mowa w art. 24 ust. 1 pkt 9;
- 14) informację o szkoleniach, o których mowa w art. 24 ust. 1 pkt 10. ,

Wnioskodawca może również podać informacje:

- 1) o ukończeniu szkolenia, o którym mowa w art. 26 ust. 1;
- 2) dotyczące preferowanego zakresu oraz dyspozycyjności w zakresie świadczenia asystencji osobistej, w szczególności zakresu czynności i dostępności czasowej;
- 3) dotyczące kwalifikacji, doświadczenia, posiadanych uprawnień lub umiejętności istotnych dla świadczenia asystencji osobistej.

Jednocześnie z ww. wnioskiem wnioskodawca składa oświadczenie następującej treści: „Świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia wynikającej z art. 233 § 6 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny oświadczam, że:

- 1) dane zawarte we wniosku o wpis do Rejestru asystentów są zgodne z prawdą;
- 2) znane mi są i spełniam warunki bycia asystentem osobistym określone w ustawie z dnia o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami.”.

Zgodnie z projektowanym art. 29, wojewoda przed dokonaniem wpisu do Rejestru asystentów, w terminie 14 dni od dnia złożenia wniosku zweryfikuje dane zawarte ze wniosku w danych ze wskazanych rejestrów publicznych.

W projektowanym art. 30 przewidziano procedurę uzupełniania wniosku. Wojewoda wzywa wnioskodawcę, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1, do jego uzupełnienia w terminie 30 dni od dnia doręczenia wezwania. W przypadku braku uzupełnienia wniosku, pozostanie on bez rozpoznania. Wojewoda, w drodze decyzji administracyjnej, odmówi wpisu jeśli wnioskodawca nie spełnił warunków określonych ustawą. Od decyzji przysługuje odwołanie.

Asystent osobisty będzie zobowiązany do aktualizacji swoich danych, zgłaszając ich zmianę wojewodzie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego (art. 31).

Dane asystentów wpisanych do Rejestru asystentów będą jawne dla realizatorów z obszarów gmin, w których zadeklarowali gotowość świadczenia asystencji, oraz dla samych użytkowników z tego obszaru. Rozwiązanie to jest niezbędne w celu umożliwienia realizatorom proponowania współpracy asystentom, z danego obszaru i wyboru danego asystenta przez użytkowników (art. 32 projektu).

Zgodnie z projektowanym art. 33, wojewoda będzie także uprawniony do dokonywania wykreśleń z rejestru: na wniosek asystenta osobistego; w przypadku niespełniania przez asystenta osobistego warunków bycia asystentem określonych w ustawie; w przypadku niezgodności danych w Rejestrze asystentów ze stanem faktycznym i nie sprostowania tych danych w terminie 14 dni od dnia otrzymania wezwania w tej sprawie.

Wykreślenie następuje w formie decyzji administracyjnej, od której przysługuje odwołanie do ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego (art. 34 projektu).

W przypadku wykreślenia asystenta osobistego z Rejestru i wydania prawomocnej decyzji o wykreśleniu, następuje wygaśnięcie umowy z danym asystentem osobistym (art. 35 projektu).

W projektowanym art. 36 określono maksymalną liczbę godzin pracy asystenta osobistego – nie więcej niż 276 godzin.

Wysokość wynagrodzenia będzie ustalana przez realizatora lub użytkownika, w przypadku gdy to on samodzielnie będzie zatrudniał asystenta, na podstawie stawki godzinowej i liczby godzin asystencji określonej w kontrakcie (art. 37)

W projekcie określono także zasady przyznawania urlopu asystentowi osobistemu przyjmując, że za każde 10 godzin świadczenia asystencji przysługiwać będzie 1 godzina płatnego urlopu (art. 38 projektu ustawy). Urlop jest udzielany przez realizatora po uzgodnieniu z użytkownikiem. Przyznanie urlopu nie może skutkować brakiem asystencji osobistej dla użytkownika, w związku z tym konieczne jest zapewnienie zastępstwa w okresie urlopu.

W projektowanym art. 39, przewidziano obowiązkowe ubezpieczenie asystentów osobistych od odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone przy wykonywaniu asystencji osobistej. Koszty ubezpieczenia ponoszone będą przez asystentów osobistych. Wprowadzenie obowiązkowego ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej dla asystentów osobistych jest działaniem mającym na celu zabezpieczenie interesów zarówno użytkowników, jak i samych asystentów. Asystenci osobiści realizują zadania związane z bezpośrednim wsparciem osób często znajdujących się w sytuacjach zwiększonej wrażliwości, wymagających pomocy w czynnościach życia codziennego. W toku wykonywania tych obowiązków może dojść do niezamierzonych szkód, w tym np. uszkodzeń mienia lub szkód na zdrowiu użytkownika. Obowiązkowe ubezpieczenie zapewnia użytkownikom odpowiednie zabezpieczenie finansowe na wypadek wystąpienia takich szkód, gwarantując możliwość uzyskania rekompensaty. Ubezpieczenie chroni również asystentów osobistych przed skutkami finansowymi ewentualnych roszczeń odszkodowawczych, które mogą powstać w związku z wykonywaniem ich obowiązków. Chroni to osoby wykonujące tę pracę przed nadmiernymi konsekwencjami finansowymi, które mogłyby zniechęcać do podjęcia lub kontynuowania zatrudnienia na tym stanowisku.

Wymóg obowiązkowego ubezpieczenia jest elementem profesjonalizacji zawodu asystenta osobistego, co podnosi wiarygodność i zaufanie do tej formy wsparcia społecznego. Jednocześnie sprzyja to racjonalnemu zarządzaniu ryzykiem związanym z wykonywaniem tej funkcji. Obciążenie kosztami ubezpieczenia samych asystentów osobistych wynika z faktu, że jest to element ich działalności zawodowej, podobnie jak w innych zawodach wymagających ochrony OC. Taka konstrukcja pozwala na zachowanie równowagi pomiędzy obowiązkami ustawowymi a dostępem do ubezpieczenia, jednocześnie motywując do staranności i dbałości o jakość świadczonych usług.

Jednocześnie przewidziano, że minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego będzie zawierał z wybranym zakładem ubezpieczeniowym prowadzącym działalność ubezpieczeniową w zakresie ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej na terenie kraju, umowę w zakresie ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej asystentów osobistych. Centralne zawieranie umowy ubezpieczenia przez ministra pozwoli na ujednolicenie warunków ubezpieczenia dla wszystkich asystentów osobistych w kraju. Dzięki temu zagwarantowane zostaną standardowe i przejrzyste zasady ochrony ubezpieczeniowej, co zwiększy pewność prawną i ułatwi realizację obowiązku ubezpieczeniowego. Skonsolidowanie umowy na poziomie państwowym umożliwi negocjowanie korzystniejszych stawek ubezpieczeniowych dzięki efektowi skali. Ma to szczególne znaczenie w obecnej sytuacji na rynku ubezpieczeniowym, gdy ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej dla asystentów osobistych nie jest oferowane. Asystenci osobiści, którzy będą zobowiązani do ponoszenia kosztów ubezpieczenia, mogą w ten sposób uzyskać bardziej przystępne warunki finansowe niż przy indywidualnym zawieraniu polis. Umowa zawierana przez ministra pozwoli na uproszczenie i standaryzację procesu zawierania ubezpieczeń, a także ułatwi nadzór nad realizacją obowiązku ubezpieczeniowego. Umożliwi to również sprawne monitorowanie i ewentualne reagowanie na zmieniające się potrzeby rynku ubezpieczeniowego oraz specyfiki świadczenia usług asystencji osobistej.

W projektowanym art. 40 określono uprawnienia asystenta osobistego, wynikające z konieczności zapewnienia mu możliwości świadczenia asystencji osobistej. Przedmiotowe regulacje mają na celu określenie zakresu uprawnień asystenta osobistego oraz wprowadzenie mechanizmu superwizji zawodowej, jako instrumentu podnoszącego jakość i profesjonalizm świadczeń asystenckich.

W art. 40 pkt 4 projektu przyznano asystentowi prawo do korzystania z superwizji w wymiarze do 6 godzin na pół roku, co stanowi istotny element wsparcia zawodowego asystentów, sprzyjający ich rozwojowi oraz zapobieganiu wypaleniu zawodowemu.

Wprowadzenie w ramach projektowanego art. 41 systemu superwizji w obszarze asystencji osobistej ma na celu: zapewnienie wsparcia merytorycznego i emocjonalnego dla asystentów osobistych; umożliwienie stałego podnoszenia jakości i etycznych standardów usług asystencji osobistej; szybką identyfikację i rozwiązanie problemów w relacji użytkownik–asystent; zwiększenie bezpieczeństwa i skuteczności świadczenia usług osobom z niepełnosprawnościami. Superwizja pełni kluczową rolę w zawodach pomocowych. Jej wprowadzenie w obszarze asystencji osobistej jest zgodne z podejściem opartym na profesjonalizacji usług społecznych oraz idei wsparcia niezależnego życia osób z niepełnosprawnościami, zgodnie z Konwencją ONZ o prawach osób z niepełnosprawnościami.

Projekt przewiduje dwie główne ścieżki uzyskania kwalifikacji superwizora asystencji osobistej:

1. ścieżka dla osób z certyfikatem superwizora pracy socjalnej;
2. uzupełniające szkolenie z zakresu asystencji osobistej.

Ad. 1. – osoby te dysponują uznanym certyfikowanym doświadczeniem w prowadzeniu superwizji w zakresie pracy socjalnej (w tym relacji pomocowych, pracy z osobą w kryzysie, etyki zawodowej), i posiadają ugruntowane przygotowanie metodyczne i psychospołeczne do pełnienia funkcji superwizora. Jednak wymagają aktualizacji i pogłębienia wiedzy specyficznej dla środowiska asystencji osobistej: m.in. relacji użytkownik–asystent, niezależnego życia, perspektywy praw osób z niepełnosprawnościami. Umożliwienie tej grupie wejścia do systemu w drodze szkolenia uzupełniającego: wykorzystuje istniejące kadry; skraca czas

wdrożenia systemu superwizji; gwarantuje wysoki poziom kompetencji już od początku funkcjonowania systemu.

Ad. 2. – ścieżka otwarta – szkolenie, egzamin i certyfikat dla osób nieposiadających certyfikatu superwizora pracy socjalnej. Zaprojektowana jako pełna, dostępna i transparentna droga do zawodu dla nowych kadr. Skierowana do osób: posiadających odpowiednie wykształcenie (np. psychologia, pedagogika, socjologia, praca socjalna), z doświadczeniem praktycznym w pracy z osobami z niepełnosprawnościami lub w obszarze wsparcia społecznego, albo z doświadczeniem szkoleniowym i dydaktycznym w zakresie pracy socjalnej i kompetencji interpersonalnych. System obejmuje: szkolenie specjalistyczne, zgodne z minimum programowym określonym przez ministra, egzamin państwowy, gwarantujący standaryzację kompetencji i zdanie egzaminu – jako formalnego potwierdzenia kompetencji. Koszty takiego szkolenia i egzaminu ponoszą sami zainteresowani. Ścieżka ta: umożliwia rozwój nowych specjalistów w systemie wsparcia środowiskowego, pozwala na kontrolę jakości poprzez dopuszczenie tylko osób spełniających rygorystyczne warunki formalne i praktyczne, gwarantuje merytoryczną spójność i jednolitość kwalifikacji w skali kraju. Wymogi przystąpienia do egzaminu (wykształcenie kierunkowe, doświadczenie zawodowe lub szkoleniowe) są uzasadnione: koniecznością zapewnienia, że superwizor posiada zdolność analizy relacji pomocowej, oceny pracy asystenta, identyfikowania ryzyk oraz wspierania profesjonalnego rozwoju; wymogiem dojrzałości zawodowej – superwizor nie może być osobą dopiero wchodzącą do sektora usług społecznych, chęcią zabezpieczenia użytkowników przed ryzykiem powierzchownej lub szkodliwej superwizji.

Osoba, która nie zdała egzaminu na superwizora asystencji osobistej może przystąpić do egzaminu poprawkowego w terminie nie wcześniejszym niż po upływie 30 dni od dnia otrzymania informacji o wyniku egzaminu. Przepis ust. 4 stosuje się odpowiednio do egzaminu poprawkowego.

Oплата za egzamin (20% przeciętnego wynagrodzenia) ma charakter: motywacyjno-filtrujący – udział w egzaminie podejmują osoby faktycznie zainteresowane i przygotowane; partycypacyjny – pokrywa częściowo koszty organizacji systemu certyfikacji przy ograniczaniu obciążeń budżetowych; proporcjonalny – wysokość opłaty dostosowana do rangi kwalifikacji i potencjalnego wynagrodzenia superwizora. Projektowane przepisy dotyczące superwizji i ścieżek dojścia do zawodu superwizora: zapewniają wysoką jakość merytoryczną i etyczną systemu superwizji; umożliwiają elastyczne, ale kontrolowane wejście do zawodu; integrują i wykorzystują istniejące zasoby kadrowe; chronią użytkowników i asystentów przed ryzykiem niskiej jakości wsparcia; odpowiadają na potrzebę profesjonalizacji usług społecznych i upodmiotowienia osób z niepełnosprawnościami.

W celu zagwarantowania należytego poziomu szkoleń w projekcie przewidziano, że podmiot ubiegający się o możliwość prowadzenia takich szkoleń będzie obowiązany:

- 1) przedstawić program szkolenia zgodny ze standardami, o których mowa w ust. 9;
- 2) wykazać posiadanie odpowiedniej kadry dydaktycznej;
- 3) zapewnić warunki techniczne, lokalowe i organizacyjne do realizacji szkolenia;
- 4) umożliwić przeprowadzenie nadzoru merytorycznego.

Minister do spraw zabezpieczenia społecznego będzie sprawował nadzór merytoryczny nad szkoleniami dla superwizorów asystencji osobistej. Nadzór ten obejmuje w szczególności:

- 1) ocenę zgodności programu i realizacji szkolenia z obowiązującymi standardami;
- 2) kontrolę kwalifikacji kadry dydaktycznej;
- 3) kontrolę dokumentacji szkoleniowej;
- 4) możliwość przeprowadzenia wizytacji oraz żądania wyjaśnień i informacji od podmiotów prowadzących szkolenia.

Przepis art. 42 ust. 1 stanowi, że minister do spraw zabezpieczenia społecznego wyda rozporządzenie szczegółowo dopracowujące regulacje dotyczące superwizji asystencji osobistej. Dotyczy to m.in.: celów, standardów superwizji, minimalnych wymagań programowych dla szkoleń, szczegółowego sposobu realizacji szkoleń dla superwizorów asystencji osobistej, w tym metody dydaktyczne i wymiar godzin; sposobu wnoszenia odpłatności za egzamin i egzamin poprawkowy, organizacji i sposobu przeprowadzania egzaminu i egzaminu poprawkowego, wzór certyfikatu superwizora asystencji osobistej, szczegółowych warunków i trybu udzielania zgody na prowadzenie szkoleń dla superwizorów asystencji osobistej;

Celem tego przepisu jest stworzenie spójnego i jednolitego systemu kształcenia superwizorów asystencji osobistej. Rozporządzenie ma również gwarantować, że szkolenia będą prowadzone przez odpowiednio przygotowane podmioty i kadre, według jednolitych programów.

W ust. 2 przewidziano upoważnienie ustawowe dla ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego do określenia, w drodze rozporządzenia, szczegółowego programu i zakresu godzinowy szkoleń dla użytkowników, koordynatorów oraz doradców wzajemnych oraz minimalnych kwalifikacje osób prowadzących te szkolenia, mając na względzie konieczność zapewnienia właściwych relacji pomiędzy użytkownikiem a asystentem osobistym oraz zagwarantowania wysokiej jakości, efektywności i poziomu bezpieczeństwa świadczenia asystencji osobistej.

W odniesieniu do użytkowników, koordynatorów i doradców, przepis ma na celu zadbanie o ich odpowiednie przygotowanie do współpracy z asystentami, co wpływa na jakość i efektywność świadczenia usług asystencji osobistej. Ujednolicenie szkoleń i kwalifikacji jest konieczne dla zapewnienia bezpieczeństwa, prawidłowej współpracy oraz profesjonalizmu systemu asystencji osobistej.

Art. 43 (zakres wsparcia udzielany w ramach asystencji osobistej)

Projektowane przepisy art. 43 precyzują zakres działalności asystenta osobistego oraz warunki, na jakich może on wykonywać czynności związane ze wsparciem użytkownika we wszystkich istotnych obszarach życia codziennego. Celem tych regulacji jest zapewnienie kompleksowej i adekwatnej pomocy osobom korzystającym z asystencji, przy jednoczesnym zachowaniu bezpieczeństwa i wysokiej jakości świadczonych usług. Określenie pięciu podstawowych obszarów wsparcia: samoobsługi, prowadzenia gospodarstwa domowego i pełnienia ról rodzinnych, przemieszczania się, komunikacji z otoczeniem oraz podejmowania aktywności życiowej (ust. 1) – odpowiada rzeczywistym potrzebom osób korzystających z asystencji osobistej. Wielowymiarowe wsparcie w tych sferach pozwoli na maksymalne ułatwienie samodzielnego funkcjonowania użytkownika, będzie sprzyjać jego integracji społecznej oraz poprawie jakości życia.

Ustęp 2 stanowi, że asystent osobisty może wykonywać proste czynności pielęgnacyjne lub higieniczne, o ile nie wymagają one kwalifikacji medycznych. Uprawnienie asystenta do realizacji prostych czynności pielęgnacyjnych i higienicznych, które nie wymagają kwalifikacji medycznych ani specjalistycznego przeszkolenia, jest rozwiązaniem praktycznym i efektywnym, pozwalającym na szybkie i bezpieczne zaspokajanie podstawowych potrzeb użytkownika. Takie podejście zmniejsza bariery w dostępie do pomocy i odciąża system ochrony zdrowia.

Po specjalistycznym instruktażu, zgodnie z ust. 3, asystent może realizować czynności takie jak np.: pomiar podstawowych parametrów zdrowotnych (ciśnienia, krwi, temperatury, poziomu cukru (glukometrem); podawanie leków drogą doustną, doodbytniczą lub przez skórę (wcieranie); podawanie leków drogą wziewną (nebulizatory, inhalatory ciśnieniowe z dozownikiem pojedynczych dawek, z dozownikiem uruchamiającym wdech, inhalatory proszkowe); profilaktyka przeciwoleżynowa oraz opatrywanie odleżyn;

odśluzowywanie dróg oddechowych, w tym czyszczenia rurki tracheostomijnej; żywienie dojelitowe i dożołądkowe przez zgłębnik lub gastrostomię, w tym PEG (metodą porcji); stosowanie okładów i kompresów; nacieranie, oklepywanie; zmiana opatrunku na ranie niepowikłanej; iniekcja insuliny (tzw. penami insulinowymi); cewnikowanie cewnikami zewnętrznymi oraz wewnętrznymi jednorazowymi; wymiana worka stomijnego i worka na moc; obsługa podstawowego sprzętu medycznego (koncentratorów tlenu, respiratorów, pomp insulinowych, podstawowa obsługa ssaków medycznych), pod warunkiem że:

- zostało to określone w kontrakcie, oraz
- asystent osobisty przeszedł odpowiedni instruktaż specjalistyczny.

Art. 44–50 (warunki świadczenia asystencji osobistej)

Zgodnie z projektowanym art. 44, użytkownik sam kieruje pracą swojego asystenta osobistego. W przypadku, gdy użytkownik jest osobą niepełnoletnią lub ubezwłasnowolnioną wsparcia w tym zakresie udziela mu jej opiekun prawny lub kurator. Rozwiązanie to wzmacnia autonomię użytkownika, umożliwiając mu decydowanie o sposobie otrzymywanego wsparcia. Jednocześnie wprowadza ochronę osób wymagających szczególnej opieki np. dzieci, zapewniając nadzór przedstawiciela ustawowego, czy kuratora. Takie rozwiązanie umożliwia realizację asystencji osobistej z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb i sytuacji prawnej użytkownika.

W projektowanym art. 45 przewidziano zawieszenie asystencji osobistej, gdy użytkownik przebywa w placówce zamkniętej, takiej jak: zakład karny, areszt śledczy, zakład poprawczy, schronisko dla nieletnich lub Krajowy Ośrodek Zapobiegania Zachowaniom Dyssocjalnym.

Jeżeli osoba z niepełnosprawnością korzystająca z asystencji osobistej przebywa w jednej z tych miejsc, osoby kierujące tymi podmiotami są zobowiązane poinformować o tym fakcie wojewodę. Obowiązek poinformowania obejmuje również zakończenie pobytu użytkownika w ww. placówce. Ma to umożliwić skuteczne zarządzanie i weryfikację prawa do świadczenia asystencji osobistej, a tym samym zapobiegać nadużyciom i zapewnić transparentność działania systemu wsparcia, jakim jest asystencja osobista.

W szczególności, regulacja ta ma na celu racjonalne gospodarowanie środkami publicznymi oraz uniknięcie sytuacji, w której państwo jednocześnie finansuje asystencję i opiekę w placówkach zamkniętych.

W art. 46 projektu przewidziano wyłączenie realizacji asystencji osobistej podczas przebywania w określonych placówkach zapewniających całodobową opiekę, takich jak: szpital psychiatryczny, dom pomocy społecznej, rodzinny dom pomocy, zakład opiekuńczo-leczniczy, zakład pielęgnacyjno-opiekuńczy, hospicjum stacjonarne, placówka opiekuńczo-wychowawcza, regionalna placówka opiekuńczo-terapeutyczna, interwencyjny ośrodek preadopcyjny, zakład leczenia uzdrowiskowego udzielający całodobowych stacjonarnych świadczeń opieki zdrowotnej, oraz w innych niż ww. wymienione placówkach zapewniających całodobową opiekę osobom z niepełnosprawnościami, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku, z wyłączeniem mieszkańców wspomaganych i mieszkań treningowych, o których mowa w art. 53 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. W czasie pobytu w takich placówkach, liczba godzin asystencji osobistej zostanie pomniejszona o 75% (art. 47 ust. 1).

W przypadku pobytu użytkownika w placówkach dziennych natomiast, takich jak: placówka oświatowa niezapewniająca całodobowej opieki; ośrodek wsparcia dla osób zaburzeniami psychicznymi, o którym mowa w art. 51 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej; klub integracji społecznej; centrum integracji społecznej; warsztat terapii zajęciowej oraz w innych niż ww. ośrodkach wsparcia lub placówkach zapewniających wsparcie dzienne – liczba godzin asystencji osobistej zostanie pomniejszona o 35% (art. 47 ust. 3).

Pomniejszenie liczby godzin asystencji osobistej ma na celu uniknięcie finansowania asystencji z opieka zapewniana w ww. placówkach z których korzysta użytkownik. Z drugiej strony zabezpiecza korzystanie z asystencji osobistej poza tymi placówkami. Użytkownicy mogą korzystać z usług placówek całodobowych lub dziennych tylko przez część dnia, tydzień lub miesiąc. W takich sytuacjach całkowite odebranie godzin asystencji osobistej byłoby nieadekwatne i krzywdzące, ponieważ w pozostałym czasie użytkownik potrzebuje i ma prawo do pełnego wsparcia asystenta. Pomniejszanie liczby godzin asystencji pozwala proporcjonalnie dostosować zakres wsparcia do faktycznego czasu korzystania z opieki w danej placówce. Użytkownik nadal ma prawo do pełnej asystencji w czasie, gdy nie przebywa w placówce lub korzysta z usług dziennych. Pomniejszenie godzin nie oznacza zatem odebrania prawa do asystencji osobistej, natomiast służy dostosowaniu jej wymiaru do zmniejszonego zapotrzebowania w okresie korzystania z innej formy opieki. W sytuacji, gdy pobyt w placówce jest tylko częściowy w skali miesiąca, mechanizm pomniejszenia pozwala zachować odpowiednią ilość godzin asystencji na dni lub godziny poza placówką

Projektowany przepis reguluje racjonalne dostosowanie liczby godzin asystencji osobistej do realnych potrzeb użytkownika, uwzględniając fakt korzystania z innych form wsparcia i opieki. Redukcja godzin asystencji pozwala na efektywne zarządzanie środkami publicznymi i zapobiega nieuzasadnionemu podwójnemu finansowaniu usług o podobnym charakterze. Jednocześnie ustawodawca zabezpiecza minimalny wymiar godzin asystencji, aby nie dopuścić do całkowitego pozbawienia wsparcia osób, które mimo korzystania z innych usług nadal wymagają asystencji.

Projektowany art. 48 wprowadza zakaz jednoczesnego świadczenia usług pokrywających się czynnościami. Przepis ten zapobiega sytuacjom, w których ten sam zakres czynności jest finansowany i realizowany jednocześnie z różnych źródeł. Ma to na celu wyeliminowanie nadużyć, zwiększenie efektywności finansowania i uporządkowanie systemu wsparcia osób z niepełnosprawnościami. Zapewnia to przejrzystość oraz właściwe wykorzystanie zasobów, jednocześnie chroniąc interesy użytkowników i realizatorów usług.

W art. 49 projektu ustawy określono ewaluację asystencji osobistej i wskazano, że koordynator asystencji osobistej dokonuje ewaluacji świadczenia asystencji osobistej nie rzadziej niż raz na trzy miesiące. Ewaluacja jest ponadto obowiązkowa w ostatnim miesiącu obowiązywania kontraktu. Obowiązek regularnej ewaluacji asystencji osobistej jest kluczowy dla zapewnienia wysokiej jakości świadczonych usług oraz dostosowania ich do indywidualnych, zmieniających się potrzeb użytkowników. Umożliwia identyfikację problemów i obszarów wymagających poprawy, co przekłada się na ciągłe doskonalenie systemu wsparcia. Udział użytkownika i asystenta w ocenie wpłynie na zwiększenie rzetelności i kompleksowości oceny.

W art. 50 projektu uregulowano obowiązek zwrotu środków, w przypadku nienależnego korzystania z asystencji osobistej. Zobowiązany do zwrotu jest użytkownik, który nienależnie korzystał z asystencji osobistej. Za nienależne korzystanie z asystencji osobistej uważa się asystencję osobistą świadczoną: na podstawie fałszywych danych zawartych we wniosku o ustalenie prawa do asystencji osobistej, oświadczeniach lub dokumentach; przypadki zatwierdzenia raportu, w którym zostały podane nieprawdziwe informacje o liczbie godzin zrealizowanych w danym miesiącu. Decyzję o zwrocie wydaje, zgodnie z projektowaną regulacją wojewoda, a od środków naliczane są ustawowe odsetki liczone od dnia: rozpoczęcia świadczenia asystencji osobistej.

Należności z tytułu nienależnego korzystania z asystencji osobistej ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat od dnia, w którym decyzja o ustaleniu i zwrocie nienależnie pobranych środków finansowych związanych z asystencją osobistą stała się ostateczna.

Wprowadzono również możliwość umorzenia lub rozłożenia płatności.

Projektowana regulacja wprowadza mechanizmy przeciwdziałające nadużyciom w korzystaniu z asystencji osobistej, zapewniając ochronę środków publicznych. Obowiązek zwrotu nienależnie pobranych środków oraz odpowiedzialność finansowa mają charakter prewencyjny i korygujący. Możliwość umorzenia, rozłożenia na raty lub odroczenia spłaty uwzględnia sytuację życiową i finansową użytkownika, co zapewnia elastyczność i sprawiedliwość w egzekwowaniu należności.

Rozdział 8 - art. 51–63 (realizatorzy)

Projektowany rozdział 8 – Realizatorzy wprowadza kompleksowe ramy prawne dotyczące organizacji i realizacji asystencji osobistej dla osób z niepełnosprawnościami, których celem jest zapewnienie tym osobom realnego wsparcia w codziennym funkcjonowaniu oraz pełnego uczestnictwa w życiu społecznym.

Projektowany art. 51 ust. 1 wprowadza zasadę, zgodnie z którą odpowiedzialność za organizację i realizację asystencji osobistej spoczywa na powiecie (jako jednostce samorządu terytorialnego odpowiedzialnej za politykę społeczną na poziomie lokalnym) właściwym ze względu na miejsce zamieszkania lub przebywania osoby z niepełnosprawnością.

W ust. 2 przewidziano jednak możliwość powierzenia przez powiat tych zadań innym podmiotom – gminom lub organizacjom pozarządowym wpisanym do Rejestru realizatorów prowadzonym przez właściwego miejscowo wojewodę. Wpis do tego Rejestru uzależniono od spełnienia szczegółowych przesłanek faktycznych i formalnoprawnych, które mają zapewnić odpowiednią jakość świadczenia asystencji osobistej oraz wiarygodność realizatora – art. 52. Przepis ten szczegółowo określa katalog podmiotów uprawnionych do

ubiegania się o wpis do Rejestru realizatorów oraz warunki, które muszą zostać spełnione. Są to główne organizacje pozarządowe prowadzące działalność na rzecz osób z niepełnosprawnościami, które m.in.: mają odpowiedni staż i doświadczenie (co najmniej 12 miesięcy działalności oraz min. 6 miesięcy świadczenia wsparcia), są wiarygodne finansowo, posiadają zasoby kadrowe i organizacyjne (co najmniej 3 osoby spełniające wymagania niezbędne do uzyskania statusu asystenta osobistego, obsługa księgowa itd.), nie toczy się wobec nich postępowanie egzekucyjne, członkowie zarządu tych organizacji nie byli karani za przestępstwa umyślne ścigane z oskarżenia publicznego, lub umyślne przestępstwo skarbowe, nie zostali ukarani za naruszenie dyscypliny finansów publicznych karą w postaci zakazu pełnienia funkcji związanych z dysponowaniem środkami publicznymi.

Wpisu dokonuje właściwy miejscowo wojewoda na okres 5 lat (pierwszy wpis na 2 lata) na wniosek podmiotu, złożony w formie elektronicznej.

Celem tej regulacji jest zapewnienie, że realizacja asystencji osobistej będzie powierzana podmiotom kompetentnym, wiarygodnym, przejrzystym finansowo i posiadającym odpowiednie doświadczenie.

Art. 53–60 projektu regulują tryb wpisu, zmiany danych oraz wykreślenia podmiotów z Rejestru realizatorów asystencji osobistej. Wpis do Rejestru realizatorów może uzyskać: organizacja pozarządowa, o której mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2024 r. poz. 1491, z późn. zm.), z wyjątkiem partii politycznych, europejskich partii politycznych, związków zawodowych i organizacji pracodawców, samorządów zawodowych, fundacji utworzonych przez partie polityczne i europejskich fundacji politycznych lub podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1, 3 i 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Członkowie zarządu ww. podmiotów składają oświadczenie pod rygorem odpowiedzialności karnej (art. 53), potwierdzając prawdziwość wymaganych do wpisu danych oraz spełnienie warunków ustawowych.

Wojewoda dokonuje oceny wniosku w terminie 30 dni od dnia wpływu wniosku o wpis (art. 54), a realizatorzy mają obowiązek zgłaszać wszelkie zmiany w ciągu 14 dni od ich zaistnienia (art. 55). Przewidziane zostały podstawy wykreślenia z rejestru, m.in. istotne naruszenia obowiązków, brak współpracy przy kontroli czy niespełnianie warunków formalnych (art. 56).

Wszystkie decyzje w sprawie rejestru (wpis, odmowa, wykreślenie) podejmowane są w formie decyzji administracyjnej, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego (art. 57). Wykreślenie staje się skuteczne z chwilą gdy decyzja stała się ostateczna (art. 58).

Projekt przewiduje również możliwość odwołania do ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego (art. 59), który rozpatruje sprawę w terminie 60 dni. Dane zawarte w rejestrze obejmują informacje podane we wniosku o wpis.

Ww. regulacje mają gwarantować przejrzystość i rzetelność funkcjonowania systemu realizatorów asystencji osobistej. Obowiązek składania oświadczenia ma zapobiegać nadużyciom i zapewniać przedstawianie prawdziwych danych. Terminowe rozpatrywanie wniosków i wprowadzenie elektronicznego systemu rejestracji ma sprzyjać usprawnieniu procesu rejestracji. Obowiązek zgłaszania zmian i możliwość wykreślenia podmiotów niespełniających wymogów pozwolą na bieżącą kontrolę jakości świadczonych usług. Zabezpieczeniu praw podmiotów służy możliwość odwołania do ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

W projektowanym art. 61 określono szczegółowe obowiązki realizatorów. Realizator asystencji osobistej: zawiera kontrakt z użytkownikiem i asystentem osobistym i organizuje jego pracę; monitoruje pracę asystenta osobistego; zapewnia asystencję osobistą użytkownikom, którzy wybrali go na realizatora asystencji osobistej zgodnie z ich potrzebami przez cały okres trwania kontraktu; prowadzi obsługę płacową, kadrową, rachunkową i administracyjną związaną z realizacją kontraktu; prowadzi w systemie teleinformatycznym: ewidencję godzin świadczenia asystencji osobistej, ewidencję urlopów udzielanych asystentom osobistym, dokumentację wykonywania kontraktu; jako płatnik składek zgłasza asystenta osobistego do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego, oraz przekazuje do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych za dany miesiąc deklaracje rozliczeniowe, raporty imienne, raporty korygujące, na zasadach określonych w ustawie z dnia 13 października 1998 r. systemie ubezpieczeń społecznych; terminowo wypłaca wynagrodzenie asystentowi osobistemu na wskazany przez niego i zapisany w Rejestrze asystentów rachunek bankowy; terminowo reguluje zobowiązania podatkowe i opłaca należne składki na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, Fundusz Solidarnościowy oraz wpłaty na Pracownicze Plany Kapitałowe; udziela wojewodzie i Pełnomocnikowi Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych wszelkich wyjaśnień dotyczących rozliczenia godzin z asystentem osobistym; zatrudnia koordynatora albo koordynatorów asystencji osobistej i organizuje ich pracę; organizuje mediacje między użytkownikiem a asystentem osobistym; wspiera użytkownika w wyborze asystenta osobistego zgodnie z indywidualnymi potrzebami, na jego wniosek; organizuje wsparcie udzielane użytkownikom, w szczególności realizowane przez koordynatora asystencji osobistej; organizuje zastępstwo za asystenta osobistego na czas korzystania przez niego ze zwolnień lekarskich, urlopów i innych okoliczności uniemożliwiających mu świadczenie asystencji osobistej; zapewnia możliwość podnoszenia kompetencji asystentów osobistych, w tym

przez umożliwienie im udziału w szkoleniach specjalistycznych; monitoruje, zapewnia ewaluację i kontroluje jakość asystencji osobistej świadczonej przez asystentów osobistych, których zatrudnia, również w miejscu ich świadczenia; monitoruje i rejestruje wypadki związane ze świadczeniem asystencji osobistej; prowadzi działania o charakterze informacyjnym, edukacyjnym i promocyjnym w zakresie asystencji osobistej;) organizuje instruktaż specjalistyczny dla asystentów osobistych.

Limit przypisania jednego koordynatora do nie więcej niż 60 użytkowników, wynika z konieczności zapewnienia realnego, jakościowego, a nie tylko formalnego, wsparcia w zakresie zarządzania i nadzoru nad świadczeniem usług asystenckich. Mechanizm ten odzwierciedla rzeczywiste potrzeby organizacyjne i zapewnia odpowiedni poziom zaangażowania koordynatora w pracę z każdym użytkownikiem oraz zespołem asystenckim. Rola koordynatora asystencji osobistej wykracza poza czysto administracyjne czynności.

Koordynator:

- odpowiada za indywidualne dopasowanie usług asystenckich do potrzeb użytkownika,
- prowadzi monitoring jakości i zgodności realizacji usług z przyznanym zakresem godzinowym,
- organizuje i planuje grafik pracy asystentów,
- współpracuje z rodziną, opiekunami prawnymi, a także z placówkami systemu ochrony zdrowia, edukacji i pomocy społecznej,
- reaguje na sytuacje kryzysowe i konieczność zmiany przydziału asystentów lub zmodyfikowania zakresu pomocy.

Każde z tych zadań wymaga czasu, indywidualnego podejścia, znajomości sytuacji użytkownika i dobrej znajomości lokalnych zasobów.

Wprowadzenie górnego limitu liczby użytkowników przypisanych do jednego koordynatora jest niezbędne dla zapewnienia:

- dostępności koordynatora dla każdego użytkownika – przy większej liczbie użytkowników indywidualny kontakt byłby iluzoryczny,
- terminowości reakcji na zmiany w potrzebach użytkownika (np. pogorszenie stanu zdrowia, konflikt z asystentem, konieczność zastępstwa),
- utrzymania jakości świadczonych usług asystenckich – szczególnie w przypadku użytkowników o bardziej złożonych potrzebach, których obsługa wymaga częstszych interwencji.

Doświadczenia płynące z realizacji usług asystenckich w różnych modelach pilotażowych oraz w ramach innych systemów wsparcia (np. usług opiekuńczych czy środowiskowych) pokazują, że próg ok. 60 użytkowników na jednego koordynatora to granica operacyjna, przy której możliwe jest jeszcze indywidualne i jakościowe zarządzanie wsparciem.

Mechanizm ten pozwala także:

- lepiej planować środki budżetowe, uwzględniając koszty zarządzania usługą,
- zapewnić transparentność i przewidywalność kosztów administracyjnych,
- zoptymalizować pracę zespołu koordynatorów w większych jednostkach realizujących usługi asystenckie.

Projektowane w art. 62 regulacje dotyczące szkoleń mają na celu podnoszenie kwalifikacji i kompetencji asystentów osobistych, co jest niezbędne dla świadczenia usług na wysokim poziomie odpowiadającym indywidualnym potrzebom osób z niepełnosprawnościami.

Szkolenia z pierwszej pomocy są realizowane przez: lekarzy systemu, w rozumieniu art. 3 pkt 3 ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (Dz. U. 2025 r. poz. 91 i 637); pielęgniarki systemu, w rozumieniu art. 3 pkt 6 ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym; ratowników medycznych, o których mowa w art. 2 ustawy z dnia 1 grudnia 2022 r. o zawodzie ratownika medycznego oraz samorządzie ratowników medycznych (Dz. U. z 2025 r. poz. 339 i 637); nauczycieli posiadających odpowiednie przygotowanie, o których mowa w art. 8 ust. 4 ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym.

Szkolenia realizują podmioty wpisane do rejestru, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 8 ustawy z dnia 9 listopada 2000 r. o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (Dz. U. z 2025 r. poz. 98), w zakresie świadczenia usług szkoleniowych. Przeszkolenie z ewakuacji osób z niepełnosprawnościami mogą prowadzić osoby, które odbyły w tym zakresie szkolenie.

Projektowane przepisy (art. 63) uwzględniają konieczność ochrony danych osobowych osób korzystających z asystencji, a także realizatorów i asystentów. Jasne określenie zakresu przetwarzania danych i obowiązków realizatorów w tym zakresie zapewnia zgodność z obowiązującymi przepisami o ochronie danych osobowych oraz bezpieczeństwo informacji.

W projektowany art. 63 ust. 4 przewidziano zakaz powierzenia przez realizatora realizacji asystencji osobistej innemu podmiotowi. Wprowadzenie zakazu powierzenia wykonania asystencji osobistej innemu podmiotowi przez realizatora wpisanego do Rejestru realizatorów ma na celu zapewnienie wysokiej jakości i bezpośredniej odpowiedzialności za świadczenie usług wobec osób z niepełnosprawnościami. Taki wymóg minimalizuje ryzyko rozproszenia odpowiedzialności oraz pozwala na lepszą kontrolę i nadzór nad realizacją usług asystencji osobistej, co jest niezbędne ze względu na szczególnie charakter i indywidualne potrzeby użytkowników tych usług.

Wprowadzenie limitów finansowych dotyczących wartości zadań realizowanych przez pojedynczego realizatora ma na celu zapewnienie równowagi na rynku usług asystencji osobistej oraz zapobieżenie koncentracji zadań w rękach pojedynczych podmiotów. Ograniczenia te sprzyjają także dywersyfikacji realizatorów, co umożliwia rozwój konkurencji i zwiększa dostępność usług dla osób z niepełnosprawnościami na terenie całego kraju (art. 63 ust. 5).

Ustalona wysokość limitów – 5-krotność przychodów realizatora za rok poprzedni lub kwota 500 tys. zł brutto, w zależności od tego, która jest wyższa – została wybrana tak, aby zapewnić realne możliwości rozwoju i działania podmiotów już funkcjonujących na rynku, przy jednoczesnym zachowaniu kontroli nad skalą i bezpieczeństwem realizowanych usług. Przewidziana wartość limitu dla podmiotów nowo powstałych (do 500 tys. zł brutto) zabezpiecza możliwość ich wejścia i rozwoju na rynku, przy jednoczesnym ograniczeniu ryzyka nadmiernego obciążenia finansowego i organizacyjnego. Brak 63

Rozdział 9 - art. 64- 66 (koordynator asystencji osobistej)

Przepisy art. 64–66 określają rolę, wymagania i zadania koordynatora asystencji osobistej, którego rola ma sprzyjać zapewnieniu jakości, ciągłości i efektywności świadczenia usług asystencji osobistej.

Art. 64 ustanawia kryteria kwalifikacyjne dla koordynatora, obejmujące odpowiednie doświadczenie zawodowe lub osobiste (m.in. jako użytkownik lub asystent), umiejętności organizacyjne oraz minimum średnie wykształcenie. Ma to na celu zapewnienie, że funkcję tę będą pełniły osoby kompetentne i świadome specyfiki pracy z osobami z niepełnosprawnościami. W projektowanym art. 64 uregulowano wymagania wobec koordynatora. Koordynatorem asystencji osobistej może być osoba, która spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) posiada co najmniej dwuletnie udokumentowane doświadczenie w realizacji działań wspierających osoby z niepełnosprawnościami lub ich rodzin, lub korzystała z asystencji osobistej jako użytkownik w wymiarze średnio co najmniej 30 godzin miesięcznie przez co najmniej 1 rok;
- 2) posiada co najmniej roczne udokumentowane doświadczenie w koordynowaniu pracy zawodowej lub wolontariackiej zespołów powyżej 5 osób;
- 3) spełnia co najmniej jedno z poniższych wymagań: posiada co najmniej roczne doświadczenie w obsłudze asystencji osobistej lub innych niż asystencja osobista form indywidualnego wsparcia osoby z niepełnosprawnością w wykonywaniu czynności, których nie może wykonywać bez korzystania ze wsparcia osób trzecich na równi z innymi osobami lub posiada doświadczenie świadczenia asystencji osobistej jako asystent osobisty, w wymiarze średnio co najmniej 30 godzin miesięcznie przez co najmniej 1 rok;
- 4) posiada co najmniej wykształcenie średnie lub średnie branżowe .

Uregulowanie wymagań wobec koordynatora asystencji osobistej ma na celu wyłonienie osób o odpowiednich kompetencjach merytorycznych i praktycznych, które pozwolą na profesjonalne zarządzanie procesem świadczenia asystencji. Wymóg co najmniej dwuletniego doświadczenia w pracy z osobami z niepełnosprawnościami lub korzystania z asystencji osobistej zapewnia, że koordynator zna specyfikę potrzeb użytkowników i posiada praktyczną wiedzę na temat form wsparcia.

Ponadto, wymaganie doświadczenia w koordynowaniu zespołów powyżej 5 osób jest uzasadnione koniecznością zarządzania zespołem asystentów oraz skutecznego organizowania świadczeń.

Dodatkowe kryteria dotyczące doświadczenia w realizacji asystencji osobistej lub innych form indywidualnego wsparcia gwarantują, że koordynator posiada praktyczną znajomość specyfiki pracy asystenta osobistego, co jest kluczowe dla skutecznego monitorowania i wspierania procesu asystencji. Wreszcie, wymóg posiadania co najmniej średniego wykształcenia zapewnia minimalny poziom kwalifikacji formalnych niezbędnych do pełnienia funkcji koordynatora.

Art. 65 reguluje zasady zatrudniania koordynatorów. Zgodnie z projektowanym art. 65 koordynator może być zatrudniony na podstawie umowy o pracę. Ma to na celu zapewnienie elastyczności w organizacji pracy, przy jednoczesnym zagwarantowaniu formalnego uregulowania relacji prawnej. W przypadku kontraktu dwustronnego zatrudnienie koordynatora przez powiat gwarantuje jasność odpowiedzialności i prawidłowy nadzór nad realizacją usług.

Art. 66 określa zadania koordynatora. Koordynator będzie odpowiedzialny za przygotowanie we współpracy z osobą uprawnioną do asystencji osobistej i asystentem osobistym projektu kontraktu t. Może, na prośbę użytkownika uczestniczyć w zindywidualizowanym instruktażu. Koordynator będzie monitorować świadczenia asystencji osobistej; podejmować bieżące interwencje i działania w razie nieprawidłowości w świadczeniu asystencji osobistej lub trudności w relacji pomiędzy użytkownikiem a asystentem osobistym. Koordynator, w razie potrzeby, będzie wspierał użytkownika oraz asystenta osobistego w zakresie realizacji obowiązków związanych z raportowaniem świadczenia asystencji osobistej, oraz w zakresie korzystania z systemu informatycznego. Będzie też odpowiedzialny za przygotowanie i prowadzenie ewaluacji świadczenia asystencji osobistej.

Przyjęcie jasno określonych obowiązków koordynatora umożliwia efektywne zarządzanie świadczeniem asystencji osobistej. Przygotowywanie projektu kontraktu we współpracy z użytkownikiem i asystentem sprzyja indywidualizacji usług i dostosowaniu ich do potrzeb osoby z niepełnosprawnością. Umożliwienie

udziału koordynatora w instruktażu oraz monitorowanie jakości świadczeń zapewnia bieżącą kontrolę i podnoszenie standardów.

Możliwość podejmowania interwencji w sytuacjach nieprawidłowości jest niezbędna dla zapewnienia ochrony praw użytkowników i sprawnego funkcjonowania systemu. Wsparcie w realizacji obowiązków raportowych oraz w korzystaniu z systemu informatycznego usprawnia komunikację i dokumentację usług. Ewaluacja świadczeń pozwala na systematyczną ocenę efektywności asystencji i identyfikację obszarów wymagających poprawy.

Rozdział 10 - art. 67–77 (kontrakty o świadczenie asystencji osobistej)

Przepisy art. 67–77 regulują kwestie zawierania, realizacji, rozliczania oraz rozwiązywania kontraktów dotyczących świadczenia asystencji osobistej. Celem ich ustanowienia jest stworzenie jasnych i precyzyjnych ram prawnych, które będą sprzyjać efektywnej realizacji usług asystencji osobistej, a także zapewnią ochronę praw i obowiązków wszystkich uczestniczących stron: osób uprawnionych do asystencji, asystentów osobistych oraz realizatorów tych usług.

W art. 67 określono, że asystencja może być realizowana na podstawie kontraktu. Szczegółowe określenie elementów kontraktu ma gwarantować bezpieczeństwo prawne stron oraz wysoką jakość świadczonych usług. Kontrakt będzie zawarty na okres, na który została przyznana asystencja osobista (ust. 2). Okres obowiązywania kontraktu jest powiązany z decyzją przyznającą prawo do asystencji, co zapewnia koordynację czasu świadczenia usług z uprawnieniami użytkownika oraz efektywność zarządzania świadczeniami.

W projektowanym art. 68 określono treść kontraktu. Szczegółowe określenie elementów kontraktu jest konieczne dla zapewnienia przejrzystości, bezpieczeństwa prawnego i jasnego podziału obowiązków między stronami.

Wskazanie stron umowy oraz celu i przedmiotu umowy jest podstawą dla jednoznacznego ustalenia, kto jest zobowiązany do jakich działań oraz jakie usługi będą realizowane.

Wyraźne określenie zakresu świadczeń, warunków ich wykonania oraz konsekwencji niewykonania lub nienależytego wykonania umowy jest niezbędne dla ochrony interesów użytkownika i asystenta.

Ustalenie czasu i miejsca świadczenia usług oraz planowanej liczby godzin umożliwia właściwe zaplanowanie i monitorowanie wsparcia oraz zapewnia użytkownikowi pełną informację o realizowanych działaniach.

Wprowadzenie danych dotyczących wynagrodzenia, rachunku bankowego oraz terminu wypłaty pozwala na transparentność rozliczeń finansowych i ochronę praw asystenta osobistego.

Wskazanie szczegółowego zakresu czynności dostosowanego indywidualnie do potrzeb użytkownika jest wyrazem respektowania zasady personalizacji usług.

Regulacje dotyczące organizacji zastępstwa zapewniają ciągłość wsparcia, co jest kluczowe dla osób wymagających stałej asystencji.

Obowiązek odbycia przez asystenta szkoleń, w tym z zakresu pierwszej pomocy, oraz możliwości korzystania ze specjalistycznych szkoleń, podnoszą jakość i bezpieczeństwo świadczonych usług.

Wprowadzenie klauzuli poufności chroni dane osobowe i informacje wrażliwe, co jest istotne ze względu na charakter i zakres usług asystencji osobistej.

Możliwość wprowadzenia dodatkowych ustaleń sprzyja elastyczności i kompleksowemu podejściu do świadczenia usług.

Uregulowanie warunków zmiany oraz rozwiązania umowy umożliwia dynamiczne dostosowywanie się do zmieniających się potrzeb stron oraz zabezpiecza procedurę zakończenia współpracy.

Wymóg uzyskania zgody na wykonywanie określonych czynności zapewnia poszanowanie autonomii i praw użytkownika.

Kontrakt będzie zawierany na podstawie umowy zlecenia lub umowy o współpracę. Istotne jest, że będzie musiał być on świadczony osobiście (ust. 1). Wprowadzenie formy umowy zlecenia lub umowy z osobą prowadzącą działalność gospodarczą pozwala dostosować model zatrudnienia do potrzeb i preferencji stron, a także ułatwia dostęp do rynku pracy osobom świadczącym asystencję osobistą.

Przepisy art. 69–70 umożliwiają elastyczne reagowanie na sytuacje, w których świadczenie asystencji osobistej jest niemożliwe lub nieefektywne. Możliwość odmowy zawarcia kontraktu przez realizatora zabezpiecza przed fikcyjnym lub nieskutecznym świadczeniem usług. Uregulowanie zasad wypowiedzenia i rozwiązania kontraktu zapewnia stronom przewidywalność i prawo do rezygnacji z usług w razie istotnych przeszkód lub naruszeń.

W art. 69 projektu uregulowano przesłanki odmowy zawarcia kontraktu. Realizator będzie mógł odmówić zawarcia kontraktu z asystentem osobistym w przypadku, gdy: kandydat na asystenta osobistego nie jest w stanie dostosować swojego harmonogramu pracy do potrzeb osoby wymagającej asystencji osobistej lub kandydat na asystenta osobistego nie ma możliwości świadczenia w miesiącu odpowiedniej liczby godzin asystencji osobistej lub kandydat na asystenta osobistego nie ma możliwości wykonywania zakresu czynności asystencji osobistej wskazywanych przez osobę uprawnioną do asystencji osobistej.

Zachowanie prawa realizatora do odmowy zawarcia kontraktu w przypadku niemożności dostosowania kandydata do wymagań użytkownika, takich jak dostępność czasowa czy zakres obowiązków, jest uzasadnione koniecznością zapewnienia odpowiedniej jakości i efektywności usług asystencji. Przepis ten chroni interesy osób korzystających z pomocy, minimalizując ryzyko niezgodności i nieefektywności w realizacji świadczeń.

Okres wypowiedzenia kontraktu jest uzależniony od okresu jego trwania i wynosi: 1 tydzień, jeżeli kontrakt trwał krócej niż 1 miesiąc; 2 tygodnie, jeżeli kontrakt trwał co najmniej 1 miesiąc; 1 miesiąc, jeżeli kontrakt trwał co najmniej 6 miesięcy; 3 miesiące, jeżeli kontrakt trwał co najmniej 3 lata.

Rozwiązanie kontraktu bez zachowania okresu wypowiedzenia może nastąpić w przypadku: długotrwałego niewykonywania lub nienależytego wykonywania przez asystenta osobistego obowiązków wynikających z kontraktu; utraty przez użytkownika uprawnień do korzystania z asystencji osobistej; wykreślenia asystenta z Rejestru asystentów; naruszenia praw lub godności osobistej asystenta osobistego lub użytkownika; utraty zaufania przez jedną ze stron umowy; ustania potrzeby korzystania przez użytkownika ze wsparcia w ramach asystencji osobistej.

Uregulowanie trybu rozwiązania kontraktu, w tym okresów wypowiedzenia uzależnionych od czasu trwania umowy, zapewnia równowagę między elastycznością a stabilnością świadczenia usług. Pozwala to stronom na przewidywalne zakończenie współpracy, minimalizując ryzyko nagłych przerw w asystencji, które mogłyby negatywnie wpłynąć na użytkownika.

Możliwość rozwiązania umowy bez wypowiedzenia w sytuacjach szczególnych (np. niewykonywanie obowiązków, utrata uprawnień, naruszenie godności, utrata zaufania) zabezpiecza strony przed sytuacjami zagrażającymi bezpieczeństwu lub prawidłowemu świadczeniu usług.

Wygaśnięcie kontraktu z powodu śmierci jednej ze stron jest naturalną konsekwencją ustania podmiotu świadczącego lub korzystającego z usług.

W art. 75 określono zasady wypłaty wynagrodzenia w przypadku rozwiązania kontraktu. Wynagrodzenie będzie należne tylko za liczbę faktycznie przepracowanych godzin asystencji osobistej. Uregulowanie prawa asystenta do wynagrodzenia za faktycznie przepracowane godziny oraz wykluczenie dodatkowych roszczeń finansowych zapewniają klarowność i uczciwość rozliczeń, jednocześnie chroniąc realizatora przed nieuzasadnionymi kosztami.

W art. 76 projektu przewidziano delegację dla ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego do określenia wzoru kontraktu, co zapewnia standaryzację dokumentacji, ułatwiając jej stosowanie przez realizatorów i użytkowników oraz umożliwiając bieżące dostosowanie do zmieniających się wymogów prawnych i praktycznych.

Obowiązek zgłaszania asystentów do ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych oraz przekazywania wymaganej dokumentacji jest zgodny z przepisami prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, co gwarantuje legalność zatrudnienia i ochronę socjalną asystentów.

Wymóg składania oświadczeń przez asystentów osobistych dotyczących podlegania ubezpieczeniom społecznym i zdrowotnym umożliwia prawidłowe ustalenie podstawy wymiaru składek i zapobiega nieprawidłowościom w rozliczeniach (art 77 projektu).

Rozdział 11 - art. 78–82 (wybór realizatora i asystenta osobistego)

Przepisy art. 78 i 79 ustawy regulują sposób wyboru realizatora i asystenta osobistego w ramach systemu asystencji osobistej. Mają one kluczowe znaczenie dla zapewnienia efektywności, elastyczności oraz zgodności usług z indywidualnymi potrzebami osób uprawnionych do wsparcia. Ich celem jest pogodzenie prawa do autonomii użytkownika z koniecznością zapewnienia jakości, ciągłości oraz kontroli nad świadczeniem asystencji osobistej.

Zgodnie z art. 78 ust. 1–2, osoba uprawniona do asystencji osobistej będzie miała możliwość zarówno skorzystania z realizatora wskazanego przez powiat, jak i samodzielnego wskazania realizatora. Rozwiązanie to ma chronić osoby potrzebujące wsparcia przed przymusem, a jednocześnie zapewniać mechanizmy organizacyjne dla tych, którzy nie są w stanie lub nie chcą samodzielnie zorganizować sobie asystencji.

Wynikające z ust. 3 ograniczenie do jednego realizatora jednocześnie ma zapobiegać rozdrobnieniu odpowiedzialności i trudnościom w koordynacji usług. Regulacja ta zapobiega dublowaniu się obowiązków administracyjnych i nadzoru oraz zapewnia spójność działań związanych z zarządzaniem usługą asystencji osobistej. Jednocześnie ust. 4 przewiduje możliwość zmiany realizatora, jeżeli współpraca nie spełnia jego oczekiwań.

Ust. 5 wprowadza możliwość uzupełniania przez użytkownika w systemie teleinformatycznym informacji o szczególnych potrzebach związanych ze świadczeniem usług asystencji osobistej. Informacje te mają istotne znaczenie dla prawidłowego dopasowania asystentów osobistych oraz organizacji wsparcia zgodnie z indywidualnymi uwarunkowaniami użytkownika.

Projektowany art. 79 w sposób kompleksowy reguluje procedurę wyboru asystenta osobistego, zarówno w modelu z aktywnym udziałem osoby uprawnionej, jak i w sytuacjach, gdy rezygnuje ona z samodzielnego wskazania kandydata.

Ust. 1–2 przewidują podstawowy tryb wyboru asystenta osobistego, w którym osoba uprawniona, w porozumieniu z realizatorem, wskazuje kandydata spośród osób wpisanych do Rejestru asystentów. Rejestr stanowi narzędzie zapewniające weryfikowalność i spełnienie formalnych wymagań przez kandydatów do

świadczenia usług, a sam proces wyboru w modelu partnerskim respektuje autonomię osoby uprawnionej, przy jednoczesnym zabezpieczeniu jakości wsparcia przez udział realizatora.

Ust. 3 określa procedurę alternatywną w przypadku, gdy osoba uprawniona nie dokonuje samodzielnego wyboru asystenta osobistego. Wówczas realizator, działając niezwłocznie, ma obowiązek przedstawić co najmniej dwóch kandydatów, których kompetencje i dostępność odpowiadają potrzebom wynikającym z formularza samooceny oraz informacji uzupełnionych przez użytkownika w systemie. Rozwiązanie to zapewnia kontynuację procesu bez zbędnych opóźnień oraz umożliwia dobór asystenta na podstawie rzeczywistych potrzeb.

Ust. 4 przewiduje szczególną regulację dla osób niepełnoletnich oraz ubezwłasnowolnionych, zgodnie z zasadami przedstawicielstwa i ochrony interesów osób o ograniczonej zdolności do czynności prawnych. Warunkiem skuteczności wyboru asystenta jest w tym przypadku zgoda odpowiedniego przedstawiciela ustawowego lub osoby wskazanej w art. 17 ust. 1 albo ust. 2, co zapewnia zgodność z przepisami prawa cywilnego oraz ochronę interesów osoby uprawnionej.

Ust. 5 nakłada na realizatora obowiązek zapewnienia odpowiedniej liczby asystentów osobistych, adekwatnie do potrzeb użytkownika określonych w decyzji przyznającej prawo do asystencji osobistej. Przepis ten jest wyrazem realizacji zasady proporcjonalności świadczenia do potrzeb oraz przeciwdziałania ryzyku niedoboru kadry skutkującemu ograniczeniem jakości lub dostępności usług.

Ust. 6 ustanawia ograniczenie dotyczące sytuacji, w których użytkownik przebywa w podmiotach leczniczych lub placówkach wskazanych w art. 46 i 47. Zakaz zatrudniania jako asystentów osobistych osób już zatrudnionych w tych podmiotach przeciwdziała konfliktowi interesów, potencjalnemu nadużyciu zasobów kadrowych oraz służy zachowaniu niezależności i profesjonalizmu asystenta osobistego.

Ust. 7–8 wprowadzają zasadę możliwości równoległego korzystania z usług więcej niż jednego asystenta osobistego oraz odrębnego rozliczania ich godzin pracy. Przepis ten stanowi odpowiedź na rzeczywiste potrzeby użytkowników, dla których efektywna realizacja wsparcia wymaga obecności więcej niż jednej osoby jednocześnie (np. w sytuacjach intensywnego zapotrzebowania na pomoc lub ze względu na konieczność wykonywania zadań równoległych). Jednoczesne rozliczanie godzin pracy asystentów osobno zapewnia precyzyjne zarządzanie czasem pracy i transparentność systemu finansowania usług.

Rozdział 12 - art. 80 (raporty z asystencji osobistej)

Przepis art. 80 reguluje zasady sporządzania i zatwierdzania raportów z realizacji usług asystencji osobistej, które stanowią podstawę do wypłaty wynagrodzenia dla asystenta osobistego. Asystent osobisty, po zakończeniu każdego miesiąca świadczenia usługi, ma obowiązek do 4. dnia kolejnego miesiąca wprowadzić do systemu raport (ust. 1). Ma to na celu zapewnienie bieżącego i terminowego rejestrowania usług asystencji osobistej. Umożliwia także terminowe zatwierdzanie i wypłacanie wynagrodzeń oraz bieżący nadzór nad realizacją usługi. W raporcie należy określić: strony asystencji osobistej, kontrakt na podstawie którego jest realizowana, okres, którego raport dotyczy oraz liczbę godzin zrealizowanych w danym miesiącu (ust. 2). Dane te są niezbędne do prawidłowego rozliczenia pracy asystenta osobistego. Mają również istotne znaczenie w kontekście ewentualnej kontroli prawidłowości wykorzystania środków publicznych.

Raport jest zatwierdzany przez użytkownika (lub jego przedstawiciela ustawowego, jeżeli nie posiada on pełnej zdolności do czynności prawnych), najpóźniej do 8. dnia miesiąca (ust. 3). Zatwierdzenie raportu oznacza, że użytkownik potwierdza wykonanie usługi zgodnie z ustaleniami kontraktu.

Ust. 4 i 5 określa sposób przekazywania i zatwierdzania raportów. Po zatwierdzeniu raportu przez użytkownika, zatwierdza go realizator do 13. dnia miesiąca, co służy zabezpieczeniu prawidłowości rozliczeń oraz umożliwia nadzór nad procesem świadczenia usług.

Po zatwierdzeniu raportu, realizator wypłaca wynagrodzenie w ciągu 5 dni roboczych od dnia tego zatwierdzenia (ust. 5).

Jeżeli użytkownik nie zatwierdzi raportu w terminie, realizator wzywa go do zatwierdzenia w ciągu kolejnych 3 dni roboczych (ust. 6). W przypadku braku reakcji, realizator wszczyna postępowanie wyjaśniające, i jeżeli nie ma zastrzeżeń co do zgodności raportu z rzeczywistym przebiegiem usługi, sam dokonuje zatwierdzenia (ust. 7).

Rozdział 13 - art. 81–90 (finansowanie asystencji osobistej)

Zgodnie z art. 81 usługa asystencji osobistej oraz koszty jej organizacji są pokrywane z budżetu państwa. Ustanowienie asystencji osobistej jako zadania zleconego z zakresu administracji rządowej oraz zapewnienie jej finansowania z budżetu państwa wynika z: państwowego charakteru odpowiedzialności za równe prawa obywateli, w tym prawo do usług wspierających niezależność życia; zapewnienia jednolitego standardu usług w całym kraju, niezależnie od zamożności poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego; konieczności zagwarantowania ciągłości usług asystencji osobistej, co wymaga stabilnych i systemowych źródeł finansowania; obowiązku państwa do zapewnienia środków finansowych na realizację zadań zleconych JST, zgodnie z art. 167 ust. 4 Konstytucji RP. Ma na celu zapewnienie równego dostępu do wsparcia dla wszystkich uprawnionych, niezależnie od miejsca zamieszkania czy sytuacji finansowej jednostki samorządu terytorialnego.

Zgodnie z art. 82 ust. 1 projektu, organizator (powiat) jest obowiązany zapewnić asystencję osobistą na swoim terenie). Finansowanie asystencji osobistej wraz z kosztami jej obsługi jest przewidziane z budżetu państwa, co stanowi zapewnienie stabilności i ciągłości świadczenia tych usług. W ust. 3 art. 82 projektu określono limit kosztów obsługi zadania zleconego, które nie mogą przekroczyć 10% przekazanej dotacji, co gwarantuje racjonalne gospodarowanie środkami publicznymi.

Jednocześnie przyjęto, że zwrot dotacji celowej na asystencję osobistą nie skutkuje pomniejszeniem kosztów obsługi zadania zleconego, których rozliczenie następuje do wysokości faktycznie poniesionych wydatków, z uwzględnieniem zasad zatrudnienia koordynatorów oraz realizacji szkoleń (ust. 4).

Projektowane przepisy szczegółowo regulują zasady powierzenia przez organizatora realizacji asystencji osobistej podmiotom uprawnionym (art. 82 ust. 5-7 projektu), w tym organizacjom pozarządowym oraz gminom. Wskazanie, że powiat może powierzyć realizację asystencji osobistej podmiotom wymienionym w art. 52 ust. 1 projektu, na zasadach określonych w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, znajduje uzasadnienie w konieczności zapewnienia zgodności systemowej z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi współpracy administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami uprawnionymi do wykonywania działalności pożytku publicznego. Rozwiązanie to umożliwia wykorzystanie potencjału organizacji pozarządowych, które posiadają doświadczenie i kompetencje w świadczeniu usług na rzecz osób z niepełnosprawnościami, a jednocześnie gwarantuje przejrzystość i konkurencyjność procesu powierzania zadań.

Przewidziana możliwość zawierania porozumień z gminami w sprawie prowadzenia zadań publicznych, na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym, ma na celu racjonalizację wykonywania zadań własnych powiatu poprzez umożliwienie współdziałania jednostek samorządu terytorialnego różnego szczebla. Rozwiązanie to pozwala na efektywne wykorzystanie zasobów kadrowych i organizacyjnych oraz zapewnienie spójnego dostępu do usług asystencji osobistej na terenie powiatu.

Nałożenie na powiat obowiązku powierzania realizacji asystencji osobistej podmiotowi wskazanemu przez osobę uprawnioną do asystencji osobistej stanowi wyraz zasady podmiotowości osoby z niepełnosprawnością i zapewnia jej realny wpływ na wybór podmiotu świadczącego usługę. Rozwiązanie to jest zgodne z Konwencją ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, w szczególności w zakresie prawa do niezależnego życia i włączenia w społeczeństwo.

Doprecyzowanie, że powierzenie realizacji asystencji osobistej, o którym mowa w ust. 5 pkt 1 i ust. 6, następuje na podstawie umowy, ma na celu zapewnienie transparentności, legalności i możliwości kontroli wykonywania zadania publicznego, a także prawidłowego wykorzystania środków publicznych przeznaczonych na realizację usług asystencji osobistej.

Projektowane rozwiązania zapewniają zgodność z obowiązującym systemem prawnym, w tym w szczególności z ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz ustawą o samorządzie powiatowym, a także umożliwiają skuteczną, elastyczną i zindywidualizowaną realizację usług asystencji osobistej.

Wyłączenie stosowania przepisów o działalności pożytku publicznego w zakresie powierzania zadania (ust. 8) ma na celu uproszczenie i przyspieszenie realizacji zadania.

Wprowadzenie przepisu wyłączającego stosowanie ogólnych przepisów o zlecaniu zadań publicznych, o których mowa w dziale II rozdziale 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, ma na celu uproszczenie, przyspieszenie oraz uelastycznienie procedur związanych z powierzaniem realizacji zadań w ramach ustawy o asystencji osobistej. System asystencji osobistej zakłada indywidualne, spersonalizowane i często dynamicznie zmieniające się wsparcie osób z niepełnosprawnościami, co wymaga szybkiej i sprawnej współpracy z podmiotami realizującymi te usługi, w tym z organizacjami pozarządowymi. Procedury wynikające z ustawy o działalności pożytku publicznego – takie jak otwarte konkursy ofert – są czasochłonne i sformalizowane, co może utrudniać efektywne wdrażanie usług asystenckich oraz szybkie reagowanie na potrzeby użytkowników. Wyłączenie tych przepisów umożliwia: bardziej elastyczne formy współpracy z podmiotami wykonującymi usługi asystencji; skrócenie czasu procedur administracyjnych; zapewnienie ciągłości wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami; lepsze dostosowanie narzędzi realizacji zadań do charakteru usługi asystenckiej, która opiera się na relacji bezpośredniej i osobistej, a nie jedynie na wykonaniu zadania publicznego w sensie instytucjonalnym.

Dodatkowo, w art. 82 ust. 10-11 projektu określono minimalne progi kosztów obsługi asystencji osobistej przekazywanych realizatorom, co zapobiega nieuzasadnionemu obniżaniu finansowania i zabezpiecza jakość realizowanych usług.

Projektowany art. 83 ust. 1 nakłada na Zakład Ubezpieczeń Społecznych obowiązek zapewnienia osobom z niepełnosprawnością dostępu do środków technicznych umożliwiających złożenie wniosku o asystencję osobistą, w tym wsparcie w obsłudze wniosków drogą elektroniczną. Powiat, w myśl ust. 2, zapewnia pomoc i dostęp do takich środków osobom wykluczonym cyfrowo lub komunikacyjnie, co zwiększa dostępność świadczenia i przeciwdziała wykluczeniu społecznemu.

W ust. 3 wskazano, że koszty wytworzenia, rozbudowy, dostosowania i utrzymania systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 oraz koszty, o których mowa w art. 7 ust. 1, finansowane są w formie dotacji celowej z budżetu państwa do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

Przepis art. 84 wprowadza możliwość natychmiastowego rozwiązania umowy z realizatorem w przypadku rażącego naruszenia warunków świadczenia jest instrumentem chroniącym interesy użytkowników i gwarantującym bezpieczeństwo oraz wysoką jakość usług.

Przepis art. 85 projektu dotyczący zachowania ciągłości świadczenia usług asystencji osobistej i stanowi, że w przypadku zmiany sposobu realizacji asystencji osobistej przez organizatora (powiat), użytkownicy, zachowują ciągłość świadczenia asystencji osobistej. Ponadto w przypadku zmiany realizatora, jeżeli użytkownik i asystent osobisty tak zdecydują mogą nadal kontynuować współpracę. Konieczne jest w takim przypadku zawarcie nowej umowy.

Projektowany art. 86 precyzuje zasady prowadzenia naboru realizatorów asystencji osobistej, zapewniając transparentność i konkurencyjność procesu wyboru wykonawców, co sprzyja efektywności i wysokiej jakości usług.

Projektowany art. 87 reguluje kwestie związane z przekazywaniem informacji w systemie teleinformatycznym oraz ochroną danych osobowych, co jest niezbędne dla zachowania poufności i prawidłowej realizacji usług.

Art. 88 projektu dotyczy rozliczeń i sprawozdawczości, co pozwala na bieżące monitorowanie wykonania zadań i prawidłowe zarządzanie środkami finansowymi.

W art. 89 projektu wskazano zakres zadań Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych w zakresie organizacji, nadzoru, szkoleń oraz promocji i ewaluacji asystencji osobistej, co zapewnia profesjonalne wsparcie systemu i ciągle podnoszenie jakości usług. Projektowane przepisy określają zakres zadań Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych w systemie organizacji i realizacji asystencji osobistej oraz wprowadzają mechanizmy nadzoru nad prawidłowym funkcjonowaniem tego systemu.

Powierzenie Pełnomocnikowi zadań w zakresie organizacji, szkoleń, egzaminów, supervizji, doradztwa wzajemnego, ewaluacji oraz działań promocyjnych i informacyjnych jest uzasadnione koniecznością zapewnienia spójności i jednolitości standardów w całym kraju, a także upowszechniania wiedzy na temat usług asystencji osobistej. Rozwiązanie to ma na celu zapewnienie wysokiej jakości kształcenia członków składów, koordynatorów, supervizorów oraz użytkowników usług asystencji osobistej, a tym samym podniesienie profesjonalizmu i skuteczności funkcjonowania systemu.

Przyznanie Pełnomocnikowi kompetencji w zakresie nadzoru nad wykonywaniem zadań określonych w ustawie przez realizatorów i powiaty oraz nad ustalaniem prawa do asystencji osobistej przez składy wynika z potrzeby zapewnienia jednolitego stosowania przepisów prawa oraz prawidłowości prowadzonych postępowań. W szczególności przewidziane w projekcie rozwiązania umożliwiają kontrolę prawidłowości i jednolitości stosowania standardów i procedur, weryfikację zgodności decyzji ustalających prawo do asystencji osobistej ze zgromadzonym materiałem dowodowym, a także wprowadzenie mechanizmu korygującego w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości.

Uprawnienie Pełnomocnika do wystąpienia o stwierdzenie nieważności, wznowienie postępowania lub uchylenie decyzji ustalającej prawo do asystencji osobistej służy ochronie praw osób z niepełnosprawnościami poprzez zapewnienie zgodności decyzji z przepisami prawa i ze stanem faktycznym. Równocześnie przepisy przewidują gwarancje proceduralne, w tym prawo do odwołania od decyzji wydanej w wyniku nadzoru do ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

Wprowadzenie możliwości zlecania części zadań organizacjom pozarządowym i innym uprawnionym podmiotom, o których mowa w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, zapewnia realizację zasady pomocniczości, umożliwia wykorzystanie doświadczenia i potencjału organizacji działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami oraz zwiększa efektywność systemu.

Rozdzielenie źródeł finansowania zadań realizowanych przez Pełnomocnika – z budżetu państwa oraz Funduszu Solidarnościowego – służy przejrzystości finansowania, umożliwia racjonalne planowanie wydatków oraz uwzględnia charakter i cel poszczególnych zadań.

Przepisy dotyczące nadzoru, w tym prawo do zobowiązania Zespołu do odwołania lub zawieszenia członka odpowiedzialnego za stwierdzone nieprawidłowości, mają na celu zagwarantowanie wysokiej jakości procesu ustalania prawa do asystencji osobistej i eliminowanie przypadków naruszenia prawa lub standardów postępowania. Wprowadzenie szczegółowych zasad prowadzenia nadzoru przez osoby upoważnione przez Pełnomocnika zapewnia transparentność, rzetelność i merytoryczną jakość przeprowadzanych kontroli.

Wreszcie, wprowadzenie obowiązku składania przez Radę Ministrów co trzy lata Sejmowi i Senatowi sprawozdania z realizacji ustawy służy zapewnieniu kontroli parlamentarnej nad funkcjonowaniem systemu asystencji osobistej oraz umożliwia monitorowanie skuteczności przyjętych rozwiązań i podejmowanie niezbędnych działań legislacyjnych lub organizacyjnych (art. 93).

Rozdział 14 - art. 91 – 100 (kontrola asystencji osobistej).

W art. 91 projektu wskazano na obowiązek organizatora (powiatu) przeprowadzania kontroli kompleksowej raz w roku, co gwarantuje systematyczną i całościową ocenę realizacji usług (ust. 1). Jednocześnie, zgodnie z ust. 2, wprowadzono możliwość przeprowadzania kontroli doraźnych w sytuacjach wymagających

natychmiastowego sprawdzenia jakości lub prawidłowości realizacji usługi. Kontrole te mogą odbywać się zarówno osobiście, jak i z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej (ust. 3), co umożliwia elastyczne i dostosowane do okoliczności formy nadzoru.

Projekt dopuszcza również przeprowadzenie kontroli kompleksowej zarówno w trakcie trwania kontraktu, jak i do 6 miesięcy po jego zakończeniu (ust. 4), co jest istotne z punktu widzenia możliwości zweryfikowania pełnego zakresu świadczonych usług oraz realizacji ewentualnych zaleceń pokontrolnych (ust. 5). Ustalono także wymóg zatwierdzania planu kontroli przez właściwe organy, co podnosi formalny poziom kontroli (ust. 6). Kontrola doraźna może być przeprowadzona w każdym czasie (ust. 7), jej podstawą mogą być uzyskane przez organizatora informacje o nieprawidłowościach wynikające ze skargi, wniosku lub innych pozyskanych informacji (ust. 9).

W art. 92 projektu szczegółowo określono wymogi formalne dotyczące upoważnień do przeprowadzenia kontroli, w tym zakres danych, jakie powinny się w nich znaleźć (ust. 2). Takie rozwiązanie zapewnia transparentność i prawidłowość procedur kontrolnych.

W art. 93 projektu wyszczególniono zakres kontroli, który obejmuje m.in. weryfikację liczby godzin realizowanych przez asystentów, sprawdzenie kwalifikacji, zgodności dokumentacji oraz uzyskanie opinii od użytkownika (ust. 1). Kompleksowość tych działań zapewnia pełną ocenę jakości usługi z perspektywy wszystkich stron procesu. Wyniki kontroli dokumentowane są w protokole (ust. 2), co umożliwia dokładne odzwierciedlenie stanu faktycznego i ewentualnych nieprawidłowości, a także stanowi podstawę do dalszych działań pokontrolnych. Protokół kontroli kompleksowej i doraźnej sporządzany będzie w systemie teleinformatycznym (ust. 3).

Projekt przewiduje także procedurę zgłaszania i rozpatrywania zastrzeżeń do protokołu kontroli (art. 94 projektu), co jest istotnym mechanizmem ochrony praw kontrolowanych podmiotów i zapewnia im prawo do obrony i wyjaśnień. Ponadto, odmowa podpisania protokołu nie blokuje realizacji ustaleń kontroli, co zapobiega nadużyciom i utrudnieniom w realizacji nadzoru (ust. 7 i 10).

W art. 95 i 99 uregulowano obowiązek sporządzenia wystąpienia pokontrolnego w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości, wraz z koniecznością wskazania zaleceń i terminów ich realizacji oraz możliwości przekazania informacji właściwym organom, co stanowi skuteczny instrument naprawczy i prewencyjny.

Regulacje dotyczące kontroli przeprowadzanej przez wojewodę (art. 97–100) rozszerzają zakres nadzoru i umożliwiają skuteczne monitorowanie realizacji asystencji osobistej na poziomie województwa, przy zachowaniu wysokich standardów formalnych i proceduralnych.

Ustalenia dotyczące ochrony informacji niejawnych oraz danych osobowych (100) zapewniają bezpieczeństwo i poufność podczas przeprowadzania kontroli, co jest szczególnie ważne w kontekście ochrony prywatności użytkowników usług.

Rozdział 15 - art. 101 (administracyjne kary pieniężne)

Art. 101 projektu ustawy wprowadza katalog obowiązków realizatora asystencji osobistej, których niewykonanie lub zaniechanie skutkuje nałożeniem administracyjnej kary pieniężnej w wysokości od 2 tys. do 200 tys. zł. Regulacja ta ma na celu wzmocnienie dyscypliny realizatorów oraz zapewnienie rzetelnej i efektywnej realizacji usług asystencji osobistej na rzecz użytkowników.

Zaproponowane sankcje finansowe mają charakter prewencyjny i motywują realizatorów do systematycznego i rzetelnego wypełniania swoich obowiązków. Wysokość kary jest ustalana przez wojewodę w drodze decyzji administracyjnej (ust. 3), przy uwzględnieniu m.in. powtarzalności naruszeń oraz ich wagi (ust. 2). Przewidziano również możliwość odwołania się od decyzji do ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego (ust. 4), co zapewnia realizatorom ochronę prawną i możliwość wyjaśnienia zaistniałych okoliczności.

Wpływy z nałożonych kar będą stanowiły dochód budżetu państwa i będą wpłacane na rachunek urzędu wojewódzkiego, co zapewnia przejrzystość i kontrolę wykorzystania środków (ust. 5).

Wprowadzenie art. 101 jest niezbędne dla skutecznego egzekwowania obowiązków realizatorów asystencji osobistej.

Rozdział 16 – art. 102 – 108 (zmiany w przepisach)

W projektowanym rozdziale wprowadzono szereg zmian w różnych ustawach, które mają na celu kompleksowe uregulowanie statusu prawnego i finansowego asystentów osobistych oraz użytkowników korzystających z asystencji osobistej, a także zapewnienie spójności systemowej i efektywności realizacji usług asystencji osobistej.

Art. 102 projektu modyfikuje ustawę o podatku dochodowym od osób fizycznych poprzez dodanie nowego zwolnienia podatkowego dotyczącego wartości świadczeń otrzymywanych przez użytkowników asystencji osobistej (pkt 114a w art. 21 ust. 1). Przepis ten ma na celu wyłączenie świadczeń z opodatkowania, co jest zgodne z polityką społeczną wspierającą osoby z niepełnosprawnościami i ich dostęp do niezbędnego wsparcia.

Art. 103 projektu wprowadza zmiany w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. W szczególności, w art. 6d ust. 4e dostosowano przepisy dotyczące wymiany i weryfikacji danych o osobach niepełnosprawnych, rozszerzając ich zakres o informacje związane z przyznaniem prawa do asystencji osobistej (pkt 1). W art. 34 dodano ust. 6a, który przypisuje pełnomocnikowi nowe zadania związane z realizacją ustawy o asystencji osobistej (pkt 2), co ma na celu koordynację i nadzór nad realizacją nowych obowiązków.

Art. 104 projektu wprowadza zmiany do ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Nowa definicja realizatora ma na celu doprecyzowanie statusu tych podmiotów w kontekście ubezpieczeń społecznych. W art. 6 dodano ust. 4d i 4e, zgodnie, z którymi asystenci osobiści zatrudnieni na podstawie kontraktu, o którym mowa w art. 68 ustawy z o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami podlegają ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, chorobowemu oraz wypadkowemu na zasadach określonych dla zleceniobiorców. Przepisy te regulują obowiązek ubezpieczeń: emerytalnemu i rentowym, chorobowemu oraz wypadkowemu dla asystentów zatrudnionych na podstawie kontraktów. Ponadto, art. 13 rozszerzono o punkt 2b, precyzujący okres objęcia ubezpieczeniem, co zwiększa bezpieczeństwo prawne osób wykonujących asystencję (pkt 3). Zgodnie z nim asystenci osobiści zatrudnieni na podstawie kontraktu, o którym mowa w art. 68 ustawy o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami są objęci ubezpieczeniem – od dnia oznaczonego w kontrakcie jako dzień rozpoczęcia wykonywania asystencji osobistej do dnia rozwiązania lub wygaśnięcia kontraktu, z wyłączeniem okresu, w którym wykonywanie asystencji zostało zawieszona na podstawie art. 45 ust. 1 tej ustawy.

Art. 105 projektu dodaje do ustawy o podatku od towarów i usług (VAT) zwolnienie z VAT na asystencję osobistą osób z niepełnosprawnościami, co ma bezpośredni wpływ na obniżenie kosztów świadczenia usług (pkt 23a w art. 43 ust. 1). Obowiązujący zapis art. 43 ustawy o VAT zwolnienia z podatku:

„22) usługi pomocy społecznej w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej oraz usługi określone w przepisach o przeciwdziałaniu przemocy domowej, a także dostawę towarów i świadczenie usług ściśle z tymi usługami związane, na rzecz beneficjenta tej pomocy, wykonywane przez:

- a) regionalne ośrodki polityki społecznej, powiatowe centra pomocy rodzinie, ośrodki pomocy społecznej, centra usług społecznych, rodzinne domy pomocy, ośrodki wsparcia i ośrodki interwencji kryzysowej,
- b) wpisane do rejestru prowadzonego przez wojewodę:
 - domy pomocy społecznej prowadzone przez podmioty posiadające zezwolenie wojewody,
 - placówki opiekuńczo-wychowawcze i ośrodki adopcyjno-opiekuńcze,
- c) placówki specjalistycznego poradnictwa,
- d) inne niż wymienione w lit. a–c placówki zapewniające całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku na podstawie zezwolenia wojewody, wpisane do rejestru prowadzonego przez wojewodę,
- e) specjalistyczne ośrodki wsparcia dla osób doświadczających przemocy domowej;

23) usługi opieki nad osobami niepełnosprawnymi, przewlekle chorymi lub osobami w podeszłym wieku, świadczone w miejscu ich zamieszkania przez podmioty inne niż wymienione w pkt 22, oraz dostawę towarów ściśle z tymi usługami związaną.”

Zakres przepisu pkt 23 nie wskazuje, jak to przyjęto w pkt 22, na odwołanie do żadnej ustawy a odnosi się tylko do zakresu usług opieki, które kierując się wykładnią językową można uznać za tożsame z usługami asystencji osobistej. Asystencja osobista realizowana jest zgodnie z właściwością miejscową dla miejsca zamieszkania użytkownika. Ustawa o asystencji osobistej nie określa jednak warunku realizacji asystencji wyłącznie w miejscu zamieszkania. Co więcej – jednym z celów tej regulacji jest aktywizacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami, z założenia więc znaczna część usługi będzie odbywała się poza miejscem zamieszkania osób z niepełnosprawnościami – użytkowników usługi asystencji osobistej.

Wobec powyższego uznając, iż usługa asystencji jest usługą opieki, o której mowa w art. 43 pkt 23 ustawy o VAT aspektem problematycznym do pełnego zastosowania zwolnienia ustawowego jest zapis o świadczeniu usługi w miejscu zamieszkania osób z niepełnosprawnościami. O ile w zakresie usług świadczonych w miejscu zamieszkania można korzystać z tej definicji zwolnienia, to problematyczne do zwolnienia podatkowego byłoby świadczenie usług asystencji na terenie np. placówki rehabilitacyjnej, w której przebywa osoba z niepełnosprawnością wraz z asystentem, gdyż nie jest to miejsce zamieszkania osoby z niepełnosprawnością. Uznając, że asystencja osobista nie wymaga odrębnego uregulowania i mieści się w zakresie usług z pkt 23, część usług świadczona w miejscu zamieszkania będzie zwolniona z VAT a część usług świadczona poza miejscem zamieszkania będzie opodatkowana. Z uwagi na cel ustawy, jakim jest udzielanie osobom z niepełnosprawnościami wsparcia umożliwiającego niezależne życie, zgodnie z art. 19 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, nie można uznać, że całość usług będzie świadczona wyłącznie w miejscu zamieszkania. Tym samym brak zmiany przepisów może spowodować trudności w ustaleniu podstaw opodatkowania i zwiększenie wystąpień o interpretacje podatkowe.

Jednocześnie doprecyzowanie ww. kwestii już na tym etapie, bez oczekiwania na ew. późniejsze inne zmiany w zakresie ustawy o VAT pozwoli na zapewnienie koherentności przepisów i zastosowanie się do zasady praworządności w zakresie przewidywalności i stabilności prawa. Jednocześnie zwracamy uwagę, że ww. doprecyzowanie pozwoli uniknąć potencjalnych zarzutów o narażenie na komplikowania prawa w zakresie

podlegania pod zobowiązania podatkowe, które mogą się pojawić gdyby Ustawa o asystencji osobistej kompleksowo i jednoznacznie nie regulowała ww. kwestii, co ponadto mogłoby zostać uznane za przeciwnie skuteczne wobec aktualnych działań deregulacyjnych. Wobec powyższego intencją Ministerstwa, w związku z ustawowym ustanowieniem asystencji osobistej, było takie uregulowanie zwolnienia podatkowego, które nie naruszy obowiązującego katalogu wyłączeń dla usług z pkt 23, świadczonych „w miejscu zamieszkania” i nie spowoduje istnych zmian mających wpływ na poziom dochodów z VAT. Za właściwe uznano wprowadzenie odrębnego pkt dla asystencji osobistej, który umożliwiłby zwolnienie podatkowe dla takiej usługi, niezależnie od miejsca świadczenia asystencji, nie powodując w ten sposób dodatkowych zwolnień dla innego typu usług opieki prowadzonych poza miejscem zamieszkania osoby z niepełnosprawnością.

Art. 106 projektu wprowadza zmiany do ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, poprzez dodanie asystentów osobistych do katalogu osób uprawnionych do świadczeń (pkt 28e w art. 66 ust. 1). Ponadto, precyzuje moment powstania i wygaśnięcia prawa do świadczeń, zgodnie z okresem wykonywania asystencji (pkt 10d w art. 73). Dodatkowo, w art. 75 po ust. 11a dodano ust. 11b, który wskazuje realizatora jako podmiot zgłaszający asystenta do ubezpieczenia zdrowotnego, w zależności od rodzaju zawartego kontraktu, co ma zapewnić prawidłowe objęcie ubezpieczeniem zdrowotnym. Wreszcie, nowelizowany art. 81 ustala podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne asystenta. Zgodnie z projektem ma ona być równa kwocie wynagrodzenia pobieranego z tytułu świadczenia osobiście asystencji osobistej.

Art. 107 projektu zmienia ustawę o finansach publicznych, dodając do katalogu wydatków publicznych realizację asystencji osobistej, co umożliwi prawidłowe finansowanie usług z budżetu państwa i zapewnia stabilność ich finansowania.

Art. 108 wprowadza zmiany do ustawy z dnia 22 października 2018 r. o Funduszu Solidarnościowym. Celem asystencji osobistej jest udzielanie osobom z niepełnosprawnościami wsparcia umożliwiającego niezależne życie, zgodnie z art. 19 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169 oraz z 2018 r. poz. 1217). Realizacja tego celu wymaga instytucjonalnego zorganizowania zarówno bezpośredniego wsparcia osoby z niepełnosprawnością w postaci asystenta osobistego jak też przygotowania kadr, których zadaniem będzie wsparcie rozwoju zawodowego asystentów, doradztwo wzajemne dla użytkowników. Niezbędnym elementem prawidłowego korzystania z asystencji jest świadomość osób z niepełnosprawnością o zasadach funkcjonowania asystencji; w tym zakresie Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych organizować będzie szkolenia ogólne dla użytkowników oraz szkolenia dla użytkowników samodzielnie rozliczających i prowadzących dokumentację związaną z zatrudnieniem asystenta osobistego. W szczególności szkolenia dedykowane dla osób z niepełnosprawnością, które podejmą decyzję o samodzielnym zatrudnieniu asystenta są ważnym elementem, który ma uchronić osobę z niepełnosprawnością przed konsekwencjami naruszenia prawa w zakresie zatrudniania, rozliczania składek i podatków. W zakresie szkoleń jakie prowadzić będzie Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych znajdują się również szkolenia i egzaminy dla członków składu orzekającego, które umożliwiają rozpoczęcie pracy w wojewódzkich zespołach do spraw orzekania o niepełnosprawności, a tym samym rozpatrzenie wniosków o wydanie decyzji o asystencji osobistej. Intencją wprowadzonej zmiany ustawy o Funduszu Solidarnościowym jest umożliwienie finansowania szkoleń i zatrudniania superwizorów i doradców wzajemnych ze środków Funduszu. Działania te wpisują się w cel powołania Funduszu jakim jest wsparcie społeczne i zawodowe osób z niepełnosprawnością i umożliwią bardziej elastyczne, w stosunku do środków z budżetu państwa, dostosowanie ich uruchomienia w zależności od bieżących potrzeb w zakresie organizacji danej formy wsparcia czy szkolenia. Środki jakie byłyby corocznie przeznaczane na wskazane cele, nie zagrażają realizacji innych ustawowych zadań Funduszu, z uwagi na ustanowienie ustawowej asystencji i finansowanie głównych kosztów z nią związanych z budżetu państwa.

Rozdział 17 - art. 109 - 125 Przepisy epizodyczne, przejściowe i dostosowujące

Projektowane przepisy art. 109–125 mają na celu zapewnienie prawidłowego, efektywnego i przejrzystego wdrożenia systemu asystencji osobistej dla osób z niepełnosprawnościami, w tym określenie harmonogramu realizacji, zasad finansowania, wymogów kadrowych oraz mechanizmów kontroli i ewaluacji.

Art. 109 projektu określa termin złożenia pierwszego sprawozdania o realizacji ustawy – do 30 czerwca 2028 r. Zapewnienie okresu wdrożenia umożliwia organom samorządu odpowiednie przygotowanie się do realizacji zadań oraz zebranie danych niezbędnych do rzetelnej oceny działania systemu asystencji osobistej.

Projektowany art. 110 wprowadza zakaz zawierania kontraktów na asystencję osobistą dla osób korzystających z programu Funduszu Solidarnościowego co ma zapobiec podwójnemu finansowaniu tych samych usług, oraz zwiększyć efektywność i sprawiedliwość systemu wsparcia osób z niepełnosprawnościami.

Projektowany art. 111 ust. 1-2 przewiduje zwolnienie zamówień na usługi lub dostawy udzielane przez urząd obsługujący ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego oraz Zakład Ubezpieczeń Społecznych w związku z zapewnieniem systemów teleinformatycznych służących do ustalania prawa do asystencji osobistej z obowiązku stosowania przepisów Prawa zamówień publicznych.

Regulacja znajduje swoje uzasadnienie w konieczności zapewnienia sprawnej, terminowej i niezakłóconej realizacji działań z zakresu polityki społecznej, których adresatami są osoby z niepełnosprawnościami. Powszechny i stabilny dostęp do usług asystencji osobistej stanowi jeden z kluczowych instrumentów realizacji polityki państwa w zakresie włączenia społecznego i zawodowego osób zagrożonych wykluczeniem oraz wykonania zobowiązań Rzeczypospolitej Polskiej wynikających z Konwencji ONZ o prawach osób z niepełnosprawnościami. W celu uruchomienia usługi asystencji osobistej kluczowe jest stworzenie i uruchomienie systemów teleinformatycznych służących do składania wniosków oraz obsługi asystencji osobistej. Zgodnie z przepisami dyrektywy 2014/24/UE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 lutego 2014 r., w szczególności art. 74–77, państwa członkowskie mogą stosować szczególnie, uproszczone rozwiązania w telefon adres korespondencyjny adres email organu administracji rządowej strona www odniesieniu do zamówień dotyczących usług społecznych i innych usług szczególnych. Wprowadzenie projektowanego wyłączenia mieści się w granicach wskazanych przez ustawodawcę unijnego, albowiem dotyczy usług o charakterze społecznym i solidarnościowym, realizowanych w interesie publicznym, przy uwzględnieniu specyfiki odbiorców tych usług. Projektowana regulacja ma charakter proporcjonalny, ponieważ: 1) jej stosowanie zostało ograniczone do ściśle określonych zamawiających, 2) obejmuje wyłącznie usługi i dostawy niezbędne do wdrażania asystencji osobistej, 3) obowiązuje jedynie w ograniczonym przedziale czasowym, 4) służy zapewnieniu nadrzędnego interesu publicznego, jakim jest zagwarantowanie osobom z niepełnosprawnościami skutecznego wsparcia umożliwiającego pełne uczestnictwo w życiu społecznym. Projektowany art. 114 nie narusza prawa Unii Europejskiej, w szczególności dyrektywy 2014/24/UE, gdyż nie ustanawia trwałego ani generalnego wyłączenia stosowania przepisów o zamówieniach publicznych, a jedynie wprowadza szczególne, uzasadnione społecznie rozwiązanie o charakterze przejściowym. Regulacja ta nie ogranicza w sposób arbitralny konkurencji, lecz stanowi środek niezbędny do sprawnego wdrożenia instrumentów polityki społecznej państwa. Mając powyższe na uwadze, należy stwierdzić, że projektowany art. 114 pozostaje w zgodzie z regulacjami prawa Unii Europejskiej w zakresie zamówień publicznych i znajduje uzasadnienie w szczególnych potrzebach społecznych, których realizacja wymaga elastycznego podejścia organizacyjnego.”. Z wyrazami szacunku z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społeczne

W art. 112 przewiduje się wprowadzenie limitów punktowych w skali potrzeb wsparcia oraz ograniczenie wiekowe. Pozwoli to na stopniowe uruchamianie systemu dla osób o największym zapotrzebowaniu, co jest niezbędne przy ograniczonych zasobach. Możliwość czasowego zatrudniania asystentów w trakcie nabywania kwalifikacji zawodowych sprzyja rozwojowi kompetencji kadry oraz ułatwia wypełnienie wakatów na rynku pracy.

W projektowanym art. 113 ustalono maksymalne liczby godzin asystencji osobistej na poziomie 200 (w 2027 r.) i 220 (w 2028 r.) co daje jasne ramy planowania usług i zapewnia równowagę między dostępnością a zasobami.

W projektowanym art. 114 przewidziano terminy rozpatrywania wniosków oraz stopniowe skracanie tych terminów w kolejnych latach od 120 do 60 dni. Umożliwi to organom dostosowanie się do wzrastającej liczby spraw, jednocześnie poprawiając dostępność usługi dla beneficjentów.

W projektowany art. 115 szczegółowo reguluje obowiązki informacyjne powiatów w zakresie realizacji asystencji osobistej. Zwiększa to przejrzystość działań oraz umożliwia beneficjentom i innym podmiotom lepsze planowanie współpracy i udziału w systemie. Wprowadzenie minimum 30 dni na nabór gwarantuje szeroki dostęp dla potencjalnych wykonawców usług.

W art. 116 przewidziano obowiązek dokonania przeglądu stosowania ustawy po 18 miesiącach pozwala na wczesną ocenę funkcjonowania systemu i umożliwia wskazanie niezbędnych korekt, co zwiększa skuteczność polityki społecznej wobec osób z niepełnosprawnościami.

W art. 117 projektu przewidziano przegląd po 36 miesiącach, obejmujący także analizę wpływu na dzieci i młodzież oraz rynek pracy. Umożliwia to kompleksową ocenę efektów ustawy i przygotowanie rekomendacji rozwoju systemu, m.in. dotyczących rozszerzenia prawa do asystencji na młodsze dzieci. W szczególności uwzględnienie aspektów samostanowienia, deinstytucjonalizacji oraz sytuacji rodzin podkreśla holistyczne podejście do problematyki niepełnosprawności.

W art. 118 przyjęto podwyżkę stawek godzinowych asystencji od 1 stycznia 2028 r. Jest to niezbędne, aby uwzględnić inflację i wzrost kosztów pracy.

W projektowanym art. 119 przyjęto regulację przejściową w odniesieniu do koordynatorów. Osoby, które w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy będą spełniały warunek określony w art. 64 pkt 1 i posiadały co najmniej półroczne udokumentowane doświadczenie w koordynowaniu pracy zawodowej lub wolontariackiej zespołów powyżej pięciu osób lub posiadały co najmniej roczne doświadczenie w pracy z osobami z niepełnosprawnością, będą mogły być zatrudnione jako koordynatorzy asystencji osobistej.

Analogiczne rozwiązanie w odniesieniu do superwizorów asystencji osobistej przewidziano w projektowanym art. 120.

Projektowane przepisy regulują kwestie związane z budową i finansowaniem systemu teleinformatycznego obsługującego realizację prawa do asystencji osobistej, a także określają zasady finansowania kosztów obsługi zadań zleconych w pierwszych latach funkcjonowania systemu.

1. System teleinformatyczny (art. 122)

W okresie przejściowym, od dnia 1 lipca 2026 r. do dnia 31 grudnia 2026 r.:

- 1) Zakład Ubezpieczeń Społecznych umożliwia składanie wniosków o wpis do Rejestru realizatorów i udostępnia wojewodom złożone wnioski o wpis do Rejestru realizatorów;
- 2) Rejestr realizatorów prowadzi Pełnomocnik Rządu w formie ogłoszenia na stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

W terminie do 15. dnia każdego miesiąca ogłoszeniu podlegają rozstrzygnięcia wojewodów o spełnieniu wymagań określonych w art. 52 ust. 1 pkt 2, przekazane Pełnomocnikowi Rządu do ostatniego dnia poprzedniego miesiąca.

Ostatnie ogłoszenie, zostanie opublikowane w grudniu 2026 r.

Pełnomocnik Rządu dokonuje wpisu do rejestru podmiotów wpisanych do Rejestru przed 1 stycznia 2027 r., w terminie do 15 stycznia 2027 r.

Zgodnie z projektowanym art. 125 planuje się ustawa wejdzie w życie z dniem 1 stycznia 2027 r. 1.

Proponuje się jednocześnie by przepisy dotyczące utworzenia rejestru realizatorów weszły w życie po upływie 14 miesięcy od dnia ogłoszenia.

W terminie 30 czerwca wejdą w życie przepisy regulujące wpis do Rejestru i przepis przejściowy regulujący wpis do rejestru w okresie do utworzenia rejestru elektronicznego.

W terminie 14 dni od dnia ogłoszenia powinny wejść w życie przepisy dotyczące szkolenia członków składu, wyłączenie stosowania do dnia 31 grudnia 2027 r. przepisów ustawy z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych do zamówień na usługi lub dostawy udzielane przez urząd obsługujący ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego oraz Zakład Ubezpieczeń Społecznych w związku z wdrażaniem asystencji osobistej;

Niezbędne jest systemowe uregulowanie usługi asystencji osobistej jako obligatoryjnego i powszechnie dostępnego, w wybranej przez osobę z niepełnosprawnością formie, instrumentu wsparcia. Planowane rozwiązanie zakłada określenie grupy docelowej jego odbiorców, sposobu ustalania wymiaru wsparcia, sposobu zapewnienia dostępności do usługi, niezbędnych kompetencji osób wykonujących usługę oraz mechanizmów organizacji, finansowania i kontroli wykonywania usługi. Określony zostanie również katalog podmiotów realizujących usługę, jak i zobowiązanych do realizacji zadań ustawowych.

Zakłada się wprowadzenie rozwiązań umożliwiających precyzyjne kierowanie usługi do osób z niepełnosprawnościami, adekwatnie do ich potrzeb. Przewidziano wykorzystanie systemu oceny poziomu potrzeby wsparcia, o którym mowa w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 913), uzupełnionego o niezbędne dla zapewnienia zindywidualizowanej usługi asystencji osobistej, dodatkowe elementy ustalania liczby godzin asystencji potrzebnej danej osobie z niepełnosprawnością.

O asystencję osobistą będzie mogła się może się ubiegać osoba, w wieku od ukończenia:

- 1) 18. roku życia do ukończenia 65. roku życia, posiadająca decyzję ustalającą poziom potrzeby wsparcia, o której mowa w art. 6b3 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, w której poziom potrzeby wsparcia określono na poziomie co najmniej 80 punktów w skali poziomu potrzeby wsparcia, o której mowa w art 4b ust. 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
- 2) 13. roku życia do ukończenia 18. roku życia, posiadająca:
 - a) orzeczenie o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami o konieczności:
 - b) – stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji, oraz
 - c) – stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji, albo
 - d) orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności ze wskazaniem, o którym mowa w art. 6b ust. 3 pkt 7 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Proponuje się, aby Ustawa weszła w życie z dniem 1 stycznia 2027 r., z wyjątkiem m.in.:

- przepisów dot. działań związanych z przygotowaniem do realizacji ustawy (np. opracowanie systemów informatycznych);
- elementów ustawy wymagających dłuższego przygotowania (np. rozpoczęcie faktycznego świadczenia asystencji osobistej, rozszerzenie realizacji asystencji osobistej wobec dzieci, czy

obsłużenie większej liczby osób wnioskujących o ustalenie prawa do asystencji osobistej w związku z obniżającym się punktowym progiem wejściowym dla wnioskowania), dodatkowych nakładów finansowych (np. roczny wzrost maksymalnej miesięcznej liczby godzin asystencji osobistej) lub wdrażających docelowe wymagania merytoryczne (np. wyższe wymagania dla kadr).

Zapewnienie właściwego jakościowo i terminowo wdrożenia różnych elementów Ustawy będzie realizowane dzięki ich analitycznemu rozpisaniu i realizowaniu zgodnie ze szczegółowym harmonogramem, z wykorzystaniem nowoczesnych metod zarządzania, stałej ewaluacji działań oraz regularnym mapowaniu potencjalnych ryzyk i aktywnym ich minimalizowaniu.

[4] Jakie są przewidywane skutki społeczne projektowanych rozwiązań?

Wpływ asystencji osobistej na osoby z niepełnosprawnościami, członków ich rodzin oraz rynek pracy
Dostępne informacje (m.in. raporty RPO - raport pt. „Dostępność usług asystencji osobistej i mieszkań wspomaganych” z 2020 r.) wskazują, że możliwość korzystania z asystencji osobistej wywiera istotny wpływ na życie osób z niepełnosprawnościami. Dzięki tej usłudze możliwa jest poprawa dobrostanu emocjonalnego osób z niepełnosprawnościami, pozytywnie wpływa ona na pewność siebie osób z niepełnosprawnościami, wzmacnia poczucie sprawczości osób z niepełnosprawnościami, stymuluje do większej w aktywności fizycznej, większej otwartości i samodzielności. Współpraca z asystentem umożliwia i ułatwia samodzielne podejmowanie decyzji oraz niezależność osób z niepełnosprawnościami, ich chęć do uczenia się samodzielności, uczenia się nowych zadań, daje im większą wolność. Możliwość wsparcia asystenta pozwala na zwiększenie aktywności osób z niepełnosprawnościami w życiu społeczności lokalnej, w tym: kulturalnej, sportowej, rozrywkowej i aktywności społecznej. Dzięki tej usłudze wzmocnione zostają relacje rodzinne i towarzyskie osób z niepełnosprawnościami, a także ich relacje w pracy. Usługa asystencka pozwala także zmniejszyć poczucie samotności osób z niepełnosprawnościami.

Należy podkreślić, że osoby z niepełnosprawnościami, ich bliscy, jednostki samorządu terytorialnego oraz organizacje pozarządowe wskazują, że Program cieszy się bardzo pozytywnym odbiorem i ogromnym zainteresowaniem. Jednak realne potrzeby wielokrotnie przekraczają przewidzianą w Programie maksymalną liczbę godzin świadczonego wsparcia asystenckiego finansowanego w ramach Programu oraz możliwości finansowe Funduszu Solidarnościowego.

Finansowanie usług asystenckich jedynie w ramach programów realizowanych ze środków Funduszu Solidarnościowego powoduje brak pewności dostępu do tych usług oraz niechęć angażowania się w jej świadczenie przez asystentów osobistych ze względu na brak stabilności finansowej oraz otrzymywanie ograniczonego wsparcia. Skutkuje to ograniczoną dostępnością usług asystencji osobistej w skali całego kraju. Rada Ministrów także dostrzegła potrzebę wprowadzenia systemowych zmian, w konsekwencji czego, w działaniu I. 3.2. Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030, której realizacja stanowi jeden z podstawowych warunków umożliwiających wydatkowanie środków unijnych w Polsce, wprost wskazano na wprowadzenie systemowej usługi asystencji osobistej dla osób z różnymi niepełnosprawnościami od 2025 r.

W Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030 zawarty został wskaźnik I.7 pt. Liczba osób z niepełnosprawnościami korzystająca stale z systemowej usługi asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością, który zakładał osiągnięcie liczby 20 tys. osób korzystających w 2025 r. oraz 40 tys. osób korzystających w 2030 r. Różnica pomiędzy przedstawionym projektem ustawy, a wartościami założonymi w Strategii może wynikać z faktu, że zgodnie z treścią działania I.3.2 Strategii, pierwotnie ustawowa asystencja osobista była planowana głównie dla osób wymagających bardzo intensywnego wsparcia, w tym też stałego wsparcia o charakterze całodobowym. Projektowana ustawa zaś poszerza grono osób korzystających z asystencji osobistej również o osoby wymagające mniej intensywnego wsparcia, z racji m.in. na oczekiwania środowiska osób z niepełnosprawnościami.

Na potrzebę systemowego uregulowania asystencji osobistej zwracał również wielokrotnie uwagę Rzecznik Praw Obywatelskich, liczne organizacje pozarządowe oraz sami obywatele (m.in. w ramach petycji). Z raportu Najwyższej Izby Kontroli “Usługi asystenta osobistego jako wsparcie społeczne osób niepełnosprawnych” (2023) wynika ponadto, że asystencja osobista w formule projektowej naraża użytkowników na brak ciągłości w korzystaniu z usługi – stąd wynika konieczność wdrożenia systemowego, na poziomie ustawowym, które zapewni ciągłość wykonywania usługi osobom o najwyższym poziomie potrzeb.

Jednocześnie należy zwrócić uwagę na treść Zaleceń Rady Unii Europejskiej z 19 lipca 2024 r., w której Rada w pkt 23 zauważa silny związek pomiędzy zwiększeniem dostępności do środowiskowych form wsparcia, a aktywnością zawodową, w szczególności opiekunów osób z niepełnosprawnościami i rekomenduje podjęcie działań w tym zakresie: „(23) Niedobór pracowników osłabia konkurencyjność polskiej gospodarki. W 2023 r. 66 % polskich pracodawców zgłaszało trudności z obsadzeniem wakatów; dla porównania w skali światowej odsetek pracodawców zgłaszających trudności ze znalezieniem pracowników o potrzebnych kwalifikacjach wyniósł w tym samym roku 75 %. Dlatego też kluczowe znaczenie ma zwiększenie uczestnictwa w rynku pracy wśród grup o najniższych wskaźnikach zatrudnienia, takich jak osoby z niepełnosprawnościami (luka w

zatrudnieniu osób z niepełnosprawnościami wynosiła w 2022 r. 31,3 pp., znacznie powyżej średniej unijnej wynoszącej 21,4 pp.) i kobiety (w 2023 r. różnica w poziomie zatrudnienia mężczyzn i kobiet w Polsce wynosiła średnio 11,8 pp., a w grupie wiekowej 55–64 l. – 23,3 pp.). Wskaźnik uczestnictwa w kształceniu dorosłych w Polsce jest daleki od unijnego celu na 2030 r. (51,7 %) i wynosi obecnie 20,3 %, co utrudnia przechodzenie pracowników – poprzez zmianę i podnoszenie kwalifikacji – do sektorów, w których obserwuje się popyt na pracę. Jednocześnie system opieki długoterminowej jest słabo rozwinięty i w dalszym ciągu opiera się na rodzinach, zwłaszcza kobietach, oraz na innych opiekunach nieformalnych. Odsetek ludności objętej formalną opieką domową jest niski i wynosi 13 % osób w wieku co najmniej 65 lat, potrzebujących takiej opieki, czyli znacznie poniżej średniej unijnej (30 % w 2022 r.), a potrzeby rosną szybko wraz ze starzeniem się społeczeństwa. Oczekuje się, że odsetek ludności w wieku co najmniej 65 osiągnie 21,9 % w 2030 r. i 29,1 % w 2050 r. Propagowanie większej aktywności zawodowej opiekunów nieformalnych, zwłaszcza kobiet, poprzez poprawę dostępu do domowej i środowiskowej formalnej opieki długoterminowej mogłoby poprawić wskaźnik uczestnictwa w rynku pracy.”.

W tym kontekście należy zwrócić uwagę na szansę jaką daje asystencja osobista na aktywizację kobiet. Zgodnie ze wspomnianym wcześniej raportem z ewaluacji projektu „Aktywni niepełnosprawni” 83% asystentów stanowiły kobiety. Jednocześnie asystentki-kobiety wspierały zarówno kobiety (54%), jak i mężczyzn (46%), ale już asystenci-mężczyźni wspierali znacznie częściej mężczyzn (86%) niż kobiety (14%). Dane te podkreślają rolę kobiet w świadczeniu usług asystenckich.

Jednocześnie kobiety w Polsce są wciąż zdecydowanie mniej aktywne zawodowo niż mężczyźni. I choć na przestrzeni ostatniej dekady silniej rosła aktywność kobiet niż mężczyzn, to różnica wciąż wynosi kilkanaście punktów procentowych. W grupie 20-64 lata współczynnik aktywności zawodowej kobiet w III kwartale 2024 r. wyniósł 75,2% wobec 86,4% dla mężczyzn. Liczba biernych zawodowo w wieku produkcyjnym w Polsce wyniosła w III kw. 2024 r. 3,8 mln, w tym 2,1 mln (54,5%) stanowiły kobiety. Przyczyny bierności zawodowej kobiet różnią się w zależności od wieku. W przypadku młodych kobiet w wieku 15-24 lata to najczęściej nauka i uzupełnianie kwalifikacji wskazane w III kwartale 2024 r. przez 90,0% kobiet biernych zawodowo. Dla kobiet w wieku 25-34 lata najczęstszym powodem bierności były obowiązki rodzinne i związane z prowadzeniem domu wskazane przez 71,8% biernych zawodowo kobiet w tej grupie wiekowej. Podobnie było w grupie kobiet w wieku 35-44 lata (59,4%).

Wśród kobiet w wieku 45-54 lata odsetek biernych z powodu obowiązków rodzinnych i związanych z prowadzeniem domu był zbliżony do odsetka biernych z powodu choroby i niepełnosprawności (odpowiednio 30,8% i 32,6%). W przypadku kobiet w wieku 55-64 lata znacząco spadał udział biernych z powodu obowiązków rodzinnych i związanych z prowadzeniem domu (do 5,2%), a wzrastał odsetek biernych z powodu choroby i niepełnosprawności (do 11,7%), natomiast w tej grupie najważniejszym powodem bierności była emerytura (72,6%). Obowiązki rodzinne i związane z prowadzeniem domu są przyczyną bierności zawodowej 693 tys. kobiet w wieku produkcyjnym (przy 51 tys. mężczyzn), w tym 306 tys. kobiet do 34. roku życia oraz 533 tys. kobiet w wieku 15-44 lata.

Asystencja osobista daje szansę na wzrost współczynnika aktywności zawodowej kobiet w dwojaki sposób. Z jednej strony pozwala kobietom, które na co dzień opiekują się najbliższymi osobami z niepełnosprawnością, na podjęcie – dzięki posiadaniu asystenta – zatrudnienia na rynku. Z drugiej strony, kobiety bierne zawodowo będą mogły podjąć się pracy jako asystent osobisty. Zakres przyznawanych użytkownikowi godzin usług asystenckich będzie się wahać (zgodnie z projektem ustawy) od 20 do 240 godzin miesięcznie. Oznacza to, że w najniższych wymiarach asystent będzie świadczył na rzecz osoby z niepełnosprawnością tylko kilka godzin usług w tygodniu. Wydaje się, że takie rozwiązanie pozwoli na podjęcie aktywności zawodowej przez część kobiet i pogodzenie jej z obowiązkami rodzinnymi i związanymi z prowadzeniem domu.

W dotychczasowych doświadczeniach związanych z usługą asystencji osobistej realizowanej w sposób projektowy nie stwierdzono, aby znaczące było zjawisko drenażu systemu ochrony zdrowia przez odejścia do pełnienia roli asystenta osobistego. Dla zatrudnionych w ochronie zdrowia pełnienie roli asystenta osobistego było raczej możliwością na zdobycie dodatkowego zarobku, niż na zmianę głównej formy zarabkowania. Ze względu na sposób rozliczenia asystencji osobistej przy pomocy umów zlecenie spodziewamy się również, że dla osób już aktywnych zawodowo pracujących w stabilnych sektorach pełnienie funkcji asystenta osobistego będzie właśnie sposobem na dopełnienie domowego budżetu.

Wpływ na rynek pracy:

Projekt ma pozytywny wpływ na rynek pracy, w szczególności przez:

- zwiększenie liczby miejsc pracy (asystenci osobiści) w obszarze usług społecznych,
- umożliwienie wejścia na rynek pracy lub zwiększenia aktywności na rynku pracy osobom z niepełnosprawnościami wymagającym wsparcia asystenta osobistego,
- umożliwienie rodzinom, a w szczególności rodzicom lub opiekunom osób z niepełnosprawnościami podjęcie innych form aktywności społecznej lub zwiększenie ich intensywności, w tym także podjęcie aktywności zawodowej,

- przyczynienie się do zwiększenia profesjonalizacji zawodu asystenta osobistego przez wprowadzenie systemu szkoleń, co wpłynie pozytywnie na jakość świadczonych usług
- brak negatywnego wpływu na sektory szczególnie istotne społecznie.

[5] Jakie są przewidywane skutki gospodarcze projektowanych rozwiązań?

1. Podmioty, na które oddziałuje projekt			
Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Osoby z niepełnosprawnościami – użytkownicy ustawowej asystencji osobistej	ok. 150 tys. (docelowo)	Dane własne (szacowane m.in. na bazie danych z realizacji Programu Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej oraz proporcjonalnych danych z innych krajów realizujących asystencję osobistą)	Zapewnienie asystencji osobistej w formule ustawowej. Umożliwienie podjęcia lub zwiększenia intensywności różnych form aktywności społecznej lub zawodowej
Osoby z niepełnosprawnościami – użytkownicy programowej asystencji osobistej	ok. 75 tys.	Dane własne (szacowane m.in. na bazie danych z realizacji Programu Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej)	Zapewnienie asystencji osobistej w stabilniejszej niż dotychczas formule programowej (dzięki dodatkowemu unormowaniu formuły programowej w ustawie). Umożliwienie podjęcia lub zwiększenia intensywności różnych form aktywności społecznej lub zawodowej.
Osoby stale wspierające oraz bliscy użytkowników asystencji osobistej	ok. 500 tys.	Dane własne (szacowane m.in. na bazie danych z realizacji Programu Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej, proporcjonalnych danych z innych krajów realizujących asystencję osobistą oraz badań naukowych i danych GUS)	Umożliwienie podjęcia lub zwiększenia intensywności różnych form aktywności społecznej lub zawodowej
Asystenci osobiści – osoby świadczące asystencję osobistą (zarówno w ramach asystencji ustawowej jak i asystencji programowej)	ok. 225 tys.	Dane własne (szacowane m.in. na bazie danych z realizacji Programu Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej oraz proporcjonalnych danych z innych krajów realizujących asystencję osobistą)	Aдекватne wynagrodzenie i stabilne zatrudnienie z tytułu świadczenia asystencji osobistej w formule ustawowej oraz unormowanej formule programowej
Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych w ramach Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	1	Dane własne Przepisy prawa	Zapewnienie całościowej koordynacji, monitorowania i nadzoru nad wdrażaniem ustawy i realizacją zadań o charakterze centralnym związanych z wdrażaniem ustawy, w tym: organizacja szkoleń, certyfikacja członków Zespołów, nadzór wykonywanych przez realizatorów i powiaty zadań określonych ustawą, nadzór nad ustalaniem przez Zespoły

			prawa do asystencji osobistej, organizacja i ewaluacja realizacji zadań, organizacja superwizji dla asystentów osobistych, monitorowanie jakości świadczonych usług asystencji osobistej.
Wojewodowie	16	Dane administracyjne, GUS Przepisy prawa	Realizacja nadzoru, monitoringu i kontroli nad całościowym świadczeniem asystencji osobistej na poziomie wojewódzkim. Przekazywanie i rozliczanie środków na asystencję osobistą. Prowadzenie Rejestru realizatorów i Rejestru asystentów.
Wojewódzkie zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności (WZONy)	16	Dane administracyjne, GUS Przepisy prawa	Ustalanie prawa do asystencji osobistej na poziomie wojewódzkim.
Zakład Ubezpieczeń Społecznych	1	Przepisy prawa ZUS	Utworzenie i obsługa systemu teleinformatycznego asystencji osobistej oraz zapewnienie osobie z niepełnosprawnością w oddziałach Zakładu Ubezpieczeń Społecznych dostępu do środków technicznych umożliwiających złożenie wniosku o przyznanie prawa do asystencji osobistej oraz pomocy w złożeniu tego wniosku drogą elektroniczną.
Powiaty (w tym miasta na prawach powiatu)	380 (w tym 66 miast na prawach powiatu)	Dane administracyjne, GUS Przepisy prawa	Obligatoryjne zapewnienie realizacji asystencji osobistej na terenie danego powiatu (w sytuacji wyboru przez użytkownika) oraz zapewnienie dostępu do środków technicznych umożliwiających złożenie wniosku o ustalenie prawa do asystencji osobistej oraz zapewnienie pomocy osobie z niepełnosprawnością w złożeniu tego wniosku.
Organizacje pozarządowe i spółdzielnie socjalne (po uzyskaniu wpisu do rejestru prowadzonego przez Wojewodę).	ok. 500 (docelowo)	Dane własne (szacowane na bazie udziału organizacji pozarządowych w realizacji Programu Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej)	Zapewnienie realizacji asystencji osobistej jako: a) realizator asystencji osobistej, wybrany przez użytkownika; b) realizator, któremu powiat zleci realizację asystencji osobistej.
Gminy	2 479	Dane administracyjne, GUS	Zapewnienie realizacji asystencji osobistej w ramach porozumienia z powiatem

	przedsiębiorst w	możliwości podejmowania aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnościami oraz wspierających ich członków ich rodzin), co zostało omówione w ramach pkt 9 OSR.
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	- Zwiększenie niezależności i samostanowienia osób z niepełnosprawnościami: Pozwoli to na pełniejsze uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym. - Ograniczenie dyskryminacji: Usługa asystencji osobistej pomoże w zniwelowaniu barier, które uniemożliwiają osobom z niepełnosprawnościami pełne uczestnictwo w różnych sferach życia. - Wsparcie dla opiekunów i rodziny: Usługa asystencji pozwoli osobom dotychczas zaangażowanym we wsparcie osób z niepełnosprawnościami na nowo zdefiniować zakres tego zaangażowania, jak i pozwoli na dokonanie nowych wyborów swoich aktywności. - Wsparcie dla osób starszych pełniących dziś rolę wsparcia osób z niepełnosprawnościami w ich rodzinie: odciążenie ich w sytuacji szczególnego obciążenia zdrowia fizycznego i psychicznego. - Rozwój lokalnych systemów wsparcia: Ustawa umożliwi rozwój działalności usługowej na poziomie lokalnym, zgodnie z zasadami decentralizacji i polityki deinstytucjonalizacji. - Zwiększenie aktywności zawodowej osób podejmujących funkcję asystentów osobistych oraz wzrost stabilności ich zatrudnienia w porównaniu z formami projektowymi. - Zwiększenie aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów, co ostatecznie będzie skutkowało również polepszeniem sytuacji osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin w wyniku otrzymywanych wynagrodzeń. - Pozytywny wpływ na system ochrony zdrowia w formie zwiększenia możliwości leczenia prewencyjnego lub na wcześniejszych stadiach chorób, poprzez zwiększenie (dzięki wsparciu asystenta osobistego) możliwości korzystania przez osoby z niepełnosprawnościami np. ze wsparcia POZ, opieki ambulatoryjnej, lub badań, w szczególności wymagających dalszego przemieszczania się (np. bardziej specjalistyczne badania diagnostyczne). Podobny wpływ może dotyczyć również części osób stale wspierających osoby z niepełnosprawnościami z racji na de facto również wytechnieniowy wpływ asystencji osobistej (możliwość realizacji zaleceń lekarskich i diagnostycznych, gdy bliska osoba z niepełnosprawnością ma wsparcie asystenta osobistego).
Niemierzaln e	Organizacje pozarządowe i spółdzielnie socjalne	- Zapewnienie możliwości realizacji usług asystencji osobistej w długiej perspektywie czasowej: stabilne rozwiązanie ustawowe, umożliwi realizację asystencji osobistej, jako działania wieloletniego, zabezpieczonego finansowo, w tym w zakresie pokrywania kosztów świadczenia asystencji osobistej oraz kosztów obsługi.
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń		Projekt będzie miał pozytywny wpływ na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe, w szczególności na sytuację społeczną oraz zawodową osób z niepełnosprawnościami oraz członków ich rodzin.

[6] Jakie są przewidywane skutki finansowe projektowanych rozwiązań, w szczególności wpływ na sektor finansów publicznych, w tym na budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego?

(ceny bieżące)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]
----------------	---

	0 (2025)	1 (2026)	2 (2027)	3 (2028)	4 (2029)	5 (2030)	6 (2031)	7 (2032)	8 (2033)	9 (2034)	10 (2035)	Łączni e (0- 10)
Dochody ogółem	0,0	0,0	955,5	1 720,7	2 202,4	2 714,5	3 204,1	3 782,1	4 201,2	4 431,3	4 670,5	27 882,3
budżet państwa - podatki	0,0	0,0	18,8	35,1	46,8	59,0	71,4	85,8	96,9	103,7	110,9	628,4
budżet państwa - utrącone dochody (nowa pozycja zwolnienia z podatku VAT)	0,0	0,0	-29,4	-63,2	-96,4	-139,1	-187,7	-222,1	-247,3	-261,5	-276,1	-1 522,8
JST - podatki	0,0	0,0	106,4	199,1	265,1	334,1	404,3	486,0	548,8	587,8	628,2	3 559,8
JST - dochody z tytułu dotacji (koszty obsługi)	0,0	0,0	180,6	332,3	398,1	452,9	480,5	568,7	633,3	669,5	707,0	4 422,9
FUS - składki emerytalno-rentowe	0,0	0,0	472,2	844,0	1 101,3	1 395,6	1 699,6	1 996,7	2 208,0	2 319,3	2 434,8	14 471,5
NFZ - składki zdrowotne	0,0	0,0	186,3	332,9	432,8	543,9	652,7	769,0	852,8	898,1	945,2	5 613,7
Fundusz Pracy	0,0	0,0	8,4	16,5	22,3	27,8	34,0	40,0	44,4	46,7	49,2	289,3
Fundusz Solidarnościowy	0,0	0,0	12,2	24,0	32,4	40,3	49,3	58,0	64,3	67,7	71,3	419,5
Wydatki ogółem	0,0	21,9	2 343,8	3 824,9	5 002,0	6 307,2	7 551,0	8 912,3	9 906,4	10 469,6	11 051,4	65 390,5
budżet państwa	0,0	0,0	2 330,7	3 805,7	4 978,0	6 276,8	7 512,9	8 867,4	9 858,5	10 420,4	11 001,0	65 051,4
Cz. 85 - asystencja osobista - wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń asystentów	0,0	0,0	1 805,5	3 322,7	4 423,1	5 661,8	6 864,8	8 124,5	9 047,5	9 563,7	10 099,5	58 913,1
Cz. 85 - koszty obsługi	0,0	0,0	180,6	332,3	398,1	452,9	480,5	568,7	633,3	669,5	707,0	4 422,9
Cz. 85 - koszty wydawania decyzji (WZON)	0,0	0,0	29,3	17,5	20,3	22,5	25,5	28,7	28,4	34,1	35,0	241,3
Cz. 85 - nowe zadania, z tego:	0,0	0,0	105,0	104,5	107,2	109,8	112,6	115,4	118,3	121,4	127,2	1 021,40
- wynagrodzenia i pochodne (WZON)	0,0	0,0	28,3	31,4	32,2	33,0	33,9	34,7	35,6	36,5	37,5	303,1
- wynagrodzenia i pochodne (UW)	0,0	0,0	18,9	20,9	21,5	22,0	22,6	23,2	23,8	24,4	25,0	202,3
- koszty utrzymania i wyposażenia	0,0	0,0	11,6	7,3	7,4	7,6	7,8	8,0	8,2	8,4	8,6	74,9
- koszt zakupu środków transportu dla WZON i koszty eksploatacji	0,0	0,0	3,0	0,6	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,8	3,5	11,4

[illegible]

Saldo ogółem	0,0	-21,9	-1 388,3	-2 104,2	-2 799,6	-3 592,7	-4 346,9	-5 130,2	-5 705,2	-6 038,3	-6 380,9	-37 508,2
budżet państwa	0,0	0,0	-2 341,3	-3 833,8	-5 027,6	-6 356,9	-7 629,2	-9 003,7	-10 008,9	-10 578,2	-11 166,2	-65 945,8
JST	0,0	0,0	287,0	531,4	663,2	787,0	884,8	1 054,7	1 182,1	1 257,3	1 335,2	7 982,7
FUS	0,0	0,0	472,2	844,0	1 101,3	1 395,6	1 699,6	1 996,7	2 208,0	2 319,3	2 434,8	14 471,5
NFZ	0,0	0,0	186,3	332,9	432,8	543,9	652,7	769,0	852,8	898,1	945,2	5 613,7
Fundusz Pracy	0,0	0,0	8,4	16,5	22,3	27,8	34,0	40,0	44,4	46,7	49,2	289,3
Fundusz Solidarnościowy	0,0	-21,9	-0,9	4,8	8,4	9,9	11,2	13,1	16,4	18,5	20,9	80,4

[7] Wykaz źródeł finansowania, jeśli projekt ustawy pociąga za sobą obciążenie budżetu państwa lub budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

Źródła finansowania:

Wydatki związane z wejściem w życie ustawy zostaną sfinansowane ze środków budżetu państwa z:

- części 44 – Zabezpieczenie społeczne (nadzór i monitoring, sprawozdawczość, ewaluacja, systemy teleinformatyczne zabezpieczenia społecznego, w tym utrzymanie i rozwój systemu teleinformatycznego do ustalenia prawa do asystencji osobistej, obsługa systemów teleinformatycznych zabezpieczenia społecznego, prowadzenie infolinii i serwisu dedykowanego, 15 etatów w BON MRPiPS, 2 etaty w Departamencie Informatyki, koszty wynajmu, informacja i promocja asystencji osobistej),
- części 85 – Województwa (koszty wynagrodzenia asystentów osobistych, koszty obsługi, koszty zatrudnienia koordynatorów, koszty szkolenia asystentów, koszty pracy Zespołów oraz koszty pracy urzędów wojewódzkich, koszty administracyjne, organizacyjne, związane z ustalaniem prawa do asystencji, prowadzenie Rejestru Realizatorów i Rejestru Asystentów, koszty monitoringu, nadzoru, kontroli),
- części 73 – ZUS (utworzenie systemu IT i jego utrzymania oraz zapewnienia osobom z niepełnosprawnością w oddziałach Zakładu Ubezpieczeń Społecznych dostępu do środków technicznych umożliwiających złożenie wniosku o przyznanie prawa do asystencji osobistej oraz pomocy w złożeniu tego wniosku drogą elektroniczną)
- oraz z Funduszu Solidarnościowego - szkolenia i egzamin dla członków Składów, szkolenia ogólne dla użytkowników, szkolenia ogólne dla asystentów i przeszkolenie z ewakuacji, superwizja dla asystentów osobistych, organizacja egzaminu dla superwizorów, doradztwo wzajemne dla użytkowników, szkolenia uzupełniające dla superwizorów i doradców wzajemnych - (w ramach planu finansowego Funduszu bez konieczności ubiegania się o dodatkowe środki).

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń

Dochody – wpływy zwrotne do budżetu:

Na bazie analizy struktury wydatków na wynagrodzenia, w szczególności na wynagrodzenia asystentów osobistych, które stanowią w pełnych latach świadczenia asystencji osobistej od ok. 86,9% do ok. 91,4% (wzrastając naturalnie w ramach kolejnych lat obowiązywania ustawy) całościowych kosztów wdrażania ustawy, jak również uwzględniając zakresy odprowadzania składek z tytułu zatrudnienia oraz opłacania podatków przy określonej wysokości dochodów rocznych, wyliczono ostrożny poziom bezpośrednich wpływów zwrotnych do różnych części budżetu państwa w postaci składek i podatków.

W części dochodowej ujęto wzrost dochodów jednostek sektora finansów publicznych z tytułu dotacji na koszty obsługi, obejmujące zatrudnienie kadry, wyposażenie i koszty utrzymania oraz koszty zatrudnienia koordynatorów i koszty szkoleń asystentów oraz dochody z tytułu odprowadzanych obowiązkowych danin (podatku dochodowego od osób fizycznych i składek (FUS, NFZ, FP, FS)) związanych z wynagrodzeniami asystentów (wyliczenia szacunków zgodne z daną formą prawną świadczenia asystencji), wynagrodzeniami dla nowych etatów w MRPiPS oraz w urzędach wojewódzkich, a także z szacowanymi wpływami ze składek i PIT z wynagrodzeń będących wynikiem przewidywanej aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami oraz członków ich rodzin (opisane w dalszej części). W zakresie dochodów budżetu państwa ujęte zostało również szacunkowe zmniejszenie wpływów z podatku od towarów i usług, z tytułu wyłączenia usług opieki

nad osobami niepełnosprawnymi, wynikających z projektowanej ustawy oraz dostawę towarów i usług ściśle z tymi usługami związaną. Skutki zwolnienia z VAT zostały oszacowane na podstawie przyjętych do wyliczeń szacunków danych dot. osób na jednoosobowej działalności gospodarczej (JDG), niekorzystających z obniżenia składek ZUS oraz uzyskiwanych przez nie szacowanych przychodów. Zakłada się, że osoby te, z uwagi na prowadzenie działalności również poza sferą usług asystencji osobistej (usługi pielęgniarские, medyczne) uzyskiwać będą przychody roczne powyżej 200 tys. zł, a tym samym będą podatnikami VAT. W kalkulacji przyjęto 23% stawkę VAT.

Pozycja „JST - podatki” w części dochodowej stanowi dochód z szacunkowej zaliczki na podatek PIT wyliczonej od dochodów asystentów, osób zatrudnionych w wyniku utworzenia nowych etatów w MRPiPS i urzędach wojewódzkich oraz osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów w wyniku aktywizacji zawodowej. Zaliczka na podatek PIT została oszacowana zgodnie z zasadami dla każdej z grup, uwzględniając kwoty zmniejszające podatek i progi podatkowe (założenia dotyczące wynagrodzeń asystentów są opisane w dalszej części). Przyjęto założenie, że udział jednostek samorządu terytorialnego w dochodach z PIT w 2027 r. i kolejnych latach pozostanie na stałym poziomie 85,0%. Pozycja „budżet państwa - podatki” to szacowane wpływy z pozostałej części zaliczki na PIT, tj. 15,0%.

Poniżej znajdują się szacowane zaliczki na podatek PIT w 2027 r., kolejne lata są obliczone w analogiczny sposób:

- Asystenci z umowami w pełni oskładkowanymi – grupa I /założenia dotyczące asystentów są opisane w części dotyczącej wydatków/ (6,8 tys. osób, średnio 168 h miesięcznie): roczne przychody 506,3 mln zł, składki na ubezpieczenie społeczne 69,4 mln zł, koszty uzyskania przychodu 87,4 mln zł, podstawa opodatkowania 349,5 mln zł, szacowana zaliczka na PIT: 23,5 mln zł.
- Asystenci z umowami w pełni oskładkowanymi – grupa II: średni roczny dochód podlegający opodatkowaniu nie przekracza 30 tys. zł, szacowana zaliczka na PIT: 0 zł.
- Asystenci, którzy minimalne składki mają opłacone u innego pracodawcy – grupa III (29,0 tys. osób) - roczne przychody 720,7 mln zł, składki na ubezpieczenie społeczne 0 zł, koszty uzyskania przychodu 144,1 mln zł, podstawa opodatkowania 576,5 mln zł, szacowana zaliczka na PIT: 69,2 mln zł.
- Asystenci – jednoosobowa działalność gospodarcza, pełne składki ZUS – grupa IV (5,7 tys. osób) - roczne przychody 128,0 mln zł, składki na ubezpieczenie społeczne 29,1 mln zł, koszty uzyskania przychodu 21,6 mln zł, podstawa opodatkowania 77,3 mln zł, szacowana zaliczka na PIT: 4,7 mln zł.
- Asystenci – jednoosobowa działalność gospodarcza, obniżone składki ZUS – grupa V (2,4 tys. osób) - roczne przychody 54,8 mln zł, składki na ubezpieczenie społeczne 3,1 mln zł, koszty uzyskania przychodu 10,4 mln zł, podstawa opodatkowania 41,4 mln zł, szacowana zaliczka na PIT: 3,0 mln zł.
- Aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin (13,5 tys. osób): roczne przychody 596,8 mln zł, składki na ubezpieczenie społeczne 81,8 mln zł, koszty uzyskania przychodu 30,4 mln zł, podstawa opodatkowania 484,6 mln zł, szacowana zaliczka na PIT: 21,7 mln zł.
- Nowe etaty MRPiPS, UW, WZON – łącznie 337 osób: roczne przychody 40,9 mln zł, składki na ubezpieczenie społeczne 5,6 mln zł, koszty uzyskania przychodu 1,0 mln zł, podstawa opodatkowania 34,9 mln zł (w tym 0,6 mln wpłata pracodawcy na PPK), szacowana zaliczka na PIT: 3,1 mln zł.

Należy podkreślić, że przedstawione wpływy do jednostek sektora finansów publicznych stanowią przybliżone (orientacyjne) wartości skutków finansowych, a ostateczne wartości mogą się różnić, co wynika m.in. z indywidualnej sytuacji osób świadczących usługę asystencji np. możliwości skorzystania z ulg podatkowych, łączenia różnych form zatrudnienia oskładkowanych i opodatkowanych w różny sposób.

Na bazie dotychczasowych danych z badań oraz doświadczeń innych krajów europejskich określono, że systemowe wdrożenie ustawowej asystencji osobistej spowoduje realne zwiększenie aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów, co ostatecznie będzie skutkowało wpływami zwrotnymi do budżetu państwa lub odpowiednich funduszy.

Przyjęto ostrożne założenia w stosunku do liczby użytkowników oraz ich opiekunów oraz osób bliskich:

Liczba osób z niepełnosprawnościami, które zwiększą swoją aktywność zawodową, w przeliczeniu na ekwiwalent finansowy wynagrodzenia dla etatu według wynagrodzenia minimalnego: 10%.

Liczba opiekunów i osób bliskich, które zwiększą aktywność zawodową, w przeliczeniu na ekwiwalent finansowy wynagrodzenia dla etatu według wynagrodzenia minimalnego: 20%.

Wydatki

W zakresie wydatków przyjęto założenia oparte na najbardziej aktualnych danych uzyskanych z wyników ustalania poziomu potrzeby wsparcia, danych z realizacji Programu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”, doświadczeń zdobytych w ramach realizacji pilotażu asystencji osobistej w ramach projektu unijnego (PO WER 2.6) pt. „Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielnności osób niepełnosprawnych”, którego liderem było Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, jak również doświadczeń innych krajów europejskich we wdrażaniu asystencji osobistej (ds. Słowenia, Szwecja, Norwegia, Wielka Brytania). Ponadto w toku prac stworzono kilkadziesiąt roboczych wariantów porównawczych w

zakresie kosztów wdrażania projektu Ustawy i wskazane poniżej założenia opierają się na najbardziej rzetelnych dostępnych danych i wariantach kosztowych, w tym dopasowanych do aktualnej sytuacji socjoekonomicznej oraz stanu finansów publicznych w Polsce.

Dane w tabeli zostały przeliczone zgodnie z prognozami wskaźników makroekonomicznych ustalonych w „Wytycznych dotyczących stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw. Aktualizacja – lipiec 2025 r.”.

Założenia w zakresie wyliczeń Wpływu na sektor finansów publicznych:

Koszty w zakresie roku 2026 dotyczyć będą realizacji działań poprzedzających i przygotowawczych, jak ds. opracowanie systemów informatycznych do wnioskowania o decyzję w sprawie asystencji osobistej, przeszkolenie zespołów ds. ustalania prawa do asystencji osobistej oraz certyfikacja realizatorów czy przygotowania materiałów informacyjnych i szkoleniowych. Koszty te w roku 2026 ponoszone będą z Funduszu Solidarnościowego. Całościowo zaś koszty działań przygotowawczych są istotnie niższe niż koszty świadczenia asystencji osobistej.

Kalkulacja kosztów w OSR zakłada, że asystencja osobista zacznie być świadczona przez asystentów osobistych od kwietnia 2027 r.

Liczba użytkowników w poszczególnych latach świadczenia asystencji osobistej:

- W 2027 r. (Rok 2) liczba użytkowników asystencji osobistej (osób, którym zostanie ustalone prawo do asystencji osobistej wyniesie ok. 45 tys. osób.
- W 2028 r. (Rok 3) liczba użytkowników wzrasta do ok. 55 tys. osób (w wyniku m.in. poszerzenia progu możliwości złożenia wniosku o ustalenie prawa o asystencję osobistą do 85 pkt ustalenia poziomu potrzeby wsparcia, rozszerzenie możliwości korzystania z asystencji osobistej przez osoby poniżej 18 r.ż., oraz upowszechniania się wiedzy o możliwości wnioskowania o asystencję osobistą).
- W 2029 r. (Rok 4) liczba użytkowników wzrasta do ok. 65 tys. osób (w wyniku m.in. poszerzenia progu możliwości złożenia wniosku o ustalenie prawa o asystencję osobistą do 80 pkt ustalenia poziomu potrzeby wsparcia, upowszechniania się wiedzy o możliwości wnioskowania o asystencję osobistą oraz uzyskiwania prawa do asystencji osobistej na drodze odwoławczej i sądowej upowszechniania się wiedzy o możliwości wnioskowania o asystencję osobistą oraz uzyskiwania prawa do asystencji osobistej na drodze odwoławczej i sądowej).
- W 2030 r. (Rok 5) liczba użytkowników wzrasta do ok. 75 tys. osób (w wyniku m.in. upowszechniania się wiedzy o możliwości wnioskowania o asystencję osobistą oraz uzyskiwania prawa do asystencji osobistej na drodze odwoławczej i sądowej).
- W 2031 r. (Rok 6) liczba użytkowników wzrasta do ok. 85 tys. osób (w wyniku m.in. upowszechniania się wiedzy o możliwości wnioskowania o asystencję osobistą oraz uzyskiwania prawa do asystencji osobistej na drodze odwoławczej i sądowej).
- W 2032 r. (Rok 7) liczba użytkowników wzrasta do ok. 95 tys. osób (w wyniku m.in. upowszechniania się wiedzy o możliwości wnioskowania o asystencję osobistą oraz uzyskiwania prawa do asystencji osobistej na drodze odwoławczej i sądowej).
- W 2033 r. (Rok 8) liczba użytkowników wzrasta do ok. 100 tys. osób i ostatecznie ustabilizuje się na tym poziomie.

Średnia liczba godzin miesięcznie na osobę:

- W 2027 r. średnia liczba godzin wyniesie ok. 92,5 godziny miesięcznie (przy 83% poziomie faktycznego wykorzystywania godzin asystencji osobistej, średnia liczba faktycznie wykorzystywanych godzin miesięcznie wyniesie ok. 76,8).
- W 2028 r. średnia liczba godzin wzrasta do ok. 95 godziny miesięcznie (zaś przy wzrastającym do 86% poziomie faktycznego wykorzystywania godzin asystencji osobistej, średnia liczba faktycznie wykorzystywanych godzin miesięcznie wyniesie ok. 81,7), w wyniku jednoczesnego:
 - wzrostu średniej liczby godzin z powodu powiększenia maksymalnej liczby godzin,
 - rozszerzenia realizacji asystencji osobistej na osoby niepełnoletnie (które będą miały znacząco niższy limit maksymalnej liczby godzin),
 - spadku średniej liczby godzin z powodu pojawienia się nowych użytkowników mających średnio niższy zakres potrzeb w zakresie asystencji osobistej (od 85 pkt w skali poziomu potrzeby wsparcia).
- Od 2029 r. średnia liczba godzin wsparcia na osobę wzrasta z roku na rok średnio o ok. 2,5 h miesięcznie przez kolejne 2 lata, aż do momentu ustabilizowania się na poziomie średnio 100 godzin miesięcznie od 2030 r.

Jednocześnie poziom faktycznego wykorzystywania godzin asystencji osobistej wzrasta (zwiększają się umiejętności użytkowników w zakresie efektywnego wykorzystania godzin, jak również stabilizuje się zawód asystenta osobistego, a podaż pracy powoli zbliża się do popytu na nią) w kolejnych latach do odpowiednio:

- rok 2029: 89%,
- rok 2030: 91%,
- rok 2031 i lata kolejne: 92%.

Liczba asystentów osobistych:

Na 1 użytkownika przypada śr. ok. 1,5 asystenta osobistego, z racji na to, że istotna część asystentów będzie świadczyła asystencję osobistą jedynie w niepełnym wymiarze godzin (co jest powszechną praktyką w wielu krajach).

- W 2027 r. liczba asystentów ok. 67,5 tys.
- W 2028 r. liczba asystentów wzrasta do ok. 82,5 tys.
- W 2029 r. liczba asystentów wzrasta do ok. 97,5 tys.
- W 2030 r. liczba asystentów wzrasta do ok. 112,5 tys.
- W 2031 r. liczba asystentów wzrasta do ok. 127,5 tys.
- W 2032 r. liczba asystentów wzrasta do ok. 142,5 tys.
- Od 2033 r. liczba asystentów osobistych stabilizuje się na poziomie ok. 150 tys. aż do 2035 r.

Stawka asystenta osobistego:

Założono uśrednione stawki, z racji na to, że asystenci będą mieli zróżnicowane stawki w zależności od poziomu trudności lub skomplikowania świadczenia asystencji osobistej dla danego użytkownika.

Przy wyliczeniach stawek brano pod uwagę również dotychczasowe stawki stosowane w Programie MRPiPS „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” (stawka 50 zł brutto dla 2024 r.), w ramach działań realizowanych ze środków unijnych oraz pilotażu asystencji osobistej.

Zastosowana została średnioroczna waloryzacja kosztów realizacji asystencji osobistej na bazie wskaźników makroekonomicznych za rok poprzedni (w czasie ogłaszania wysokości stawek na rok kolejny nie będą jeszcze znane dokładne dane makroekonomiczne dla roku kolejnego), w szczególności w zakresie kosztów świadczenia asystencji przez asystentów osobistych, zgodna z nominalną stopą wzrostu wynagrodzeń brutto w gospodarce narodowej.

Założenia przyjęte dla oszacowania wydatków na wynagrodzenia asystentów

Ostateczne wyliczenie kosztów realizacji asystencji osobistej przez asystentów osobistych wymaga uwzględnienia, na bazie dotychczasowych doświadczeń z realizacji Programu Asystent osobisty oraz pilotażu asystencji osobistej w ramach projektu „Aktywni niepełnosprawni”, proporcji form rozliczania się przez asystentów osobistych z wykorzystaniem:

- umów w pełni oskładkowanych,
- umów w sytuacji, gdy osoba ma opłacane minimalne składki u innego podmiotu, realizacji asystencji w ramach jednoosobowej działalności gospodarczej, świadczonej osobiście.

Całościowy udział ww. poziomów rozliczania się na 2027 r. założono w proporcjach, odpowiednio: 45%, 43% oraz 12%. Założono, zgodnie z doświadczeniami krajowymi i międzynarodowymi, stopniowy wzrost udziału osób realizujących asystencję osobistą w formule jednoosobowej działalności gospodarczej, aż do 20%, oraz spadek udziału sytuacji, gdy asystencja osobista jest realizowana jako zajęcie dodatkowe. Sprawia to, że udział ww. form rozliczania się ze świadczenia asystencji osobistej wyniesie w 2035 r. najpewniej odpowiednio ok. 45%, 35% oraz 20%.

- Dla umów w pełni oskładkowanych przyjęto założenia jak dla umowy zlecenia: koszty uzyskania przychodu 20%, pełne składki ZUS łącznie z dobrowolną składką chorobową, wiek powyżej 26 lat. Przy szacowaniu wynagrodzeń i pochodnych asystenci z umowami w pełni oskładkowanymi zostali podzieleni na dwie grupy: grupa I to asystenci, dla których asystencja jest podstawowym źródłem dochodu (przyjęto średnią miesięczną liczbę godzin 168) – udział tej grupy to 22,5% w 2027, 27,5% w 2028 oraz od 2029 r. 30%, grupa II to asystenci, dla których asystencja jest wyłącznie dorywczym zajęciem i nie mają jednocześnie innego tytułu do ubezpieczeń społecznych.

Uśredniona stawka brutto brutto asystenta osobistego:

- W 2027 r. średnia porównawcza stawka brutto brutto wyniesie ok. 58,59 zł.
- W 2028 r. wzrasta ona ok. 62,35 zł.
- W 2029 r. wyniesie ona ok. 66,25 zł.
- Stawka brutto rośnie do ok. 93,02 zł w 2035 r.

Dla umów, gdy osoba ma opłacone minimalne składki u innego podmiotu przyjęto następujące założenia (grupa III): brak składek ZUS, koszty uzyskania przychodu 20%, składka zdrowotna 9%, rozliczenie kwoty zmniejszającej podatek (300 zł miesięcznie na osobę) u innego pracodawcy.

Dla realizacji asystencji w ramach jednoosobowej działalności gospodarczej założono: dla 70% osób pełne składki ZUS łącznie z dobrowolną składką chorobową (grupa IV), dla 30% obniżone składki ZUS (łącznie z dobrowolną składką chorobową) obliczane na podstawie 30% minimalnego wynagrodzenia (grupa V), opodatkowanie wg zasad ogólnych, składka zdrowotna 9% (z podstawy minimum 75% wynagrodzenia minimalnego), 20% koszty uzyskania przychodu, zwolnienie z VAT. W związku z niską średnią liczbą godzin przypadającą w szacunkach na 1 asystenta przyjęto założenie, że ustawowa asystencja nie jest jedynym zajęciem prowadzonym w ramach działalności gospodarczej. W związku z tym przyjęto dla przedsiębiorców w części dochodowej sektora finansów publicznych proporcjonalną (stosunek średniej liczby godzin asystencji w

miesiącu do liczby 168) wysokość składek FUS, FP i FS, a także kwoty zmniejszającej podatek (300 zł miesięcznie na osobę).

Stawka brutto asystenta osobistego dla dwóch powyższych przypadków:

- W 2027 r. stawka brutto wyniesie ok. 49,00 zł.
- W 2028 r. wzrasta ona około do 52,04 zł.
- W 2029 r. wyniesie ok. 55,27 zł.
- Stawka brutto rośnie do ok. 77,67 zł w 2035 r.

Całościowy podstawowy koszt wynagrodzeń dla asystentów osobistych dla danego roku został szacunkowo wyliczony jako iloczyn średniej liczby faktycznie wykorzystywanych godzin średnio przypadających na 1 asystenta przez stawkę właściwą dla danej formy prawnej świadczenia asystencji przez liczbę miesięcy, z uwzględnieniem urlopu dla asystentów zawierających kontrakt o świadczenie asystencji osobistej

- Dla 2027 r. (Rok 2): ok. 30,38 tys. (asystenci umowy w pełni oskładkowane) x śr. ok. 56,3 h miesięcznie x 9 miesięcy x śr. 58,59 zł + ok. 29,03 tys. (asystenci – bez składek emerytalno-rentowych) x śr. ok. 56,3 h miesięcznie x 9 miesięcy x śr. 49,00 zł + ok. 8,10 tys. (asystenci w ramach JDG) x śr. 51,2 h miesięcznie x 9 miesięcy x śr. 49,00 zł = ok. 1 805,5 mln zł
- Dla 2028 r. (Rok 3): ok. 37,13 tys. (asystenci umowy w pełni oskładkowane) x śr. ok. 59,9 h miesięcznie x 12 miesięcy x śr. 62,35 zł + 33,83 tys. (asystenci – bez składek emerytalno-rentowych) x śr. ok. 59,9 h miesięcznie x 12 miesięcy x śr. 52,04 zł + ok. 11,55 tys. (asystenci w ramach JDG) x śr. ok. 54,5 h miesięcznie x 12 miesięcy x śr. 52,04 zł = ok. 3 322,7 mln zł
- Dla 2029 r. (Rok 4): ok. 43,88 tys. (asystenci umowy w pełni oskładkowane) x śr. ok. 63,6 h miesięcznie x 12 miesięcy x śr. 66,25 zł + ok. 38,03 tys. (asystenci – bez składek emerytalno-rentowych) x śr. ok. 63,6 h miesięcznie x 12 miesięcy x śr. 55,27 zł + ok. 15,60 tys. (asystenci w ramach JDG) x śr. 57,9 h miesięcznie x 12 miesięcy x śr. 55,27 zł = ok. 4 423,1 mln zł.

Ponadto zastosowana została średnioroczna waloryzacja kosztów realizacji asystencji osobistej, w szczególności w zakresie kosztów świadczenia asystencji przez asystentów osobistych, zgodna z nominalną stopą wzrostu wynagrodzeń brutto w gospodarce narodowej w roku poprzednim.

Założenia przyjęte dla oszacowania wydatków na koszty obsługi asystencji osobistej

Uwzględniając zakres zadań nałożonych na powiat jako organizatora asystencji osobistej, w projekcie przyjęto degresywny % kosztów obsługi zadania naliczanych od kwoty środków na wynagrodzenia asystentów i obowiązkowych składek i wpłaty pracodawcy, naliczanych od tego wynagrodzenia. Mając na uwadze wzrost kwoty planowanej na wypłatę wynagrodzeń asystentów i relacjonowane do niej koszty obsługi w latach 2027-2028 koszty obsługi wynoszą 10%, w roku 2029 – 9%, w roku 2030 – 8%, natomiast od roku 2031 koszty obsługi wynoszą docelowo 7%. Koszty obsługi sfinansują zatrudnienie kadry, do której zakresu zadań będzie należało, m.in. znalezienie asystentów, rozmowa z użytkownikiem, zaproponowanie asystentów, pierwsze spotkanie z asystentem, pomoc w uzgodnieniu zakresu współpracy, podpisanie umów i aneksów, zbieranie dokumentacji, wypłata i rozliczanie udzielonych dotacji, wypłata wynagrodzenia dla asystentów osobistych, wsparcie w rozwiązywaniu problemów (w tym dostęp do środków technicznych umożliwiających złożenie wniosku o ustalenie prawa do asystencji osobistej oraz zapewnienie pomocy osobie z niepełnosprawnością w złożeniu tego wniosku drogą elektroniczną, w siedzibie powiatu lub innych miejscach wyznaczonych przez powiat lub, w miejscu zamieszkania lub w miejscu pobytu osoby z niepełnosprawnością) oraz prowadzenie spraw kadrowych i księgowych. Ponadto powiat będzie przeprowadzał kontrolę organizacji pozarządowych i gmin realizujących zadania w ramach usług asystencji osobistej.

Określony % pułap kosztów będzie przeznaczony również na zabezpieczenie wyposażenia i utrzymania miejsc pracy pracowników zatrudnionych do obsługi asystencji osobistej, szkolenia dla asystentów oraz zatrudnienie koordynatorów.

Rok	Koszty asystencji osobistej (w mln zł)	Koszty obsługi (w mln zł)	z tego:					
			koszty szkoleń asystentów (w mln zł)	% kol 4/2	koszty zatrudnienia koordynatorów (w mln zł)	% kol 6/2	Koszty organizacyjno-finansowe asystencji (w mln zł)	% kol 8/2
1	2	3	4	5	6	7	8	9
2027	1 805,5	180,6	45,5	2,52	63,7	3,5	71,4	4,0
2028	3 322,7	332,3	19,7	0,59	102,1	3,1	210,5	6,3
2029	4 423,1	398,1	22,3	0,50	123,4	2,8	252,4	5,7
2030	5 661,8	452,9	25,0	0,44	145,8	2,6	282,1	5,0

2031	6 864,8	480,5	27,8	0,40	169,3	2,5	283,4	4,1
2032	8 124,5	568,7	30,8	0,38	193,9	2,4	344,0	4,2
2033	9 047,5	633,3	28,1	0,31	208,7	2,3	396,5	4,4
2034	9 563,7	669,5	24,0	0,25	215,9	2,3	429,6	4,5
2035	10 099,5	707,0	24,6	0,24	221,3	2,2	461,1	4,6

Przyjęcie powyższych wskaźników umożliwi w pierwszym roku funkcjonowania ustawy zatrudnienie w ramach obsługi ok 2 pracowników (1,7 etatu) na terenie danego powiatu. W kolejnych latach z uwagi na przewidywany 4-krotny wzrost liczby użytkowników i 3-krotny wzrost liczby asystentów, utrzymanie 7% poziomu kosztów obsługi, umożliwi zatrudnienie ok. 7 osób (6,6 etatu) na terenie danego powiatu. Kalkulacja zatrudnienia uwzględnia, że w pierwszym roku obowiązywania asystencji powiaty w zakresie obsługi finansowej nie będą jeszcze obciążone rozliczaniem udzielonych dotacji. Proces przystępowania do zawierania umów będzie też rozłożony w czasie i uwarunkowany składaniem wniosków przez osoby ubiegające się o przyznanie asystencji i wydawaniem decyzji o asystencji przez WZON. W ramach kosztów organizacyjno-finansowych uwzględniono od 2028 r. również koszt zakupu wyposażenia w wysokości 10 250 zł (kwota 10 000 zł szacowana w warunkach roku 2027, z uwzględnieniem w kolejnych latach wskaźnika wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych). W latach następnych planowany jest również zakup wyposażenia w odniesieniu do nowozatrudnionych pracowników. Ponadto założono niezbędne wydatki w przeciętnej wysokości miesięcznej w roku 2027 – 2 000 zł, z uwzględnieniem w kolejnych latach wskaźnika wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych), obejmujące koszty utrzymania (zakup mediów, Internet, oprogramowanie, sprzątanie, bieżące remonty, szkolenia, badania okresowe i kontrolne, odpis na ZFŚS).

W kolejnych latach w związku ze wzrostem liczby asystentów i użytkowników szacowany jest wzrost zatrudnienia oraz kosztów wyposażenia i utrzymania. W zakresie wynagrodzeń, w kalkulacji uwzględnione zostało przeciętne wynagrodzenie w powiecie za rok 2024 podane przez GUS (<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/pracujacy-zatrudnieni-wynagrodzenia-koszty-pracy/zatrudnienie-i-wynagrodzenia-w-gospodarce-narodowej-w-2024-r-,1,57.html>), zwaloryzowane wskaźnikiem wzrostu cen towarów i usług w kolejnych latach.

rok	Koszt wyposażenia stanowiska pracy	Koszt utrzymania stanowiska pracy	Kwota wynagrodzenia brutto wraz z pochodnymi	Roczne koszty łączne	liczba planowanych etatów do utworzenia
	w mln zł				
1	2	3	4	5	6
2027	0,0	11,4	60,0	71,4	1,7
2028	7,8	32,4	170,3	210,5	3,5
2029	4,0	39,7	208,7	252,4	4,2
2030	4,1	44,5	233,5	282,1	4,5
2031	0,0	45,3	238,0	283,3	4,5
2032	4,3	54,3	285,3	343,9	5,3
2033	4,4	62,7	329,5	396,6	5,9

2034	4,5	68,0	357,2	429,7	6,3
2035	4,5	73,0	383,6	461,1	6,6
Razem	33,6	431,3	2 266,1	2 731,0	

Założenia przyjęte dla oszacowania wydatków na szkolenia dla asystentów osobistych

Dla celów zapewnienia niezbędnej jakości oraz bezpieczeństwa świadczenia asystencji osobistej ustawa przewiduje kilka rodzajów szkoleń dla asystentów osobistych:

- Szkolenia ogólne (obligatoryjne dla wszystkich asystentów osobistych),
- Przeszkolenie z ewakuacji osób z niepełnosprawnościami,
- Instruktaż specjalistyczny przez osobę wykonującą zawód medyczny w zakresie wykonywania wobec użytkownika czynności wynikających z zaleceń wydanych przez osoby wykonujące zawód medyczny, które na co dzień wykonuje lub mogłaby wykonywać osoba stale wspierająca (obligatoryjne w zależności od decyzji Zespołu),
- Szkolenia z pierwszej pomocy (obligatoryjne w zależności od decyzji Zespołu w stosunku do asystentów danego użytkownika),
- Szkolenia specjalistyczne (przysługujące w zależności od decyzji Zespołu).

Dwa pierwsze szkolenia przewidziane są głównie w formule online.

Oszacowanie wydatków na szkolenia było realizowane na bazie następujących założeń: Liczba asystentów osobistych x uśredniony koszt wszystkich rodzajów szkoleń przypadający na 1 asystenta osobistego.

W kolejnych latach założono, że szkoleniem objęci będą nowozatrudnieni asystenci zarówno z tytułu wzrostu potrzeb kadrowych jak i asystenci, dotychczas zatrudnieni w ramach konieczności uzupełnienia szkoleń z pierwszej pomocy lub szkoleń specjalistycznych czy przeszkoleń medycznych w związku z ustaleniami wynikającymi z nowej decyzji o asystencji osobistej w ramach zawarcia nowego kontraktu, jak też rotujący w ramach już posiadanych zasobów kadrowych. Ponadto zgodnie z projektem ustawy, szkolenia z pierwszej pomocy, dla asystentów nieposiadających medycznych kwalifikacji zawodowych musi odbywać się co trzy lata. Do kalkulacji kosztów szkoleń przyjęto następujące założenia:

- koszt szkolenia z pierwszej pomocy – 300 zł oraz udział asystentów w szkoleniu na poziomie ok. 40%,
- koszt instruktażu specjalistycznego - 575 zł oraz udział asystentów na poziomie ok. 40%,
- koszt szkolenia specjalistycznego – 575 zł oraz udział asystentów na poziomie ok. 50%.

Uśredniony koszt pakietu szkoleń wynosi w warunkach roku 2027 – 673,7 zł, waloryzowany w latach kolejnych wskaźnikiem inflacji.

Rok	Liczba asystentów osobistych	przyrost roczny liczby asystentów (rok-rok)	szacowana rotacja* 20% (kol. 2*20%)	koszt szkoleń dla jednej osoby – w zł	Łączny koszt szkoleń z tytułu wzrostu liczby asystentów (kol. 3*5)	Łączny koszt szkoleń z tytułu fluktuacji asystentów (kol. 4*5)	Wydatki ogółem (kol. 6+7)
1	2	3	4	5	6	7	8
	w osobach			w zł	w mln zł		
2027	67 500	67 500	0	673,7	45,50	0,00	45,50
2028	82 500	15 000	13 500	690,5	10,40	9,30	19,70
2029	97 500	15 000	16 500	707,1	10,60	11,70	22,30
2030	112 500	15 000	19 500	724,8	10,90	14,10	25,00
2031	127 500	15 000	22 500	742,9	11,10	16,70	27,80
2032	142 500	15 000	25 500	761,5	11,40	19,40	30,80
2033	150 000	7 500	28 500	780,5	5,90	22,20	28,10
2034	150 000	0	30 000	800,0	0,00	24,00	24,00
2035	150 000	0	30 000	820,0	0,00	24,60	24,60
Razem					105,80	142,00	247,80

rok	Liczba wymaganych etatów koordynatorów - według liczby godz. pracy asystentów	Stawka koordynatora brutto	Miesięczny koszt pracy koordynatorów brutto +poходne 21%	Roczne koszty zatrudnienia koordynatorów (wynagrodzenia i pochodne) (kol. 2*kol. 3*liczba miesięcy)	Koszt wyposażenia w sprzęt IT i koszty utrzymania	Łączne koszty zatrudnienia koordynatorów (kol. 5+6)
1	2	3	4	5	6	7
		w zł	w tys. zł	w mln zł		
2027	750,0	6 604,9	5 993,9	54,0	9,7	63,7
2028	916,7	6 770,0	7 509,1	90,1	12,0	102,1
2029	1 083,3	6 932,5	9 087,3	109,0	14,4	123,4
2030	1 250,0	7 105,8	10 747,5	129,0	16,8	145,8
2031	1 416,7	7 283,4	12 485,0	149,9	19,4	169,3
2032	1 583,3	7 465,5	14 302,7	171,6	22,3	193,9
2033	1 666,7	7 652,2	15 431,9	185,1	23,6	208,7
2034	1 666,7	7 843,5	15 817,6	189,8	26,1	215,9
2035	1 666,7	8 039,5	16 213,1	194,6	26,7	221,3
Razem						1 444,3

Założenia do obliczeń w zakresie wynagrodzeń pracowników BON MRPiPS

Część 44 – Zabezpieczenie społeczne (15 etatów BON MRPiPS)

Koszty związane z nowymi etatami w BON

Realizacja szeregu nowych zadań wynikających z projektu wymaga zwiększenia liczby zatrudnionych pracowników w Biurze Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych oraz w komórce informatycznej – w grupie członków korpusu służby cywilnej. W związku z koniecznością przeprowadzania superwizji dla asystentów osobistych, doradztwa wzajemnego dla użytkowników, certyfikacji członków Zespołów oraz prowadzenia nadzoru i monitoringu, kontroli dot. jakości pracy Zespołów, nadzoru nad Rejestrem Realizatorów, szkolenia dla Zespołów, szkolenia dla koordynatorów asystencji osobistej, szkolenia dla superwizorów i doradców wzajemnych, przeszkolenia użytkowników, prowadzenia sprawozdawczości i ewaluacji oraz realizacja innych zadań związanych z wykonywaniem ustawy, jak również prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych, konieczne jest zwiększenie obsady kadrowej w BON o dodatkowe 15 etatów. Całkowity roczny koszt zatrudnienia nowych etatowych pracowników wyniesie:

- 1) w 2026 r. – 0,0 mln zł;
- 2) w 2027 r. – 3,047 mln zł;
- 3) w 2028 r. – 3,380 mln zł;
- 4) w 2029 r. – 3,464 mln zł;
- 5) w 2030 r. – 3,552 mln zł;
- 6) w 2031 r. – 3,643 mln zł;
- 7) w 2032 r. – 3,736 mln zł;
- 8) w 2033 r. - 3,831 mln zł;
- 9) w 2034 r. - 3,929 mln zł;
- 10) w 2035 r. – 4,029 mln zł.

Założenia do obliczeń w zakresie wynagrodzeń pracowników BON MRPiPS (w zł)

Wyszczególnienie	2027	2028
wynagrodzenie 1 osoby brutto	13 758,06	14 102,01
liczba etatów	15	15
liczba miesięcy	12	12
wynagrodzenie brutto	2 476 451	2 538 362
dodatkowe wynagrodzenie roczne brutto	0	210 498
Razem	2 476 451	2 748 860
Koszty pracodawcy w tym:	570 551	631 055
Składki na ubezpieczenia społeczne	425 702	472 529
Składki na FP i FS	60 673	67 347
PPK	37 146	41 233
ZFŚS	47 030	49 946
Łączny koszt zatrudnienia	3 047 002	3 379 915

Podstawą przyjęcia proponowanego miesięcznego poziomu wynagrodzenia w roku 2027 jest przeciętne wynagrodzenie osobowe w grupie członków korpusu służby cywilnej, wynikające ze sprawozdania Rb-70 za II kw. 2025 w cz. 44 zwiększone zgodnie z prognozą wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych (CPI) na rok 2026 i rok 2027. Wynagrodzenia osobowe w kolejnych latach są zwiększane zgodnie z prognozą wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych (CPI) na dany rok. W zakresie kosztów ZFŚS podstawą naliczenia jest odpis podstawowy na jednego pracownika obowiązujący w 2025 r. w wysokości 2 723,40 zwiększany w kolejnych latach zgodnie z prognozą przeciętnego wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej w roku poprzednim.

Koszty związane z nowymi etatami w Departamencie Informatyki

W związku z faktem, że projektowana ustawa nakłada na Departament Informatyki MRPiPS dodatkowe zadania związane z zaprojektowaniem, wykonaniem, wdrożeniem, utrzymaniem i rozwojem nowego systemu teleinformatycznego wspomagającego pracę Wojewódzkich Zespołów ds. Orzekania o Niepełnosprawności konieczne jest zapewnienie dodatkowych 2 etatów w grupie członków korpusu służby cywilnej zatrudnionych do realizacji ww. zadań.

Całkowity roczny koszt zatrudnienia nowych etatowych pracowników wyniesie:

- 1) w 2026 r. – 0,0 mln zł;
- 2) w 2027 r. – 0,407 mln zł;
- 3) w 2028 r. – 0,451 mln zł;
- 4) w 2029 r. – 0,462 mln zł;
- 5) w 2030 r. – 0,474 mln zł;
- 6) w 2031 r. – 0,486 mln zł;
- 7) w 2032 r. - 0,498 mln zł;
- 8) w 2033 r. – 0,511 mln zł;
- 9) w 2034 r. – 0,524 mln zł;
- 10) w 2035 r. – 0,537 mln zł.

Założenia do obliczeń w zakresie wynagrodzeń pracowników Departamentu Informatyki MRPiPS (w zł)

Wyszczególnienie	2027	2028
wynagrodzenie 1 osoby brutto	13 758,06	14 102,01
liczba etatów	2	2
liczba miesięcy	12	12
wynagrodzenie brutto	330 194	338 448
dodatkowe wynagrodzenie roczne brutto	0	28 067
Razem	330 194	366 615
Koszty pracodawcy w tym:	76 074	84 140
Składki na ubezpieczenia społeczne	56 760	63 004
Składki na FP i FS	8 090	8 980
PPK	4 953	5 397
ZFŚS	6 271	6 659
Łączny koszt zatrudnienia	406 268	450 655

Podstawą przyjęcia proponowanego miesięcznego poziomu wynagrodzenia w roku 2027 jest przeciętne wynagrodzenie osobowe wynikające ze sprawozdania Rb-70 za II kw. 2025 w cz. 44 w grupie członków korpusu służby cywilnej, zwiększone zgodnie z prognozą wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych (CPI) na rok 2026 i rok 2027. Wynagrodzenia osobowe w kolejnych latach są zwiększane zgodnie z prognozą wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych (CPI) na dany rok. W zakresie kosztów ZFŚS podstawą naliczenia jest odpis podstawowy na jednego pracownika obowiązujący w 2025 r. w wysokości 2 723,40 zwiększany w kolejnych latach zgodnie z prognozą przeciętnego wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej w roku poprzednim.

Ponadto, w 2027 r. konieczne jest przeznaczenie 170 tys. zł na jednorazowe wyposażenie stanowisk pracy przy założeniu 17 pracowników (przeciętnie 10 tys. zł na 1 stanowisko). Wzrost zatrudnienia generować będzie dodatkowo koszty związane z utrzymaniem stanowisk (koszty eksploatacji urządzeń, media, szkolenia, badania lekarskie, koszty napraw i remontów) w kolejnych latach, które oszacowano na kwotę 2 000 zł miesięcznie. W wydatkach MRPiPS ujęto również konieczność wynajmu dodatkowej powierzchni dla nowozatrudnionych osób (szacowany roczny koszt dla 2027 r. to 1 200 tys. zł, w kolejnych latach powiększony o prognozę wskaźnika CPI).

Rok	Koszty utrzymania i wyposażenia oraz wynajem dodatkowej powierzchni biurowej (mln zł)
2026	0
2027	1,8

- W roku 2027 koszt superwizji uwzględnia 9 miesięczny okres pracy asystentów

Projekt ustawy przewiduje również doradztwo wzajemne, którego koszt został oszacowany z uwzględnieniem liczby użytkowników oraz średniego kosztu rocznego jednostkowego zapewnienia użytkownikom doradztwa wzajemnego w wysokości 51,3 zł (w warunkach roku 2027). W kolejnych latach kwota do wyliczeń podlega waloryzacji o prognozę wskaźnika CPI. Projekt przewiduje maksymalną liczbę godzin doradztwa – 6 godzin w jednym półroczu. Założono, że doradztwo będzie miało zarówno charakter indywidualny jak i grupowy i skorzysta z niego 10% użytkowników w wymiarze 10 godzin rocznie. Koszt jednej godziny doradztwa przyjęto na poziomie zbliżonym do 150% stawki godzinowej minimalnego wynagrodzenia za pracę.

Koszt doradztwa wzajemnego w latach 2027 -2035 prezentuje poniższe zestawienie.

rok	Liczba użytkowników	Średni koszt roczny jednostkowy zapewnienia użytkownikom doradztwa wzajemnego (na 1 użytkownika) – w zł	koszty ogółem w tys. zł
2027	45000	51,30	2 308,5
2028	55000	52,58	2 891,9
2029	65000	53,84	3 499,6
2030	75000	55,19	4 139,3
2031	85000	56,57	4 808,5
2032	95000	57,98	5 508,1
2033	100000	59,43	5 943,0
2034	100000	60,92	6 092,0
2035	100000	62,44	6 244,0
Razem			41 434,9

Założenia przyjęte do oszacowania wydatków na system IT tworzony przez MRPiPS.

System teleinformatyczny – realizacja zadań wynikających z ustawy wymaga zaprojektowania, wykonania, wdrożenia, utrzymania i ciągłego rozwoju systemu, który będzie wspierał Wojewódzkie Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności w ustalaniu prawa osoby niepełnosprawnej do asystencji. Dodatkowo konieczne jest wprowadzenie zmian i ich utrzymywanie w kolejnych latach w innych systemach teleinformatycznych administrowanych przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej m.in. Portalu Informacyjno-Usługowym (PIU Emp@tia) na którym, zgodnie przepisami ustawy, będzie osadzony kreator umożliwiający składanie wniosku w sposób elektroniczny, SI EKSMOoN, z którego udostępniane będą dane na potrzeby ustalania prawa do asystencji oraz Centralnym Systemie Informatycznym Zabezpieczenia Społecznego, który jest odpowiedzialny za komunikację pomiędzy systemami w obszarze zabezpieczenia społecznego i rodziny. Zaproponowane w OSR koszty zostały oszacowane na podstawie obecnie realizowanych umów utrzymaniowo-rozwojowych oraz realnie realizowanych zmian, które swoim zakresem są zbliżone do tych, które są konieczne do wprowadzenia ww. systemach w związku z projektowaną ustawą. Koszt utworzenia systemu informatycznego został oszacowany w wysokości 10 mln zł. Utrzymanie systemu szacowane jest na poziomie 200 tys. zł miesięcznie waloryzowane prognozą wskaźnika CPI.

W ramach systemu obsługi asystencji osobistej planowane jest również stworzenie portalu informacyjnego oraz infolinii, których koszt w roku 2027 planowany jest w kwocie 4,0 mln zł. Koszt zadania w kolejnych latach jest zwiększany o wskaźnik wzrostu cen towarów i usług (CPI).

Łączne koszty w latach 2026-2035 wyniosą:

2026 - 0,0 mln zł,

2027 - 4,0 mln zł,

2028 - 4,1 mln zł,
2029 - 4,2 mln zł,
2030 - 4,3 mln zł,
2031 - 4,4 mln zł,
2032 - 4,6 mln zł,
2033 - 4,7 mln zł,
2034 - 4,8 mln zł,
2035 - 4,9 mln zł.

Razem 40,0 mln zł

W zakresie pozostałych kosztów zarządczych MRPiPS uwzględnione zostały środki zabezpieczające realizację ewaluacji, szkoleń dla superwizorów i doradców wzajemnych lub osób stale wspierających osobę z niepełnosprawnością, przeszkoleń użytkowników, działań informacyjnych i promocyjnych, przygotowanie materiałów wspierających wdrażanie asystencji.

Do kalkulacji przyjęto jednostkowy koszt szkolenia uzupełniającego dla superwizorów oraz doradców wzajemnych – 1500 zł, a w przypadku przeszkolenia użytkowników. Szkolenia ogólnego i przeszkolenia z ewakuacji dla asystentów całociowy roczny łączny koszt 1500 000 zł. Koszty szkoleń oraz przeszkolenia są corocznie waloryzowane wskaźnikiem inflacji. W roku 2026 zaplanowane zostały również środki na przeprowadzenie promocji asystencji osobistej oraz przygotowanie materiałów informacyjnych w wysokości łącznej 4 mln zł. Kwota planowana do poniesienia ze środków Funduszu Solidarnościowego. W latach 2027-2029 zaplanowano kwotę 1 mln zł na działania informacyjno-promocyjne, m.in. w związku z rozszerzeniem zakresu podmiotowego uprawnionych do asystencji. W związku z ustawową ewaluacją asystencji po trzech latach jej funkcjonowania, w roku 2030 zaplanowano kwotę 1 mln zł na realizację tego zadania.

Łączne koszty w latach 2026-2035 wyniosą:

2026 – 4,0 mln zł,
2027 – 2,9 mln zł,
2028 – 3,1 mln zł,
2029 – 3,5 mln zł,
2030 – 2,9 mln zł,
2031 – 3,4 mln zł,
2032 – 3,8 mln zł,
2033 – 4,0 mln zł,
2034 – 4,1 mln zł,
2035 – 4,2 mln zł.

Razem – 35,9 mln zł

- w tym z budżetu państwa 31,9 mln zł i z budżetu Funduszu Solidarnościowego 4 mln zł.

Założenia do oszacowania kosztów certyfikowania nowych członków WZON

Szacunki w tym zakresie oparto o planowaną liczbę nowych członków Zespołu w danym okresie, z uwzględnieniem rotacji na poziomie 20%. Koszt szkolenia i certyfikacji został wyliczony w wysokości 2500 zł, natomiast koszt szkoleń uzupełniających na poziomie 750 zł. Łączne koszty z tego tytułu wynoszą w roku 2026 – 7,5 mln zł. Koszty szkoleń w kolejnych latach są waloryzowane zgodnie z prognozą wskaźnika CPI.

Rok	Liczba przeszkolonych członków Zespołów ds. AOON	przyrost roczny (rok-rok)	rotacja członków Zespołu (20%)	osoby objęte szkoleniem uzupełniającym (liczba osób z roku poprzedniego)	koszt certyfikacji (w zł)	koszt szkolenia uzupełniającego (w zł)	koszt szkoleń członków Zespołu (w tys. zł) (kol.(3+4)*6)+(kol.5*7)
1	2	3	4	5	6	7	8
2026	3000		3000		2500,0		7 500,0
2027	3500	500	600	3000	2565,0	769,5	5 130,0
2028	4000	500	700	3500	2629,1	788,7	5 915,5
2029	4000	0	800	4000	2692,2	807,7	5 384,4
2030	4000	0	800	4000	2759,5	827,9	5 519,1
2031	4000	0	800	4000	2828,5	848,6	5 657,0
2032	4000	0	800	4000	2899,2	869,8	5 798,5
2033	4000	0	800	4000	2971,7	891,5	5 943,4
2034	4000	0	800	4000	3046,0	913,8	6 092,0
2035	4000	0	800	4000	3122,2	936,6	6 244,3
Razem							59 184,2

Założenia do obliczeń w zakresie wzrostu wydatków w części 85 – Wojewodowie

W 2027 r. zaplanowano jako niezbędne dodatkowe zatrudnienie zabezpieczające realizację ustawowo nałożonych na wojewodę zadań w zakresie prowadzenia rejestru asystentów i rejestru realizatorów oraz w zakresie bieżącej obsługi w zakresie przekazywania środków, na poziomie przeciętnie 8 etatów w każdym województwie, tj. łącznie 128 etatów.

Od 2027 r. planowane jest również zwiększenie zatrudnienia w wydziałach WZON urzędu wojewódzkiego w zakresie wydawania decyzji o asystencji osobistej, w związku z realizacją projektowanej ustawy do 192 etatów. W kalkulacji przyjęto jako przeciętne wynagrodzenie w roku 2026 wskazane przez wojewodów przeciętne wynagrodzenie w pierwszym kwartale roku 2025 (9394,63 zł) w grupie członków korpusu służby cywilnej, zwaloryzowane planowanym na rok 2026 i 2027 wskaźnikiem inflacji 103,0% i 102,6%.

Ponadto, w 2027 r. konieczne jest przeznaczenie 3,4 mln na jednorazowe wyposażenie 192 stanowisk pracy WZON i ok. 150 orzeczników (przeciętnie 10 tys. zł na 1 stanowisko). Również w UW z tytułu wyposażenia stanowisk pracy planuje się zabezpieczenie kwoty 1,3 mln zł. W związku z koniecznością zabezpieczenia wyjazdów do osób z niepełnosprawnością w celu oceny zakresu wsparcia asystencją osobistą przez członków powoływanego przez WZON Składu, niezbędny jest zakup samochodu (150 tys. zł). Dodatkowo corocznie ujęte zostały koszty ubezpieczenia (ok. 5 tys. zł) i inne koszty eksploatacyjne pojazdu (10 tys. zł), waloryzowane wskaźnikiem inflacji. Ponadto zaplanowane zostały dodatkowe środki na działania związane z kontrolą i prowadzeniem rejestrów, skalkulowane jako 25% wynagrodzeń osobowych na dany rok, umożliwiające zabezpieczenie kosztów delegacji, zakupu materiałów, korespondencji, czy też zakup dodatkowego wyposażenia niezbędnego w zakresie obsługi rejestrów i kontroli.

Uwzględniając zgłaszaną, przez wszystkich wojewodów, potrzebę niezwłocznego podjęcia działań w zakresie zakupu/najmu dodatkowej powierzchni dla pracowników zatrudnionych do nowych ustawowych zadań, zabezpieczono kwotę 200 tys. zł miesięcznie na najem dodatkowej powierzchni lokalowej.

Założenia do obliczeń w zakresie kosztów wydawania decyzji przez WZON

Kalkulację w zakresie kosztów oparto na szacowanej liczbie osób z niepełnosprawnością, które będą wnioskowały o wydanie decyzji uprawniającej do korzystania z asystencji osobistej. W roku 2027 założono, że uprawnionych do uzyskania decyzji będzie 45 tys. osób, spośród których 30% złoży odwołanie od decyzji. W latach 2028-2029, z uwagi na nabycie uprawnień przez kolejne grupy użytkowników, w kalkulacji

uwzględniono możliwość złożenia nowych wniosków/odwołań przez 40% osób z roku bieżącego oraz 25% osób z roku poprzedniego. Ponadto założono, że 20% osób będzie składało ponownie wniosek o decyzję. W latach 2030- 2032 założono możliwość złożenia nowych wniosków/odwołań przez 25% osób z roku bieżącego, przy pozostawieniu pozostałych parametrów wyliczeń. Od roku 2033, z uwagi na brak przyrostu liczby użytkowników, założono, że w ramach przyjętej grupy 10% będą stanowili nowi użytkownicy, którzy wystąpią o decyzję, przy zachowaniu pozostałych parametrów wyliczeń. Koszt wydania w 2027 r. decyzji ustalającej prawo do asystencji wynosi 29,3 mln zł, przy założeniu, że wpłynie ok. 58,5 tys. wniosków (wraz z odwołaniami), a koszt wydania 1 decyzji w dwuosobowym składzie wyniesie średnio ok. 500 zł. Kwota ta w kolejnych latach jest waloryzowana wskaźnikiem inflacji. Kwota wydania decyzji została skalkulowana, z uwzględnieniem kosztów ponoszonych przy wydawaniu decyzji o świadczeniu wspierającym, przy czym z uwagi na szczególne rozwiązania w zakresie podstawy wydawania decyzji (wywiad bezpośredni z osobą z niepełnosprawnością oraz obserwacja jej funkcjonowania podczas wywiadu lub – jeżeli jest to konieczne dla właściwego rozpoznania potrzeb osoby z niepełnosprawnością – wywiad bezpośredni z osobą stale wspierającą w miejscu zamieszkania, pobytu lub siedzibie zespołu) czas ustalania potrzeby wsparcia jest znacznie wydłużony oraz wymaga dojazdu do osoby z niepełnosprawnością. Stawka obejmuje wynagrodzenie 2 członków składu orzekającego wraz ze wszystkimi kosztami utrzymania stanowisk.

rok	Liczba użytkowników	liczba decyzji w danym roku, z uwzględnieniem odwołań z roku bieżącego i ponownych wniosków z okresów poprzednich	Stawka jednostkowa dla specjalisty na proces ustalenia prawa do asystencji osobistej	Koszty wydawania decyzji przez członków Zespołów ds. AOON (w mln zł)
2027	45000	58500	250,0	29,3
2028	55000	34250	256,0	17,5
2029	65000	38750	262,4	20,3
2030	75000	41750	269,0	22,5
2031	85000	46250	275,7	25,5
2032	95000	50750	282,6	28,7
2033	100000	49000	289,6	28,4
2034	100000	57500	296,9	34,1
2035	100000	57500	304,3	35,0
Razem				241,3

Założenia do obliczeń w zakresie wynagrodzeń pracowników urzędów wojewódzkich

- Koszty związane z nowymi etatami w urzędach wojewódzkich w zakresie realizacji zadań przypisanych wojewodzie.

Całkowity roczny koszt zatrudnienia nowych etatowych pracowników wyniesie:

- 1) w 2026 r. – 0,0 mln zł;
- 2) w 2027 r. – 18,875 mln zł;
- 3) w 2028 r. – 20,932 mln zł;
- 4) w 2029 r. – 21,452 mln zł;
- 5) w 2030 r. – 22,002 mln zł;
- 6) w 2031 r. – 22,569 mln zł;
- 7) w 2032 r. – 23,151 mln zł;
- 8) w 2033 r. – 23,747 mln zł;
- 9) w 2034 r. – 24,359 mln zł;
- 10) w 2035 r. – 24,987 mln zł.

(w zł)

Wyszczególnienie	2027	2028
wynagrodzenie 1 osoby brutto	9 928,06	10 176,26
liczba etatów	128	128
liczba miesięcy	12	12
wynagrodzenie brutto	15 249 500	15 630 735
dodatkowe wynagrodzenie roczne brutto	0	1 296 207
Razem	15 249 500	16 926 942
Koszty pracodawcy w tym:	3 625 064	4 004 558
Składki na ubezpieczenia społeczne	2 621 389	2 909 742
Składki na FP i FS	373 613	414 710
PPK	228 742	253 904
ZFŚS	401 320	426 202
Łączny koszt zatrudnienia	18 874 564	20 931 500

Do obliczenia wynagrodzeń w urzędach wojewódzkich przyjęto wskazane przez UW, na podstawie sprawozdań Rb-70, przeciętne wynagrodzenie w I kwartale 2025 r. na poziomie 9 394,63 zł w grupie członków korpusu służby cywilnej, zwiększone na rok 2026 i 2027, zgodnie z prognozą wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych (CPI). Wynagrodzenia osobowe w kolejnych latach są zwiększane zgodnie z prognozą wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych (CPI) na dany rok. W zakresie kosztów ZFŚS podstawą naliczenia jest odpis podstawowy na jednego pracownika obowiązujący w 2025 r. w wysokości 2 723,40 zwiększany w kolejnych latach zgodnie z prognozą przeciętnego wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej w roku poprzednim.

Koszty związane z nowymi etatami w urzędach wojewódzkich w zakresie realizacji zadań przypisanych **WZON**

Całkowity roczny koszt zatrudnienia nowych etatowych pracowników wyniesie:

- 1) w 2026 r. – 0,0 mln zł;
- 2) w 2027 r. – 28,312 mln zł;
- 3) w 2028 r. – 31,397 mln zł;
- 4) w 2029 r. – 32,178 mln zł;
- 5) w 2030 r. – 33,003 mln zł;
- 6) w 2031 r. – 33,854 mln zł;
- 7) w 2032 r. – 34,726 mln zł;
- 8) w 2033 r. – 35,621 mln zł;
- 9) w 2034 r. – 36,539 mln zł;
- 10) w 2035 r. – 37,480 mln zł.

(w zł)

Wyszczególnienie	2027	2028
wynagrodzenie 1 osoby brutto	9 928,06	10 176,26
liczba etatów	192	192
liczba miesięcy	12	12
wynagrodzenie brutto	22 874 250	23 446 103
dodatkowe wynagrodzenie roczne brutto		1 944 312
Razem	22 874 250	25 390 415
Koszty pracodawcy w tym:	5 437 596	6 006 836
Składki na ubezpieczenia społeczne	3 932 084	4 364 612

Składki na FP i FS	560 419	622 065
PPK	343 114	380 856
ZFŚS	601 980	639 302
Łączny koszt zatrudnienia	28 311 847	31 397 250

Do obliczenia wynagrodzeń w urzędach wojewódzkich przyjęto wskazane przez UW, na podstawie sprawozdań Rb 70, przeciętne wynagrodzenie w I kwartale 2025 r. na poziomie 9 394,63 zł w grupie członków korpusu służby cywilnej, zwiększone na rok 2026 i 2027, zgodnie z prognozą wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych (CPI). Wynagrodzenia osobowe w kolejnych latach są zwiększane zgodnie z prognozą wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych (CPI) na dany rok. W zakresie kosztów ZFŚS podstawą naliczenia jest odpis podstawowy na jednego pracownika obowiązujący w 2025 r. w wysokości 2 723,40 zwiększany w kolejnych latach zgodnie z prognozą przeciętnego wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej w roku poprzednim.

Założenia do obliczeń w zakresie kosztów ZUS (utworzenie systemu IT i jego utrzymanie oraz zapewnienia osobom z niepełnosprawnością w oddziałach Zakładu Ubezpieczeń Społecznych dostępu do środków technicznych umożliwiających złożenie wniosku o przyznanie prawa do asystencji osobistej oraz pomocy w złożeniu tego wniosku drogą elektroniczną).

Koszt wytworzenie oprogramowania szacujemy na 150 mln zł.

Planowane są również niezbędne wydatki na infrastrukturę IT, których poziom w roku 2027 wyniesie 46,1 mln rocznie (budowa 32 mln, utrzymanie 14,1 mln).

Koszty utrzymania licencji wyniosą łącznie – 10,2 mln zł.

Łączne wydatki w latach 2027 -2025 wyniosą:

rok	system IT i jego utrzymanie	z tego:			
		utworzenie systemu	budowa infrastruktury	utrzymanie infrastruktury	utrzymanie licencji (coroczny wydatek)
2027	197,5	150	32	14,1	1,4
2028	15,6	0	0	14,5	1,1
2029	15,8	0	0	14,7	1,1
2030	16,0	0	0	14,9	1,1
2031	16,3	0	0	15,2	1,1
2032	16,5	0	0	15,4	1,1
2033	16,9	0	0	15,8	1,1
2034	17,3	0	0	16,2	1,1
2035	17,5	0	0	16,4	1,1
Razem	329,4	150	32	137,2	10,2

Dodatkowe założenia w zakresie kalkulacji liczby zapytań do Krajowego Rejestru Karnego

Zgodnie z projektem wojewoda przed dokonaniem wpisu do Rejestru asystentów, w terminie 14 dni od dnia złożenia wniosku, dokonuje weryfikacji w Krajowym Rejestrze Karnym prawdziwości oświadczenia osoby, która wnioskuję o wpis do Rejestru asystentów: o braku skazania prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe i braku orzeczonego prawomocnie zakazu prowadzenia działalności związanej z wychowywaniem, leczeniem, edukacją małoletnich lub opieką nad nimi lub zakazu przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, zakazu kontaktowania się z określonymi osobami lub zakazu opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu. Uwzględniając szacowaną w poszczególnych latach liczbę asystentów oraz ewentualną rezygnację osoby wnioskującej z podjęcia pracy asystenta, w kalkulacji założono, że liczba zapytań będzie wynosić ok. 120% szacowanej liczby asystentów osobistych zaangażowanych w realizację ustawy w danych latach, tj.:

- w 2027 r. ok. 81 tys.

- w 2028 r. ok. 99 tys.
- w 2029 r. ok. 117 tys.
- w 2030 r. ok. 135 tys.
- w 2031 r. ok. 153 tys.

Przegląd wydatków

Wsparcie osób z niepełnosprawnościami zostało objęte przeglądem wydatków (o którym mowa w ustawie o finansach publicznych). W jego wyniku zostaną wypracowane propozycje zmian, polegające na realokacji środków z istniejących form wsparcia osób z niepełnosprawnościami na usługę asystencji osobistej. Przeglądem wydatków zostaną objęte: wydatki budżetu państwa oraz państwowych funduszy celowych na wsparcie osób z niepełnosprawnością, programy i formy wsparcia realizowane w ramach PFRON, programy wsparcia osób niepełnosprawnych w ramach Funduszu Solidarnościowego, świadczenia w ramach wsparcia rodzin i program „Za życiem”, a także świadczenia wypłacane przez ZUS i KRUS.

[8] Czy projekt ustawy podlega procedurze notyfikacyjnej?

➤ **Nie**

Tak, ponieważ:

- określa plan przyznania lub zmiany pomocy państwa (art. 108 ust. 3 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej);
- zawiera przepisy techniczne (dyrektywa (UE) 1535/2015);
- dotyczy dziedziny podlegającej kompetencji Europejskiego Banku Centralnego (art. 127 ust. 4 tiret drugie TfUE);
- ma zastosowanie do usług świadczonych przez usługodawców (dyrektywa 2006/123/WE);
- dotyczy innych niż wymienione wyżej dziedzin objętych procedurą notyfikacyjną.

III. Wymogi określone w art. 34 ust. 2a i 2b regulaminu Sejmu

[9] Czy projekt ustawy zawiera przepisy określające zasady podejmowania, wykonywania lub zakończenia działalności gospodarczej (art. 34 ust. 2a regulaminu Sejmu)?

➤ **Nie**

➤ Tak

Projekt nie zawiera przepisów określających zasady podejmowania, wykonywania lub zakończenia działalności gospodarczej. Projekt ustawy będzie miał pozytywny wpływ na mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców poprzez wprowadzenie rozwiązań pozwalających na powrót na rynek pracy osób, które dotychczas w sposób ciągły zajmowały się opieką nad osobami bliskimi z niepełnosprawnością. Oraz samych osób z niepełnosprawnościami, które przy wsparciu asystenta osobistego będą mogły podjąć aktywność zawodową.

[10] Czy wdrożenie projektowanych przepisów spowoduje obciążenia administracyjne mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców (art. 34 ust. 2a regulaminu Sejmu)?

➤ **Nie**

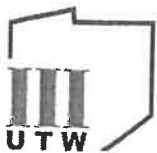
➤ Tak

Projekt nie spowoduje dodatkowych obciążeń administracyjnych mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców.

[11] Czy projekt ustawy zawiera przepisy regulacyjne lub określa wymogi dotyczące świadczenia usług transgranicznych w rozumieniu ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej (art. 34 ust. 2b regulaminu Sejmu)?

- **Nie**
- Tak

Projekt nie zawiera przepisów regulacyjnych i nie określa wymogów dotyczących świadczenia usług transgranicznych w rozumieniu ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej.

Nowy Sącz, 31 października 2025r.

L.dz. 99/F./2025

RPW/36847/2025 – 1P

EZD RP KS
(BPW – III)
Data rejestracji: 2025 – 11 – 05
Data wpływu: 2025 – 11 – 05

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU

L. dz. SP5-III.020.329.8.2025

Data wpływu 05. XI. 25r.

Szanowny Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu RP

Kancelaria Sejmu
ul. Wiejska 4/6/8
00-902 Warszawa

STANOWISKO

w sprawie poselskiego projektu ustawy o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami

UZASADNIENIE

W dniu 16 października br. wpłynął poselski projekt ustawy o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami, który niezwłocznie został skierowany do konsultacji społecznych¹. Ogólnopolska Federacja Stowarzyszeń Uniwersytetów Trzeciego Wieku wraz z Polskim Forum Seniorów z uwagą śledzi proces legislacyjny związany z tym projektem, uznając go za istotny element polityki społecznej państwa. Celem ustawy jest systemowe uregulowanie dostępu do ważnej formy wsparcia, jaką jest asystencja osobista, polegająca na indywidualnym towarzyszeniu i pomocy osobom z niepełnosprawnościami w wykonywaniu codziennych czynności, których nie są one w stanie realizować samodzielnie. Projekt ustawy określa w szczególności:

- warunki nabywania prawa do asystencji osobistej,
- zadania asystentów osobistych,
- zasady realizacji asystencji osobistej,
- zasady nadzoru i kontroli nad realizacją usług,
- zadania organów władzy publicznej w tym zakresie,
- zasady finansowania świadczeń.

Usługa asystencji osobistej umożliwia osobom z niepełnosprawnościami podejmowanie autonomicznych decyzji dotyczących ich codziennego życia, wspiera w pełnieniu ról społecznych i zawodowych oraz skutecznie przeciwdziała dyskryminacji - wyrównuje szanse,

¹ [https://orka.sejm.gov.pl/Druki10ka.nsf/Projekty/10-RPW-34400-2025/\\$file/10-RPW-34400-2025.pdf](https://orka.sejm.gov.pl/Druki10ka.nsf/Projekty/10-RPW-34400-2025/$file/10-RPW-34400-2025.pdf)

wzmacnia podmiotowość i zapobiega wykluczeniu społecznemu. Ma także kluczowe znaczenie dla zdrowia psychicznego i dobrostanu osób z niepełnosprawnościami - ogranicza poczucie zależności od innych oraz sprzyja budowaniu samodzielności.

Zauważyć należy, iż dotychczasowe rozwiązania w obszarze asystencji osobistej miały zasadniczo charakter doraźny (np. konkursowy, regionalny), co nie gwarantowało powszechności i stabilności dostępu do tej formy wsparcia. Brak systemowego uregulowania tej kwestii godzi nie tylko w osoby z niepełnosprawnościami ale **również wyjątkowo negatywnie wpływa na ich rodziny i opiekunów** - w tym na znaczną grupę seniorów, którzy często od wielu lat sprawują całodobową opiekę nad swoimi dorosłymi, niesamodzielnymi dziećmi. Dla wielu seniorów opieka ta staje się główną, a nierzadko jedyną pełnioną rolą społeczną, która wymusza rezygnację z aktywności zawodowej, społecznej, a także z zaspokajania własnych potrzeb zdrowotnych i życiowych. Skutkuje to narastającym obciążeniem fizycznym i psychicznym, poczuciem izolacji społecznej oraz ryzykiem ubóstwa opiekunów. Wielu seniorów wskazuje również na brak możliwości odpoczynku od obowiązków opiekuńczych oraz brak narzędzi wsparcia, które pozwoliłyby im zachować równowagę życiową i godność osobistą. W tym kontekście systemowe wprowadzenie asystencji osobistej pozwoliłoby odciążyć opiekunów, umożliwiając im m.in. załatwienie codziennych spraw, podjęcie pracy, uczestnictwo w życiu społecznym czy zadbanie o własne zdrowie.

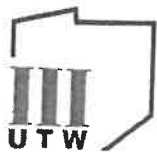
Proponowane w ustawie rozwiązania sprzyjają również **realizacji zobowiązań wynikających z art. 19 Konwencji ONZ o prawach osób z niepełnosprawnościami**, ratyfikowanej przez Polskę w 2012 r. Dokument ten gwarantuje osobom z niepełnosprawnościami prawo do niezależnego życia oraz pełnego uczestnictwa w życiu społecznym. Projekt wpisuje się również w postulaty środowisk osób z niepełnosprawnościami i organizacji społecznych, zgłaszane od wielu lat.

Usługa asystencji osobistej umożliwia osobom z niepełnosprawnościami podejmowanie autonomicznych decyzji dotyczących ich codziennego życia, wspiera w pełnieniu ról społecznych i zawodowych oraz skutecznie przeciwdziała dyskryminacji. Wyrównuje szanse, wzmacnia podmiotowość i zapobiega wykluczeniu społecznemu. Ma także kluczowe znaczenie dla zdrowia psychicznego i dobrostanu osób z niepełnosprawnościami - ogranicza poczucie zależności od innych oraz sprzyja budowaniu samodzielności.

Mając na uwadze powyższe fakty i okoliczności **Ogólnopolska Federacja Stowarzyszeń Uniwersytetów Trzeciego Wieku po konsultacji z Polskim Forum Seniorów² pozytywnie ocenia kierunek regulacji zawarty w projekcie ustawy o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami**, dostrzegając w nim realną szansę na poprawę jakości życia osób z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin, w tym dużej grupy seniorów - opiekunów. Wprowadzenie ustawy daje szansę na:

- odciążenie opiekunów rodzinnych, w tym seniorów, poprzez wprowadzenie profesjonalnego i stałego wsparcia świadczonego przez asystentów,

² www.forumseniorow.pl

- zapobieganie przedwczesnemu wypaleniu opiekunów oraz problemom zdrowotnym opiekunów,
- stworzenie warunków do godnego życia osób z niepełnosprawnościami w lokalnych społecznościach,
- wzmocnienie solidarności międzypokoleniowej i odpowiedzialności społecznej państwa.

Wyrażamy nadzieję, że dalsze prace parlamentarne nad projektem ustawy uwzględnią głosy strony społecznej oraz potrzeby seniorów - opiekunów, a ostateczne przyjęcie ustawy stanie się ważnym krokiem w kierunku budowy nowoczesnego, empatycznego i solidarnego systemu wsparcia osób z niepełnosprawnościami w Polsce.

Z poważaniem,

PEŁNOMOCNIK ZARZĄDU

Wojciech Nalepa

PEŁNOMOCNIK ZARZĄDU

Barbara Jaschmowitz

Warszawa, 7 listopada 2025 r.

BEOS-WPEiM-2223/25

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej poselskiego projektu ustawy o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami (przedstawicielki wnioskodawców: poseł Katarzyna Ueberhan i poseł Maja Nowak)

Na podstawie art. 34 ust. 9 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r. – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Monitor Polski z 2022 r. poz. 990, ze zm.) sporządza się następującą opinię:

1. Przedmiot projektu ustawy

Projekt zakłada przyjęcie ustawy o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami. Zgodnie z art. 1 projektu ustawa określa: warunki nabywania prawa do asystencji osobistej, zadania asystentów osobistych, zasady realizacji asystencji osobistej, zasady nadzoru nad realizacją asystencji osobistej i postępowań kontrolnych w zakresie realizacji asystencji osobistej, zadania organów władzy publicznej w zakresie asystencji osobistej oraz zasady finansowania asystencji osobistej. W art. 2 projektu zamieszczono definicje pojęć używanych w ustawie. Przepis ten wprowadza m.in. pojęcia: asystencja osobista, doradztwo wzajemne, asystent osobisty, doradca wzajemny, osoba stale wspierająca. Asystencja osobista jest zorganizowaną formą indywidualnego wsparcia osoby z niepełnosprawnością, polegającą na wsparciu tej osoby w wykonywaniu codziennych czynności, poruszaniu się oraz uczestniczeniu w życiu społecznym i zawodowym. Asystencja ma umożliwić niezależne życie, będzie świadczona pod kierunkiem osoby z niepełnosprawnością i zgodnie z jej potrzebami (art. 2 ust. 1 pkt 1 projektu). Projekt przewiduje utworzenie Rejestru realizatorów oraz Rejestru asystentów. Rejestry te będą prowadzone przez wojewodów w zakresie ich właściwości terytorialnej (art. 7 projektu).

Celem asystencji osobistej jest udzielanie osobie z niepełnosprawnością wsparcia umożliwiającego niezależne życie, zgodnie z art. 19 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13

grudnia 2006 r.¹ (art. 3 projektu) (dalej: Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych). Projekt w art. 4 określa osoby uprawnione do asystencji osobistej (osoba z niepełnosprawnością korzystająca z asystencji osobistej na zasadach określonych w ustawie jest „użytkownikiem”). Użytkownikami mogą być zarówno obywatele polscy, jak i obywatele innego państwa członkowskiego UE oraz inni cudzoziemcy, jeśli posiadają prawo pobytu lub stałego pobytu albo przebywają na terytorium RP na innej określonej w projekcie podstawie. Warunkiem korzystania z asystencji osobistej jest posiadanie miejsca zamieszkania na terytorium RP przez okres korzystania z asystencji. Ustalenie prawa do asystencji osobistej następuje w drodze decyzji administracyjnej wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności² (dalej: zespół) na wniosek osoby z niepełnosprawnością, złożony osobiście albo za zgodą tej osoby przez inne osoby uprawnione, wskazane w art. 17 projektu. Szczegółowa procedura ustalania prawa do asystencji osobistej została określona w rozdziale 4 projektu ustawy (art. 12-23 projektu). W rozdziale tym określono m.in. zasady wyznaczania składu spośród członków zespołu w celu ustalenia potrzeby przyznania prawa do asystencji, wymagane kwalifikacje członków składu, elementy wniosku, treść decyzji o przyznaniu prawa do asystencji (decyzja może być wydana na okres od roku do pięciu lat), poziom wynagrodzenia asystenta osobistego. Projekt określa zasady przetwarzania danych gromadzonych w celach realizacji zadań określonych w ustawie oraz zasady ochrony tych danych, w tym wymagania wobec osób upoważnionych do przetwarzania danych (rozdział 2 projektu). Projekt wskazuje administratorów danych osobowych. Zgodnie z art. 6 projektu działania służące ustaleniu prawa do asystencji osobistej oraz jej realizacji odbywają się drogą elektroniczną w systemach teleinformatycznych utworzonych przez ZUS oraz przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

Kwalifikacje asystenta osobistego, wymagane szkolenia, zasady wpisu do Rejestru asystentów, zasady określania wynagrodzenia asystenta, zasady

¹ Dz. U. z 2012 r. poz. 1169 oraz z 2018 r. poz. 1217. Zgodnie z art. 19 Konwencji Państwa Strony uznają równe prawo wszystkich osób niepełnosprawnych do życia w społeczeństwie, wraz z prawem dokonywania wyborów, na równi z innymi osobami, oraz podejmą skuteczne i odpowiednie środki w celu ułatwienia pełnego korzystania przez osoby niepełnosprawne z tego prawa oraz ich pełnego włączenia i udziału w społeczeństwie, w tym poprzez zapewnienie, że:

(a) osoby niepełnosprawne będą miały możliwość wyboru miejsca zamieszkania i podjęcia decyzji co do tego, gdzie i z kim będą mieszkać, na zasadzie równości z innymi osobami, a także, że nie będą zobowiązane do mieszkania w szczególnych warunkach, (b) osoby niepełnosprawne będą miały dostęp do szerokiego zakresu usług wspierających świadczonych w domu lub w placówkach zapewniających zakwaterowanie oraz do innych usług wspierających, świadczonych w społeczności lokalnej, w tym do pomocy osobistej niezbędnej do życia i włączenia w społeczność oraz zapobiegającej izolacji i segregacji społecznej,

(c) świadczone w społeczności lokalnej usługi i urządzenia dla ogółu ludności będą dostępne dla osób niepełnosprawnych, na zasadzie równości z innymi osobami oraz będą odpowiadać ich potrzebom.

Stroną Konwencji jest też UE (decyzja Rady z dnia 26 listopada 2009 r. w sprawie zawarcia przez Wspólnotę Europejską Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych (Dz. Urz. UE L 23 z 27.1.2010, s. 35).

² O którym mowa w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 193 oraz poz. 1234).

przeprowadzania superwizji asystencji osobistej oraz wymagane kwalifikacje superwizora asystencji osobistej zostały określone w rozdziale 5 projektu (art. 24-42).

W kolejnych rozdziałach projekt określa: zakres wsparcia udzielanego w ramach asystencji osobistej (rozdział 6, art. 43) oraz warunki świadczenia asystencji (rozdział 7, art. 44-50).

Asystencję osobistą organizuje i realizuje powiat właściwy dla miejsca zamieszkania lub przebywania osoby z niepełnosprawnością. Powiat może realizować asystencję osobistą samodzielnie lub może powierzać realizację asystencji osobistej podmiotom wpisanym do Rejestru realizatorów prowadzonego przez właściwego miejscowo wojewodę, w udostępnionym przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych systemie teleinformatycznym, może też zawierać z gminami porozumienia na realizację asystencji osobistej. Projekt określa podmioty, które mogą uzyskać wpis do Rejestru realizatorów asystencji osobistej (organizacja pozarządowa, o której mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie³, lub podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1, 3 i 4 tej ustawy, jeśli spełni wymogi określone w projekcie (rozdział 8, art. 51-63)).

Rozdział 9 projektu (art. 64-66) określa zadania i kwalifikacje koordynatora asystencji osobistej. Koordynator dokonuje ewaluacji świadczenia asystencji osobistej, nie rzadziej niż raz na trzy miesiące (art. 49 projektu). Realizator zatrudnia koordynatorów i organizuje ich pracę (art. 61 pkt 1 i art. 65 projektu).

Rozdział 10 projektu (art. 67-77) reguluje zasady zawarcia kontraktu o świadczenie asystencji osobistej, określa elementy kontraktu oraz zasady jego obowiązywania (w tym rozwiązania kontraktu i jego wygaśnięcia). Asystencja osobista jest realizowana na podstawie kontraktu zawieranego pomiędzy: osobą uprawnioną do asystencji osobistej, realizatorem oraz asystentem osobistym. Kontrakt jest zawierany maksymalnie na okres, na który została wydana prawomocna decyzja administracyjna o przyznaniu prawa do asystencji osobistej. Kontrakt może być zawarty na podstawie umowy zlecenia w zakresie świadczenia asystencji osobistej albo umowy o współpracę w zakresie świadczenia asystencji osobistej z osobą prowadzącą działalność gospodarczą jako osoba fizyczną.

Użytkownik ma wpływ na wybór realizatora oraz asystenta osobistego (rozdział 11 projektu).

Zgodnie z art. 80 projektu (rozdział 12) asystent osobisty jest zobowiązany do sporządzania, w systemie teleinformatycznym, raportu ze świadczenia asystencji osobistej po wykonaniu usługi.

Zasady finansowania asystencji osobistej i zadania władz publicznych związane z asystencją osobistą zostały określone w rozdziale 13 projektu (art. 81-90). Asystencja osobista oraz koszty jej obsługi są finansowane z budżetu państwa. Powiat jest obowiązany zapewnić asystencję osobistą w obszarze swojej

³ Dz. U. z 2025 r. poz. 1338.

właściwości terytorialnej. Organizacja i realizacja asystencji osobistej jest wykonywana przez powiat jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej.

Rozdział 14 projektu (art. 91-100) zawiera postanowienia dotyczące kontroli asystencji osobistej. Powiat raz na rok przeprowadza kontrolę realizacji asystencji osobistej. Kontrola ma charakter kompleksowy i obejmuje całość realizowanej asystencji osobistej w okresie sprawozdawczym. Powiat może też przeprowadzać kontrole doraźne.

Rozdział 15 zawiera postanowienia dotyczące administracyjnych kar pieniężnych za naruszenie obowiązków określonych w proponowanej ustawie (art. 101). Kary nakłada wojewoda w drodze decyzji administracyjnej.

Projekt zakłada zmianę ustaw: z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych⁴, z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej i o zatrudnianiu osób niepełnosprawnych⁵, z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych⁶, z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług⁷, z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych⁸, z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁹ oraz z dnia 23 października 2018 r. o Funduszu Solidarnościowym¹⁰.

Projekt zawiera przepisy przejściowe (rozdział 17). W art. 111 projekt zakłada, że do dnia 31 grudnia 2027 r. do zamówień na usługi lub dostawy udzielane przez urząd obsługujący ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego oraz Zakład Ubezpieczeń Społecznych w związku z zapewnieniem systemów teleinformatycznych służących do ustalania prawa do asystencji osobistej oraz do obsługi realizacji prawa do asystencji osobistej nie stosuje się ustawy z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych¹¹, dalej: ustawa – Prawo zamówień publicznych.

Projektowana ustawa ma wejść w życie 1 stycznia 2027 r.

2. Stan prawa Unii Europejskiej w materii objętej projektem ustawy

2.1. W zakresie polityki społecznej i wspierania osób z niepełnosprawnościami należy wskazać artykuły 151 i 153 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (dalej: TfUE). Zgodnie z tymi przepisami Unia i państwa członkowskie podejmują działania mające na celu m.in. przeciwdziałanie wyłączeniu. Unia wspiera i uzupełnia działania państw członkowskich mające na celu m.in. integrację osób wyłączonych z rynku pracy oraz zwalczanie wyłączenia społecznego.

Ponadto można wskazać Konwencję o prawach osób niepełnosprawnych, której stroną jest UE, oraz komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego,

⁴ Dz. U. z 2025 r. poz. 163, ze zm.

⁵ Dz. U. z 2025 r. poz. 193 oraz poz. 1234.

⁶ Dz. U. z 2025 r. poz. 350, ze zm.

⁷ Dz. U. z 2025 r. poz. 775, ze zm.

⁸ Dz. U. z 2024 r. poz. 146, ze zm.

⁹ Dz. U. z 2024 r. poz. 1530, ze zm.

¹⁰ Dz. U. z 2024 r. poz. 1848.

¹¹ Dz. U. z 2024 r. poz. 1320, ze zm.

Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: Unia równości: Strategia na rzecz praw osób z niepełnosprawnościami na lata 2021-2030¹² (dalej: komunikat Komisji). Komunikat ten jest dokumentem konsultacyjnym Komisji, nie jest źródłem prawa UE, ale jest wyrazem kierunku polityki UE dotyczącej osób z niepełnosprawnościami.

2.2. Odnosząc się do przepisów projektu dotyczących przetwarzania danych osobowych, należy wskazać rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych)¹³ (dalej: RODO).

Zgodnie z motywem 4 preambuły oraz art. 1 RODO chroni ono podstawowe prawa i wolności uznane w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej, w szczególności prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego oraz ochrony danych osobowych. RODO ma zastosowanie do przetwarzania danych osobowych w sposób całkowicie lub częściowo zautomatyzowany oraz do przetwarzania w sposób inny niż zautomatyzowany danych osobowych stanowiących część zbioru danych lub mających stanowić część zbioru danych (art. 2 ust. 1 RODO). RODO jest bezpośrednio stosowane w państwach członkowskich.

Zgodnie z art. 4 pkt 1 RODO „dane osobowe” oznaczają informacje o zidentyfikowanej lub możliwej do zidentyfikowania osobie fizycznej. Możliwa do zidentyfikowania osoba fizyczna to osoba, którą można bezpośrednio lub pośrednio zidentyfikować, w szczególności na podstawie identyfikatora takiego jak imię i nazwisko, numer identyfikacyjny, dane o lokalizacji, identyfikator internetowy lub jeden bądź kilka szczególnych czynników określających fizyczną, fizjologiczną, genetyczną, psychiczną, ekonomiczną, kulturową lub społeczną tożsamość osoby fizycznej. „Przetwarzanie” oznacza operację lub zestaw operacji wykonywanych na danych osobowych lub zestawach danych osobowych w sposób zautomatyzowany lub niezautomatyzowany, taką jak zbieranie, utrwalanie, organizowanie, porządkowanie, przechowywanie, adaptowanie lub modyfikowanie, pobieranie, przeglądanie, wykorzystywanie, ujawnianie poprzez przesłanie, rozpowszechnianie lub innego rodzaju udostępnianie, dopasowywanie lub łączenie, ograniczanie, usuwanie lub niszczenie (art. 4 pkt 2 RODO).

2.3. Odnosząc się do art. 111 projektu, należy wskazać dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/24/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie zamówień publicznych, uchylającą dyrektywę 2004/18/WE¹⁴ (dalej: dyrektywa 2014/24/UE).

¹² COM(2021) 101 final.

¹³ Dz. Urz. UE L 119 z 4.5.2016, s. 1, ze zm.

¹⁴ Dz. Urz. UE L 94 z 28.3.2014, s. 65, ze zm.

3. Analiza przepisów projektu pod kątem ustalonego stanu prawa Unii Europejskiej

3.1 Zgodnie z art. 151 i art. 153 TfUE państwa członkowskie zachowują kompetencje w zakresie kształtowania systemu świadczeń pomocy społecznej i systemów zabezpieczenia społecznego. Przewidziane w projekcie wspieranie osób z niepełnosprawnością poprzez zapewnienie asystencji osobistej, w tym forma i zakres tego wsparcia, należy do kompetencji państwa członkowskich. Jest zgodne z celami polityki Unii wyrażonymi w komunikacie Komisji. W komunikacie Komisja wzywa państwa członkowskie do wdrażania dobrych praktyk w zakresie deinstytucjonalizacji m.in. w odniesieniu do wszystkich osób z niepełnosprawnościami, w celu wzmocnienia przejścia od opieki instytucjonalnej do usług wsparcia w społeczności. Osoby z niepełnosprawnościami, zarówno starsze, jak i młodsze, mają równe prawo do niezależnego życia i włączenia społecznego oraz dokonywania wyborów – takich samych jak inne osoby – dotyczących miejsca zamieszkania oraz tego, z kim i jak mieszkają.

W tym miejscu należy zwrócić uwagę, że zgodnie z art. 9 projekt – co do zasady – przyznaje prawo do asystencji osobom od 18. do 65. roku życia. W uzasadnieniu projektu wskazano, że w odniesieniu do osób starszych planowane i konsultowane są inne regulacje (projekt ustawy o bonie senioralnym), które mają stanowić komplementarny system wsparcia w aktywności społecznej, czynnościach pielęgnacyjnych oraz zaspokojeniu potrzeb dnia codziennego osobom w wieku starszym oraz że wsparcie seniorów i wsparcie osób z niepełnosprawnościami należy do kompetencji innych jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego i z tego powodu systemy te należy rozdzielić. Oceniając jednak sam projekt, ograniczenie wiekowe może budzić wątpliwości w kontekście równego prawa zarówno osób starszych, jak i młodszych do niezależnego życia i włączenia społecznego oraz dokonywania wyborów, o którym mowa w komunikacie.

W komunikacie Komisja stwierdza, że państwa członkowskie pozostają odpowiedzialne za opracowanie krajowych polityk dotyczących osób z niepełnosprawnościami zgodnie ze ich obowiązkiem wdrożenia Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych oraz obowiązującymi przepisami UE.

3.2. Projekt ustawy zakłada przetwarzanie danych osobowych w rozumieniu RODO. Projekt przewiduje przetwarzanie danych dotyczących: 1) osób z niepełnosprawnościami, składających wnioski o ustalenie prawa do asystencji osobistej oraz osób uprawnionych do złożenia wniosku w imieniu osób z niepełnosprawnościami, 2) osób uprawnionych do asystencji osobistej, 3) użytkowników, 4) asystentów osobistych, 5) koordynatorów asystencji osobistej, 6) osób ubiegających się o wpis do Rejestru asystentów, 7) superwizorów asystencji osobistej, 8) doradców wzajemnych, 9) osób prowadzących szkolenia ogólne, szkolenia z zakresu pierwszej pomocy, szkolenia specjalistyczne, instruktaż specjalistyczny oraz przeszkolenia z zakresu ewakuacji osób z niepełnosprawnościami, 10) członków zespołów oraz osób

ubiegających się o status członka zespołu (art. 5 projektu). W rozdziale 2 projekt wskazuje dane osobowe przetwarzane w celu realizacji zadań związanych z asystencją osobistą. Dane mają być przetwarzane w zakresie niezbędnym do realizacji tych zadań. Dane mogą być przetwarzane wyłącznie przez osoby posiadające upoważnienie od administratora i są zobowiązane do zachowania w tajemnicy informacji pozyskanych w związku przetwarzaniem danych osobach z niepełnosprawnościami, które składają wniosek o ustalenie prawa do asystencji osobistej albo są użytkownikami. Projekt wskazuje administratorów danych i ich obowiązki związane z przetwarzaniem danych.

Artykuł 6 RODO wskazuje kryteria legalności przetwarzania danych. Przetwarzanie jest zgodne z prawem, jeśli spełniony jest co najmniej jeden ze wskazanych w tym przepisie warunków. Odnosząc się do przepisów projektu, należy uznać, że spełnione są kryteria legalności opisane w art. 6 ust. 1 lit. c i e RODO: przetwarzanie danych jest niezbędne do wypełnienia obowiązku prawnego ciążącego na administratorze oraz przetwarzanie jest niezbędne do wykonania zadania realizowanego w interesie publicznym lub w ramach sprawowania władzy publicznej powierzonej administratorowi. W przypadku kryteriów określonych w art. 6 ust. 1 lit. c i e RODO podstawa przetwarzania musi być określona w prawie UE lub w prawie krajowym. Cel przetwarzania musi być określony w tej podstawie prawnej lub, w przypadku przetwarzania, o którym mowa w art. 6 ust. 1 lit. e RODO – musi być ono niezbędne do wykonania zadania realizowanego w interesie publicznym. Podstawa prawna może zawierać przepisy szczegółowe dostosowujące stosowanie RODO, w tym ogólne warunki zgodności z prawem przetwarzania przez administratora, rodzaj danych podlegających przetwarzaniu, osoby, których dane dotyczą, podmioty, którym można ujawnić dane osobowe, cele, w których można je ujawnić, ograniczenie celu, okresy przechowywania oraz operacje i procedury przetwarzania. Prawo UE lub prawo państwa członkowskiego muszą służyć realizacji celu leżącego w interesie publicznym oraz być proporcjonalne do wyznaczonego, prawnie uzasadnionego celu (art. 6 ust. 3 RODO). Projekt będzie stanowił podstawę prawną przetwarzania danych w zakresie organizacji i realizacji prawa do asystencji osobistej. Zaproponowane przepisy będą służyć realizacji celu leżącego w interesie publicznym i są zgodne z kryteriami legalności określonymi w art. 6 RODO.

Dane odnoszące się do niepełnosprawności osób uprawnionych do asystencji osobistej są danymi dotyczącymi zdrowia, które należą do szczególnych kategorii danych osobowych w rozumieniu art. 9 RODO. Ich przetwarzanie podlega dodatkowym ograniczeniom. Zgodnie z art. 9 ust. 2 dane takie mogą być przetwarzane, jeśli jest to niezbędne m.in do diagnozy medycznej, zapewnienia opieki zdrowotnej lub zabezpieczenia społecznego, na podstawie prawa Unii lub prawa państwa członkowskiego lub zgodnie z umową z pracownikiem służby zdrowia (art. 9 ust. 2 lit. h). Należy wówczas zapewnić, że są one przetwarzane przez – lub na odpowiedzialność – pracownika podlegającego obowiązkowi zachowania tajemnicy zawodowej na mocy prawa Unii lub prawa państwa członkowskiego, lub przepisów ustanowionych przez

właściwe organy krajowe lub przez inną osobę również podlegającą obowiązkowi zachowania tajemnicy zawodowej na mocy prawa Unii lub prawa państwa członkowskiego, lub przepisów ustanowionych przez właściwe organy krajowe (art. 9 ust. 3). Zgodnie z art. 5 projektu podmioty i osoby realizujące zadania w zakresie asystencji osobistej są obowiązane do zachowania w tajemnicy danych dotyczących osób z niepełnosprawnościami. Dane osobowe osób z niepełnosprawnościami mogą być przetwarzane wyłącznie przez osoby posiadające upoważnienie wydane w tym celu przez administratora danych, a osoby upoważnione są obowiązane do zachowania w tajemnicy informacji, które pozyskały w związku z ich przetwarzaniem. Projekt jest zgodny z art. 9 RODO.

Podsumowując należy uznać, że projekt ustawy jest zgodny z regułami ochrony danych osobowych określonymi w RODO.

3.3. Art. 111 projektu zakłada, że do dnia 31 grudnia 2027 r. do zamówień na usługi lub dostawy udzielane przez urząd obsługujący ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego oraz Zakład Ubezpieczeń Społecznych w związku z zapewnieniem systemów teleinformatycznych służących do ustalania prawa do asystencji osobistej oraz do obsługi realizacji prawa do asystencji osobistej, o których mowa w art. 6 ust. 1¹⁵ nie stosuje się przepisów ustawy – Prawo zamówień publicznych. Należy zaznaczyć że ustawa ta wdraża do prawa polskiego dyrektywę 2014/24/UE.

Przepis wyłączający stosowanie ustawy – Prawo zamówień publicznych należy ocenić pod kątem zgodności z dyrektywą 2014/24/UE. Dyrektywa ta w art. 7-12 zawiera zamknięty katalog wyłączeń stosowania jej postanowień¹⁶. Wyłączenia te podlegają wykładni ścisłej i nie mogą wykraczać poza to co jest konieczne. Dyrektywa 2014/24/UE nie przewiduje wyłączenia stosowania reżimu zamówień publicznych w przypadku określonym w projekcie.

Art. 8 dyrektywy 2014/24/UE stanowi wprawdzie, że nie ma ona zastosowania do zamówień publicznych i konkursów, których głównym celem jest umożliwienie instytucjom zamawiającym udostępnienia lub eksploatacji publicznych sieci łączności lub świadczenia ogółowi społeczeństwa usługi lub usług łączności elektronicznej¹⁷, jednak wyłącznie, o którym mowa w projekcie, nie dotyczy udostępnienia lub eksploatacji publicznych sieci łączności lub

¹⁵ Są to działania służące ustaleniu prawa do asystencji osobistej oraz jej realizacji, które mają odbywać się drogą elektroniczną w systemach teleinformatycznych utworzonych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych oraz ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

¹⁶ Wyłączenia, o których mowa w dyrektywie 2014/24/UE, są przewidziane w ustawie – Prawo zamówień publicznych.

¹⁷ Przepisowi art. 8 dyrektywy odpowiada art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy – Prawo zamówień publicznych określający wyłączenia podmiotowe: przepisów ustawy nie stosuje się do zamówień lub konkursów udzielanych przez zamawiających publicznych oraz zamawiających subsydiowanych, w celu prowadzenia działalności w zakresie: a) udostępniania publicznej sieci telekomunikacyjnej lub b) obsługi publicznej sieci telekomunikacyjnej, lub c) świadczenia publicznie dostępnych usług telekomunikacyjnych za pomocą publicznej sieci telekomunikacyjnej.

świadczenia usług łączności elektronicznej, ale zapewnienia systemu teleinformatycznego do wykonywania zadań wynikających z ustawy.

W zakresie usług społecznych dyrektywa 2014/24/UE w art. 74-77 przewiduje szczególny, złagodzony reżim udzielania zamówień¹⁸. Analiza tych przepisów oraz załącznika XIV do dyrektywy, określającego katalog usług, do których ten szczególny reżim ma zastosowanie, prowadzi do wniosku, że usługi, o których mowa w art. 111 projektu, nie są objęte przepisami tego szczególnego reżimu. Jednocześnie należy zwrócić uwagę, że projekt nie przewiduje żadnego szczególnego (złagodzonego) reżimu zamówień publicznych, a jedynie wyłącza stosowanie ustawy – Prawo zamówień publicznych. Dyrektywa 2014/24/UE nie przewiduje natomiast całościowego wyłączenia usług społecznych z zakresu jej stosowania, nawet jeśli wyłączenie byłoby tylko czasowe.

Biorąc powyższe pod uwagę, należy stwierdzić, że proponowany art. 111 projektu zakłada wyłączenie stosowania reżimu zamówień publicznych nieprzewidziane w dyrektywie 2014/24/UE i w tym zakresie jest niezgodny z jej postanowieniami.

4. Konkluzja

Poselski projekt ustawy o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami zawiera postanowienia objęte prawem Unii Europejskiej.

Art. 111 projektu, przewidujący wyłączenie stosowania reżimu zamówień publicznych, jest niezgodny z dyrektywą 2014/24/UE.

W pozostałym zakresie projekt nie jest sprzeczny z prawem UE.

Autor:

Dorota Olejniczak
ekspert ds. legislacji
w Biurze Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

Akceptował:
Wicedyrektor Biura Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

Ziemowit Cieślik
/podpisano elektronicznie/

¹⁸ Postanowienia te są implementowane w rozdziale 4 działu IV ustawy – Prawo zamówień publicznych.

Warszawa, 7 listopada 2025 r.

BEOS-WPEiM-2226/25

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia

w sprawie stwierdzenia, czy poselski projekt ustawy o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami (przedstawicielki wnioskodawców: poseł Katarzyna Ueberhan i poseł Maja Nowak) jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej w rozumieniu art. 95a regulaminu Sejmu

Projekt zakłada przyjęcie ustawy o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami. Zgodnie z art. 1 projektu ustawa określa: warunki nabywania prawa do asystencji osobistej, zadania asystentów osobistych, zasady realizacji asystencji osobistej, zasady nadzoru nad realizacją asystencji osobistej i postępowań kontrolnych w zakresie realizacji asystencji osobistej, zadania organów władzy publicznej w zakresie asystencji osobistej oraz zasady finansowania asystencji osobistej. W art. 2 projektu zamieszczono definicje pojęć używanych w ustawie. Przepis ten wprowadza m.in. pojęcia: asystencja osobista, doradztwo wzajemne, asystent osobisty, doradca wzajemny, osoba stale wspierająca. Asystencja osobista jest zorganizowaną formą indywidualnego wsparcia osoby z niepełnosprawnością, polegającą na wsparciu tej osoby w wykonywaniu codziennych czynności, poruszaniu się oraz uczestniczeniu w życiu społecznym i zawodowym. Asystencja ma umożliwić niezależne życie, będzie świadczona pod kierunkiem osoby z niepełnosprawnością i zgodnie z jej potrzebami (art. 2 ust. 1 pkt 1 projektu). Projekt przewiduje utworzenie Rejestru realizatorów oraz Rejestru asystentów. Rejestry te będą prowadzone przez wojewodów w zakresie ich właściwości terytorialnej (art. 7 projektu).

Celem asystencji osobistej jest udzielanie osobie z niepełnosprawnością wsparcia umożliwiającego niezależne życie, zgodnie z art. 19 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13

grudnia 2006 r.¹ (art. 3 projektu). Projekt w art. 4 określa osoby uprawnione do asystencji osobistej (osoba z niepełnosprawnością korzystająca z asystencji osobistej na zasadach określonych w ustawie jest „użytkownikiem”). Użytkownikami mogą być zarówno obywatele polscy jak i obywatele innego państwa członkowskiego UE oraz inni cudzoziemcy, jeśli posiadają prawo pobytu lub stałego pobytu albo przebywają na terytorium RP na innej określonej w projekcie podstawie. Warunkiem korzystania z asystencji osobistej jest posiadanie miejsca zamieszkania na terytorium RP przez okres korzystania z asystencji. Ustalenie prawa do asystencji osobistej następuje w drodze decyzji administracyjnej wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności² (dalej: zespół) na wniosek osoby z niepełnosprawnością, złożony osobiście albo za zgodą tej osoby przez inne osoby uprawnione, wskazane w art. 17 projektu. Szczegółowa procedura ustalania prawa do asystencji osobistej została określona w rozdziale 4 projektu ustawy (art. 12-23 projektu). W rozdziale tym określono m.in. zasady wyznaczania składu spośród członków zespołu w celu ustalenia potrzeby przyznania prawa do asystencji, wymagane kwalifikacje członków składu, elementy wniosku, treść decyzji o przyznaniu prawa do asystencji (decyzja może być wydana na okres od roku do pięciu lat), poziom wynagrodzenia asystenta osobistego. Projekt określa zasady przetwarzania danych gromadzonych w celach realizacji zadań określonych w ustawie oraz zasady ochrony tych danych, w tym wymagania wobec osób upoważnionych do przetwarzania danych (rozdział 2 projektu). Projekt wskazuje administratorów danych osobowych. Zgodnie z art. 6 projektu działania służące ustaleniu prawa do asystencji osobistej oraz jej realizacji odbywają się drogą elektroniczną w systemach teleinformatycznych utworzonych przez ZUS oraz przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

Kwalifikacje asystenta osobistego, wymagane szkolenia, zasady wpisu do Rejestru asystentów, zasady określania wynagrodzenia asystenta, zasady przeprowadzania superwizji asystencji osobistej oraz wymagane kwalifikacje superwizora asystencji osobistej zostały określone w rozdziale 5 projektu (art. 24-42).

W kolejnych rozdziałach projekt określa: zakres wsparcia udzielanego w ramach asystencji osobistej (rozdział 6, art. 43) oraz warunki świadczenia asystencji (rozdział 7, art. 44-50).

Asystencję osobistą organizuje i realizuje powiat właściwy dla miejsca zamieszkania lub przebywania osoby z niepełnosprawnością. Powiat może realizować asystencję osobistą samodzielnie lub może powierzać realizację asystencji osobistej podmiotom wpisanym do Rejestru realizatorów prowadzonego przez właściwego miejscowo wojewodę, w udostępnionym przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych systemie teleinformatycznym, może też

¹ Dz. U. z 2012 r. poz. 1169 oraz z 2018 r. poz. 1217.

² O którym mowa w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 193 oraz poz. 1234).

zawierać z gminami porozumienia na realizację asystencji osobistej. Projekt określa podmioty, które mogą uzyskać wpis do Rejestru realizatorów asystencji osobistej (organizacja pozarządowa, o której mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie³, lub podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1, 3 i 4 tej ustawy, jeśli spełni wymogi określone w projekcie (rozdział 8, art. 51-63).

Rozdział 9 projektu (art. 64-66) określa zadania i kwalifikacje koordynatora asystencji osobistej. Koordynator dokonuje ewaluacji świadczenia asystencji osobistej, nie rzadziej niż raz na trzy miesiące (art. 49 projektu). Realizator zatrudnia koordynatorów i organizuje ich pracę (art. 61 pkt 1 i art. 65 projektu).

Rozdział 10 projektu (art. 67-77) reguluje zasady zawarcia kontraktu o świadczenie asystencji osobistej, określa elementy kontraktu oraz zasady jego obowiązywania (w tym rozwiązania kontraktu i jego wygaśnięcia). Asystencja osobista jest realizowana na podstawie kontraktu zawieranego pomiędzy: osobą uprawnioną do asystencji osobistej, realizatorem oraz asystentem osobistym. Kontrakt jest zawierany maksymalnie na okres, na który została wydana prawomocna decyzja administracyjna o przyznaniu prawa do asystencji osobistej. Kontrakt może być zawarty na podstawie umowy zlecenia w zakresie świadczenia asystencji osobistej albo umowy o współpracę w zakresie świadczenia asystencji osobistej z osobą prowadzącą działalność gospodarczą jako osoba fizyczna.

Użytkownik ma wpływ na wybór realizatora oraz asystenta osobistego (rozdział 11 projektu).

Zgodnie z art. 80 projektu (rozdział 12) asystent osobisty jest zobowiązany do sporządzania, w systemie teleinformatycznym, raportu ze świadczenia asystencji osobistej po wykonaniu usługi.

Zasady finansowania asystencji osobistej i zadania władz publicznych związane z asystencją osobistą zostały określone w rozdziale 13 projektu (art. 81-90). Asystencja osobista oraz koszty jej obsługi są finansowane z budżetu państwa. Powiat jest obowiązany zapewnić asystencję osobistą w obszarze swojej właściwości terytorialnej. Organizacja i realizacja asystencji osobistej jest wykonywana przez powiat jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej.

Rozdział 14 projektu (art. 91-100) zawiera postanowienia dotyczące kontroli asystencji osobistej. Powiat raz na rok przeprowadza kontrolę realizacji asystencji osobistej. Kontrola ma charakter kompleksowy i obejmuje całość realizowanej asystencji osobistej w okresie sprawozdawczym. Powiat może też przeprowadzać kontrole doraźne.

Rozdział 15 zawiera postanowienia dotyczące administracyjnych kar pieniężnych za naruszenie obowiązków określonych w proponowanej ustawie (art. 101). Kary nakłada wojewoda w drodze decyzji administracyjnej.

³ Dz. U. z 2025 r. poz. 1338.

Projekt zakłada zmianę ustaw: z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych⁴, z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej i o zatrudnianiu osób niepełnosprawnych⁵, z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych⁶, z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług⁷, z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych⁸, z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁹ oraz z dnia 23 października 2018 r. o Funduszu Solidarnościowym¹⁰.

Projekt zawiera przepisy przejściowe (rozdział 17). W art. 111 projekt zakłada, że do dnia 31 grudnia 2027 r. do zamówień na usługi lub dostawy udzielane przez urząd obsługujący ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego oraz Zakład Ubezpieczeń Społecznych w związku z zapewnieniem systemów teleinformatycznych służących do ustalania prawa do asystencji osobistej oraz do obsługi realizacji prawa do asystencji osobistej nie stosuje się ustawy z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych¹¹.

Projekt nie zawiera przepisów mających na celu wykonanie prawa Unii Europejskiej.

Poselski projekt ustawy o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami **nie jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej** w rozumieniu art. 95a regulaminu Sejmu.

Autor:

Dorota Olejniczak
ekspert ds. legislacji
w Biurze Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

Akceptował:

Wicedyrektor Biura Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

Ziemowit Cieślik

/podpisano elektronicznie/

⁴ Dz. U. z 2025 r. poz. 163, ze zm.

⁵ Dz. U. z 2025 r. poz. 193 oraz poz. 1234.

⁶ Dz. U. z 2025 r. poz. 350, ze zm.

⁷ Dz. U. z 2025 r. poz. 775, ze zm.

⁸ Dz. U. z 2024 r. poz. 146, ze zm.

⁹ Dz. U. z 2024 r. poz. 1530, ze zm.

¹⁰ Dz. U. z 2024 r. poz. 1848.

¹¹ Dz. U. z 2024 r. poz. 1320, ze zm.